

fons estadístic i documental

DOSSIERS TEMÀTICS

Lleis de llengües d'Aragó. Lapao

Informació seleccionada de la base de dades SIESDATA

Des del 06-05-2005 fins al 29-05-2013

Índex

Pàgina

06.05.2005

AVUI - Obri a al Franja el primer Centre de Recursos de Cultura Catalana
Joan Tort 1

15.05.2005

AVUI - Del català a l'annexió de territoris
GUILLEM CHACÓN 2

10.09.2005

AVUI - La Franja denuncia a Estrasburg la discriminació del català a l'Aragó
Joan Tort 3

25.10.2005

ABC [EN LÍNA] - ERC denunciarà davant la UE la "discriminació" del català a
la Franja 4
ABC

31.12.2005

GRANADADIGITAL - Filòlegs, escriptors i estudiosos de l'aragonés
constituiran el pròxim any l'Acadèmia de la Llengua Aragonesa 5
Redacció

20.02.2006

DIARIODELEÓN.COM - El primer objectiu de l'Acadèmia de la Llengua
Aragonesa serà la redacció d'una gramàtica única 6

13.03.2006

- LA RAZÓN - [L'Ajuntament lleidatà d'Almacelles cancel·la la presentació d'un llibre perquè està redactat en castellà i aragonés antic] 7
MARCOS PARDEIRO

28.03.2006

- ABC - El nacionalisme vol imposar el català a Aragó 8
ROBERTO PÉREZ

04.04.2006

- VILAWEB - EL PUNT DIGITAL - Cinema en català a la Franja de Ponent 9
GUILLEM CHACÓN

10.05.2006

- LA MAÑANA [EN LÍNIA] - L'ICFP [Institució Cultural de la Franja de Ponent] acusa el Govern de la Generalitat d'excloure Benasc del mapa lingüístic català 10
MARÍA NAVARRO

23.07.2006

- EL PERIÓDICO MEDITERRÁNEO - Parlar aragonés 11
Vicent USÓ

04.10.2006

- AVUI - La Franja vol català a l'Estatut d'Aragó 12
Joan Tort
- HERALDO DE ARAGÓN.ES - ERC critica Aragó per tindre actituds "jacobines" i no respectar el català 13
J. MORALES

11.10.2006

- EL TEMPS - L'Estatut d'Aragó consagra el menyspreu als ciutadans de la Franja de Ponent 15
Enric Rimbau

24.10.2006

- LA VANGUARDIA - Música celestial [sobre el Defensor del Poble Enrique Música] 16
MÁRIUS SERRA

05.06.2007

- L'AVANÇ - Enxampen un ultra a Fraga repartint adhesius "pel català" 17
REDACCIÓ

	Pàgina
<u>04.11.2007</u>	
LA MAÑANA [EN LÍNIA] - L'Institut Cultural de la Franja de Ponent denunciarà la situació del català durant l'Expo de Saragossa JOSEMARI ORTAS	18
<u>07.01.2008</u>	
VALÈNCIA HUI - Héctor Castro, secretari de la Federació d'Associacions Culturals de l'Aragó Oriental: "Quan comencí a investigar l'història del valencià deixí de ser catalanista" J.FERRER	19
<u>13.01.2008</u>	
LA MAÑANA [EN LÍNIA] - Associacions per la llengua denuncien la discriminació del català a la Franja Redacció	20
<u>05.02.2008</u>	
EL TEMPS - El català no té carta blanca a la Franja Anna Sàez	21
<u>19.02.2008</u>	
EL PERIÓDICO DE CATALUNYA - Idioma postergat [sobre el català a la Franja de Ponent] Quim Gibert	23
<u>26.02.2008</u>	
LA MAÑANA [EN LÍNIA] - L'Institut d'Estudis del Baix Cinca analitza la bona salut del català a la Franja de Ponent J.O.	24
<u>15.04.2008</u>	
EL TEMPS - Contra la Franja de Ponent Francesc Ricart Fraga	25
<u>17.04.2008</u>	
EL PAÍS COMUNIDAD VALENCIANA - Un exemple a Ponent ENRIC SORIA	26
<u>26.06.2008</u>	
ABC - Naix una plataforma contra el "colonialisme" del català ROBERTO PÉREZ	27

Pàgina

03.08.2008

LEVANTE - Aragonés, català i castellà
EMILIO García Gómez 28

07.08.2008

VILAWEB - EL PUNT DIGITAL - Una entitat de la Franja diu que el govern
d'Aragó menysprea el català a l'Expo
EFE 29

19.08.2008

VILAWEB - EL PUNT DIGITAL - El Govern d'Aragó presenta a la tardor el
projecte de llei de llengües
E. AGULLÓ; AGÈNCIES 30

26.08.2008

EL PERIÓDICO DE CATALUNYA - El català a Aragó 31

09.09.2008

PÚBLICO - Aragó continua a l'espectativa d'una llei sobre llengües 32

23.09.2008

EL TEMPS - Correllengua a la Franja
Ramon Tremosa 33

05.10.2008

EL MUNDO - Catalunya espenta cap a Aragó
MANUEL ROMERO 34

07.10.2008

EL MUNDO - Demanen retirar els llibres que inclouen zones d'Aragó a
Catalunya
MANUEL ROMERO 38

29.10.2008

AVUI - Llei de llengües
Joaquim Montclús 39

16.11.2008

AVUI - Llengua "pròpia", però no "oficial"
Joan Tort 40

	Pàgina
<u>08.02.2009</u>	
AVUI - CDC s'alia amb CDF a la Franja de Ponent Joan Tort	41
<u>11.02.2009</u>	
EL PUNT - Llengua i drets a la Carta europea de les llengües regionals o minoritàries Francesc Esteve	42
<u>16.03.2009</u>	
AVUI - L'eterna promesa, l'enèsim desengany [sobre le llei de llengües d'Aragó] Xavi Tedó	43
<u>30.06.2009</u>	
EL MUNDO - El Partit Aragonés frena la Llei de Llengües d'Aragó LUIS ÀNGEL SANZ	44
<u>03.08.2009</u>	
EL PERIÓDICO DE CATALUNYA - Aragó reduïx a "llengua històrica" la condició del català de la Franja SARA GONZALEZ	45
<u>09.10.2009</u>	
AVUI - El català serà propi d'Aragó, però no oficial J.Tort	47
<u>19.10.2009</u>	
EL MUNDO - La llei del català pot trencar el PAR LUIS ÀNGEL SANZ	48
<u>20.10.2009</u>	
EL TEMPS - Llei de llengües, la poca paraula d'Iglesias Enric Rimbau	49
<u>25.11.2009</u>	
AVUI - PP i PAR volen que el català es diga "aragonés oriental" Joan Tort	51
<u>18.12.2009</u>	
AVUI - L'Aragó reconeix el català, però no serà cooficial Joan Tort	52

	Pàgina
<u>04.01.2010</u>	
LA VANGUARDIA - La Llei de Llengües d'Aragó satisfà en la Franja MARIO SASOT	53
<u>30.01.2010</u>	
AVUI (EN LÍNIA) - Aragó estrena llei de llengües sense eines per aplicar-la Joan Tort	54
EL PUNT (PRESENCIA) - La Franja	55
<u>03.02.2010</u>	
LA MAÑANA (EN LÍNIA) - Aragó tindrà una acadèmia oficial de català abans que acabe l'any Maribel Visa	56
<u>08.09.2010</u>	
LEVANTE - Catalunya pacta amb Aragó estendre el senyal de TV3 i els seus altres canals a la Franja OTR-PRESS/LEVANTE-EMV	57
<u>28.09.2010</u>	
DIARI DE BALEARS DIGITAL - Aragó també existeix Antoni Marimon	58
<u>22.11.2010</u>	
HERALDO DE ARAGÓN.ES - Maite Moret, professora de català: "És fals que impartir català supose descuidar les varietats locals" RAFAEL BARDAJÍ	59
<u>26.04.2011</u>	
ABC.ES - Front municipal per a bloquejar la Llei de Llengües d'Aragó	60
<u>06.05.2011</u>	
INFOMIGJORN - La Llei d'ús, protecció i promoció de les llengües pròpies d'Aragó. Unes consideracions Artur Quintana i Font	61
<u>14.07.2011</u>	
AVUI.ELPUNT - Demanen a la Generalitat que intervingui per protegir el català a la Franja DAVID MARÍN	65

Pàgina

14.07.2011

VILAWEB - EL PUNT DIGITAL - Natxo Sorolla: 'És possible que l'ofensiva siga més mediàtica que efectiva'
Pere Cardús 67

15.07.2011

VILAWEB - EL PUNT DIGITAL - Opinions sobre la Llei de Llengües d'Aragó 69

25.07.2011

AVUI.ELPUNT - El nou decret d'Aragó
FERRAN LATORRE 71

05.10.2011

AVUI.ELPUNT - El govern d'Aragó retalla el català a l'escola
DAVID MARÍN 72

10.01.2012

RACÓ CATALÀ.CAT - El govern aragonès té pressa per retallar la Llei de Llengües 73

10.02.2012

SOMNOTICIA.CAT - El PAR diu que a l'Aragó només hi ha dues llengües i que a la Franja de Ponent es parla aragonès 74

17.02.2012

AVUI.ELPUNT - Nova ofensiva política contra el català a Aragó
- DAVID MARÍN 75

LLIBERTAT.CAT - Intenten eliminar tota referència del català a la Franja 76

28.02.2012

SOMNOTICIA.CAT - La Plataforma No Hablamos Catalán suspèn la manifestació contra els catalans perquè el PP i el PAR accepten la seva demanda d'eliminar el català de la Llei de llengües 77

01.03.2012

AVUI.ELPUNT - La UE revisarà la situació del català a la Franja
David Marin 78

	Pàgina
<u>02.03.2012</u>	
EL SINGULAR DIGITAL.CAT - La UE debatrà la situació del català a la Franja	79
<u>08.03.2012</u>	
INFOMIGJORN - Els sots i sotets de la Franja	80
<u>13.03.2012</u>	
AVUI.ELPUNT - Els sots i sotets de la Franja QUIM GIBERT	82
<u>13.04.2012</u>	
PLATAFORMA PER LA LLENGUA - Aragón TV descobreix una parla única en el món Carmen Pérez	83
<u>19.04.2012</u>	
RADIO HUESCA - Cada volta menys escoles impartixen aragonés	84
<u>25.04.2012</u>	
RACÓ CATALÀ.CAT - Associacions de la Franja de Ponent denuncien la 'fragilitat' del català al territori	85
<u>18.05.2012</u>	
EL PERIÓDICO DE ARAGÓN (EN LÍNIA) - La DGA (Direcció General de l'Aragonés) continua sense convocar el Consell Superior de Llengües Alexa Ranking	86
<u>22.05.2012</u>	
DIARIOVASCO.COM - La Chunta Aragonesista defensarà en el Parlament Europeu les llengües minoritàries d'Aragó	87
<u>19.06.2012</u>	
EL PERIODIC.COM - El Govern d'Aragó fa una altra llei de llengües i elimina tota referència al català A. IBÁÑEZ	88
LA VANGUARDIA - Aragón elimina el català de la seua Llei de Llengües MARIO SASOT	89

20.06.2012

COMARQUESNORD.CAT - El ministre Wert diu que català i aragonès oriental són la mateixa llengua	90
COMARQUESNORD.CAT - Les associacions de la Franja demanen que es reconega els catalanoparlants d'Aragó	91
EL PERIODIC.COM - "Aragonés meridional" ANTONIO IBAÑEZ	92
EL SINGULAR DIGITAL.CAT - Alicia, el català d'Aragó no és català?	93
ICONOCE - El President de la Diputació de Lleida assegura que la nova Llei de Llengües 'trosseja i aniquila' la presència del català a la Franja	94

26.06.2012

COMARQUESNORD.CAT - Alberto Moragrega: "Fins que l'anticatalanisme no es vacuno a l'Aragó, no estarem en pau"	95
---	----

27.06.2012

COMARQUESNORD.CAT - La Universitat de Saragossa es posiciona en defensa del català d'Aragó	97
--	----

05.07.2012

ARA.CAT - Batlles de la Franja s'oposen a canviar el nom al català	98
VILAWEB - EL PUNT DIGITAL - Josep Casulleras Nualart Alfredo Sancho: 'Si li dic català, munten un Cristo. Són la caverna absoluta'	99

13.07.2012

COMARQUESNORD.CAT - Dolores Serrat: El que es parla a Calaceit "ho hauran de decidir els veïns de Calaceite"	101
--	-----

18.07.2012

LEVANTE - El Parlament rebutja les decisions sobre el català d'Aragó i Balears	102
--	-----

	Pàgina
<u>26.07.2012</u>	
COMARQUESNORD.CAT - El Matarranya aprova una moció en defensa de la vigent Llei de Llengües d'Aragó	103
<u>02.08.2012</u>	
COMARQUESNORD.CAT - Calaceit aprova mocions per la vigent Llei de Llengües i la unitat de la Llengua Catalana	104
<u>03.08.2012</u>	
COMARQUESNORD.CAT - El Baix Aragó-Casp també tirà endavant una moció en defensa del català amb l'abstenció de consellers del PP	105
<u>09.12.2012</u>	
EL MUNDO - El PSOE tracta d'impulsar el català a Aragó Luis Ángel Sanz	106
<u>15.02.2013</u>	
ARAGÓN DIGITAL.ES - La Plataforma aragonesa "No Hablamos catalán" denuncia que centenars de carrers catalans duen el nom de "Franja de Ponent"	107
<u>13.03.2013</u>	
LA VEU DEL PAÍS VALENCIÀ - La manca d'oficialitat del català a la Franja, "una aberració del segle XXI"	109
<u>25.04.2013</u>	
INFOMIGJORN - Últims passos del PP i el PAR per a arraconar el català i l'aragonès	110
<u>28.04.2013</u>	
VILAWEB - EL PUNT DIGITAL - Manifestem la més enèrgica oposició a la imminent aprovació de la llei de llengües d'Aragó	111
<u>29.04.2013</u>	
PLATAFORMA PER LA LLENGUA - Plataforma per la Llengua manifesta la més enèrgica oposició a la imminent aprovació de la llei de llengües d'Aragó	112

Pàgina

29.04.2013

TRIBUNA.CAT - El català, a un pas de desaparèixer a l'Aragó 113

06.05.2013

VILAWEB - EL PUNT DIGITAL - El català i l'aragonés deixaran de ser reconeguts a l'Aragó aquesta setmana 114

07.05.2013

ARA.CAT - L'Aragó rebateja el català de la Franja: LAPAO
ALBERT SOLÉ 115

DIRECTE.CAT - La xarxa es mofa del #LAPAO 118

RACÓ CATALÀ.CAT - A l'Aragó, el català i l'aragonès passaran a anomenar-se LAPAO i LAPAPYP, respectivament 120

08.05.2013

ARA.CAT - Breu història de la llengua lapao
SEBASTIÀ ALZAMORA 121

ARA.CAT - Sobre el LAPAO
ANTONI BOIXADÓS I BISBAL 122

COMARQUESNORD.CAT - LAPAO, la nova denominació del català de la Franja, trending tòpic a tot l'estat 123

DIRECTE.CAT - El PP aragonès s'ha begut l'enteniment i fa el ridícul 124

LA VANGUARDIA - El Rudiao
Pilar Rahola 125

LA VEU DEL PAÍS VALENCIÀ - LAPAO i LAPAPYP una altra agressió
Eduard Ferrando 126

NACIODIGITAL.COM - La Franja de Ponent contra el lapao: "És una barbaritat i un disbarat"
Jordi Palmer 127

NÚVOL - Pepa Nogués: "El català, a la Franja, ho té gairebé tot en contra"
Agustí Mas 130

09.05.2013

ARA.CAT - L'estranya obsessió per la llengua
JOAN RENÉ 133

ARA.CAT - "En pocs anys ningú parlarà català a la Franja"
ALBERT SOLÉ 135

DIRECTE.CAT - Una empresa llança el traductor instantani LAPAO- CATALÀ! 136

09.05.2013

DIRECTE.CAT - Duen a terme la pitjor persecució i repressió sofertes de la llengua catalana Joan Lladonet	137
NACIODIGITAL.COM - El LAPAO existeix i és parlat al sud de la Xina	139
PAÍS VALENCIÀ SEGLE XXI - Lapaos, lapapyps i pps Ferran Garcia-Oliver	140

10.05.2013

ARA.CAT - El LAPAO ja és l'idioma de la Franja Albert Solé	141
AVUI.ELPUNT - Mascarell denuncia l'obsessió per eliminar el català	143
AVUI.ELPUNT - El PP i el PAR imposen el blaverisme a la Franja DAVID MARÍN	144
EL MUNDO - El lapao, "un atemptat polític contra el català" J. ORTEGA; M. SERRET	146
EL PAÍS - Aragó aprova una llei de llengües que diu "lapao" al català i "lapapyp" a l'aragonès CONCHA MONSERRAT	147
EL PAÍS COMUNIDAD VALENCIANA - "Se ha destapao el lapao" ÁNGEL LÓPEZ GARCÍA-MOLINS	148
EL PERIÓDICO DE CATALUNYA (EN LÍNIA) - El grotesc episodi del català a la Franja	149
EL PERIÓDICO MEDITERRÁNEO (EN LÍNIA) - Aragó aprova anomenar lapao al català que es parla a la Franja	150
LA VANGUARDIA - Aragó expulsa per llei el català del seu marc jurídic i es passa al 'lapao' MARIO SASOT	151
LA VANGUARDIA - "En lapao sonà lo meu primer vagit" Magí Camps	153
LA VEU DEL PAÍS VALENCIÀ - El Lapao i el Lapapyp Jesús Huguet	154
LAVOZLIBRE.COM - Les Corts d'Aragó aproven la llei de llengües pròpies, en què català i aragonès deixen de dir-se així	155
LEVANTE - Aragó decidix anomenar "lapao" el català que es parla en esta comunitat	157
NACIODIGITAL.COM - Matar l'aragonès per ferir el català Salvador Cot	158

10.05.2013

NATIONALIA.CAT - Una esmena legal soscava els drets lingüístics dels parlants d'aragonès i català a Aragó	159
PLATAFORMA PER LA LLENGUA - La Plataforma per la Llengua denuncia que la nova llei de llengües de l'Aragó vulnera la Constitució i els acords europeus signats per Espanya	160

11.05.2013

ARA.CAT - Del 'chapurreau' al LAPAO AGNÈS BERGUA PALLARÈS	162
ARA.CAT - El nom pot acabar fent la llengua ALBERT PLA NUALART	163
EL MUNDO - La Generalitat estudia portar el lapao als tribunals	164
LA VANGUARDIA - Les despeses del 'lapao' TERESA CERDÀ	165
LEVANTE - El PP aragonés diu que el lapao és un "bast invent pancatalanista"	166

12.05.2013

ARA.CAT - Creacionisme lingüístic JORDI CREUS	167
ARA.CAT - El dia que un valencià ens va dir: "Parlem la mateixa llengua" JOAQUIM MONTCLÚS I ESTEBAN	168
ARA.CAT - Rebel·lió a la Franja contra el LAPAO S.B.; A. SOLÉ	169
ARA.CAT - El govern del PP manifesta "respecte" per la nomenclatura LAPAO JOAN SERRA	171
EL CONFIDENCIAL (EN LÍNIA) - La polèmica artificial sobre la Llei de Llengües d'Aragó: El text no recull la denominació LAPAO per al català usat en la zona limítrofa amb Catalunya	172
EL PERIÓDICO DE CATALUNYA - La Loapa i el lapao	174
EL SINGULAR DIGITAL.CAT - El PAR fa una crida a defensar-se davant "l'imperialisme català"	175
HERALDO DE ARAGÓN.ES - El PAR repta la Generalitat a enviar els Mossos si vol imposar el català a Aragó	176
LA VANGUARDIA - Les llengües d'Aragó	177
LA VANGUARDIA - Patètica Dolores Serrat Pilar Rahola	178

Pàgina

12.05.2013

LA VEU DEL PAÍS VALENCIÀ - Catalunya considera que denominar LAPAO al català vulnera la Constitució	179
NACIODIGITAL.COM - "Que enviïn els Mossos si ens volen imposar el català!" G.A	180

13.05.2013

AVUI.ELPUNT - La Xarxa Vives contra la llei de llengües del govern d'Aragó AUSIÀS BERMELL	182
COMARQUESNORD.CAT - Natxo Sorolla: "Tot és producte d'una línia política molt concreta"	183
LA VANGUARDIA - Enverinar la llengua de Moncada Antoni Puigverd	185
LA VANGUARDIA - És el català, estúpids! Xavier Antich	186
NÚVOL - Do de llengües Carles Camps Mundó	187

14.05.2013

COMARQUESNORD.CAT - Iniciativa Cultural de la Franja considera la nova Llei de Llengües "inconstitucional" i "insult al sentit comú"	189
--	-----

15.05.2013

COMARQUESNORD.CAT - La consellera de Cultura de la DGA lamenta l'ús amb 'sorna' de l'acrònim LAPAO	190
COMARQUESNORD.CAT - L'exili: Disbarat aragonès Manuel S. Jardí	191
EL MUNDO - CHA portarà al TC el 'lapao' i el 'lapapyp' JAVIER ORTEGA	192
EL PAÍS - Chapurquiar DAVID TRUEBA	193
EL PAÍS - La Catalunya 'imperial'	194
LA VEU DEL PAÍS VALENCIÀ - La Federació Llull demana la retirada immediata de la Llei de Llengües aprovada a l'Aragó	195
NACIÓDIGITAL.CAT - Alerta amb l'Acadèmia!	196

16.05.2013

COMARQUESNORD.CAT - Chunta vol recórrer la nova Llei de Llengües d'Aragó al Constitucional	197
DIRECTE.CAT - Senyors del PP, deixin en pau les llengües	198
LEVANTE - L'Aragó viu Lluís Meseguer	200
NACIODIGITAL.COM - Genocidi lingüístic. Només PP? Josep-Lluís Carod-Rovira	201

17.05.2013

ABC - Els aragonesos també decidim PILAR PALACIOS	204
EL PAÍS COMUNIDAD VALENCIANA - De Frankfurt a la LAPAO JOAN F. MIRA	205
LA VEU DEL PAÍS VALENCIÀ - Nosaltres els lapaos. Sa Llengo i l'Andalú Esperança Costa	206
NACIODIGITAL.COM - La comunitat científica defensa les llengües d'Aragó	208

19.05.2013

AVUI.ELPUNT - Alcampell, el poble d'origen de Duran, el primer municipi en rebutjar el LAPAO	210
--	-----

20.05.2013

AVUI.ELPUNT - La ripollesa que va crear el LAPAO David Marin	211
AVUI.ELPUNT - Els pobles de la Franja s'alien per prendre mesures contra el Lapao	212

21.05.2013

AVUI.ELPUNT - La Franja ja es mou contra el Lapao DAVID MARÍN	213
EL PERIÓDICO DE CATALUNYA - Alcaldes de la Franja es reuniran l'1 de juny per la Llei de Llengües	214
EL SINGULAR DIGITAL.CAT - 'Llencapasu', nom de l'espanyol a Catalunya VÍCTOR ALEXANDRE	215

22.05.2013

ACCIÓ CULTURAL DEL PAÍS VALENCIÀ - La llei de llengües d'Aragó	217
--	-----

	Pàgina
<u>23.05.2013</u>	
ARA.CAT - Després de la ciència FERRAN SAEZ MATEU	218
EL MUNDO - Campanya a Lleida contra la Llei de Llengües d'Aragó Marta Serret	219
<u>24.05.2013</u>	
EL TEMPS - Franja insultada Alex Milian	220
<u>27.05.2013</u>	
AVUI.ELPUNT - Carta a María Dolores Serrat Moré, consellera d'Educació d'Aragó FERRAN MASCARELL	227
<u>28.05.2013</u>	
L'ACCENT - Poca broma amb el LAPAO Abel Caldera,	228
<u>29.05.2013</u>	
AVUI.ELPUNT - Lapao, nova denominació HUGO SOROLLA	234
EL PERIÓDICO DE ARAGÓN (EN LÍNIA) - La Generalitat envia una carta a la DGA per la Llei de Llengües	235
EL SINGULAR DIGITAL.CAT - El batlle d'Alcampell inicia una campanya contra el LAPAO Manel Bosch	236

Obre a la Franja el primer Centre de Recursos de Cultura Catalana

Denuncien el retard en la cooficialitat del català

Joan Tort

La Institució Cultural de la Franja de Ponent inaugura aquest cap de setmana, amb un seguit d'actes lúdics i reivindicatius, la seva seu oficial i el primer Centre de Recursos de Cultura Catalana, que s'ha ubicat a la població de Calceit, al Matarranya. Aquest és un pas important per a aquest col·lectiu que agrupa diferents entitats de les diferents comarques aragoneses de parla catalana que defensen l'oficialitat del català al seu territori i la promoció de l'ús d'aquesta llengua en tots els àmbits.

El centre compta amb tot tipus de material per tal de

difondre la llengua, la cultura, les tradicions i la història del català, i molt especialment a les comarques de la Ribagorça, la Llitera, el Baix Cinca i el Matarranya, on l'ús social del català és molt estès, amb índexs superiors al 70 per cent, tot i que oficialment no està reconegut. De fet, la Institució Cultural de la Franja de Ponent va denunciar ahir que les darreres informacions del govern aragonès confirmen que el projecte de la llei de llengües, que ha de regular la cooficialitat del català en aquestes comarques, no es tramitarà aquesta legislatura i quedarà, per tant, ajornat.

La inauguració del Centre de Recursos comptarà avui

divendres amb l'actor Toni Albà, en la seva caracterització com a rei d'Espanya. L'acte oficial anirà a càrrec de Paulí Fontova, el primer que va dur les classes de català al Matarranya, i Jaume Borbón, president de la Institució i el primer alcalde que va declarar l'oficialitat del català al seu municipi, Mequinensa. Els actes populars, infantils i musicals continuaran el cap de setmana, i destaquen també les conferències de l'economista Joan Grau i de Guillem Chacón, secretari general de la Institució de la Franja, que presentaran els treballs sobre el pla estratègic de la Franja, que es prepara des de l'any passat.

Del català a l'annexió de territoris

Diuen els mitjans que el president del govern d'Aragó, Marcel·li Iglésias, es va molestar per la proposta d'ERC de preveure en el nou Estatut que Catalunya vetlli per la seua llengua a la Franja de Ponent.

L'absurditat arriba als límits en situacions com aquesta. Un govern, el d'Aragó, que a banda de deixar-la morir no fa res per una de les llengües del seu territori, tampoc no vol que el país d'aquesta llengua vetlli pel seu valuós patrimoni. Un patrimoni compartit que hauria d'enorgullir l'Aragó, però no: prefereix soterrar-lo i negar-lo fins i tot en l'educació escolar dels xiquets. Espanya, per exemple, pot impulsar el castellà a Mèxic, però Aragó no vol que el país veí i germà servi allò que és seu. La llengua i la cultura: una riquesa mútua que va més enllà de ridícules ratlletes administratives.

Els aragonesos poden gaudir dels mitjans sanitaris, acadèmics i laborals que ofereix Catalunya, però els catalans molesten quan tan sols miren de no perdre la seua cultura.

El senyor Marcel·li no hauria d'atrevir-se ni a opinar sobre una llengua i cultura que ell, fins ara, ens nega als franjolins. No hi té cap dret. Ser president de la comunitat autònoma d'Aragó no és prou rang per interferir en una llengua que ell no honora i a la qual renuncia cada volta que calciga la Franja de Ponent.

Això sí: l'Estatut d'Aragó en el seu article 10 diu directament "*Podrán incorporarse a la Comunidad Autónoma de Aragón otros territorios o municipios, limítrofes o enclavados*".

Us adoneu? No volen que Catalunya pugui ni intentar garantir la vida del català allà on es parla, però altres van més enllà i fins i tot preveuen annexionar-se terres.

Que quedi clar. Tots els partits polítics catalans, del PP a ERC, si són catalans, estan obligats a intentar defensar el català allà on sigui natural, allà on es parli. I pel que fa al territori, el nou Estatut hauria de ser com a mínim igual d'ambicions que el d'Aragó. Com a mínim.

.....
GUILLEM CHACÓN
Mequinensa

La Franja denuncia a Estrasburg la discriminació del català a l'Aragó

Reclama que la llei de llengües incorpori la cooficialitat

Joan Tort

La Institució Cultural de la Franja de Ponent denunciarà el govern d'Aragó per discriminació cultural i lingüística davant del Tribunal Europeu dels Drets Humans. L'entitat pretén pressionar les autoritats aragoneses per tal que la llengua catalana sigui cooficial a la comunitat autònoma i que, almenys a la Franja, el català s'ensenyi a les escoles i instituts. Aquestes dues reivindicacions de l'entitat, llargament reivindicades, no s'inclouen a l'avantprojecte de llei de llengües que prepara l'executiu que presideix el socialista Marcelino Iglesias, tot i que es dona la circumstància que ell mateix és de la Ribagorça aragonesa i parla català.

El secretari general de la Institució Cultural de la Franja, Guillem Chacón, anunciarà avui a Lleida aquesta nova mesura legal del col·lectiu, coincidint amb un acte commemoratiu de la Diada en el qual serà present el conseller primer, Josep Bargalló.

El gabinet jurídic de l'entitat cultural està ultimant la denúncia, que es presentarà el proper 26 d'octubre a Estrasburg. Una delegació viatjarà a aquesta ciutat després de coordinar l'acció amb l'eurodiputat d'ERC, Bernat Joan, amb qui van coincidir a la Universitat Catalana d'Estiu de Prada de Conflent. Aquesta és la segona acció legal que emprèn la Institució Cultural de la Franja de Ponent després que el passat mes de maig ja van presentar a Madrid una primera reclamació a Enrique Múgica,

Defensor del Poble, també per discriminació lingüística. Aquesta iniciativa ha estat acceptada a tràmit i actualment segueix la tramitació reglamentària. Paral·lelament, l'entitat també té previst entrevistar-se properament amb la consellera d'Educació i Cultura del govern d'Aragó, Eva Almúnia, "amb la intenció d'afavorir el diàleg i exigir uns mínims per a la Franja", segons Chacón. Aquests mínims, al seu parer, consisteixen en la cooficialitat del català a l'Aragó i l'ensenyament de la llengua com a Catalunya.

Accions contra l'Expo 2008

En cas de fracassar aquestes mesures, la branca jove de la Institució de la Franja, Enfranja't, ja ha anunciat que organitzarà accions de protesta a Saragossa coincidint amb la celebració de l'Exposició Universal del 2008.

La llei de llengües d'Aragó és un vell projecte aparcad des de fa anys, però ara el govern ha anunciat que aquest mes el vol començar a debatre, tot i que els primers esborranys descarten la cooficialitat per ser "constitucionalment impossible", segons la comissió jurídica assessora d'aquesta comunitat. Aquest argument es rebutja des de la Institució Cultural, comparant la realitat aragonesa amb les del País Valencià o Euskadi. L'entitat també critica que l'avantprojecte catalogui l'ús del català com un dret i no un deure i que el seu ús als centres educatius sigui optatiu. El govern preveu que un Consell Superior de Llengües d'Aragó reguli els usos del català.

ERC denunciará ante la UE la «discriminación» del catalán en la Franja

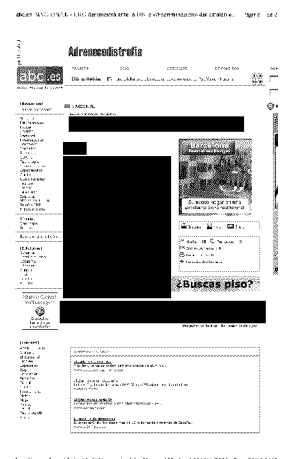
ABC

ESTRASBURGO. El eurodiputado de Esquerra Republicana de Catalunya (ERC) Bernat Joan y representantes de la Institució Cultural de la Franja de Ponent denunciarán el próximo miércoles en el Parlamento Europeo la «discriminación» que a su juicio sufre la lengua catalana en Aragón.

La mencionada organización prevé presentar denuncias ante el Defensor del Pueblo Europeo, Nikiforos Diamandouros, y ante el Tribunal Europeo de Derechos Humanos, por «la discriminación lingüística y cultural que padecen las comarcas catalanohablantes que se encuentran bajo administración aragonesa», según un comunicado de ERC recogido por la Agencia Efe.

El presidente de la Institución, Jaume Borbón, entre otros miembros de esta organización, presentarán en rueda de prensa en la sede de la Eurocámara mañana un informe sobre la situación del catalán en Aragón y explicarán los detalles de sus denuncias.

La denuncia que pretende llevar a cabo ERC se produce cuando el Gobierno de Aragón tiene previsto presentar en breve un proyecto de ley de lenguas que se ocupe, entre otros aspectos, del reconocimiento del catalán en la Comunidad.

Filólogos, escritores y estudiosos del aragonés constituirán el próximo año la Academia de la Lengua Aragonesa

Redacción GD

Filólogos, escritores y estudiosos del aragonés constituirán, el próximo año, 2006, la Academia de la Lengua Aragonesa, durante la celebración del II Congreso 'Chuntos por l'aragonés', que tendrá lugar en la ciudad de Zaragoza y varias localidades del Alto Aragón los días 13, 14 y 15 de julio.

Un comité científico trabaja en la elaboración del perfil de académicos de la lengua aragonesa, que serán principalmente filólogos y escritores. Uno de los objetivos es que estén representados los hablantes de todas las variedades dialectales que utilizan los más de 10.000 hablantes activos de la provincia de Huesca, indicó el escritor y organizador del

La Academia se dedicará a la elaboración de una gramática y un diccionario únicos y oficiales, "como ocurrió con la creación de la Real Academia Española (RAE)", continuó afirmando Nabarro. Otros cometidos serán el estudio de la lexicografía, la toponimia, la onomástica, la dialectología y el aragonés histórico.

Nabarro exigió la aprobación de la ley de lenguas y comentó que la recuperación del aragonés tiene como pilares básicos los medios de comunicación y la enseñanza. Al respecto, el escritor zaragozano demandó que se incluya la enseñanza de esta lengua como asignatura optativa en la educación no universitaria y que se reserve una parte de la programación de la radio y la televisión públicas de Aragón para la difusión de programas tanto en aragonés como en catalán oriental.

El filólogo y estudioso del dialecto patués Manuel Castán reclamó un tratamiento "justo" para el aragonés y remarcó la pervivencia del patués en el valle de Benasque, así como la utilización de otras modalidades de este idioma en diferentes valles pirenaicos. "Desgraciadamente, es una lengua de gente mayor", lamentó Castán, quien refirió "lo terrible que es ver cómo desaparece tu lengua materna y muere tu mundo".

Censurado por no estar escrito en catalán

El Ayuntamiento leridano de Almacelles cancela la presentación de un libro por estar redactado en castellano y aragonés antiguo ■ Grupos nacionalistas habían amenazado con boicotear el acto

MARCOS PARDEIRO

Barcelona-Pese a que el nuevo Estatuto de Cataluña todavía no ha entrado en vigor, el deber de conocer el catalán sí que parece haberlo hecho. Incluso el de escribirlo. En Almacelles (Lleida), el Ayuntamiento decidió suspender este fin de semana la presentación de un libro por no estar escrito en catalán. La osadía de haberlo redactado en castellano y en aragonés antiguo, sumada a las presiones de colectivos nacionalistas, provocó que la concejala de Cultura comunicara a Amigos de Tamarite que la exposición de su obra sobre el centenario del canal de Aragón y Cataluña debía cancelarse. El anuncio se produjo a 24 horas del acto, previsto para la mañana del pasado sábado, y se justificó —únicamente— por el temor a altercados en plena feria del Agua.

Insatisfecho con las explicaciones de la edil, el coordinador de la obra, Julián Nadal, telefoneó al consistorio para hablar con el alcalde, Josep Ibarz (CIU). Tras media hora de conversación, Nadal comprendió que el verdadero motivo era no haber escrito en catalán. «No acepto que nos discriminen por pensar que soy aragonés y hablo aragonés», comentó este historiador afincado en Tamarite (Huesca) y miembro de la Facao, una plataforma cultural que defiende las singularidades de Aragón Oriental y que se opone a la imposición del catalán en detrimento de sus históricas lenguas locales (fragatino y cahapurriau, por ejemplo).

El conflicto lingüístico en esta zona viene de lejos y se agudizó cuando el presidente de Aragón, Marcelino Iglesias, estudió en la pasada legislatura hacer el catalán cooficial en la comunidad. Lo cierto es que un estudio sociolingüístico de la Universidad de Zaragoza puso de manifiesto que la amplia mayoría —un 75 por ciento— de los vecinos de estas comarcas limítrofes con Cata-

Manifestación en Roda de Isabena (Huesca) en protesta por la imposición del catalán

luña (La Litera, Bajo Cinca, Ribagorza, Caspe y Matarraña) rechaza de plano la cooficialidad del catalán.

Desde 1996, la Facao trata de salvaguardar el patrimonio cultural de la zona. Esta entidad admite que los padres están interesados en que sus hijos aprendan el catalán, conscientes de la casi segura posibilidad de que tengan que estudiar o trabajar en Cataluña. Pero, a la vez, censura el intento de que su identidad sea engullida a golpe de talonario —con millonarias subvenciones de la Generalitat— y, encima, con el visto bueno del

Gobierno de Aragón. «Año tras año y día tras día, hemos de sufrir numerosas acometidas para convencernos de que hablamos en catalán, de que somos de cultura e identidad catalana, de que pertenecemos a esos inventos como los Països Catalans», lamenta el presidente de la Facao, Ángel Hernández, quien observa en la cuestión idiomática un «caballo de Troya» para expandir su pancatalanismo.

El Casal Jaume I de Fraga (Huesca) y la Institución Cultural de la Franja de Ponent son buenos ejemplos del patrocinio de la administra-

ción catalana. La última de ellas visitó escuelas de las comarcas orientales de Aragón, promoviendo la lengua catalana y dando a conocer el «Acampallengu». Es habitual ver sus actos trufados de banderas independentistas y de referencias a los «Països Catalans».

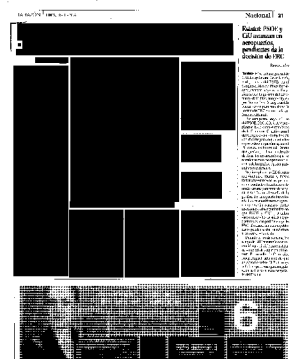
El conflicto lingüístico también ha alcanzado la enseñanza. En el pasado curso, el colegio público del municipio oscense de Benabarre permitió que una profesora de música diera sus clases en catalán. Un alumno lo explicó en casa. La madre —que prefiere mantener su nombre

Los vecinos de Aragón Oriental denuncian la imposición del catalán en su zona

Las hablas locales corren el riesgo de ser fagocitadas por la estandarización del catalán

en el anonimato— tuvo que acudir a la dirección provincial de Enseñanza para que un inspector comprobara que el libro de la materia estaba escrito en catalán. Se retiró el texto, pero la maestra siguió con sus lecciones en catalán.

Son muestras de una polémica poco conocida. Entre los vecinos de Aragón Oriental existe la sensación de que se trata de introducir el catalán con calzador y de que se menosprecia sus hablas locales. Amigos de Tamarite tendrá que conformarse, por tanto, con presentar su obra otro día.

El nacionalismo catalán ha aterrizado en suelo aragonés. Lleva años haciéndolo con más o menos sutileza. **Subvenciones desde la Generalitat, campañas «culturales» con dinero público** llegado desde Barcelona, fomento del sentimiento «nacional» en la Franja...

El nacionalismo catalán irrumpe en Aragón

TEXTO: ROBERTO PÉREZ FOTO: FABIÁN SIMÓN

ZARAGOZA. Aragón entra en la idea de los «Países Catalanes» del nacionalismo. Una parte del suelo aragonés, sus comarcas orientales, limítrofes con Cataluña, llevan años en la órbita de acción directa o indirecta de CIU y Esquerra Republicana de Cataluña (ERC). ABC develó que la Generalitat, desde la Consejería que ocupa Josep Bargalló (ERC), concedió el año pasado 40.000 euros a la «Institució Cultural de la Franja de Ponent», con sede en Calaceite (Teruel), entidad catalanista en suelo aragonés, en cuyo seno tiene cabida el mensaje de la incorporación de las cuatro comarcas orientales de Aragón a Cataluña y que, por ejemplo, está desarrollando una campaña en contra de que se cumpla la sentencia del Vaticano que ordena la devolución de obras de arte aragonesas por parte de Lérida a la Diócesis de Barbastro-Monzón (Huesca).

Esto es sólo un capítulo más en una trayectoria de años, en la que el nacionalismo catalán ha ejercido y ejerce su actividad de alguna forma en esta parte de Aragón. El problema no es la lengua. En estos municipios, desde hace siglos, se habla catalán. Los nacionalistas dicen que es el catalán normalizado; los que se oponen a la injerencia catalana en estas tierras insisten, por su parte, en que es una variante propia, aunque con clara influencia catalana. En cualquier caso, nadie en estos municipios oculta que el habla entre en la órbita del catalán. Pero así se ha hablado durante siglos, de forma espontánea y natural. El problema radica en otra realidad: para el nacionalismo, lengua se identifica con territorio y con nacionalidad. De ahí que las comarcas aragonesas de La Litera, Ribagorza, Bajo Cinca y Matarranya —suman unos 50.000 habitantes— sean consideradas por el nacionalismo catalán como parte de su espacio natural.

La intención del lenguaje

El lenguaje es coincidente. ERC, CIU, la propia Generalitat en sus documentos oficiales desde hace años y la plataforma antes citada, con sede en Calaceite, hablan de estas comarcas aragonesas como Franja de Ponent. La intencionalidad también es clara. El puente lo es sólo para Cataluña. Si además es una franja de su poniente lo es, por tanto, de Cataluña. Para Aragón, las comarcas orientales son su levante.

Una lengua siempre estuvo entre una región y otra. Ahora la lengua catalana en Aragón, organizada por la independencia y representada en las comarcas orientales...

ERC, en su idea del independentismo de la nación catalana, incluye a estas cuatro comarcas. La «Institució Cultural de la Franja de Ponent», financiada por la Generalitat, sigue el discurso. Aunque articulado bajo el paraguas de la actividad cultural, esta plataforma lanza mensajes claros. Por ejemplo, habla de la «secesión» que sufrieron los municipios aragoneses que, en 1985, dejaron de depender de la Diócesis de Lérida y pasaron a la de Barbastro-Monzón.

Para esa entidad catalanista, estas comarcas están «bajo administración» aragonesa. Para ella, el paso de esos municipios a la Diócesis de Barbastro-Monzón supuso arrancarlos de su «territorio histórico», es decir, de Lérida; es decir, de Cataluña.

Representantes de la turolense «Institució Cultural de la Franja de Ponent» han comparecido en el Parlamento catalán para hablar de cómo se encuentra la lengua catalana en esta parte de Aragón. ERC presentó una denuncia ante la Unión Europea por la supuesta «discriminación» del catalán en Aragón.

Las subvenciones de la Generalitat para apoyar acciones catalanistas en estas comarcas de Aragón no han faltado. A la ya citada de 40.000 euros concedida por la Consejería de Bargalló el año pasado se suman

otras. ABC ha localizado más en las bases documentales de la Generalitat. A finales de 2004, concedió 20.000 euros al «Casal Jaume I de les Terres de Ponent», para el desarrollo de diversas actividades culturales en apoyo de la lengua y la cultura catalanas en la Franja de Ponent. A la misma entidad, le concedió otros 3.000 euros a finales del año pasado, para una «exposición itinerante sobre la situación del catalán en la Franja de Ponent». Y, por ejemplo, en 2003, la Generalitat financió con 2.800 euros la edición del CD-Rom «Bases de datos de las comarcas de Lérida y la Franja de Ponent», como material universitario. En el presente año, la Generalitat también ayuda a la «Institució Cultural de la Franja de Ponent» para la proyección de cine en catalán en estos municipios orientales de Aragón.

Listas en las municipales

Pero este espíritu viene de lejos. CIU, igual que ERC, llegaron a tanear hace años las posibilidades de presentar candidaturas en estos municipios aragoneses para entrar en sus ayuntamientos. En 1990, Esquerra envió una carta a más de cincuenta municipios de la Franja, en la que anunciaba su intención de presentarse a las elecciones municipales del año siguiente.

Cinema en català a la Franja de Ponent

GUILLEM CHACÓN, SECRETARI GENERAL DE LA INSTITUCIÓ CULTURAL DE LA FRANJA DE PONENT. MEQUINENSA (BAIX CINCA)..

Els últims caps de setmana de març vam tenir l'oportunitat de gaudir de tot un ventall d'estrenes de cinema infantil en català. I això, a més, a la Franja de Ponent.

Anar als comerços i col·legis de la Llitera, el Baix Cinca i part del Matarranya i trobar fulls volants en la nostra llengua amb les programacions, atansar-se al cinema i trobar la cartellera en català, i entrar a la sala i gaudir, durant una estona, de la normalitat de viure en la nostra llengua és una sensació que, durant aquell moment, et compensa tants anys de lluites i patiments.

Això és el que està succeint aquests dies gràcies a la col·laboració entre el Circuit Urgellenc i la Institució Cultural de la Franja de Ponent, però sobretot fruit del convenciment de l'equip d'en Miquel Pueyo, que al capdavant de la Secretaria de Política Lingüística de la Generalitat, han fet possible que arreu del Principat —i sense oblidar-se de la Franja— es programi cinema en català per als nostres xiquets, i els que ja fa temps que no ho som.

Es tracta del projecte CINC.

El fet ha passat, pot ser, desapercebut als mitjans, entre tantes notícies de gran abast, però no hem d'oblidar que d'ençà la tardor passada és el primer camí que això és possible en terres catalanes d'administració aragonesa.

Allò que hauria de ser natural, lògic, sense cap importància, per a nosaltres, per a la gent de la Franja ha estat un somni fet realitat. Molts defensors de la cultura catalana a la Franja ens hem trobat o retrobat al cinema de la mà dels nostres fills, envoltats de xiquets i famílies de pobles dels encontorns i, amb prou feines, amb el cor pres, hem pogut aguantar l'emoció de viure, ni que sigui una mica, sense càstig per ser el que som, gent de cultura catalana.

Paga la pena, passeu pels cines de Tamarit de Llitera o Mequinensa i gaudiu d'un somni senzill però no assolit fins avui.

Dissidències

PARLAR ARAGONÉS

VICENT
Usó*

Enguany, he tingut el plaer de participar en la XIII Trobada d'Escriptors al Pirineu, que s'ha celebrat a Bellver, en plena Cerdanya, una vall elevada i bellíssima, amb pobles d'encis incomparable, muntanyes esplèndides, paisatges impossibles i, sobretot, una gent franca, amable i acollidora. Les trobades tenen l'objectiu d'anar conformant un imaginari literari dels diferents indrets del Pirineu. Per això, a canvi de la invitació, s'exigeix als escriptors participants que redacten un conte basat en l'experiència. Des de fa tres edicions, els organitzadors han cregut convenient d'invitar també escriptors d'altres llengües pirinenques. De primer, convidaren els escriptors bascos que, l'any següent, feren d'anfitrions dels escriptors en català. Enguany, ha estat el torn dels aragonesos, que l'any que ve acolliran les trobades. Després, serà el torn dels occitans.

La convivència durant un cap de setmana amb els escriptors en aragonés m'ha impressionat vivament. La llengua pròpia d'Aragó es parla ara únicament en algunes comarques de la província d'Os-

ca i compta tan sols amb trenta mil usuaris, prop de trenta escriptors, tres editorials i quatre professors que la imparteixen com a activitat extra-escolar. No tenen encara una normativa unificada i cada escriptor escriu en el dialecte que li és propi. Per aquestes dates, s'estarà celebrant el segon congrés de l'aragonés, que podria servir per trobar unes bases comunes i començar a impulsar una llengua que es troba en un estat moribund, a punt de la extinció.

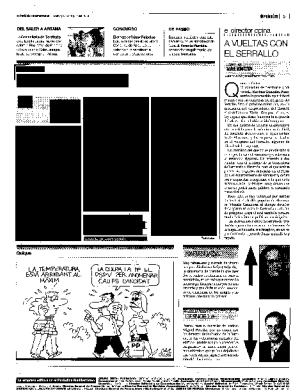
Però, tot i ser greu la qüestió normativa, el problema més gros de l'aragonés és que el govern d'aquella comunitat no el reconeix com a llengua oficial i la recent reforma estatutària tampoc no l'ha fet guanyar pes, ni a l'aragonés, ni al català, que es parla a tota la Franja de Ponent. Desemparats per les institucions, incompresos per molts dels seus conciudadans i sense cap cobertura legislativa que en regule i n'impulse l'ús, la literatura aragonesa és, més que cap altra, una literatura fantasma, sense a penes més lectors que els cercles conscienciats, que són escassos. I, tanmateix, els escriptors aragone-

El problema més gros de l'aragonés és que el govern d'aquella comunitat no el reconeix com a llengua oficial

sos han donat mostres, en aquesta trobada, d'una empena i una il·lusió per seguir fent feina dignes de la més profunda admiració. D'ací que en tornara tan impressionat, de Bellver de Cerdanya.

El cas de l'aragonés, però, no és únic, a l'Estat espanyol. Hi ha l'asturià, per exemple, que es troba en una situació semblant. I no ens ha d'estranyar. La història ens ensenya que la diversitat lingüística és una font de problemes inabordable per als estats de vocació centralista. Per això, és un dels primers objectius d'aquells que, després de conquerir els territoris, volen conquerir l'ànima dels vençuts. D'ací que les primeres mesures legislatives hagen anat sempre adreçades a coartar-ne la llibertat de l'ús, a restringir-ne els espais, a convèncer els parlants que la llengua dels conquistadors té més prestigi que la seua. A ignorar les llengües minoritàries quan els seus parlants no tenen prou força per exigir-ne un tracte millor. I així fins que desapareguen: fins que deixen de ser un problema per a l'Estat central.

A Aragó i a Astúries ja quasi ho han aconseguit. Al País Valencià van fent camí, a base de malentesos, de manca de polítiques d'integració, de mesures equívocues, de complicitats dels propis valencians. L'exemple dels aragonesos ens hauria de fer reflexionar. ■

La Franja vol català a l'Estatut d'Aragó

■ L'Estatut d'Aragó, que va entrar a tràmit ahir a les Corts, no inclou el català

Joan Tort
LLEIDA

Una representació de la Institució Cultural de la Franja de Ponent va manifestar-se ahir davant del Congrés de Diputats en protesta per l'omissió del català en el projecte d'Estatut d'Aragó que ahir va entrar a tràmit a les Corts. La Institució va denunciar que el català no apareix ni en el nom i que el text aprovat pel Parlament aragonès "és un atac a la Franja de Ponent i a les qua-

tre comarques que la formen, que són de parla catalana i cultura catalana", segons va afirmar Guillem Chacón, secretari general de la Institució.

Aquesta organització està denunciant des de fa anys l'incompliment de la promesa del govern aragonès d'aprovar una llei de llengües que tingui en compte i oficialitzi l'ús del català a Aragó, i ara al nou Estatut queda apartada la realitat lingüística i cultural d'aquesta part del territori, fet que des de la Institució de Ponent es considera "greu i molt regressiu", segons Chacón. CiU i ERC van demanar el reconeixement del català al nou Estatut d'Aragó. ■

ERC critica a Aragón por tener actitudes "jacobinas" y no respetar el catalán

Cerdá sostiene que "los vecinos de la Franja, administrativamente aragoneses, son de lengua y cultura catalanas".

J. MORALES. Madrid "Aragón tiene muchos castellanohablantes, la mayoría, algunos catalanoparlantes, 50.0000 ciudadanos" que, "aunque administrativamente aragoneses, son de lengua y cultura catalanas". ERC acusó ayer a Aragón de mantener actitudes "al más puro estilo jacobino" y no respetar a su juicio los derechos de una parte de su población. La intervención del portavoz de ERC, Agustí Cerdá, supuso un salto en la actitud de su partido hacia Aragón, donde hasta ahora había mantenido el compromiso de no interferir.

El cambio vino acompañado también por una modificación respecto a su posición ante la tramitación del Estatuto aragonés. El lunes informaron de que votarían a favor, ya que era un texto aprobado por un Parlamento autonómico. Ayer expresaron que, a petición de CHA y de sus acuerdos, cambiaban el sentido de su voto y se sumaban a la abstención.

Cerdá tuvo especiales palabras para el presidente de Aragón, Marcelino Iglesias. Le recordó que el catalán "es su lengua" y que prometió una Ley de Lenguas para esta Legistura. "Me gustaría que explicara qué va a hacer", inquirió.

El representante de ERC lamentó sobre todo del Estatuto que, aunque se reconozca la diversidad de lenguas en Aragón, "evita mencionarlas como si fueran unos nombres proscritos". En este sentido, este partido señaló que estará muy activo durante la tramitación del texto aragonés.

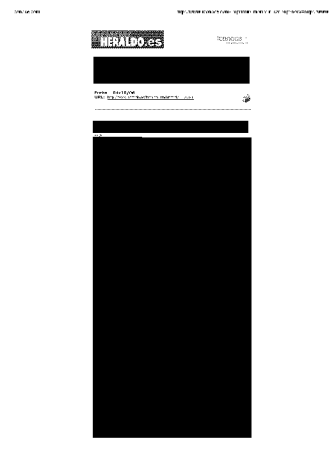
Es más, Cerdá recordó la preocupación que le han transmitido diferentes asociaciones aragonesas. "No se puede obviar por más tiempo aquel famoso 'manifest' de Mequinzenza de 1984 y ni las observaciones del Justicia de Aragón cuando en 1993 criticó al Gobierno de Aragón por discriminar al catalán y al aragonés al no haber legislado en su favor para asegurar su supervivencia. ¿Qué ha hecho Aragón?", preguntó. CiU, más dialogante

Pero no todos los grupos catalanes decidieron cargar de esta manera contra el texto aragonés. El portavoz de CiU, Jordi Xuclá, hizo también mención expresa al capítulo de lenguas, pero su interpretación fue justo la contraria. "Quiero congratularme desde el grupo parlamentario de CiU de que se reconozca la diversidad de lenguas", señaló.

Durante su intervención, este diputado se refirió al conflicto hidráulico y al Archivo de la Corona de Aragón. En ambos casos mostró buena disposición a buscar acuerdos a pesar del recurso. "En ningún caso queremos que este punto sea epicentro de ningún desencuentro entre Cataluña y Aragón", aseguró.

Las palabras de Agustí Cerdá merecieron consideraciones por parte de los ponentes aragoneses. El socialista Marcelino Iglesias recordó que en Aragón "llevamos 20 años enseñando el catalán y el aragonés en nuestras escuelas" y explicó que con el clima generado por el Estatuto catalán "había pocas condiciones para tener en Aragón un debate sosegado en esta Legislatura" sobre la Ley de Lenguas.

Gustavo Alcalde respondió con ironía: "Le agradezco al portavoz de ERC que reconozca que el castellano es una lengua de Aragón". Después optó por corregirle, ya que Cerdá insistía en denominar

"Franja de Ponent" a las comarcas del Aragón oriental. "Ustedes tienen dos problemas", señaló Alcalde al portavoz nacionalista. "Uno es conceptual, porque no es una franja, es Aragón", aseguró. Respecto al segundo, dijo que es "de orientación geográfica". "La zona oriental de Aragón está al este, y el este no es el poniente, sino el levante. Modulen esos errores, que se empieza tergiversando el lenguaje y se acaba uno apropiando de los bienes de las parroquias aragonesas", afirmó.

L'Estatut d'Aragó consagra el menyspreu als ciutadans de la Franja de Ponent

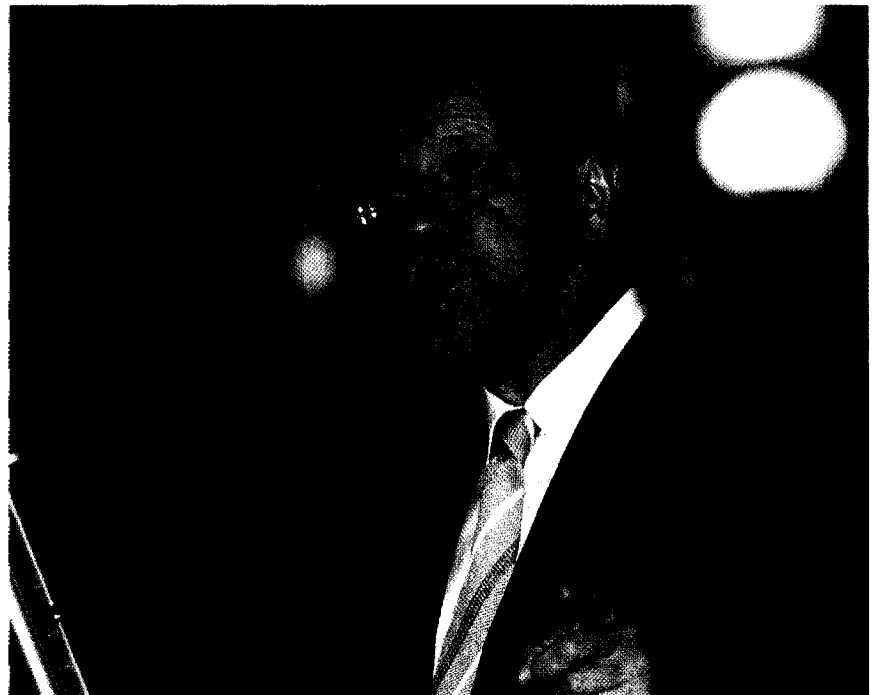
Des no ha servit que el president del Govern aragonès, Marcelino Iglesias, sigui nascut a les comarques de la Franja, ni que sigui catalanoparlant. El nou Estatut que el Congrés de Diputats ha admès a tràmit no fa cap mínim reconeixement a la realitat cultural i lingüística de les comarques de la Franja de Ponent.

El text estatutari aragonès va ser presentat a la cambra dels Diputats per Marcelino Iglesias (PSOE), Gustavo Alcalde (PP) i José Angel Biel (PAR). Prèviament, representants de la Institució Cultural de la Franja de Ponent van voler fer públiques les seves crítiques al nou text perquè representa una "regressió" per als ciutadans de les comarques de la Franja i per a la llengua i la cultura catalanes. De fet, el nou Estatut d'Aragó no solament ignora el català sinó que també ho fa amb l'aragonès. Queda molt llunyana ja la promesa electoral de Marcelino Iglesias de fer una llei de llengües que reconegués el català i l'aragonès.

A més del suport del PSOE, del PP i del PAR, gairebé la resta de formacions també van ser partidàries de l'admissió a tràmit del text, tot i que amb diferents graus d'acord. Així, per exemple, Convergència i Unió va donar suport a l'admissió a tràmit, tot i que amb algunes reserves, especialment referides al nul reconeixement del català. Malgrat tot, el diputat de la federació al Congrés de Diputats, Jordi Xuclà, en la seva intervenció va defensar el dret d'Aragó a tirar endavant la proposta, tot argumentant que la seva formació no negaria mai a altres comunitats autònomes el que ha defensat per a Catalunya.

ERC va abstenir-se en la votació. El portaveu dels independentistes al Congrés, Agustí Cerdà, va argumentar el vot de la seva formació com un suport "just i solidari" cap a l'Aragó, especialment amb la Chunta Aragonesista, que també es va abstenir. Tot i això,

El Congrés dels Diputats ha admès a tràmit la proposta de reforma de l'Estatut d'Aragó. La docilitat de la proposta i el nul reconeixement a les comarques catalanes de la Franja han facilitat que els dos grups majoritaris espanyols, PP i PSOE, no plantegin traves a la proposta.

El president del Govern d'Aragó, Marcelino Iglesias, defensa la proposta de reforma de l'Estatut d'Aragó en el ple del Congrés de Diputats, a Madrid.

Cerdà va explicar que per al grup parlamentari, la proposta aragonesa "mereix el màxim respecte" i que donarien "suport a totes les esmenes que elevin el marc competencial d'aquesta proposta d'Estatut".

A més de defensar també l'oficialitat del català a la Franja, Esquerra va proposar al Govern aragonès que tingui un tracte similar a les comarques de la Franja al que Catalunya té amb la Vall d'Aran i l'aranès. Agustí Cerdà va voler fer referència al punt del nou text

estatutari entrat al Congrés que permet la possibilitat d'actualitzar els drets històrics d'Aragó. El diputat d'Esquerra va expressar el desig que aquesta via estatutària sobrevisqui en el text després de passar el procés de negociació i de tramitació a les Corts.

Pel que fa a les formacions d'Aragó, només IU i la CHA van fer esment en els seus discursos de la defensa del català i l'aragonès.

Enric Rimbau

Música celestial

Mientras por estos lares la campaña electoral avanza a golpe de efecto, Madrid digiere lentamente los grumos estatutarios. Los recursos pendientes siguen su curso y cada día que pasa nos acercamos más al famoso giro lampedusiano: cambiarlo todo para que al final todo quede igual. La semana pasada los diputados de todos los grupos catalanes, excepto uno, escenificaron un plante al Defensor del Pueblo (español), señor Enrique Múgica Herzog, tras recurrir el Estatut ante el Tribunal Constitucional. Izquierda Unida pidió su destitución y los socialistas permitieron que esta reprobación se debatiera, aun sabiendo que por más saliva que gastaran jamás llegarían a las tres quintas partes del Congreso y del Senado necesarias para poder destituirle. Por eso, tras sus intervenciones, los representantes catalanes se levantaron y plantaron a Múgica como si hubieran defendido juntos el Estatut hasta el final, es decir, como un solo hombre. Viéndoles salir de la sala tan dignos y aseados pensé que la política se nutre de gestos inútiles, y que cada vez se va a gesticular más pa-

MARIUS SERRA

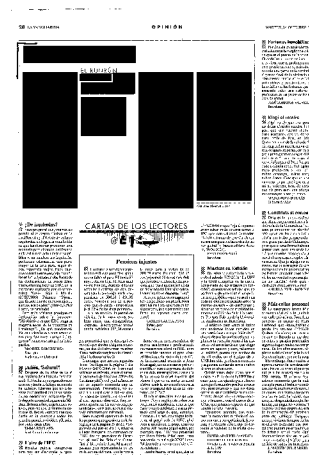
EL DEFENSOR del Pueblo aprueba una hora optativa de lengua catalana a la semana

ra llenar DVD con archivos YouTube. Sin embargo, hay noticias no espectaculares que deberían circular porque ayudan a comprender el porqué de las cosas.

Por ejemplo, el testimonio del aragonés Guillem Chacon, secretario general de la Institució Cultural de la Franja de Ponent. El miércoles pasado Chacon publicó en el diario digital opinionacional.com un artículo titulado *Música és això*. En él explica detalladamente su entrevista, en mayo del 2005, con el Defensor del Pueblo. El motivo del encuentro era exponerle la situación cultural y lingüística de los pueblos aragoneses de habla catalana y fabla aragonesa, que la institución cultural que representa Chacon considera dramática y discriminatoria. Por lo visto, Chacon fue a la reunión acompañado por una amplia delegación de activistas culturales de esas tierras aragonesas de donde procedía el añorado escritor Jesús Moncada. En el curso de la reunión, Múgica y sus jefes de gabinete se mostraron más interesados por el estado de la lengua castellana en Aragón que por la catalana o la aragonesa. En un momento dado, llegaron a preguntarles directamente si creían

que el catalán amenazaba la pervivencia del castellano en esos territorios conocidos con el nombre reduccionista de la Franja. Chacon y compañía no daban crédito. La reacción de Múgica y sus colaboradores ejemplificó perfectamente la definición que los diccionarios dan de la palabra *prejuicio*. Quedó claro que el pueblo español al que defiende la institución que preside Múgica es monolingüe (o no es). Al final, las denuncias que la Institució Cultural de la Franja de Ponent llevaba preparadas fueron aceptadas a trámite por el Defensor, y al cabo de pocos meses recibieron noticia de que habían sido desestimadas.

El Defensor del Pueblo (español) consideró que con una hora semanal optativa de lengua catalana en el sistema educativo de esas cuatro comarcas aragonesas, su lengua ya está suficientemente protegida. ¿Qué pasaría si aplicáramos este mismo criterio con la enseñanza del castellano en las cuarenta y una comarcas de la comunidad autónoma de Catalunya? La idea de igualdad que tiene el señor Múgica es gualda, roja y gualda.

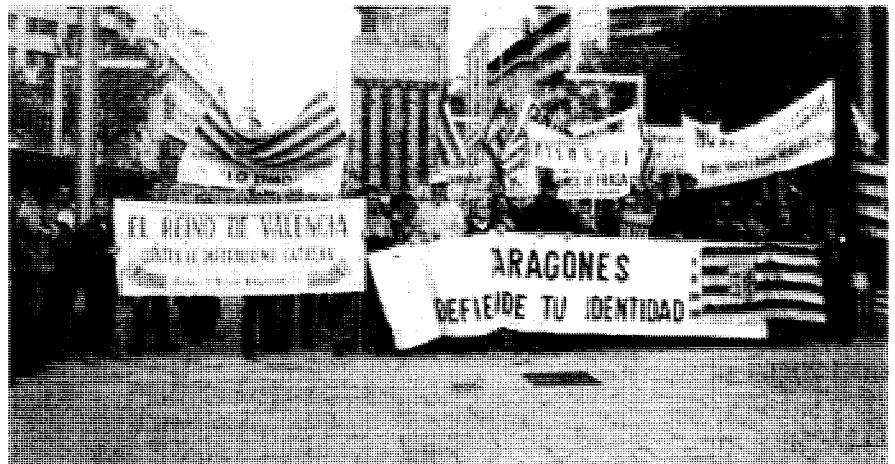

ESCANDOL QUALSEVOL MÈTODE ÉS 'VÀLID' PER DEFENSAR L'ANTICATALANISME

Enxampen un ultra a Fraga repartint adhesius "pel català"

REDACCIÓ

El president de l'entitat Federación de Asociaciones Culturales del Aragón Oriental (FACAO) fou enxampat la matinada de divendres per la policia local de Fraga (Baix Cinca) enganxant adhesius amb el lema "Fraga Catalana". Curiosament, aquesta entitat es significa per la seva denúncia del suposat "pancatalanisme" a la Franja de Ponent i per promoure mobilitzacions i actes vandàlics en contra de les entitats que treballen per a la normalització de la llengua catalana. La matinada de divendres, tal com consta en la nota emesa des de la policia local fragatina, es va sorprendre a Ángel Hernández enganxat adhesius independentistes en aquesta població. Segons ha afirmant, amb aquesta acció pretenia posar damunt la taula el "pancatalanisme" que es promou a la Franja, especialment a través del Casal Jaume I vinculat a Acció Cultural del País Valencià (ACPV), i que al seu parer, havien obviat els diferents candidats a l'alcaldia. Especialment, recrimina el paper de la candidatura Alternativa Cívica (ALCiVi), encapçalada per l'anterior alcalde de

Manifestació anticatalanista a Aragó.

Fraga i que aplega al teixit associatiu fragatí en defensa de la llengua catalana. El fet ha passat a mans de la junta electoral en tant que va ser sorprès enganxant adhesius damunt dels cartells electorals de diferents partits.

Ángel Hernández, conegut per les seves vinculacions amb l'extrema dreta com per exemple el Grup d'Acció Valencianista (GAV), ha aprofitat també per recriminar l'incompliment de l'ordenança cívica d'aquesta població, una qüestió que de ben segur que l'afectarà en aquest cas destapat per la policia local. Amb aquesta manera de

fer, tal com ha declarat, pretenia que l'Ajuntament actués en contra de les entitats catalanistes de la Franja a cop de multa, després de veure com les darreres setmanes havien proliferat adhesius de la Plataforma per la Llengua. El més estrafolari del cas, és el fet que al llarg de les darreres setmanes hagués iniciat una campanya als mitjans de comunicació, tot aportant fotografies, demanant l'actuació municipal davant de l'aparició dels mateixos adhesius, d'impressió pròpia, que portava al damunt al moment de ser identificat.

58 COMARQUES

Podrien anular el
convini d'Alforrials
amb Alcampo

festa presentació
3r pop al carrer

transportes
hemández y
sanjujo

la petita orquestra peioaire

09/06

Entrevista

Hèctor Castro
Secretari de FACAEO

"Quan comencí a investigar l'història del valencià deixí de ser catalaniste"

Castro va nàixer en Barcelona i creixqué convençut de lo que es parlava en sa terra aragonesa era el català. Era inclús dels que **corregia als seus yayos** i els deya que estaven equivocats, que ells no parlaven aragonés sino català. Insatisfet en lo que contaven els professors, començà a estudiar el tema pel seu conte. Hui és un dels **puntals de l'aragonesisme**

J.FERRER
jferrer@valenciahui.es

Explique als nostres lectors què és la Federació d'Associacions Culturals de l'Aragó Oriental (FACAEO) i quins són els objectius.

FACAEO no és una associació sino una federació d'associacions. Yo soc portaveu d'una d'elles, l'Associació Cultural Lo Timó en Osca, que està integrada en FACAEO. FACAEO naix en 1997 per a integrar a totes les entitats que lluiten per l'identitat aragonesa i contra l'expansionisme català.

¿Qué li pareix que Hasbro vullga rectificar el trivial catalaniste?

Primer, mos hem sorprés de que tota la premsa espanyola s'haja fet resò, en part gràcies a l'ajuda de València i Balears. No recorde un acte similar de que una multinacional retire alguna cosa dels 'països catalans'. Hasbro ha respost be. Lo que és evident és que no fon un erro casual sino intencionat perque si les preguntes les han dissenyat professors de l'Universitat de Barcelona, no mos sorprèn que facen preguntes sense rigor històric que se mengen territoris veïns.

En Aragó existixen dos llengües pròpies, l'altaronés o fabla i l'aragonés oriental. ¿Quines diferències hi ha entre elles?

Mosatros considerem que hi ha dos llengües pròpies: aragonés i castellà. L'aragonés és una llengua molt fragmentada que està dividida en dos grans dialectes: l'altaronés o fabla que es parla a la zona dels Pirineus, que té uns 15.000 parlants, i l'aragonés oriental, que es parla en la frontera en Catalunya i que aglutina a 60.000 usuaris.

¿Quina relació hi ha entre els defensors de la fabla i de l'aragonés oriental?

Els que han intentat cohesionar la fabla han segut, sense desmerèixer a ningú, persones castellaparlants que crearen una fabla artificial que no ha segut massa acceptada pels usuaris de la llengua. Además, han preferit aliar-se en els catalanistes i mos han donat l'esquena als usuaris de l'aragonés oriental. Reivindiquen un Aragó trilingüe en castellà, fabla i català. Mentre que mosatros els convidem a unir forces en una sola llengua aragonesa que conte en dos variants: una per a la zona oriental i una atra per al nord. Mentre estiguen units als catalanistes, els sectors profabla estaran mal vistos.

¿Per qué diuen els catalanistes que l'aragonés oriental és un dialecte del català?

Héctor Castro anima a valencians, balears i aragonesos a treballar junts en la mateixa direcció.

"Els valencians deuen fiarse dels seus pares i yayos tradició de la llengua. Que no es deixen enganyar per universitats politisades"

Els nacionalistes catalans consideren català tot lo que no siga castellà. Volen fer-mos creure que ací parlem català quan en 1936 l'investigador britànic J. Enwistle ya amprà la denominació aragonés oriental. El dialectòlec mallorquí i pro-catalanista Joan Veny afirmà que en Aragó hi ha una parla que ha naixcut allí, directament del llatí. Aixina i tot, considera que és català perque es parix per com a mínim reconeix que l'aragonés ve del llatí i no del català. Inclús els Furs de Jaca del segle XII estan escrits en una llengua molt pareguda a lo que es parla hui ací en Aragó. És impossible que haguera arribat el català a Aragó el segle XII.

Un terme molt estés és el de la 'franja aragonesa'. ¿Este terme és correcte? ¿Els habitants de la zona la denominen aixina?

FACAEO i atres entitats han pressionat i han consegut que el 90% dels mijos de co-

municació deixen l'insultant terme franja d'Aragó i parlen d'Aragó Oriental o zona oriental d'Aragó. Els catalans mos diuen 'franja de ponent' perque consideren que som part de Catalunya. És com el cas de 'país valencià', un país que s'englobaria dins dels països catalans.

¿Quina és la situació de l'aragonés en les aules? ¿Existix alguna assignatura?

En Aragó Oriental es dona català. Mos pareix be perque pot ser interessant de cara a anar a treballar a Catalunya. El problema és que estan ensenyant el català com a llengua pròpia. Denunciem que hi ha instituts que han convertit el català d'opcional a casi obligatori. Hem fet enquestes lingüístiques que revelen que hi ha molts chiquets que ya comencen a substituir les paraules aragoneses de tota la vida per paraules catalanes. No demanem que no s'estudie català, volem que s'estudie pero com s'estudia anglés o francés, com llengua estrangera. En l'Alt Aragó s'està donant la fabla en les escoles, pero ací en la zona oriental encara no es dona l'aragonés oriental en les escoles.

¿Qué li diria vosté als valencians sobre la llengua valenciana?

Que no tinguen complexes en defendre el valencià. Yo vaig nàixer en Barcelona i

quan tenia 18 anys estava convençut de que lo que es parlava en Aragó o València eren dialectes del català.

Però les explicacions dels professors no em convencien. No entenia per qué em deyen que les paraules aragoneses estaven malament. Quan vaig estudiar pel meu conte el tema, em doní conté de que hi havia un segle d'or literari en llengua valenciana, em quedí alucinat. Em quedí alucinat. Descobrí que hi havia traductors de valencià a català i viceversa, que el valencià tenia una identitat pròpia i que el defegueren el Miguel de Cervantes o Dámaso Alonso o Juan de Valdés defegueren el valencià com una llengua independent. A partir d'ahí, comencí a deixar de ser catalaniste. Em doní conte de que el valencià sempre ha segut una llengua i només es considera dialecte des de finals del segle XIX. Que no es deixen enganyar per les universitats, que te diuen que Catalunya era un Regne, o pels diners. Que facen cas als pares i yayos perque, encara que no tinguen estudis, ells conserven la tradició de la llengua. Que no es deixen enganyar per universitats politisades. Yo era delés que els deya als meus yayos que parlàvem català i ells deyen que no, que parlàvem aragonés. Gràcies a Deu al final vaig vore la llum abans de que els yayos moriren i els demaní perdó i els doní la raó.

Asociaciones por la lengua denuncian la discriminación del catalán en la Franja

Mequinensa - Redacción 2008-01-13

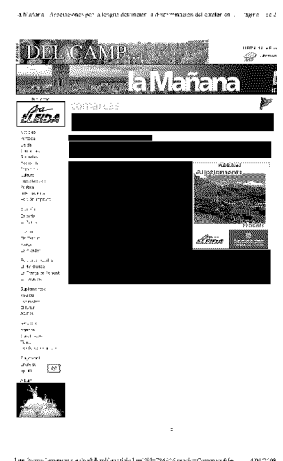
El vicepresidente de la Federació d'Organitzacions per la Llengua Catalana (FOLC) y presidente de la Institució Cultural de la Franja de Ponent (ICFP), Guillem Chacon, denunció ayer la situación de "discriminación" que vive el catalán en este territorio de administración aragonesa.

En el marco de la reunión que mantuvieron ayer en Mequinensa las diferentes entidades que forman la FOLC, Chacón criticó la falta de reconocimiento oficial de la lengua catalana, puesto que el recientemente aprobado estatuto de Aragón "no reconoce el catalán en los territorios donde este se usa habitualmente", o en la enseñanza "donde no se respetan los derechos de los niños a estudiar en esta lengua".

Chacón también criticó las "contradicciones" del gobierno de Marcelino Iglesias. Un ejemplo de esto sería el proyecto del macrocomplejo de ocio en los Monegros, que cuenta con el visto bueno del gobierno de Aragón. Desde la ICFP se critica que el gobierno de Aragón defienda la gestión del agua en la Expo de Zaragoza 2008, pero a la vez participe en un complejo de grandes dimensiones en los Monegros, donde no hay. Asimismo, Chacón rechazó que en la Expo 2008 se diferencie entre la lengua catalana y la valenciana.

La FOLC, de la que forma parte la ICFP, agrupa unas setenta entidades de los territorios de habla catalana que trabajan por la defensa de la lengua y cultura catalanas. Entre sus objetivos destacan la coordinación entre las entidades que forman la federación, la extensión del uso social de la lengua catalana, la defensa de la unidad de la lengua y la vertebración de los territorios de habla catalana a través de la lengua que los une.

En la jornada de ayer, el vocal de la asociación, Diego Gómez, defendió que el catalán debe ser el elemento que sirva para vertebrar todos los territorios donde se habla, "como un mercado común". Asimismo apostó porque la lengua catalana sirva como elemento "integrador" para la población recién llegada, que representa más de un 10% del total de alumnos catalanes.

El català no té carta blanca a la Franja

L'enèsima polèmica lingüística a la Franja de Ponent ha arribat dins un sobre. I amb segell i tot. Una carta en què l'Ajuntament d'Almacelles (Segrià) comunicava al de Fraga (Baix Cinca) la incorporació d'una veïna d'aquesta població al seu padró municipal ha estat retornada perquè era escrita en català.

La va dir grossa José María Aznar quan va afirmar que només parlava català a la intimitat. Sembla que malgrat que s'hi van fer tants acudits, el missatge ha arrelat. L'alcalde de Fraga, José Luis Moret, no tan sols comparteix afiliació política amb l'ex-president espanyol, sinó que també és partidari de relegar a un context merament casolà la llengua autòctona de la capital del Baix Cinca. Això es desprèn, si més no, del fet que el consistori que presideix retornés una carta enviada des de l'ajuntament d'Almacelles amb una nota en què es feia saber que "en aplicació de l'article 36 de la llei 30/92 de 26 de novembre" no s'acceptava la missiva. I què diu aquest article? Doncs que en les administracions locals, "l'ús de la llengua s'ajusta a allò que és previst a la legislació autonòmica corresponent". I, com és ben sabut, la famosa llei de llengües d'Aragó encara és paper mullat. És a

dir, que, oficialment, a Fraga es parla castellà. I prou.

Us podeu demanar quin secret d'estat custodiava la carta. Què la feia tan important perquè s'exigís que fos escrita en l'única llengua oficial d'Aragó. La realitat us decebrà. O us farà riure. La carta, enviada el dia 14 de gener, era un simple tràmit burocràtic en què el consistori d'Almacelles informava el de Fraga de la incorporació al seu padró municipal d'una veïna procedent d'aquesta localitat que calia donar de baixa al registre d'habitants de la capital del Baix Cinca. Ni més ni menys. Quatre dies més tard, la carta feia el camí de tornada cap a "Almacellas", segons que es va molestar a canviar al sobre el funcionari de torn.

El batlle d'Almacelles, Josep Ibarz, de Convergència i Unió, va qualificar de "desmesurada" la resposta del consistori fragatí i va decidir de tornar a enviar la notificació en català, incorporant-hi una carta en què es

feia saber que "en els últims cinc anys hem enviat diferents documents al seu consistori en català o bilingües i mai havíem tingut problemes". En aquest sentit, cal recordar que a les darreres eleccions municipals Fraga va canviar de mans polítiques i aquest tradicional feu del PSOE va passar a domini popular. L'actual alcalde, José Luis Moret, no entén el rebombori i, en declaracions als mitjans que han recollit la polèmica, assegura que ell respecta el català i que és una llengua d'ús comú a Fraga, si bé afegeix que en les comunicacions amb l'ajuntament "solicitem als que es dirigeixen a nosaltres en català que també ens remetin el text traduït al castellà en consideració als membres que no parlen català". Però, tot i amb això, Moret va assegurar que ignorava que s'hagués retornat una carta perquè fos escrita en català i, de fet, va reconèixer que era una resposta "molt taxativa". Tanmateix, la notificació que va rebre Almacelles anava signada per l'alcalde Moret. Per acabar-ho d'adobar, ell mateix admet que es va viure una situació semblant amb el consistori d'Alpicat (Segrià), que presideix un altre convergent, Pau Cabré. En aquella ocasió, però, l'incident no va transcendir als mitjans de comunicació. Ibarz lamenta "que l'alcalde de Fraga menystingui la seua pròpia llengua" i subratlla que en els cinc anys que fa que exerceix el càrrec mai no havia viscut una situació semblant. "Almacelles forma part del pla de la Llitera, som a només quatre qui-

L'altra cara de la moneda

Malgrat que l'actuació de l'Ajuntament de Fraga ha estat, certament, desproporcionada, val a dir que la carta tramesa des d'Almacelles no tan sols era escrita en català, sinó en una curiosa versió bilingüe llatí-català. "Des de l'estiu hem decidit de recuperar la mare de totes les

llengües romàniques i incorporem el llatí a tots els documents oficials de l'ajuntament", reconeix Josep Ibarz. El fet que l'encapçalament de la carta fos en aquesta llengua clàssica i en un cos de lletra superior a la versió catalana, podria haver encès els ànims del funcionari fragatí que va rebre la

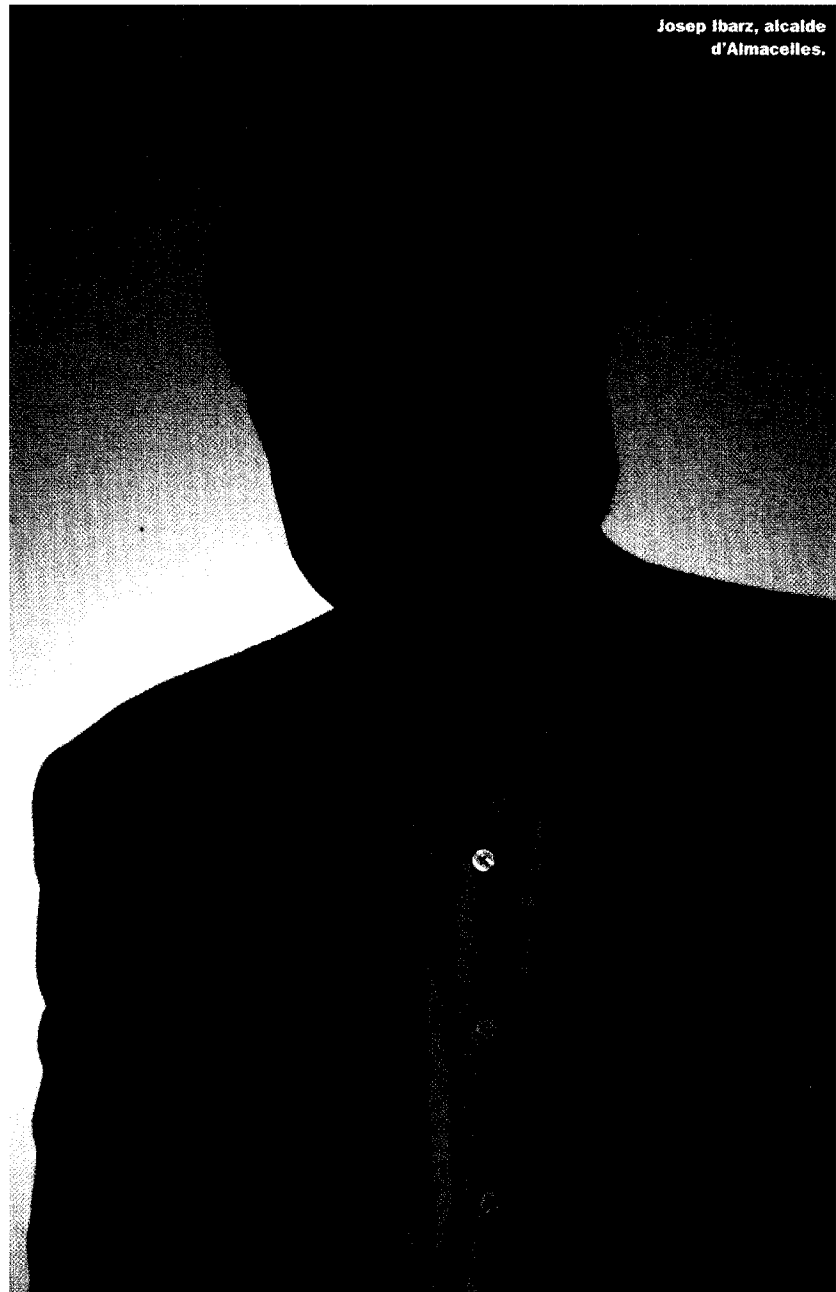
notificació. Certament, molt abans que el papa Benet XVI es proposés de ressuscitar aquesta llengua morta, a Almacelles ja ho han fet. "Rebem felicitacions de tot l'estat", assegura. Sobretot de professors de clàssiques. "Quan ens adrecem a un ajuntament de fora de Catalunya que no forma part de la Franja o d'una altra zona catalanoparlant, escrivim en castellà i llatí." Però l'alcalde de Fraga no re-

lòmetres de la frontera administrativa –explica–. Com pot ser que no ens entenguin si parlem la mateixa llengua?” L'alcalde recorda que la polèmica coincideix amb la commemoració del 800 aniversari del rei Jaume I.

Què hi diu la llei? El fons de la qüestió és que, amb la llei a la mà, l'Ajuntament de Fraga té raó. I això passa perquè la llei de llengües d'Aragó es troba estancada des de fa cinc anys. Quan el president actual, Marcel·lí Iglesias, va arribar a la Diputació General d'Aragó, semblava que l'aprovació era més a prop, atès que ell mateix, nascut a Bonansa, a la Ribagorça, és un dels milers de catalanoparlants d'Aragó. Però Iglesias no vol córrer riscos polítics, i ha ajornat una vegada i una altra l'aprovació d'una llei que no pretén res més sinó regular l'ús de les diverses llengües que es parlen en aquesta comunitat autònoma. Oficialment, s'han fet uns quants intents per desbloquejar el projecte, però val a dir que sense gaire convicció. A Saragossa, sembla que la Franja queda molt lluny. De fet, és una nosa. Una anomalia.

Si recorrem a l'Estatut, la cosa no millora gaire, perquè ni tan sols s'hi reconeix el català com a llengua pròpia de la Franja de Ponent, sinó que es va optar per reconèixer que les llengües i modalitats lingüístiques d'Aragó (sense especificar quines) són “un valor social de respecte, convivència i entesa”. Amb aquest panorama, no és estrany que el 2002 ajuntaments com els de Fraga, Saidí i Mequinensa signessin un manifest per tal que la llengua catalana, pròpia d'aquests municipis, tingués un reconeixement oficial que

brà aquesta modalitat de correu. “Si escrivim en castellà per adreçar-nos a l'Ajuntament de Fraga serà perquè incorporem més llengües als nostres documents, mai perquè pensem que no ens entenen en català”, assegura. “És el millor favor que podem fer a la llengua. I no per nosaltres, que ja hem aconseguit que sigui oficial i estigui protegida, sinó per ells, pels nostres veïns de la Franja”.

Josep Ibarz, alcalde
d'Almacelles.

en propiciés l'ús social. Es dona la paradoxa que de la Franja, on oficialment no es parla català, han sorgit alguns dels escriptors més importants en aquesta llengua, com el desaparegut Jesús Moncada, de Mequinensa –un referent per a la literatura catalana de la segona meitat del segle XX– o el jove Francesc Serés, de Saidí, que s'ha convertit en el seu relleu natural amb una impecable trajectòria literària que ja l'ha convertit en un dels grans.

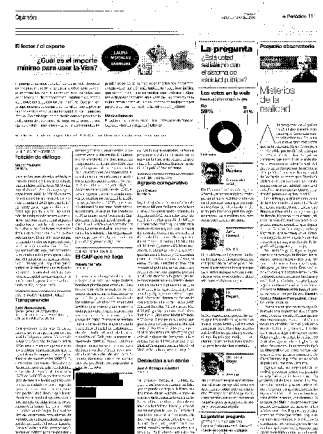
Anna Sàez

EL CATALÁN EN LA FRANJA

Idioma postergado

Quim Gibert
Fraga

Es indignante que La Caixa invierta en la apertura de un Caixaforum en Madrid y que, en contra de la lógica lingüística, tenga postergado el catalán en sus oficinas de Tamarit de Llitera i Fraga. En una ocasión que pedí la versión en catalán de un díptico informativo en la sucursal de Fraga, casualmente se habían acabado. Los hay que en Madrid se hacen perdonar la vida enterrando millones y en la Franja de Ponent desprecian a los catalanohablantes, es decir, a la población autóctona.

El Institut d'Estudis del Baix Cinca analiza la buena salud del catalán en la Franja

Lleida - J.O. 2008-02-26

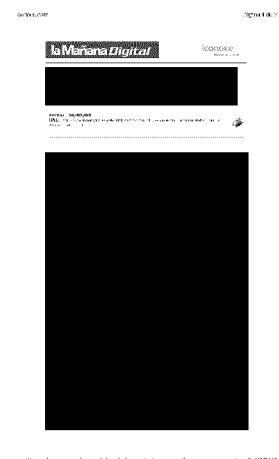
El **catalán** de la zona oriental de Aragón goza de buena salud social y su uso es bastante estable, pese a que sus hablantes no tienen reconocidos por ley sus derechos lingüísticos. A esta conclusión ha llegado el sociólogo Natxo Sorolla, tras analizar el último Estudio Sociolingüístico de la Franja que realizaron en el año 2003 los gobiernos **aragonés** y **catalán**. Sorolla presentó su estudio durante la Jornada sobre la Transgresión Cívica que celebró este pasado sábado el Institut d'Estudis del Baix Cinca y que reunió a un centenar de personas en el Palau Moncada de Fraga.

Según el estudio, más de un noventa por ciento de los habitantes de la Franja hablan habitualmente el **catalán**, el mayor porcentaje de todos los territorios de habla **catalana**, pero sólo un treinta por ciento es capaz de escribirlo. En cuanto al uso, es mayor en el ámbito familiar, pero se va reduciendo en el ámbito más público: en los comercios, el banco o el médico, y un veinte por ciento lo utiliza como primera lengua para dirigirse a un desconocido.

Ante estos datos, Natxo Sorolla considera que hay un conocimiento oral muy amplio, pero el escrito está más limitado. Su uso está bastante generalizado y su transmisión de padres a hijos está estabilizada e, incluso, va a más. Es decir, hay más hijos de familias

castellanoparlantes que acaban hablando en **catalán** que al revés. También llamó la atención la denominación que se da al **catalán**, ya que un 20% se refiere a su lengua como **catalán**, un 35% usa un localismo (fragatino, maellano, etc.) y un 44% usa un término peyorativo o despectivo como 'chapurreau', aunque este porcentaje va disminuyendo. Además de la conferencia de Natxo Sorolla, el programa de la Jornada sobre la Transgressió cívica: Franja de Ponent i transgressió, propostes pràctiques i concretes per viure en català', ofreció una ponencia del vocal del Consejo General del Poder Judicial, Alfons López Tena, sobre Justicia y Transgresión, y otra de la escritora y periodista, Patricia Gabancho, sobre Creatividad y Transgresión.

Asimismo, se presentó el libro Elogi de la Transgressió. El objetivo de las jornadas era, según Quim Gibert, coautor de este libro, plantear una serie de propuestas de actuación para que los ciudadanos reivindiquen la plenitud de sus derechos lingüísticos, en un territorio como el de la Franja, donde los aragoneses catalanoparlantes carecen de todo reconocimiento legal. En este sentido, la transgresión o la desobediencia civil es, según Gibert, un arma que pueden utilizar estos ciudadanos. Según Gibert, no se trata de proponer actuaciones radicales o violentas, sino de usar la imaginación y la creatividad para denunciar una situación injusta.

Contra la Franja

La Franja de Ponent és, segurament, el territori més desconegut dels Països Catalans, la part del país més deixada de totes les mans de tots els déus del món.

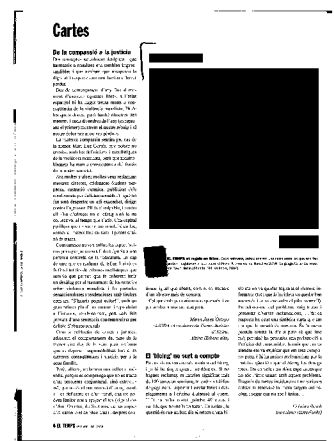
Les últimes setmanes s'hi viu una situació atípica, de certa convulsió i de ràbia en el món de l'associacionisme: tres persones van ser denunciades per la Federació de Asociaciones Culturales del Aragón Oriental (FACAO) i han de fer front a una querrel·la criminal acusades d'haver tractat de feixista l'esmentada FACAO des de mitjans de comunicació, pàgines web i blogs. Penseu que la FACAO és una cosa que neix per combatre la catalanitat i els qui treballem per la catalanitat a la Franja, amb actuacions estel·lars com la d'Ángel Hernández, un subjecte que n'havia estat president (!) i que va ser enxampat *in fraganti* enganxant propaganda il·legal contra Alternativa Cívica, el partit de Fraga que per primera vegada presentava una candidatura amb un programa clarament pro-catalanista a les passades eleccions municipals.

Els denunciats són: Natxo Sorolla, un sociòleg molt jove, membre de l'Associació Cultural del Matarranya, i Manuel Riu, del Centre d'Estudis Ribagorçans, els quals ja han passat a declarar al jutjat de Fraga; per cert, que el primer va ser objecte d'una detenció irregular durant unes hores. Ara, el dia 17 ha estat citat Artur Quintana, president d'Iniciativa Cultural de la Franja (ICF), una entitat que agrupa les anteriors associacions. Artur Quintana és membre de l'Institut d'Estudis Catalans i alhora de l'Acadèmia de las Letras Aragonesas, i és una personalitat de gran prestigi.

Al darrere d'aquesta situació increïble en una democràcia com la que diuen que tenim, hem de manifestar la preocupació i el malestar perquè la justícia espanyola pugui haver fet cas d'una denúncia d'aquestes característiques i que pugui acabar en un procés ignominiós.

Ja és hora que la gent sàpiga que a la Franja de Ponent també hi passen coses. Donem el nostre suport als tres denunciats, fem un gest per la Franja contra els enemics de la raó. Ho podeu fer adreçant-vos a locacaodelafacao@gmail.com

Francesc Ricart
Fraga (Baix Cinca)

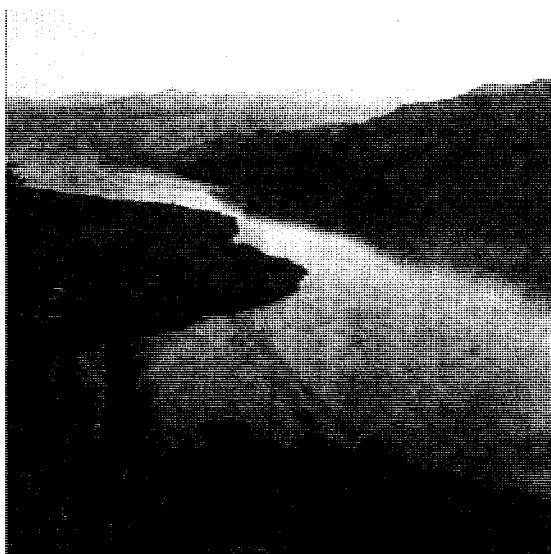

Un exemple a Ponent

ENRIC SÒRIA

La vila de Seròs és una bonica i vivaça població catalana situada en la comarca del Segrià, que fita amb l'Aragó, concretament amb la comarca del baix Cinca, que és un d'aquells territoris de l'Aragó on es parla català i que a Catalunya —amb aquell gust tan poc dissimulat per la poesia decadentista que tenen allà els inventors d'etiquetes— reben el nom de la Franja de Ponent. Com que l'única barrera que els separa és l'administrativa, el català que parlen a Seròs i a la capital del baix Cinca, Fraga, s'assemblen com una gota d'aigua a l'altra, o com el parlar d'Oliva i el de Pego, posem per cas. De fet, Fraga és el punt de trobada, el mercat i el lloc d'oci, de molts pobles del Segrià i, no fa tants anys, els xiquets de Seròs hi anaven a estudiar a l'institut. Ara bé, a pesar que parlen —i s'entenen— cada dia amb els seus veïns catalans, alguns habitants de Fraga afirmen que ells no parlen català, sinó fragatí, que és una llengua pròpia i específica d'aquesta localitat que, per algun misteri del món, és exactament igual que la que parlen als pobles de davant, al altre costat de la frontera. És una situació que els valencians podem entendre de seguida, com també podem entendre immediatament tant el fragatí com el català de Seròs (¿el serosià?, ¿el serosí?, que són els idiomes que més s'assemblen al nostre, especialment al castellonenc, de tot l'univers. El fet és que els fragatins que van tindre ocasió de parlar amb mi, el cap de setmana passat, van quedar astorats del paregut, una mica excessiu per a l'orgull local, que hi ha entre el valencià i el seu idioma. És una cosa tan insòlita que voreja el miracle. Els misteris del món, ja se sap, són inacabables. Siga com vulga, es veu que els fomentadors de misteris han fet la seua tasca a Fraga quasi amb tant d'èxit com a València. Com a resultat, la major part dels rètols i les indicacions, com de l'escolarització, a Fraga van en castellà, que és la llengua que no parla la gent, però que no es discuteix perquè no és local. El paregut, ja dic, és sorprenent.

A banda de tot això, cal dir que Seròs no és una vila gran, tot just té uns 2.000 habitants.

Confluència del riu Segre amb l'Ebre, a Mequinensa. / HERMINIA SIRVENT

A primera vista, sembla que la seua font de riquesa principal és l'agricultura, amb fruiters, ametlers i oliveres, i que aspiren a promoure el turisme. Té alguns monuments notables, com el palau dels Montcada i les restes del monestir trinitari d'Avinyanya, però el que crida l'atenció de veritat és el paisatge, amb aquella verdor festiva i un punt exuberant que dona sempre l'abundor de l'aigua. No molt lluny de Seròs, el Segre s'uneix al Cinca en una contrada que es diu l'Aiguabarreig. Segre i Cinca són rius cabalosos, amb impetuositat encara muntanyenca, i les seues aigües, de colors diferents, com els sediments que transporten, es van mesclant a poc a poc. A la llum del sol, l'espectacle és fascinant. Al cap de molt pocs quilòmetres, a Mequinensa —vora el pantà que es va engolir el poble antic, substituït, més amunt, per una urbanització massa mecànica— el riu resultant afluïx a l'Ebre. Aquest és el territori de les novel·les de Jesús Montcada. Des de l'altura del castell de Mequinensa, la vista és fastuosa. Tota la comarca és un laberint de rius emboscats.

Com les marjals, l'Aiguaba-

rreig és un territori que difumina la frontera entre l'aigua i la terra. El riu és ple d'illots i, les vores, d'aiguamolls. Uns caminets de fusta permeten una passejada placida. Les arbrades i els canyars són espessos i tot és ple de vida, com un tròpic casolà. L'indret és un paradís per als pescadors i els amants de l'ornitologia, perquè hi niua una profusa varietat d'aus migratòries, des dels nerviosos martinets als

Des de l'altura del castell de Mequinensa, la vista és fastuosa

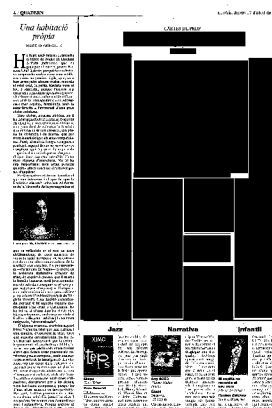
cignes majestàtics. El contrast amb l'eixutor dels turons argilosos que rodegen Fraga no pot ser més marcat.

Els habitants de Seròs estan ben orgullosos del seu paisatge, i amb raó. Per això organitzen cada any unes jornades literàries que tenen el paisatge com a tema i que fan confluïr amb un premi: "El temps de les cireres". El cap de setmana passat hi van convidar un grapat d'escriptors

catalans, valencians i mallorquins per a dialogar sobre la funció del paisatge en els textos literaris, amb la seguretat que un intercanvi d'idees sobre aquest tema en un entorn tan apropiat ha de ser fructífer. El fet que, gràcies a la narrativa de Montcada i la poesia de Pere Pena, entre altres, aquest siga també un paisatge literari —que hem imaginat a través de la lectura molt abans d'haver-lo vist—, donava encara més sentit a la iniciativa.

I, en efecte, l'aiguabarreig de paisatge i cultura que els organitzadors havien programat va ser fèrtil. Hi hagué excursions, debats, concessió de premis, un concert a càrrec del valencià Rafa Xambó, que presentava atractives cançons del seu nou disc, i una obra de teatre —una mica estàtica, però molt ben interpretada— basada en textos de Mercè Rodoreda, a fi de commemorar el centenari del naixement de l'autora. Dit així, pot sonar atapeït, però el conjunt era equilibrat i distés. Els escriptors s'hi van sentir molt ben tractats, i la trobada va facilitar un major coneixement mutu, dels escriptors entre ells i de tots ells amb el lloc que anaven aprenent a mirar amb estima.

Com més ho pense, més m'adone que és tracta d'una iniciativa molt intel·ligent. És obvi que la intenció de tot plegat és donar a conèixer una comarca esplèndida (ara mateix, jo estic escrivint aquest article, i no en dec ser l'únic), però també ho és donar a conèixer la literatura, que, si no és esplèndida, hauria d'intentar-ho, ni que fóra per no quedar malament. I que una iniciativa així es pugui dur a cap cada any, amb bon èxit i a plena de satisfacció de tots, en una vila de dos mil habitants, és tota una prova de com s'estima alguna gent el seu país i la literatura que és capaç de generar. Vist amb ulls valencians, en tot cas, aquest és el misteri, i potser el miracle.

Nace una plataforma contra el «colonialismo» del catalán

La agrupación reúne a entidades de Aragón, Baleares y Valencia — Ha convocado una manifestación en Zaragoza para el 4 de julio

ROBERTO PÉREZ

ZARAGOZA. Una veintena de asociaciones, colectivos y formaciones políticas de Aragón, Baleares y la Comunidad Valenciana se han unido en una nueva plataforma que se ha marcado como objetivo frenar el «colonialismo» lingüístico del nacionalismo catalán. La plataforma se denomina «No Hablamos Catalán» (NHC) y ya ha convocado una primera manifestación para el próximo 4 de julio en Zaragoza.

Entre sus integrantes hay miembros de las juventudes del PAR, partido que gobierna en Aragón junto al PSOE y que se ha comprometido a sacar adelante la Ley de Lenguas durante esta legislatura. Se trata de un asunto espinoso, pero es uno de los compromisos del acuerdo de gobierno entre socialistas y aragonesistas. Esta

ley también la reclama desde hace años la Chunta Aragonesista (CHA), partido que ha mantenido contactos con los nacionalistas de ERC.

La Ley de Lenguas de Aragón ha sido largamente anunciada, pero han ido pasando las legislaturas sin que el texto llegue a las Cortes de Aragón. Ahora, la parte aragonesa de esta nueva plataforma NHC tiene en su punto de mira ese proyecto de ley. El Ejecutivo PSOE-PAR, por su parte, insiste en que el anteproyecto de Ley de Lenguas no se verá hasta después del verano y se insiste en que el objetivo primordial es «que no genere problemas donde no los hay». Simplemente, dicen, reconocerá en una ley lo que es una práctica cotidiana en esa parte de Aragón.

Pero quienes recelan argumentan que si de lo que se tra-

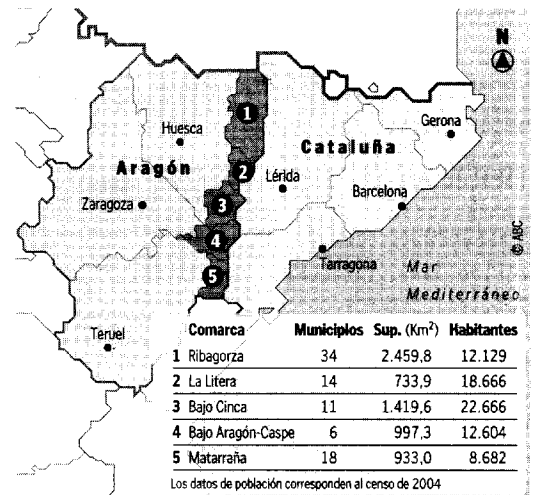
ta, simplemente, es describir lo que sucede con normalidad en la calle, no hay necesidad de una ley. Temen que sea utilizada por el nacionalismo catalán como una vía más con la que extender su presencia en las comarcas limítrofes de Aragón.

Estrategia expansionista

Entre quienes temen que algo así ocurra está Héctor Castro, miembro de las juventudes del PAR y portavoz de una asociación cultural de la comarca oscense de La Litera. Es uno de los integrantes de NHC y advierte que no están en contra de Cataluña, sino exclusivamente «de los catalanes expansionistas que anhelan territorios aragoneses». Y subraya que «Aragón no es trilingüe, es bilingüe. En Aragón se habla castellano y aragonés, pero un aragonés diverso, dividido en diferentes modalidades propias, como el literano, fragatino, cheso, ansotano, ribagorzano o bajoaragonés».

Castro es uno de los miembros de agrupaciones que se están movilizando desde hace años contra lo que consideran

COMARCAS ARAGONESAS CON DIALECTOS LOCALES O INFLUENCIA DEL CATALÁN

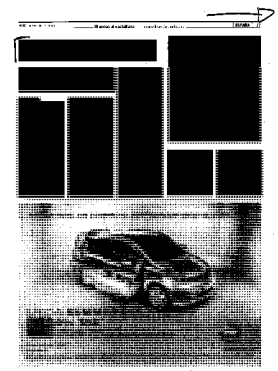

que es un afán «colonialista» del nacionalismo catalán.

Afirman que es una estrategia que se mantiene desde hace tiempo. Por ejemplo, con el apoyo financiero que la Generalitat ha ido prestando a asociaciones que desarrollan su actividad en suelo aragonés. O con la denominación que se le da a las comarcas aragonesas limítrofes con Cataluña: el naciona-

lismo catalán denomina a este territorio — y lo incluye en sus mapas — como Franja de Ponent, es decir, la franja occidental de Cataluña.

Ahora, según Castro, se mantiene la estrategia. Asegura que «se está trabajando para que el Instituto de Estudios Catalanes establezca una subsección en Calaceite», localidad de la provincia de Teruel.

Aragonés, catalán y castellano

EMILIO
García Gómez*

Aragón está iniciando el proceso de institucionalización de las lenguas propias de la Comunidad con arreglo a su Estatuto de Autonomía de 1996. El reencuentro político con las variedades lingüísticas que se hablan en esas tierras llega, pues, con doce años de retraso y envuelto en la polémica, como ha sido habitual en los territorios bilingües o trilingües del Estado Español.

El anteproyecto de ley de la Diputación General de Aragón (DGA) define como propios el aragonés y el catalán, aunque de momento declara el español como lengua oficial. La futura ley prevé impulsar el derecho al uso de los vernáculos en los medios de comunicación, la prensa oficial, la toponimia y la antroponimia, así como la acreditación de la competencia lingüística de quienes aspiren a ocupar una plaza en la administración pública o se encarguen de la enseñanza en los centros educativos.

La consideración del aragonés como lengua activa, idioma que la mayoría de la población desconoce o intuye que se halla en estado ruinoso desde tiempos lejanos, se interpreta como una postura política más que una realidad sociolingüística. Desde los años 70, las agrupaciones nacionalistas como el Ligallo de Fablans de l'Aragón o el Consello d'a Fabla Aragonesa han realizado incontables esfuerzos para rescatar las distintas versiones dialectales, subdialectales, los acentos y los léxicos regionales y una ortografía normativa. Según los informes más optimistas (por ejemplo, el de The Ethnologue. Languages of the World), el número de hablantes de las distintas fablas como primera o segunda lengua no supera los 20.000, casi todos residentes en los rincones de Uesca (Huesca, según la ortografía semioficial). El paso definitivo, de culminarse, será encontrar un estándar que acabe con la diversidad y muy especialmente una forma de comunicación con la que se identifiquen todos los hablantes del universo aragonés.

Las variantes y subvariantes nombradas incluyen el ansotano, el cheso, el belsetano, el chistabino, el tensino, el pandicuto, el bergotés, el benasqués, el grausino, el ribagorzano, el fobano, el chistabino, el ayerbenense, el

maellano, el fragatino, el somontanés, el patués y el literano. Ninguna de ellas tiene posibilidad de convertirse en estándar. Y se necesitarán generaciones antes de que la fabla aragonesa, o como quiera que se denomine la lengua de Aragón que no sea el catalán o el castellano, se extienda por todo el territorio, desde los Pirineos hasta las estribaciones de Albarracín, pasando por los Monegros, la Ruta del Tambor y del Bombo y, cómo no, Zaragoza, por utilizar la forma prosódico-doméstica del topónimo.

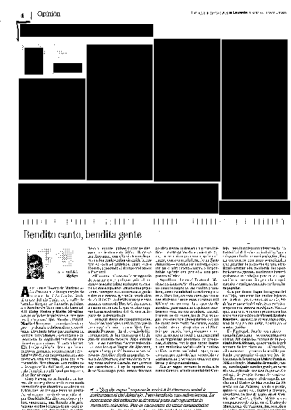
El problema de la delimitación geográfica del vernáculo —por ejemplo, las zonas de habla catalana y altoaragonesa— queda por resolver, aunque la DGA dejará el asunto en manos de un Consejo Superior de las Lenguas, órgano equivalente a la Academia Valenciana de la Llengua o el Institut d'Estudis Catalans, en el que se sentarán «*personas de reconocido prestigio en la Filología, la Educación y el Derecho*» elegidas por las Cortes, la Universidad de Zaragoza y la Diputación. Por el momento, el vacío existente en la normativización del aragonés está siendo cubierto por diccionarios, gramáticas y pequeñas obras nacidas de la convocatoria de premios literarios, muchos de ellos subvencionados por las cajas de ahorros, algunos ayuntamientos y aportaciones espontáneas, que prepa-

ran inventarios léxicos locales —el léxico de Obón, el léxico de Albalate del Arzobispo— y refuerzan la idea de que Aragón yé nazió.

La actividad del Consejo tiene todos los visos de convertirse en una pelea de gallos. Muchos de los activistas de la fabla querrán estar presentes en el citado organismo. Habrá que ver qué se hace con los llamados «*dialectos de transición*», eufemismo que evita el término popular de *chapurriau* o *chapurraeo*, híbrido característico de todos los nidos fronterizos del mundo cuyos hablantes tienen derecho a usar y preservar. Y cuáles serán los modelos normativistas y normalizadores a seguir. Hay muchos espejos donde mirarse —Valencia, Cataluña, Euskadi, Galicia, Bélgica, Canadá, Bielorrusia, Croacia— y en todos se observan grietas e imperfecciones. No veremos nosotros, ni nuestros hijos y nietos, los cambios de hegemonía de las lenguas, dialectos y subdialectos de Aragón. Ni tampoco el triunfo del imperialismo catalán, cuyos largos dedos cruzan la línea que baja de Benasque hasta Valderrobles. Hoy por hoy, el dominio del español sigue siendo absoluto, incluso en las vertientes del Alto Aragón donde supuestamente perdura la fabla. De lo único que no se va a librar el castellano es el de mañana, absolutamente inmortal e inexpugnable. Quien nazca con él, pegado a él vivirá, morirá y resucitará. No es cuestión de tozudez; en el mundo académico eso se llama vitalidad etnolingüística.

⇒ «*No veremos nosotros, ni nuestros hijos ni nuestros nietos, los cambios de hegemonía de las lenguas, dialectos y subdialectos de Aragón. Ni tampoco el triunfo del imperialismo catalán, cuyos largos dedos cruzan la línea que baja de Benasque hasta Valderrobles. Hoy por hoy el dominio del español sigue siendo absoluto, incluso en las vertientes del Alto Aragón*»

*Departamento de Filología Inglesa. Universitat de València.

Una entitat de la Franja diu que el govern d ' Aragó menysprea el català a l ' Expo

EFE. Barcelona.

La Institució Cultural de la Franja de Ponent va alertar ahir que el govern aragonès «menysprea» els ciutadans de parla **catalana** que viuen als territoris adjacents al Principat. El president i el coordinador de l ' entitat, Jaume Borbón i Paulí Fontoba, van denunciar que el català no apareix en cap lloc de l ' Expo de Saragossa i que el govern d ' Aragó «fa patent així la classe de respecte que té per la nostra llengua i la Franja de Ponent: cap». Segons la institució, ja van avisar fa mesos que «no hi hauria presència del català a l ' Expo». A més, afirmen que l ' exposició demostra la falta d ' atenció que el Govern d ' Aragó té pel seu patrimoni cultural, a causa de «l ' absència de llengües pròpies», com ara el català.

El govern d ' Aragó presentar a la tardor el projecte de llei de llengües

El català hi esdevindrà cooficial, d ' ús administratiu i s ' impartirà en horari escolar

E. AGULLÓ AGÈNCIES.

El president de la Diputació General d ' Aragó, Marcel·lí Iglésias, preveu presentar aquesta tardor vinent el projecte de llei de llengües d ' Aragó, que atorgarà al català i a l ' aragonès la condició d ' idiomes cooficials i se ' n garantirà l ' ensenyament voluntari en els municipis del respectiu domini lingüístic. El text establirà les bases per al procés de normalització lingüística de la comunitat –a través del Consell Superior de les Llengües d ' Aragó– i posarà fi a la situació d ' alegalitat dels dos idiomes.

+ Marcel·lí Iglésias i José Montilla, en una imatge d ' arxiu. Foto: EFE

Després de dècades d ' entrebancs, l ' executiu de coalició entre el PSOE i el Partit Aragonès (PAR) impulsarà un dels cent compromisos del pacte de govern. El president, Marcel·lí Iglésias, va recordar que la llei de llengües és una «exigència de l ' Estatut d ' Autonomia» que «generarà drets i llibertats, però no obligacions».

El PP ha estat al llarg d ' aquests anys reticent a la regulació de l ' ús del català i la llengua **aragonesa**. De fet, l ' any 1994 pretenia denominar com a aragonès oriental la varietat del català que es parla a la Franja. En els darrers mesos, en canvi, ha apostat per protegir les modalitats lingüístiques, però sense atorgar-los caràcter cooficial. Iglésias, en canvi, ha insistit en els darrers dies que «és molt important que Aragó mantingui el patrimoni cultural, que no són només els castells».

EN HORARI ESCOLAR

Malgrat que l ' aprenentatge escolar del català i l ' aragonès serà voluntari, el text garantirà que les classes s ' imparteixin en l ' horari lectiu. Els alumnes de les zones bilingües d ' educació infantil i primària podran rebre «una part substancial» de les classes en aragonès o català, si així ho volen els pares. L ' altre requisit del projecte legislatiu és que hi hagi prou demanda d ' alumnes. Els consistoris podran declarar per majoria absoluta el seu terme municipal com a zona d ' ús predominant del català o l ' aragonès. La cooficialitat permetrà als ciutadans adreçar-se a l ' administració en el seu idioma, tot i que el procediment administratiu es tramitarà només en castellà. Pel que fa

als topònims, els noms de poblacions i carrers es retolaran en dues llengües.

El català a Aragó

El president d'Aragó, el socialista Marcelino Iglesias, s'ha decidit, després de vuit anys d'estira-i-arroña, a tirar endavant una llei de llengües. Per primera vegada es proclamarà oficialment que la llengua utilitzada en l'anomenada Franja de Ponent és el català, i no una sèrie de parles locals fragmentades o patueses derivades d'un hipotètic navarroaragonès, com defensen el PP, el PAR i les entitats més secessionistes que lluiten contra un suposat «genocidi lingüístic» per part del català.

Excepte imprevistos, la llei entrarà a la tardor a les Corts d'Aragó. Encara que no en reconeixerà la cooficialitat, sí que recollirà que la llengua utilitzada per uns 45.000 habitants de la Franja és el català, llengua pertanyent al sistema lingüístic propi de Catalunya, València, Balears, Andorra i l'Alguer, i rebrà la con-

sideració de llengua «pròpia i històrica». Això no suposarà una sortida per la tangent, sinó que implicarà garanties d'ensenyament, ús i normalització toponímica.

Iglesias, catalanoparlant ell mateix, no s'ha atrevit a proposar la cooficialitat del català i de l'aragonès –com li reclamaven el CHA i IU, a l'oposició, i part del seu partit–, conscient que es tracta d'una qüestió espinosa en què no té la col·laboració del PAR, el seu soci de Govern, i que el debat lingüístic encara no està madur a la seva comunitat. És comprensible la seva prudència: les sensibilitats i les percepcions de molts ciutadans aragonesos estan molt mediatitzades per les forces conservadores i regionalistes, que preferixen defensar abans el «*chapurriau*» que admetre allò que la Real Academia Española i tots els lingüistes mereixedors d'aquest nom reconeixen.

Aragón sigue a la espera de una ley sobre sus lenguas

<http://www.publico.es/149458>

— En el norte de la península nacieron cinco lenguas en el siglo VIII: el gallego, el asturiano, el castellano, el aragonés y el catalán. Lo que pasa es que el castellano se comió a sus dos vecinas, que lo tienen crudo. MIGUEL

— Ánimo a los de la franja. No os rindáis y exigid a vuestra comunidad autónoma que reconozca vuestros derechos como ciudadanos aragoneses cuya lengua materna es el catalán. Y exactamente lo mismo digo a aquellos cuya lengua materna es el aragonés, aunque veo que no suscitan tanta crítica y suspicacia. NO OS RINDÁIS

— Habría que estar orgulloso de la riqueza lingüística de territorios como Aragón (con el aragonés de los valles pirenaicos y el català de la Franja de Ponent) y no avergonzarse de que haya sitios donde se hablen otras lenguas además del castellano. SALVADOR

— Como soy de Barbastro y tengo muchos amigos de Fraga, puedo decir tranquilamente que esas dos lenguas las habla una minoría. Las cifras del catalán están infladas de manera vergonzosa. Otra cosa es que esto me importe lo más mínimo, a mí o a los aragoneses. SCouser

— ¡Cómo aborrezco que se busque el odio entre comunidades por culpa del idioma! ROSSO

Correllengua del poble del meu pare, Areny de Noguera. En aquest poble petit i perdut on comença l'alta muntanya pirinenca, el Centre d'Estudis Ribagorçans (CERib) hi ha organitzat un acte de notable volada: la presentació simultània de cinc llibres vinculats al nord de la Franja de Ponent: *Maquis al Montsec. Del Migdia francès a l'Aran i el Pallars (1944-1956)*, de l'historiador Ferran Sánchez Agustí (Pagès Editors), que relata exhaustivament la invasió en massa dels maquis el 1944 i les escaramusses posteriors a la gran serralada. *On és la calaixera? L'espòli del patrimoni historicoartístic alpirinenc al segle XX*, de l'arqueòleg Jordi Campillo (Garsineu Edicions), que resumeix la tesi doctoral sobre la desaparició, per compra o robatori, d'obres d'art de l'autor esmentat. *Em dic Mireia i el meu cony es diu Carlitos*, dels professors de Tremp –però nascuts a Benavarri– Manel Riu i Mir Roy (Cossetània Edicions), que recull els millors apunts del blog eròtic de la Mireia; durant dos anys aquest blog ha tingut un gran seguiment a internet, que l'anonimat de la Mireia va alimentar

Correllengua a la Franja

Ramon Tremosa

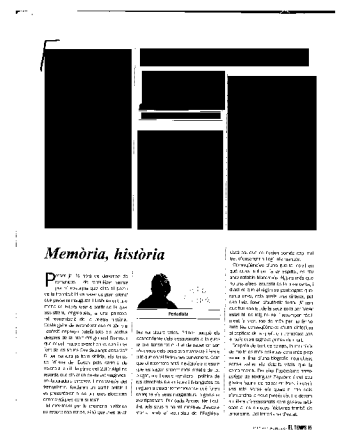
Economista (Universitat de Barcelona)

fins que, ara fa poc, els seus autors es van donar a conèixer públicament.

A Areny també s'hi va presentar *La llengua de Castigaleu (Ribagorça). Estudi de dialectologia*, de Jordi Moners (Centre d'Estudis Ribagorçans). Moners és llicenciat en filologia romànica a Heidelberg i té una llarga trajectòria en el camp de la traducció de clàssics alemanys al català. Vinculat de fa molts anys a la comarca, Moners ha dut a terme una obra titànica: el llibre recull fins a 7.000 paraules, de les quals 1.500 no són registrades al diccionari de la llengua Alcover-Moll. A parer del filòleg lleidatà Ramon Sistac, aquestes paraules enriquiran el dicci-

onari del mossèn mallorquí un cop hi siguin introduïdes.

En moments de perplexitat local i global (no tan sols els catalans estem astorats per la intensitat i per la rapidesa dels canvis que arreu del món se succeeixen en tants àmbits) el dia 11 de setembre vàrem celebrar al poble un acte de gran densitat i d'elevada dignitat nacional: en àmbits diferents, des de l'enfocament més picant al més rigorós, del nostre passat militar o cultural fins al nostre futur econòmic (jo també hi vaig fer cinc cèntims del meu darrer llibre *Catalunya, país emergent*), i des de les profunditats de la llengua de la comarca, a Areny de Noguera hem tingut un tast de plenitud nacional. I vàrem constatar que aquest país encara dóna joves com Carles Barull, incansable animador cultural i impulsor de la revista *Ripacurtia*, centrada en estudis ribagorçans en diversos camps. Contra l'angoixa i la incertesa del futur, més densitat i rigor en el treball del present.

No es bueno gastar el dinero antes de ganarlo (Benjamin Franklin)

EL MUNDO

DOMINGO 5 DE OCTUBRE DE 2008
Año XX. Número: 6.866

VALENCIA

www.elmundo.es
Precio: 2,20 euros. Con 30 Años Democracia: 10,90 € más
Con Computer&Web: 12,90 € más

Moda para capear un otoño de crisis

Un especial de 80 páginas con las últimas tendencias / MAGAZINE

Las olvidadas de la violencia de género

Ellas no mueren a manos de sus verdugos, pero quedan lisiadas de por vida / CRÓNICA

Computer & Web

Hoy, segundo libro DVD con todos los trucos de Microsoft Word; dos CDROM con diversos programas de Office y un DVD tutorial

Solbes: «El rapidísimo incremento de la morosidad es preocupante»

«En este momento, no veo ninguna entidad española en peligro, pero sería excesivamente osado por mi parte pensar que no va a suceder nada»

«Hay que dar la bienvenida a la iniciativa de Estados Unidos. Cuando hay dificultades, ningún país puede permitir que el sistema financiero colapse»

«Podemos llegar a un acuerdo con el PP sobre cómo afrontar la crisis financiera internacional, con divergencias en el enfoque presupuestario»

CASIMIRO GARCÍA-ABADILLO
CARLOS SEGOVIA
MADRID.- El número de clientes de bancos y cajas que no puede hacer frente al pago de sus hipotecas ha aumentado en España «de forma es-

pectacular» durante los últimos meses, según explica Pedro Solbes, vicepresidente segundo del Gobierno y ministro de Economía, en una entrevista concedida a EL MUNDO. Solbes considera «preocupante» el

«rapidísimo incremento de la morosidad», y por ello ha pedido al Banco de España que sea «muy riguroso» en la supervisión de estas entidades. El vicepresidente saluda el plan de rescate diseñado por Bush en Es-

tados Unidos y, pese a que confía en la capacidad del sistema financiero español para hacer frente a la crisis, advierte que «sería osado decir que estamos protegidos de todo».

Páginas 8 y 9

ETA hace estallar una bomba en los juzgados de Tolosa y el vigilante salva la vida 'de milagro'

E. BERRIO: O. TORRES
TOLOSA-VITORIA.- ETA provocó en la madrugada de ayer graves daños materiales en los juzgados de Tolosa (Guipúzcoa) tras hacer estallar una bomba de entre cinco y 10 kilos de explosivo en el cuarto atentado de la banda terrorista contra esta sede judicial. El corto espacio de tiempo entre el aviso de la banda a la DYA y la explosión, que tuvo lugar a la 01.15 horas, provocó que el vigilante de seguridad que se encontraba en el interior del edificio salvara la vida «de milagro», según explicó el consejero vasco de Justicia, Joseba Azkarraga. Sigue en página 15

Angela Merkel, Silvio Berlusconi, Nicolas Sarkozy y Gordon Brown, líderes de Alemania, Italia, Francia y Reino Unido, ayer en su cumbre de París. / GERARD CERLES/AFP

El PSOE de Navarra pide a Sanz que 'no tenga miedo a Rajoy'

El secretario general del PSN exige al líder de UPN que esté «a la altura de las circunstancias» en la negociación de los presupuestos, mientras Rajoy anuncia que pedirá la devolución de las cuentas públicas
Página 10
Editorial en página 5

Cataluña empuja hacia Aragón

La Generalitat y entidades pancatalanistas subvencionadas exportan el nacionalismo hacia la franja oriental de Aragón
Páginas 18 y 19

Chopard

Los grandes de la UE deciden ayudar a los bancos en crisis pero sin crear un fondo común

RUBÉN AMÓN
Corresponsal
PARÍS.- La última palabra de la rueda de prensa la tuvo Silvio Berlusconi. Sus colegas europeos se marchaban de la mesa en plan *sálvese quien pueda*, cuando il Cavaliere se dirigió

entusiasta a los periodistas para decir que «la ética ha de volver al mundo de las finanzas». Una declaración que tendría más credibilidad si no fuera por la oscura ejecutoria del magnate italiano. Sigue en página 22
Editorial en página 5

MERCADOS

¿Están sus ahorros a salvo de la crisis?

Suplemento de 64 páginas

OTRAS NOTICIAS

40.000 personas siguen en Alicante el arranque de la Volvo Ocean Race

Suplemento especial

ENTREVISTA Carmen Balcells: «Es cierto que me he planteado vender la agencia, sí, pero ¿a quién?»

Páginas 52 y 53

El PSOE aragonés da alas al pancatalanismo

Desde hace décadas, los nacionalistas catalanes ansían incorporar las comarcas del Aragón Oriental –a las que se refieren como la *Franja de Ponent*– a su proyecto de los *Països Catalans*. Pero lo que no era más que un delirio del pancatalanismo independentista se ha encontrado ahora con una ayuda tan inesperada como incomprensible: la del propio Gobierno de Aragón, empeñado en sacar adelante una Ley de Lenguas que, pasando por encima de la realidad social existente, supondría el aldabonazo de-

finitivo para la expansión del catalán en Aragón, que se equipararía al español en toda la zona oriental de la región y que tendría sus mayores efectos en un nuevo modelo educativo para la enseñanza obligatoria. En la actualidad son ya más de 1.500 los escolares que estudian como asignatura catalán en centros públicos, haciendo uso de un derecho que es incuestionable –aunque no deje de resultar una sangrante paradoja que en la vecina Cataluña no sea posible estudiar en castellano–. Sin em-

bargo, como hoy publicamos, lo hacen con manuales de editoriales de la órbita nacionalista catalana, en los que no sólo no se reconocen a las comarcas aragonesas, sino que están trufados de textos de rechazo a todo lo español, entre ellos artículos del diario independentista *Avui*. Es obvio que la irresponsable deriva del PSOE aragonés no sirve para proteger los derechos de ninguna minoría lingüística, sino que, inexplicablemente, sólo contribuye a dar alas al pancatalanismo.

CONFLICTO LINGÜÍSTICO / El expansionismo nacionalista

Vistas desde el río Cinca, son las comarcas del Aragón Oriental. Divisadas desde el Segre y la Generalitat de Cataluña, se las llama 'Franja de Ponent'. No se trata de una discrepancia toponímica. Responde a dos maneras de interpretar la Historia, las

tradiciones, la lengua y, sobre todo, de esperar el futuro. Durante mil años nunca estuvieron bajo el dominio catalán y siempre pertenecieron a la Corona de Aragón. En los años 30, al albur de las reivindicaciones territoriales por lengua y raza de la Ale-

mania de Hitler, el nacionalismo catalán más radical giró su rostro hacia Poniente, más allá de sus límites regionales. Ahora, aspira a incluir a esas cuatro comarcas aragonesas dentro del proyecto de construcción de los 'Países Catalans'.

Un representante de Facao denuncia la inclusión de las comarcas aragonesas en algunos mapas de Cataluña. / MANUEL ROMERO

Cataluña empuja hacia Aragón

La Generalitat y una red de entidades subvencionadas se despliegan en la zona oriental de Aragón, reivindicada por el nacionalismo como parte de los 'Países Catalans'

MANUEL ROMERO

HUESCA.- En la comarca de La Litera (Huesca, Aragón Oriental), las analogías se encuentran siempre en el terreno agrícola. Un ribazo es la linde formada por un desnivel entre fincas, lo que provoca continuas disputas entre los dos vecinos. El propietario del terreno superior empuja la tierra cuando ara y amplía su extensión a costa del de abajo. El agricultor de la zona inferior mete el tractor en el terraplén, arranca los terrones y gana espacio. El labriego que se duerme pierde la tierra.

En el territorio entre los ríos Cinca y Segre y en toda la franja fronteriza de Aragón y Cataluña, el ribazo lleva moviéndose hacia poniente desde hace 30 años. Testigo de ello es Amado Forolla, de Altorricon (Huesca), un pueblo de 1.500 habitantes, que ocupa el centro geográfico en los 250 kilómetros de línea divisoria entre Aragón y Cataluña. Es dueño de una cosechadora con la que, cada temporada, recolecta 12 millones de kilos

de cereales, a un lado y otro de la linde. Conoce cada palmo de los 4.442 kilómetros cuadrados que conforman las comarcas aragonesas de Ribagorza, La Litera, Bajo Cinca y Matarranya y a buena parte de los 47.000 vecinos que habitan sus 62 pueblos. Atestigua que las diferentes administraciones de la Generalitat de Cataluña no han descansado un instante en

«La Generalitat lleva años socavando la identidad aragonesa de estas tierras», dice un miembro de Facao

Emisoras oficiales de radio y televisión catalanas borran con su potencia las señales de las redes locales

catalanizar este territorio, «a cuya acción se le ha sumado con entusiasmo el Gobierno socialista de Aragón, de Marcelino Iglesias, que es de Bonansa, en la comarca de Ribagorza».

La Ley de Lenguas con la que el Ejecutivo aragonés quiere regular las peculiaridades idiomáticas de la región no ha alarmado a la población por su contenido, «sino porque se trata de un caballo de Troya y de una carta de naturaleza que oficializa la presencia del nacionalismo que impulsa la Generalitat, que lleva ya muchos años socavando la identidad aragonesa de estas tierras», afirma Angel Hernández, presidente de Amics de Fraga, integrada en la Federación de Asociaciones Culturales del Aragón Oriental (Facao).

El idioma no es el único motivo del conflicto, aunque los catalanistas quieren cambiar hasta el nombre de los pueblos. Los aragoneses vienen denominando a su lengua como *charrasco* y, en ocasiones, se refieren a ella con el gentilicio local. «El enfren-

tamiento surge del acoso de los catalanistas, que imponen la normalización lingüística y abren las puertas a la exclusión y a la aniquilación de todo aquello que les es ajeno. Al final, acabarán aplicando el sistema de Cataluña», asegura Raúl Vallés, presidente de Facao.

Hoy ya existen más que evidencias de que la Generalitat de Cataluña y todas las entidades de agitación social y cultural que manan de ella se han marcado como objetivo la incorporación a Cataluña de la denominada *Franja de Ponent*.

Las emisoras de la Corporación Catalana de Radio y Televisión de la Generalitat borran con su potencia las señales de las redes públicas aragonesas o nacionales. Ofrecen información de Aragón Oriental como si se tratara de un territorio de Cataluña.

Los periódicos cercanos a la Generalitat incluyen en la ruta de reparto de sus ediciones catalanas el municipio de Fraga, que con 13.000 habitantes es el principal del Ara-

gón Oriental. Según un transportista local, el coste de cada ejemplar llega a alcanzar los siete euros para las empresas editoras. La diferencia respecto al precio de venta se amortiza a cargo de las cuantiosas ayudas -hasta un total de 47 millones de euros- que la Generalitat reparte entre los medios afines.

Las actividades culturales en el Aragón Oriental no se escapan a la generosidad de la Generalitat. El Institut d'Estudis del Baix Cinca (IEBC), con la colaboración de Omnium Cultural (una amalgama que reúne a las entidades culturales catalanas más radicales), celebró el pasado febrero un encuentro en Fraga que llevaba por título *Con la sonrisa, la revuelta. Jornada sobre la transgresión cívica. Propuestas prácticas y concretas para vivir en catalán*. Uno de los animadores contratados fue Alfons López Tena, entonces vocal del Consejo General del Poder Judicial a propuesta de CIU y declarado independentista. Entre las manifestaciones que se le atribuyen se encuentran: «¿Para cuándo la ilegalización del PP por complicidad con el terrorismo?» y «aspiro a la embajada del Estado catalán ante el Estado español».

Le acompañaba Patricia Gabancho, escritora argentina residente en Barcelona, ejemplo de integración para el nacionalismo. En su repertorio se incluyen frases como: «Pasarse al castellano es un hábito de vencidos, de perdedores», «la cultura de la gente que no tiene cultura, se hace en castellano» y «Aznar, que criminalizó el nacionalismo con el apoyo de una serie de escritores de izquierda de la meseta, desde Fernando Savater a Muñoz Molina». El acto incluía la presentación de un libro de Judit Muiet, profesora de catalán del Instituto del Bajo Cinca de Fraga. El IEBC cuenta también con la ayuda del Gobierno de Aragón y del Ayuntamiento socialista de Mequinenza.

Las actividades preferidas de las entidades pro catalanistas se centran en las escuelas. La *Institució Cultural Franja de Ponent*, al frente de la cual están Jaime Borbó y Guillem Chacón, ha organizado envíos de libros desde Cataluña a colegios de Aragón con efectos propagandísticos. También repartieron a los escolares, con el apoyo de los Servicios Territoriales de Cultura de la Generalitat en Lérida, cómics sobre la historia local con una visión nacionalista.

El paso anual por Aragón de la *Flama del Canigó* y el *Correlleugua* -una carrera de relevos juveniles para defender la unidad de la lengua, que parte de Perpiñán y llega hasta Guardamar (Alicante)- cuenta con el apoyo organizativo de las corporaciones socialistas. En el mismo se proclama a la juventud que *Som un sol poble i parlem català* y anima a romper con Aragón.

La participación de la *Institució Cultural Franja de Ponent* en la Diada y en la comitiva de la Generalitat en la Feria del Libro de Francfort

La franja aragonesa

EL MUNDO

2007, así como su declaración contra la tercera hora semanal de castellano en las escuelas de Cataluña, no supera la relevancia que obtuvo la asociación en 2005 en Estrasburgo. Entonces, algunos de sus miembros acompañaron a Bernat Joan (ERC), actual director general de política lingüística de la Generalitat, para denunciar ante el Parlamento Europeo «la situación atentatoria contra los derechos humanos que vive el catalán en Aragón».

Publicaciones como *Temps de Franja*, que cuenta con la ayuda económica de instituciones catalanas y aragonesas, incluye una sección sobre los *Países Catalans*. A su consejo de redacción pertenece Pep Labat, profesor de catalán del Instituto Ramón J. Sender, de Fraga. Los Casals Jaime I, embajadas culturales nacionalistas procedentes de Valencia pero financiadas desde Cataluña, disponen de sede en Castellonroy y Fraga. La *Institució Cultural de la Franja*, que agrupa a las asociaciones catalanistas de municipios menores, en manos de no más de una docena de personas, forma parte de la tupida red tejida en un territorio que es el anhelo de los nacionalistas.

CONFLICTO LINGÜÍSTICO / *El modelo educativo*

Libros catalanes que no reconocen las tierras de Aragón

Los alumnos de las comarcas orientales estudian en manuales que exaltan el nacionalismo y a activistas como Èric Bertran

MANUEL ROMERO

HUESCA.- Los 1.500 niños aragoneses que estudian la asignatura de Lengua Catalana en los 11 colegios públicos, 10 centros rurales agrupados y siete institutos de las comarcas del Ribagorza, La Litera, Bajo Cinca y Matarranya lo hacen con libros procedentes de Cataluña que no reconocen esas zonas como partes integrantes de Aragón.

Algunos de los libros de texto pertenecen a editoriales de marcado cariz nacionalista que incluyen en sus páginas capítulos sobre la política lingüística oficial de Cataluña. Las ediciones más utilizadas pertenecen a Casrellnou, cuyo manual de 3º de ESO sitúa la Franja de Poniente en un limbo geográfico cuando la describe como «una tira de tierra, de norte a sur, entre Cataluña y las provincias aragonesas de Huesca, Zaragoza y Teruel».

El libro no reconoce el castellano como lengua oficial de Cataluña, y justifica su existencia «por las miles de personas emigrantes del resto del Estado español a los diversos puntos de habla catalana».

Entre las lecturas incluidas en el manual se encuentra la historia de Èric Bertran, un joven que fue investigado después de que enviara varios

anónimos a tres cadenas comerciales exigiendo el etiquetaje en catalán. El texto del libro corresponde a una entrevista publicada por *El Periódico de Catalunya* y las ilustraciones, creadas por la propia editorial, muestran a seis guardias civiles con pasamontañas registrando la casa de Eric e incautándose de una *seinyera*, circunstancias que no corresponden a los hechos acaecidos. En otro dibujo aparece una juez, ante una bandera española, dirigiéndose al joven con cara desengañada.

Hasta el pasado curso, los alumnos del Instituto Público de La Litera, en Tamarite (Huesca), utilizaban un libro distinto, aunque de la misma editorial. Una de las lecturas en ese manual correspondía a un artículo del diario *Avui* titulado *Los marcianos*

habían español y las marcianas no tienen pechos.

Para Marina Mazarico, profesora de Lengua Catalana desde el curso 1984/85, año en el que comenzó a impartirse la asignatura de forma voluntaria en las comarcas orientales aragonesas, estos contenidos no sólo carecen de gravedad —«¿tú crees que los chicos se enteran?»—, sino que «lo que le pasó a Eric Bertran no tiene importancia comparado con lo que se vive aquí, donde no podemos ponerle el nombre a nuestras calles ni llamar a los pueblos en nuestra lengua».

Según la profesora, que mantiene periódicas reuniones de coordinación con los docentes del resto de centros de la zona, «el catalán debería ser obligatorio porque es la len-

gua de la Franja». Como el resto de libros de texto, los de Lengua Catalana están adquiridos con cargo a los presupuestos de la Diputación General de Aragón.

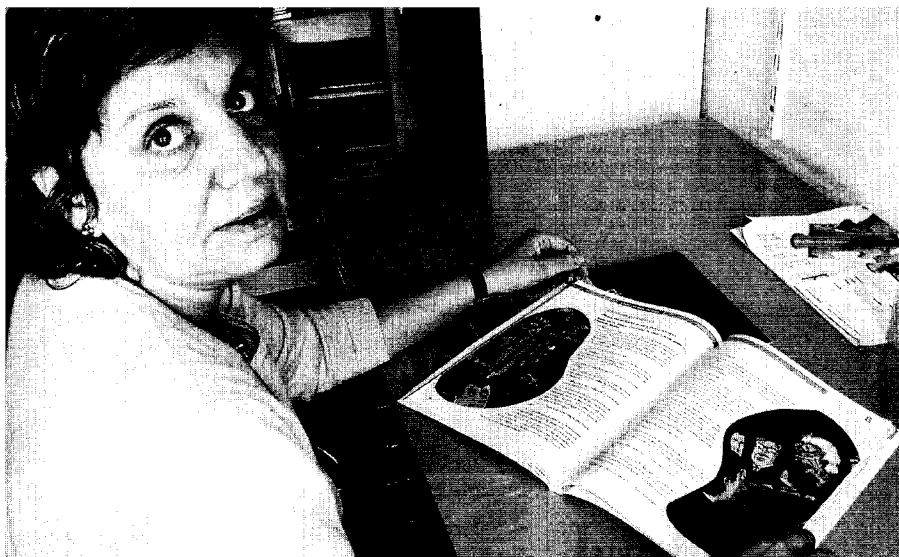
Algunos libros de consulta, como el Diccionario Enciclopédico Saivat, también describen el territorio aragonés de La Litera como «comarca de Catalunya (*Franja de Ponent*) en la unión de agua del Cinca y el Noguera Ribagorzana». El *Grup Enciclopèdia Catalana* se refiere a la Franja de Ponent como «territorio catalán en el límite occidental del Principado [Cataluña]», y sitúa la comarca de La Litera «en la región de Lérida».

La asignatura de catalán, que consta de dos horas semanales, se imparte de forma optativa en toda la

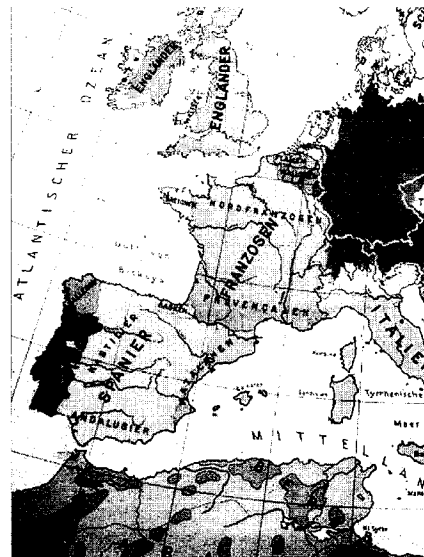
zona oriental aragonesa, excepto en media docena de colegios turulenses que se negaron a incorporarla a su currículo. Las similitudes del catalán con los dialectos que se hablan en cada una de las comarcas y las oportunidades laborales que ofrece la cercana Cataluña han llevado a más del 80% de los alumnos de Primaria y el 65% de los de Secundaria a estudiar ese idioma.

Pep Labat, profesor de Lengua Catalana del Instituto público Ramón J. Sender de Fraga (Huesca), defiende que «el estudio de esta lengua no acabará con las particularidades idiomáticas de estas comarcas. Aunque lo que enseñamos es el catalán normalizado, desde el propio Gobierno de Aragón tenemos marcado que se reconozcan los localismos. Hay muy mala fe en el debate, porque una lengua no tiene por qué implicar una identidad».

Pep Labat es vicepresidente del Institut d'Estudis del Baix Cinca, asociación pancatalanista que forma parte del entramado de organizaciones que cuentan con el apoyo nacionalista. También pertenece al consejo de redacción de la revista *Temps de Franja*, favorable a la creación de los Països Catalans.

Marina Mazarico, profesora de Lengua Catalana en Tamarite (Huesca), con el libro abierto por la lectura sobre Èric Bertran. / MANUEL ROMERO

Mapa de la Alemania nazi que reconoce la raza catalana.

Antoni Rovira i Virgili, fundador de Acció Catalana y de Acció Republicana, y miembro después de ERC, describió los Països Catalans recurriendo a sus puntos cardinales: «De Salses a Guardamar, de Fraga a Mahón». Estas localidades se encuentran fuera de Cataluña, enclavadas en el Rosellón (Francia), en Alicante (Comunidad Valenciana), en Huesca (Aragón) y en la isla de Menorca (Balears). Unirlas sigue siendo una aspiración nacionalista. Por ser la más cercana y menos poblada, la Franja de Ponent es la de más asequible anexión.

Los antecedentes de su reivindicación política datan de la época en la que el nazismo hacía escuela reclamando e invadiendo los Sudetes (poblaciones de lengua alemana diseminadas en el interior de Chequia) y ejecutando el Anschluss (anexión de Austria por parte de la Alemania nazi, con el argumento de que se trataba del mismo pueblo).

‘Catalans separats de la pàtria’

La reivindicación de las comarcas aragonesas nació en plena efervescencia de la Alemania nazi

La publicación *La Nació Catalana* difundió en su número del 17 de octubre de 1933 una entrevista con Karl Cerff, portavoz y responsable de propaganda y formación de las Juventudes Hitlerianas. «Nosotros sabemos que los catalanes son una raza muy diferente de la española, por razones conocidas y universalmente admitidas. [...] Los materialistas, en Cataluña, deben ser los judíos, y éstos, con toda seguridad, deben ser los antinacionalistas», aseguró Cerff, que llegaba a ocupar el cargo de director general del Ministerio de Propaganda de Joseph Göbbels.

Éstas son algunas de las procla-

mas antiguas y recientes de la reivindicación catalana:

Catalans separats de la pàtria (publicado en *Nosaltres Sols!*, Barcelona, 30 mayo 1931): «La catalanidad, savia racial irrestañable, resurge inexorable contra la asimilación aragonesa y contra la ignorancia de su origen catalán puro de nuestros hermanos de la patria, que pueblan aquellas nobles tierras de la Cataluña estricta. [...] No, Cataluña no puede renunciar. Estas tierras, estos pueblos y estos catalanes —catalanes a pesar suyo— son de ella. Le pertenecen por derechos históricos, por legítimos derechos de posesión, por cla-

mor de justicia contra el expolio y porque, más tarde o temprano, la llamada de la sangre juntará hermanos con hermanos de aquí y de allá del Noguera Ribagorzana».

«Cataluña y las tierras hermanas han de conocerse con un nombre común. Yo propongo que se llamen Imperio Catalán». (Rossel i Vilar, en *Nosaltres sots!*).

«Hace siglos que un extenso trozo de la tierra catalana constituye la zona más oriental de Aragón. Desde los Pirineos hasta el suroeste de Alcañiz, este trozo de tierra pertenece al dominio de nuestro idioma. Sus habitantes hablan catalán y son, por lo

tanto, catalanes» (*La Humanitat*, 22 de marzo de 1938).

«La Nación Catalana ha estado dividida en diferentes territorios por imperativos políticos: la Cataluña Norte, en el Estado Francés; el Principado de Cataluña con la Franja de Ponente; el País Valenciano y las Islas Baleares, así como las Pitiusas, en el Estado Español, y Andorra, que tiene Estado propio [...]. Con la excepción de Andorra, que ya disfruta de Estado, la obtención de la independencia de la Nación Catalana dentro de una Europa Unida constituye un objetivo irrenunciable» (Declaración ideológica de ERC. XIX Congreso Nacional, 19 de diciembre de 1993).

«Nuestro interés por la Franja aragonesa es sólo cultural y lingüístico» (Carod-Rovira, durante la campaña de las elecciones europeas, en la que ERC se presentaba en coalición con la Chunta Aragonesista. *Heraldo de Aragón*, 17 de mayo de 2004).

Piden retirar los libros que incluyen zonas de Aragón en Cataluña

El PP exige a la consejera de Educación que aclare qué manuales utilizan los niños de las comarcas orientales aragonesas

MANUEL ROMERO
MADRID.- El PP de Aragón ha exigido la retirada de los libros de texto de lengua catalana que se utilizan en los colegios e institutos de las comarcas orientales de la región y que «menoscaban la integridad territorial y la identidad histórica, cultural y patrimonial» de esta comunidad autónoma, después de que EL MUNDO informara de que hay manuales que no reconocen esas zonas como partes integrantes de Aragón.

El PP presentó ayer en las Cortes de esta comunidad autónoma una proposición no de ley sobre la enseñanza en catalán para que se utilicen únicamente manuales de texto «que respeten lo establecido en la Constitución Española y en nuestro Estatuto de Autonomía». Además, ha solicitado la comparecencia de la consejera de Educación, María Victoria Broto, para que aclare con qué libros se imparte la asignatura de catalán en las comarcas orientales.

Gustavo Alcalde, presidente del Grupo Popular en el Parlamento aragonés, mostró su sorpresa e indignación «por que existan niños y jóvenes en nuestra región a los que se confunde de una manera tan flagrante con libros que, además, están pagados por el Gobierno de Aragón».

En la información publicada el pasado domingo, se daba a conocer que algunos colegios e institutos públicos de localidades orientales de Aragón, en los que se ofrece la asignatura optativa de catalán, se imparte la materia con libros que no reconocen esas comarcas como pertenecientes a la región.

A ello se añadía que el manual de 3º de ESO de la editorial catalana Castellnou incluye entre sus lecturas una entrevista con Eric Bertran, un joven que compareció hace tres años ante la Audiencia Nacional por enviar anónimos a diversas empresas exigiendo el etiquetado en catalán. El libro presenta el hecho como una aventura juvenil, en la que los guardias civi-

les y la juez aparecen como personajes malvados que odian la cultura catalana.

Numerosas organizaciones integrantes de la Federación de Asociaciones Culturales del Aragón Oriental (FACAO), han manifesta-

do su protesta por la utilización de estos libros. Héctor Castro, miembro de la plataforma No Hablamos Catalán y presidente de la Asociación Cultural Lo Timó, de la comarca de La Litera (zona donde se utilizan los libros denunciados), reclama

«la inmediata revisión de todos los libros de texto, la retirada urgente de aquellos que atenten contra la geografía o las denominaciones aragonesas y aquellos que hagan apología del nacionalismo catalán». También la asociación

Amics de Fraga ha solicitado que estos libros se retiren de los institutos y colegios.

La Generalitat de Catalunya denomina *Franja de Ponent* a las comarcas orientales de Aragón. El nacionalismo reivindica esa zona limítrofe como parte de los *Països Catalans*, un territorio que iría desde el Rosellón (Francia) a Guardamar (Alicante) y desde Fraga (Huesca) a Mahón (Menorca). Esta demanda se manifestó con gran apasionamiento por parte de los nacionalistas catalanes más radicales durante los años 30 del siglo pasado, coincidiendo con la política etnicista del nacionalsocialismo, que desembocó en la anexión de territorios vecinos.

Llei de llengües

Joaquim Montclús

De la llei de llengües de l'Aragó se n'ha parlat tant, ha estat tantes vegades anunciada –i fins i tot s'ha divulgat el seu contingut–, que són molts els que pensen que ja fa temps que està en vigor, però la veritat és que el més calent és a l'aiguera. També s'ha de dir que Marcelino Iglesias i el seu govern, des que van començar a governar a l'Aragó, sempre han tingut la voluntat de tirar endavant aquesta llei. Aleshores, la pregunta que tothom es fa és: per què la llei de llengües encara no ha entrat a les Corts d'Aragó? La resposta és lògica i senzilla: perquè des de Madrid sempre s'ha fet tot el possible per aturar-la. Segons hem pogut saber, algunes vegades ha estat la mateixa direcció del PSOE la qui l'aturada. El president Zapatero, després de guanyar les eleccions, va deixar caure que l'Aragó tindria la seva llei de llengües. Esperem que ara compleixi, no faci cas de les pressions de l'ala falangista del PSOE i respecti la voluntat i la sobirania del govern d'Aragó. De totes maneres, aquesta vegada la cosa deu anar de debò, perquè des de fa uns mesos la caverna mediàtica de Madrid no para de dir bestieses. Els darrers articles publicats contra la llei de llengües, fins i tot, fan algunes comparacions entre la Generalitat Republicana i l'Alemanya nazi. Estaria bé que la Generalitat de Catalunya i els dirigents socialistes catalans fessin alguna cosa perquè aquesta llei s'aproves. Això no seria ficar-se en el que no pertoca, sinó defensar els drets més elementals que tenen els 45.000 habitants i escaig que viuen a la Franja de Ponent.

El català a la Franja de Ponent 25 anys de promeses

Llengua “pròpia”, però no “oficial”

DESENCÍS • El català no serà cooficial a la Franja **RETARD** • Aragó prepara, després de 25 anys de promeses, una llei de llengües que la definirà com a “pròpia” **PRESSIONS** • Els grups aragonesistes en frenen el reconeixement

Joan Tort
LLEIDA

El català no serà cooficial a la Franja de Ponent. El govern aragonès prepara una llei de llengües que rebaixa molt les expectatives de l'avantprojecte del 2001 i que finalment va quedar guardat en algun calaix. Aquell primer esborrany si que preveia la cooficialitat del català i l'aragonès als territoris on es parlen aquestes llengües i en convivència amb el castellà. Aquesta darrera llengua serà l'única oficial, segons l'esborrany que prepara el govern d'Aragó.

El perquè d'aquesta proposta aigualida no és altra que la manca de consens polític i certa “al·lèrgia” que provoca als aragonesistes tot allò que sigui català. PSOE, la Chunta Aragonesista (CHA) i IU esbarriarien d'acord amb una cooficialitat limitada als territoris de parla catalana. El PP i el Partit Aragonès Regionalista (PAR) no en volen ni sentir parlar, i aquest darrer, a més, pressiona molt fent valer la seva posició de soci de govern dels socialistes.

Fa més de 25 anys que Aragó promet una llei de llengües, però cada vegada que se'n parla aixeca urticària a alguns, sobretot a plataformes anticatalanes.

Ara, però, el president Marcelino Iglesias vol aprovar la aquesta legislatura, la seva darrera, en compliment de l'Estatut d'Aragó del 2006.

Per tant, la solució que la conselleria de Cultura i Educació d'Aragó proposa és definir el català i l'aragonès com a “llengües pròpies” o “històriques”, res de cooficial, i mentre

l'avantprojecte del 2001 establia l'àrea catalanoparlant a 112 municipis de la Franja, el nou projecte es limita a dir que un Consell Superior de Llengües, de nova creació, en delimitarà les zones d'ús.

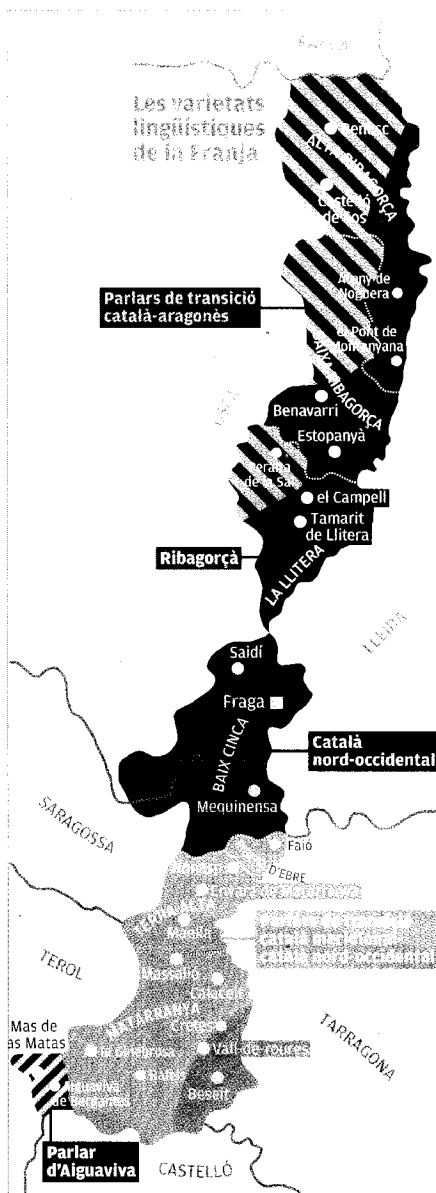
Iglesias és fill de Bonansa (Ribagorça) i catalanoparlant. Quan era alcalde del seu poble va ser un dels signants de la Declaració de Mequinensa de 1984, on 17 alcaldes de la Franja de Ponent rebutjaven les denominacions de *xapurrejat* i reclamaven la necessitat d'impairir el català a les escoles i fomentar la literatura en català a la Franja, i afirmaven que “la integració cultural i política d'Aragó no és possible sense que tots els aragonesos reconeguin com a pròpia la riquesa cultural i lingüística de la Franja Oriental d'Aragó”. Va ser un primer pas i arran d'aquest manifest es va aconseguir que el curs següent uns

El PP i el Partit Aragonès Regionalista, soci de govern del PSOE, no volen ni sentir a parlar de la cooficialitat

2.500 alumnes poguessin estudiar català. Però res més.

L'única que defensa el català a Aragó és la Institució Cultural de la Franja de Ponent, una entitat aglutinadora de moltes altres repartides per tota la zona catalanoparlant que, tot i les pressions perquè callin i la manca d'ajuts, segueixen treballant perquè el català sigui reconegut a Aragó, com un patrimoni cultural propi.

No obstant això, les perspectives són decebedores. Guillem Chacón,

secretari general de la Institució, explicava que “tot apunta que el català passarà a ser una simple modalitat lingüística, amb una llei molt de mínims”. A més, creu que encara que la nova llei digui que s'haurà de promoure, “ja veurem com s'acabarà aplicant i amb quin pressupost”.

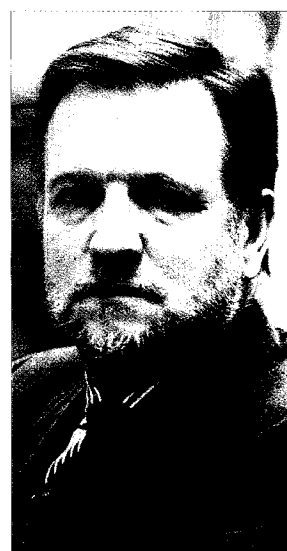
El català és la llengua familiar i del pati d'escola, però no la dels professors ni de l'administració, i cada vegada ho és menys a les poblacions grans.

Guillem Chacón, però, explicava que molts joves volen aprendre'l perquè tenen perspectives de treballar o estudiar a Lleida, capital natural de la Franja, o a Catalunya.

La Institució Cultural de la Franja de Ponent va recórrer al Justícia d'Aragó (Sindic de Greuges) per demanar protecció per al català a les administracions, però va arxivar la queixa. A les Corts de Madrid se'ls van escoltar, però ningú va moure ni un dit. I, finalment, el Tribunal Europeu de Drets Humans d'Estrasburg, el setembre de 2005, va fer

1 entitat, la Institució Cultural de Ponent, aglutinadora d'altres, és l'única que defensa la llengua catalana

4.000 joves estudien català a la Franja, on és optatiu des del curs 1985-86

Marcelino Iglesias, president d'Aragó, nascut a la Ribagorça i catalanoparlant, i Guillem Chacón, activista per al reconeixement del català a la Franja de Ponent ■ ALVARO GARCIA

una bona estirada d'orelles a la DGA per la discriminació que pateixen els catalanoparlants. Però res més.

La segregació de 111 parròquies de la Franja de Ponent del bisbat de Lleida al de Barbastro-Montsó l'any 1995 no hi ha ajudat i les misses ara són en castellà, malgrat que el Concili Vaticà II promou l'ús de les llengües pròpies de cada territori per a les eucaristies i la relació amb els feligresos.

D'una població de 60.000 habitants a les comarques de la Ribagorça, la Litera, el Baix Cinca i el Matarranya, el 88,8% el sap parlar, el 98,5% l'entén, el 72,9% el sap llegir i el 30,3% l'escriu. Uns 4.000 alumnes de primària i secundària l'estudien a 28 centres com a assignatura optativa.

La Generalitat poc s'hi posa. Col·labora a la Institució de la Franja en algunes activitats i té un conveni amb el govern aragonès per convalidar com a nivell B de català els estudis aprovats de llengua catalana a l'ESO. ■

CDC s'alia amb CDF a la Franja de Ponent

Joan Tort
LLEIDA

CDC compta amb un nou aliat fora de Catalunya. Es tracta de Convergència Democràtica de la Franja (CDF), una formació que va néixer ahir de la fins ara Alternativa Cívica (Alcivi) de Fraga i que comptaria amb mig centenar de militants. Aquest partit només té dos anys de vida i la seva acció s'ha limitat a Fraga, capital del Baix Cinca, però ara vol créixer cap a les comarques aragoneses i catalanoparlants del Matarranya, la Llitera, la Ribagorça i del mateix Baix Cinca.

La nova CDF defensa la cultura, la llengua i l'economia de la Franja de Ponent i, per tant, que el català sigui llengua oficial en aquest territori. CDF no vol ser cap filial ni integrar-se a Convergència Democràtica de Catalunya, sinó que s'establirà un protocol de col·laboració que permetrà a aquest nou partit mantenir la seva autonomia sense ingerències, segons va afirmar Felip Puig, secretari general adjunt de CDC. Precisament Puig va *apadrinar* ahir a Fraga la nova formació durant el seu congrés fundacional i va signar el protocol de cooperació. CDC amplia així els seus contactes amb formacions de fora de Catalunya com ha fet amb Convergència Democràtica de la Catalunya Nord i Convergència Aranesa i coalicions electorals puntuals amb el BNV i UM. Puig proposarà a CDF anar junts a les europees. ■

Llengua i drets a la Carta

Malgrat el nom, paga la pena que li prestem l'atenció que es mereix i que en traguem profit. És cert que «Carta europea de les llengües regionals o minoritàries» no invita a concedir-li gran eficàcia normalitzadora ni inducteix a creure que pugua ser-nos d'una mínima utilitat. El nom «Carta» no encén les expectatives de vigor normatiu que atribuiríem a un text anomenat tractat, convenció o directriu. I, per acabar-ho d'adobar, l'anticlímax està assegurat amb el rètol de «les llengües regionals o minoritàries». Sembla, per tant, que la cosa va per a llengües en un estadi bastant més precari i no pas per al català.

Però no és així, ni de bon tros. La Carta europea de les llengües regionals o minoritàries pot ser un instrument útil per a impulsar un mínim de normalitat lingüística, començant per les zones amb més desprotecció legal, com és el cas valencià o de la Franja de Ponent, la zona catalano-parlant dins la comunitat autònoma d'Aragó on

encara, després de 30 anys de democràcia formal, Constitució i d'estatut aragonès, encara no té ni el menor reconeixement d'oficialitat.

Com a convenció internacional signada per Espanya, la Carta forma part del seu ordenament jurídic, tant com qualsevol altra llei. Primer avantatge: allà on no hi ha legislació, com és el cas que adés comentàvem del català a la Franja, la Carta esdevé una normativa directament exigible a l'Estat. On n'hi ha, com és el cas del País Valencià, les Illes o el Principat, pot esdevenir un reforçament addicional, en el cas d'incompliments flagrants, com ocorren sovint per part de l'Estat. O pot ser una confirmació neutral al més alt nivell de les «bones pràctiques» lingüístiques, com la Carta reconeix, per exemple, a la immersió lingüística o al requisit de coneixement del català per part dels funcionaris de l'Estat o de l'administració de Justícia, tan discutits des del cantó oficial espanyol i des dels grups mediàtics espanyolistes. Així, un altre dels avantatges de la Carta —potser el més important— és que no es tracta només d'una norma que es promulga i prou. Té uns mecanismes d'avaluació de compliment periòdics i independents: l'Estat ha d'elaborar uns informes detallats de com s'aplica cada article i hi ha un Comitè d'Experts que l'avalua i el confronta amb els informes d'entitats cíviques lligades a la promoció de les llengües en qüestió, per tal de tenir una visió contrastada a banda de l'oficialment declarada.

En el segon i darrer informe d'aplicació,

Francesc Esteve
Francesc.Esteve@valencia.edu

publicat fa poc, les conclusions del Comitè d'Experts, assumides pel Comitè de Ministres del Consell d'Europa, donaven tot el suport a una sèrie de reclamacions i mesures transcendents per a assolir un mínim de normalitat lingüística en aquest Estat que es proclama oficialment plurilingüe. Un plurilingüisme retòric que, sense controls externs, pot prescindir d'aplicar quan vol. Entre les mesures que, per a complir la Carta, el Comitè d'Experts i el Comitè de Ministres reclamen al Regne d'Espanya hi ha demandes crucials, que sovint se'ns regategen i se'ns impugnen i que no són minúcies. Per exemple, el personal de totes les administracions a les comunitats autònomes amb una llengua emparada per la Carta n'ha de tenir un coneixement pràctic suficient.

Una altra: l'Estat ha d'assegurar «la presència de totes [aquestes] llengües en els serveis públics estatals». Una tercera: es requereix a l'Estat i l'administració aragonesa que adopten «un marc jurídic específic per a protegir i promoure les llengües aragonesa i catalana a Aragó». I cal dir que, en les conclusions, s'arriba a denunciar sense embuts l'arrogància en l'incompliment del respecte a les llengües per part de la cúpula del poder judicial espanyol, que és qui més hauria de garantir-lo: «el Comitè d'Experts ha transmès el contingut de la Recomanació al Consell General del Poder Judicial, però aquest òrgan [...] no sembla que tinga gens d'interès a vetllar per l'aplicació d'aquesta recomanació».

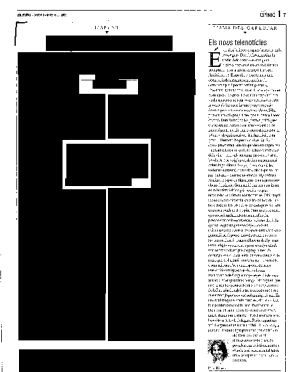
De tot plegat, se n'ha parlat massa poc i ha tingut una presència escassa i efímera en els mitjans de comunicació i el debat públic. Potser perquè desmunta el discurs apocalíptic de persecució de l'espanyol i d'imposició del català que dia a dia llança la Brunete mediàtica. Per això, hem de fer valdre que els organismes que segueixen el compliment de la legalitat subscripta pel regne d'Espanya ens avalen en els punts fonamentals de la política lingüística. Així, en aquest segon informe hi ha, un suport claríssim a la immersió lingüística al País Valencià, amb un reconeixement que els programes d'ensenyament en valencià són els únics que asseguruen el domini de la llengua pròpia exigida per la Carta, com també hi ha la demanda de més televisió en valencià a la Generalitat Valenciana. I, sobretot, s'hi repeteix un retret constant a aquesta: la falta d'impuls normalitzador, l'incompliment i la manca de compromís i de transparència informativa. Però això demana un altre article específic, que publicarem punt per punt amb el permís d'El Punt.

De tot plegat, se n'ha parlat massa poc i ha tingut una presència escassa i efímera en els mitjans de comunicació i el debat públic. Potser perquè desmunta el discurs apocalíptic de persecució de l'espanyol i d'imposició del català que dia a dia llança la Brunete mediàtica. Per això, hem de fer valdre que els organismes que segueixen el compliment de la legalitat subscripta pel regne d'Espanya ens avalen en els punts fonamentals de la política lingüística. Així, en aquest segon informe hi ha, un suport claríssim a la immersió lingüística al País Valencià, amb un reconeixement que els programes d'ensenyament en valencià són els únics que asseguruen el domini de la llengua pròpia exigida per la Carta, com també hi ha la demanda de més televisió en valencià a la Generalitat Valenciana. I, sobretot, s'hi repeteix un retret constant a aquesta: la falta d'impuls normalitzador, l'incompliment i la manca de compromís i de transparència informativa. Però això demana un altre article específic, que publicarem punt per punt amb el permís d'El Punt.

La Carta obliga el Regne d'Espanya. / EL PUNT

«LA CARTA EUROPEA DE LES LLENGÜES REGIONALS ATORGA UN SUPORT CLARÍSSIM A LA IMMERSIÓ LINGÜÍSTICA AL PAÍS VALENCIÀ I FA UN RETRET AL PODER JUDICIAL PER LA MANCA DE SENSIBILITAT»

Franja de Ponent 25 anys de la Declaració de Mequinensa

Una imatge aèria de Mequinensa. AVUI

L'eterna promesa, l'enèsim desengany

NORMALITZACIÓ • L'Aragó ultima la Llei de llengües sense reconèixer el català com a llengua oficial **DESENCÍS** • Iglesias va prometre impulsar-la en arribar al poder el 1999, però ha sucumbit a les pressions del seu soci, el PAR, que s'abstindrà

Xavi Tedó
BARCELONA

L'1 de febrer de 1984, disset alcaldes de la Franja de Ponent van signar la Declaració de Mequinensa per reclamar el reconeixement del català a l'Estatut d'Autonomia d'Aragó, el seu ensenyament a les escoles i una llei de normalització lingüística. Poc s'esperaven els seus signants que 25 anys més tard el català seguiria el seu particular viacrucis en la recerca de l'anhelada normalització. El manifest només va servir perquè el curs següent uns 2.500 alumnes estudiessin català com a assignatura optativa. A més, la declaració va néixer envoltada de polèmica, atès que només la van subscriure els ajuntaments socialistes sense que les altres formacions tinguessin oportunitat d'adherir-s'hi. Els regidors exclosos de formacions partidàries de l'oficialitat com IU van retreure als socialistes l'anhel de prendre la iniciativa per neutralitzar el *fantasma* dels Països Catalans.

De fet, en el debat previ a la configuració del text, els batlles que van signar, entre ells l'actual president d'Aragó i aleshores alcalde de Bonansa i diputat provincial d'Osca, Marcelino Iglesias,

van deixar clar que s'havia de parlar de *Franja d'Aragó* i no de *Franja de Ponent* i no del català, sinó del català de l'Aragó.

L'arribada d'Iglesias al govern
Sigui com sigui, l'arribada a la presidència de la comunitat el 1999 d'Iglesias va alimentar l'esperança que el català aconseguiria la cooficialitat. I encara més quan en la primera legislatura es va comprometre a impulsar d'una vegada per sempre la llei de llengües. Una promesa que es va traduir en uns primer avantprojecte l'any 2001 que defensava la cooficialitat del català i l'aragonès en les zones on es parlen les dues llengües.

La Franja de Ponent
és l'únic lloc de la UE on no està reconeguda la llengua que s'hi parla

Vuit anys més tard aquell esborrany s'ha convertit en paper mullat. El PSOE registrarà en les properes setmanes la llei per sotmetre-la a votació i finalment tant el català com l'aragonès seran reconeguts com a *llengües pròpies* de l'Aragó, però no seran cooficials ni tan sols als territoris on es parlen. Curiosament, l'única llengua oficial serà el castellà, tot i que no tin-

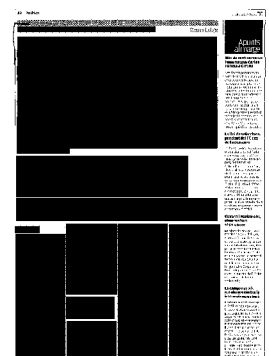
drà el caràcter de *llengua pròpia*. El text es limita a copiar gairebé de manera calcada l'article 3 de la Constitució en afirmar que aquestes dues llengües "seran objecte d'especial estudi i protecció". Tot i ser una llei de mínims, el PAR, soci de govern del PSOE, no hi donarà suport i serà el primer cop en tres legislatures que els dos partits no voten de manera conjunta. Els regionalistes rebutgen la denominació de català i que l'IEC sigui un organisme vinculant. El vicepresident del govern aragonès, el regionalista José Àngel Biel, deixa clar que el seu partit no defensarà una "llei de la llengua catalana". L'abstenció del PAR i el suport de la Chunta Aragonesista (CHA) i d'IU permetria tirar endavant la iniciativa a les Corts. L'actitud bel·ligerant del PAR i del PP a Saragossa no és compartida per tots els regidors d'aquests dos partits a la Franja. Prova d'això és que més de 160 alcaldes i regidors de tots els grups parlamentaris de l'Aragó van signar el 24 d'abril del 2002, una altra vegada a Mequinensa, un manifest dirigit al govern d'Aragó instant-los a agilitzar el reconeixement del català.

L'Estatut menysté el català
Tot i que a les eleccions de 1999 Iglesias es va veure obligat a pactar amb el PAR per treure del

poder el PP, a les dues següents legislatures ho podia haver fet amb la CHA i IU, favorables de l'oficialitat del català, però l'excalde de Bonansa va preferir repetir el pacte amb el PAR. Un acord que, sumat a les pressions del seu propi partit, ha provocat que Iglesias hagi anat postergant l'elaboració de la llei.

Tant és així que el nou Estatut, aprovat el 18 d'abril de l'any passat, no reconeix la cooficialitat del català i de l'aragonès. En el text no hi consta el nom oficial de cap de les llengües que s'hi parlen, ja que només es fa referència a "les llengües i modalitats pròpies de l'Aragó" i supedita el seu rang a l'aprovació de la llei de llengües. Els sotracs no s'acaben aquí. Fa un parell de mesos el president es va comprometre a no utilitzar per a l'ensenyament de català llibres editats al Principat a petició del PP.

Les entitats que defensen l'oficialitat del català no són optimistes i fins i tot temen que la llei es converteixi en una "porta institucional al secessionisme". L'excalde de Mequinensa per IU, Jaume Borbón, es mostra taxatiu: "La fòbia contra el català és més forta a Saragossa que a Madrid". Això explicaria que la Franja sigui l'únic lloc de la UE on no està reconeguda la llengua que s'hi parla. ■

El PAR frena la Ley de Lenguas de Aragón

El PSOE no ha podido consensuar un proyecto con sus socios del Gobierno

LUIS ÁNGEL SANZ / Madrid
La intención del presidente de Aragón, Marcelino Iglesias, de fomentar el uso del catalán como «lengua propia e histórica» de esta comunidad ha encontrado su principal obstáculo en los socios de Gobierno del PSOE en el Ejecutivo autonómico, el Partido Aragonés (PAR).
Los socialistas quieren introducir el catalán en las escuelas, en la Administración, en la toponimia y en los medios de comunicación mediante ayudas directas. Los arago-

nesistas, sin embargo, consideran que en el área oriental aragonesa —llamada *franja de ponent* por los pancatalanistas— no se habla catalán, sino modalidades lingüísticas propias que desaparecerían si se impone la lengua normalizada que se habla en Cataluña.

La presión de esta formación ha impedido, primero, que el texto se presente como proyecto de ley del Ejecutivo —tras meses de negociaciones— y que el PSOE lo presente en las Cortes de Aragón como pro-

posición de ley hoy, aunque fuentes socialistas no descartaron que lo hagan en los próximos días.

Algunas voces del PAR están incluso reclamando la ruptura del acuerdo de Gobierno si el PSOE «rompe el consenso». Así lo manifestaron ayer dirigentes de las Juventudes del partido, como el coordinador de Lenguas de Jóvenes del PAR, Héctor Castro, a título personal, porque la Ejecutiva de las Juventudes todavía no lo ha estudiado. También se expresaron así al-

caldes y dirigentes comarcales de zonas afectadas por la Ley de Lenguas, como el presidente del PAR de Monzón (la quinta ciudad de Aragón), José María García.

«Hemos contactado con muchos comités locales del PAR y el 90% está de acuerdo: oposición a la Ley de Lenguas y salir incluso del Gobierno si el PSOE insiste en aprobarlo», explicó García. Lorenzo Pastor, secretario de Organización de Jóvenes del PAR y presidente de la plataforma No Hablamos Cata-

lan, calificó la norma como «un nuevo intento de sustituir la lengua aragonesa por la catalana» y «una imposición» que «da validez a la entelequia de los países catalanes».

Desde el Grupo del PAR en las Cortes son más cautos. La portavoz de Cultura, María Herrero, explicó que el partido «se opone al proyecto porque rechazamos que lo que se habla en el Este se llame catalán». «La sociedad no quiere la norma y el PAR, tampoco», concluyó.

Este diario no pudo hablar ayer con el portavoz del PSOE en las Cortes, pero fuentes socialistas desvincularon su presentación de las presiones del PAR y no descartaron que lo presenten en el futuro.

Conflicte lingüístic ► Una normativa retallada

Aragó redueix a «llengua històrica» la condició del català de la Franja

El president Iglesias renuncia definitivament a fer-la oficial davant de l'oposició del PP i el PAR

La llei la considerarà d'aprenentatge voluntari a l'escola i permetrà fer-la servir a l'Administració

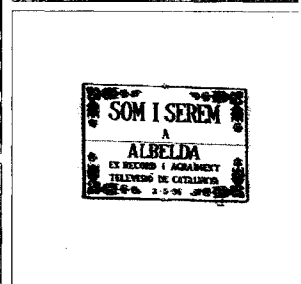
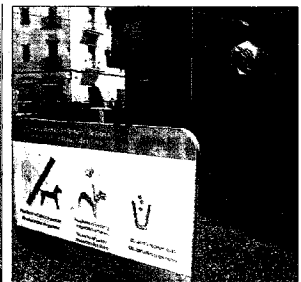
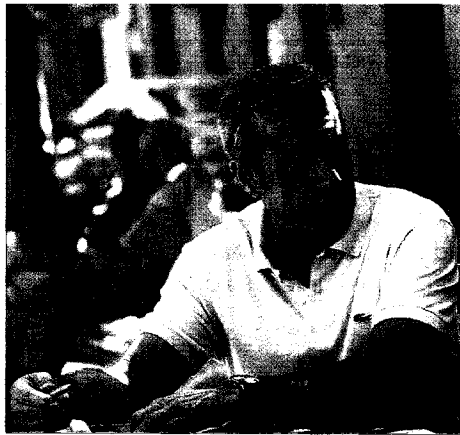
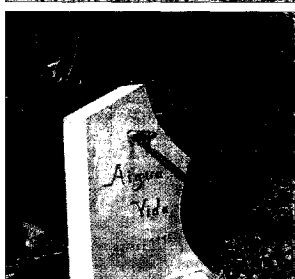
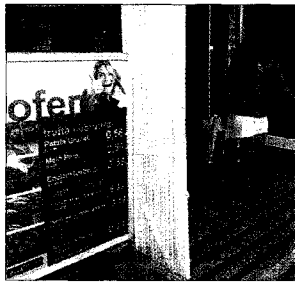
SARA GONZÁLEZ
FRAGA

La Franja és aquell territori on els nens cursen l'escola en castellà i juguen al pati en català. Gairebé sembla un miratge si es té en compte que a Barcelona, on l'ensenyament s'imparteix en català, és bastant freqüent que una part dels alumnes es comuniquin entre ells en castellà. El Govern d'Aragó va encendre els fogons ara fa just un any per cuinar per fi una llei de llengües que feia 26 anys que era al congelador. El dilatat debat sobre el català va tornar a posar-se damunt la taula i ara es tanca deixant un regust agre dolç, si no amarg, en una part important dels comensals. Malgrat ser reconegudes com a «llengües pròpies i històriques» de la comunitat autònoma, el català i l'aragonès no seran oficials i per tant tampoc serà obligatori que els estudiants les aprenguin a l'escola.

Que les llengües minoritàries d'Aragó es reguessin administrativament era una de les aspiracions del president d'aquesta comunitat autònoma, el socialista Marcelino Iglesias, que a més a més és catalanoparlant. El PSOE es va acabar ennulegant amb la iniciativa i ja va renunciar a la idea fa dos anys per falta de consens amb els seus socis del Partit Aragonès (PAR). El resultat de la disputa ha estat un projecte de llei presentat en solitari a les Corts el 2 de juliol passat que, tot i ser menys ambiciós perquè només recull reconeixements i drets però no pas obligacions, s'ha convertit en tot un malson polític.

GRAMÀTICA PRÒPIA # Què parlen els ciutadans de l'Aragó oriental? En la denominació de la llengua que es parla a la Franja hi ha un dels punts que generen més disputes polítiques. El projecte de llei la reconeix com a català, tal com la consideren els lingüistes. El PAR i el PP, en canvi, s'oposen a la norma perquè, en la seva opinió, es tracta d'una imposició de la llengua de la comunitat autònoma veïna que posa en perill les modalitats lingüístiques de l'Aragó oriental.

«Des del màxim respecte i estima per a Catalunya, el català no és una llengua pròpia i històrica d'Aragó. Jo no puc anar a casa dels altres a dir com han de parlar», assegura José

► Al centre, els alcaldes de Fraga, José L. Moret (a dalt), i Alcampell, Josep A. Chauvell, envoltats de rètols en català dels seus pobles i rodalies.

L'idioma autòcton es parla més a les cinc comarques aragoneses que a Catalunya

► Les comarques de la Franja on es parla català són les cinc següents: la Ribagorça, la Llitera, el Baix Cinca, el Baix Aragó-Casp i el Matarranya. Segons un estudi de la Secretaria de Política Lingüística de la Generalitat del 2007, el 88,8% de la població de la Franja parla català, un percentatge que supera en quatre punts el dels ciutadans de Catalunya.

► En aquest sentit, la comunitat catalana arrossega els baixos percentatges que es registren a Barcelona i el Camp de Tarragona (82% i 84,6%, respectivament). En el cas de l'aragonès, llengua romànica que es conserva a les valls de l'Alt Aragó, es calcula que el parlen uns 5.000 aragonesos, i prop de 4.000 l'estudien a Primària i Secundària a la Franja.

Luis Moret, alcalde de Fraga i diputat autonòmic del PP. Els populars i els membres del PAR defensen que la llengua que es parla en aquesta zona aragonesa és un idioma independent fruit d'una barreja del castellà, el català i el valencià. A més a més, rebutgen que a la Franja s'hi ensenyi la gramàtica del català central i reivindiquen una normativa pròpia per a la zona.

Així mateix, són partidaris que cada parla local tingui un nom propi. Si se seguís aquesta lògica secessionista, la llei hauria de distingir entre fragatí, ribagorçà, tamarità, lliterà, torrentí, maellà, mequi-

nensà i favarol, entre d'altres. Hi ha qui ho unifica més i assegura que a les comarques de la Franja s'hi parla el *chapurreo*.

AVANÇEN EN L'ÚS # La llei reconeix el trilingüisme d'Aragó, preveu una protecció especial per al català i l'aragonès i garanteix l'ensenyament del català com a matèria optativa a les escoles de la Franja. Les publicacions al territori seran bilingües i la toponímia i la nomenclatura dels carrers es guiaran pels usos tradicionals de cada municipi. També preveu la possibilitat que els ciutadans de la zona limítrofa amb Catalunya puguin di-

Conflicte lingüístic ► La situació social

l'opinió dels habitants

PEDRO GRACIA
PINTOR, VEI D'ALBELDA

La protecció de la varietat dialectal

«La majoria de gent reconeix que parla català, encara que volem que es conservin les particularitats del nostre dialecte»

VALENTÍN AÍSA
PROFESSOR, VEI D'OSCA

Imprescindible que es pugui estudiar

«Respecto l'ús del català a la Franja, però no crec que sigui necessari fer-lo oficial. El que és imprescindible és que hi hagi la possibilitat d'estudiar-lo»

MIGUEL OLARTE
FORNER D'ALCAMPPELL

Comerç sensible a la cultura dels veïns

«Sóc de Navarra i quan em vaig traslladar aquí vaig posar els cartells del meu forn en català, la llengua que parlen la majoria dels veïns d'Alcampell»

MARI ZAPATER
EDITORA DE REVISTA DE FRAGA

Una riquesa amb poca llum a Aragó

«El fragatí és català. El nostre mèrit és que, sent molt aragonesos, no hem perdut la nostra llengua. Aragó no sap apreciar la riquesa de la Franja»

JORDI MARTÍNEZ
CAMBRER DE TAMARIT

Majoria de clients catalanoparlants

«Em dirigeixo als clients en català perquè la majoria el parlen. Però hi ha gent que no el vol estudiar perquè s'imposa la gramàtica estàndard»

ANTONIO MARGALLÓ
JUBILAT DE FRAGA

L'estima per una terra pròxima

«Sóc aragonès i català, però si hagués d'escollir preferiria Catalunya perquè allà sempre viuen més avançats. Es veu clarament a Lleida»

rigir-se a l'Administració en català, de forma oral o escrita, encara que la tramitació de la resposta serà en castellà, l'única llengua oficial a tot el territori de la comunitat autònoma d'Aragó.

«És un primer pas. La llei permetrà utilitzar la llengua catalana a un nivell que fins ara ha estat vetat. És una cooficialitat *de facto*. El pas definitiu ja arribarà en el seu moment», afirma l'escriptor i alcalde d'Alcampell, Josep Anton Chauvell (PSOE).

LLEI POC ATREVIDA / Els defensors fermes del català tampoc veuen amb gaire bons ulls la llei de llengües. Consideren que és una norma covarda perquè no s'atreveix a oficialitzar una llengua que parlen habitualment gairebé 50.000 dels 65.000 habitants dels 83 municipis catalanoparlants de la comunitat. «La llengua està en perill perquè cada vegada arriben més ciutadans nous i no és obligatori aprendre-la a l'escola. La millor mesura per protegir-la és fer

Dels 65.000 habitants de la zona, uns 50.000 són catalanoparlants

la cooficial», assegura José Miguel Gracia, president de l'Associació Cultural del Matarranya. La Chunta Aragonesista i Izquierda Unida, juntament amb un sector del PSOE, també defensen aquesta postura.

«El Govern autonòmic ha intentat satisfer tothom, perquè ser valent té un cost electoral. El resultat és una llei totalment descafeïnada, absurda, que no suposa cap avanç. Se la podrien haver estalviat i haver esperat un altre moment més oportú», assegura l'historiador i president de l'associació Repavalde de Vall-de-rourres, Manuel Siurana.

En la seva opinió, els ciutadans de la Franja tenen la percepció que parlen «un idioma de segona o de tercera divisió» i moltes vegades no l'utilitzen fora del seu àmbit «perquè els fa vergonyosa». Els experts assenyalen que es tracta més d'un conflicte polític que no social, perquè a la Franja tenen normalitzada la seva singularitat. =

A cavall de dues terres

Els ciutadans de la Franja viuen amb normalitat la seva singularitat lingüística i, encara que oficialment formen part d'Aragó, van als hospitals i als centres educatius de Lleida

SARA GONZÁLEZ
FRAGA

A casa seva, establerta oficialment en territori aragonès, parlen la genuïna llengua de la comunitat autònoma veïna, encara que, sota el fort sol del migdia, també fan la migdiada pròpia de la Meseta i del sud d'Espanya. Viuen a cavall entre dues terres i, fins i tot, entre dues cultures, i eviten constantment la voluntat divisòria de les fronteres.

Els habitants de la Franja viuen amb tota normalitat la seva singularitat lingüística. Tan bon punt s'entra al municipi de Fraga (Baix Cinca), a uns 20 minuts de Lleida, la dicotomia entre el català i el castellà es pot veure reflectida en els rètols de les carreteres, o també en els comerços. Tot i això, als carrers, a les rotilanes que fan la quixalla i la gent gran o a la cua del supermercat s'hi sent parlar català.

Això sí, un català molt peculiar, fruit d'una situació geogràfica que afavoreix la barreja. La tendència lingüística dels habitants de la Franja canvia quan es dirigeixen a una persona desconeguda. És llavors quan es passen al castellà, l'única llengua oficial d'Aragó. Els mateixos veïns de la Franja tenen la percepció que el català que ells parlen és una llengua pròpia de l'àmbit privat que només fan servir amb els parents, els coneguts i els amics i que es conserva perquè es transmet de generació en generació.

Un idioma poc valorat

«Si hem d'escollir, parlem castellà, perquè el fragatí és un català mal parlat», assegura Patricia Santamaria, una noia de Fraga de 17 anys. Les seves amigues fan que sí amb el cap malgrat que algunes d'elles han estudiat en col·legis de Lleida. I és que la majoria dels habitants de les comarques del Baix Cinca i de la Llitera es visiten a l'hospital de Lleida, porten els seus fills a escoles catalanes o

► Rètols bilingües ► El popular forn d'Alcampell té el seu rètol principal en català.

EL DILEMA

«Si hem d'escollir parlem castellà, perquè el fragatí és un català mal parlat», diu una noia de Fraga

es llicencien a la universitat lleidatana. Fins i tot molts són, com explica un veí d'Alcampell, «catalans de naixement i aragonesos d'adopció», perquè van néixer en hospitals de la comunitat autònoma veïna malgrat haver viscut tota la vida a la Franja.

«Sóc aragonès fins al moll de l'ós», assegura Alfredo Ecequiel, un veí de Fraga de 75 anys. El sentiment de pertinença a Aragó és el més generalitzat. Segons explica l'historiador de Vall-de-rourres Manuel Siurana, un dels problemes és que «a la gent, que se sent aragonesa, li fa por que això de definir la seva llengua com a català sigui una ingerència de Catalunya dintre del seu territori». Mari Zapater, editora d'una revista de Fraga, reconeix que un dels problemes és l'analfabetisme sobre

l'origen de la llengua pròpia. «És clar que hi ha un tronc comú, que és el català. A partir d'aquí hem de saber defensar el que és nostre», diu Zapater.

Una disputa més política

Malgrat tot, sentin o no que la seva llengua és el català, tots coincideixen que el conflicte existeix més a les altes esferes polítiques que al carrer. Segons Valentín Aísa, un professor de l'institut de Tamarit, els mateixos joves «són conscients que els convé aprendre el català» i el cursen voluntàriament dues hores a la setmana. «La diferència de la Franja no es planteja de manera agressiva, és una pluralitat molt normalitzada», conclou Aísa. =

El català serà propi d'Aragó, però no oficial

J. Tort
LLEIDA

Les Corts d'Aragó, amb els vots favorables del PSOE, el CHA i IU, van aprovar ahir la proposició de la llei d'ús, protecció i promoció de les llengües pròpies, és a dir, del català i l'aragonès. El PP va votar-hi en contra, en una actitud que suposa negar l'existència del català a la Franja de Ponent, i el PAR, soci de govern dels socialistes, es va abstenir i va demanar que no es denomini *català* la parla de l'Aragó oriental. La llei inicia ara un llarg tràmit parlamentari, quan es compleixen 25 anys de la Declaració de Mequinensa, que reclamava la cooficialitat del català.

La proposició de llei defensa que les persones de les zones d'Aragó on es parlen l'aragonès o el català puguin adreçar-se a les administracions en qualsevol de les tres llengües. El text també proposa que els estudiants no universitaris tinguin la possibilitat de fer classes en català o aragonès però no considera que aquestes puguin ser llengües cooficials als territoris on es parlen. Al text se les considera "pròpies i històriques" de l'Aragó però es deixa clar que la llengua oficial del territori és el castellà. Des del govern van definir la proposició de llei com un text "moderat" per donar forma de llei a la realitat d'Aragó i que la polèmica entorn del català no sorgeix per raons lingüístiques. ■

La ley del catalán puede romper el PAR

Hasta 45 comités locales del Partido Aragonés se oponen al impulso del catalán en Aragón que provocaría la norma que ha presentado el PSOE de esta comunidad

LUIS ÁNGEL SANZ / Madrid
La Ley de Lenguas que defiende el PSOE en las Cortes de Aragón puede provocar una escisión en el Partido Aragonés (PAR), el socio que sostiene al Ejecutivo que preside el socialista Marcelino Iglesias. El 8 de octubre, los diputados aragonesistas se abstuvieron en la votación de la tramitación de la norma que pretende impulsar el catalán como «lengua propia e histórica» de Aragón. Su toma en consideración salió adelante con los votos del PSOE, Chunta Aragonésista e IU. El PP votó en contra.

Los diputados del PAR, en principio, se oponen a las referencias que la ley hace al catalán y rechazan que el Gobierno regional extienda esta lengua por la zona oriental de la comunidad porque creen que acabaría con las modalidades lingüísticas aragonesas de esos municipios, que denominan *chapurreau*. Sin embargo, no rechazaron su tramitación para —aseguró la parlamentaria María Herrero— enmendar después la ley.

Pero esa abstención se ha entendido como un signo de tibieza y ha hecho crecer la contestación interna en el partido. Según ha podido saber EL MUNDO, ya son 45 los comités locales del PAR que exigen votar *no* a la que llaman «ley del catalán del PSOE», entre ellos varios municipios importantes que se verían afectados como Monzón, Fraga, Tamarite, Altorricón o Calaceite.

La norma fomentaría el uso del catalán en la enseñanza, la Administración y la vida de los municipios orientales de Aragón, como piden CiU y ERC. Muchos nacionalistas catalanes llaman a esa zona la *franja de ponent de los Países Catalans*.

Lengua aragonesa

Según varios críticos del PAR consultados, la tibieza de sus dirigentes puede deberse a su deseo de permanecer en el Gobierno aragonés. El presidente del partido, José Ángel Biel, es vicepresidente de la Diputación General. «Nosotros estamos por Aragón, no por el sillón», dijo contundente Francisco García, concejal del PAR en Fraga. García apuntó que en su partido, en Fraga, están «por nuestra lengua aragonesa oriental y por nuestra comunidad».

Los 45 comités exigen a Biel que imponga a Iglesias un giro en el texto que evite «la catalanización de la región». Si no se consigue, plantean la ruptura del acuerdo de Gobierno.

Los críticos citan documentos internos que dicen que la formación «debe defender todas las modalidades propias del aragonés y de las hablas del Aragón oriental». Además, esgrimen los estatutos del PAR, que proclaman que se debe garantizar «el uso de las lenguas y hablas aragonesas», y el programa electoral.

Julián Naval, miembro de la Comisión de Aragonésismo del PAR y dirigente en Tamarite, explicó que los 45 comités son «sólo el principio de los apoyos» que están recibiendo. Naval resaltó que «las bases están pidiendo que el PAR defienda el aragonésismo y nuestra cultura».

Según denuncian los críticos, hay militantes y concejales de CHA que están contra la norma. Por eso, Naval les anima «a ser valientes y a salir del armario». «Muchos nos dicen que la ley es una barbaridad, pero que la Chunta la apoya por sus acuerdos con ERC», añadió.

Amado Forrolla, secretario gene-

ral del partido en Altorricón, dijo a este diario que «ya está bien de que el PSOE y la CHA estén catalanizando Aragón». Forrolla considera que «el PSOE de Iglesias obedece a los mandatos del tripartito catalán».

La dirección mantiene silencio sobre este principio de crisis mientras las bases están preparando una opo-

sición activa a la ley. El próximo sábado, el PAR de Fraga recogerá firmas contra la norma en ese municipio y celebrará después una comida. El acto contará con la colaboración de la asociación Amics de Fraga y la plataforma No Hablamos Catalán, que agrupa a 50 asociaciones que se oponen a la Ley de Lenguas.

Corriente crítica

> Más de 40 críticos del Partido Aragonés están constituyendo una corriente interna llamada Nuevo Aragonésismo para aglutinar a los que se oponen a lo que llaman «la imposición catalanista» del PSOE y la Chunta Aragonésista. Se plantean presentar una candidatura alternativa en el congreso del PAR previsto inicialmente para febrero de 2010.

Atención esta oferta puede dispararle el ácido úrico

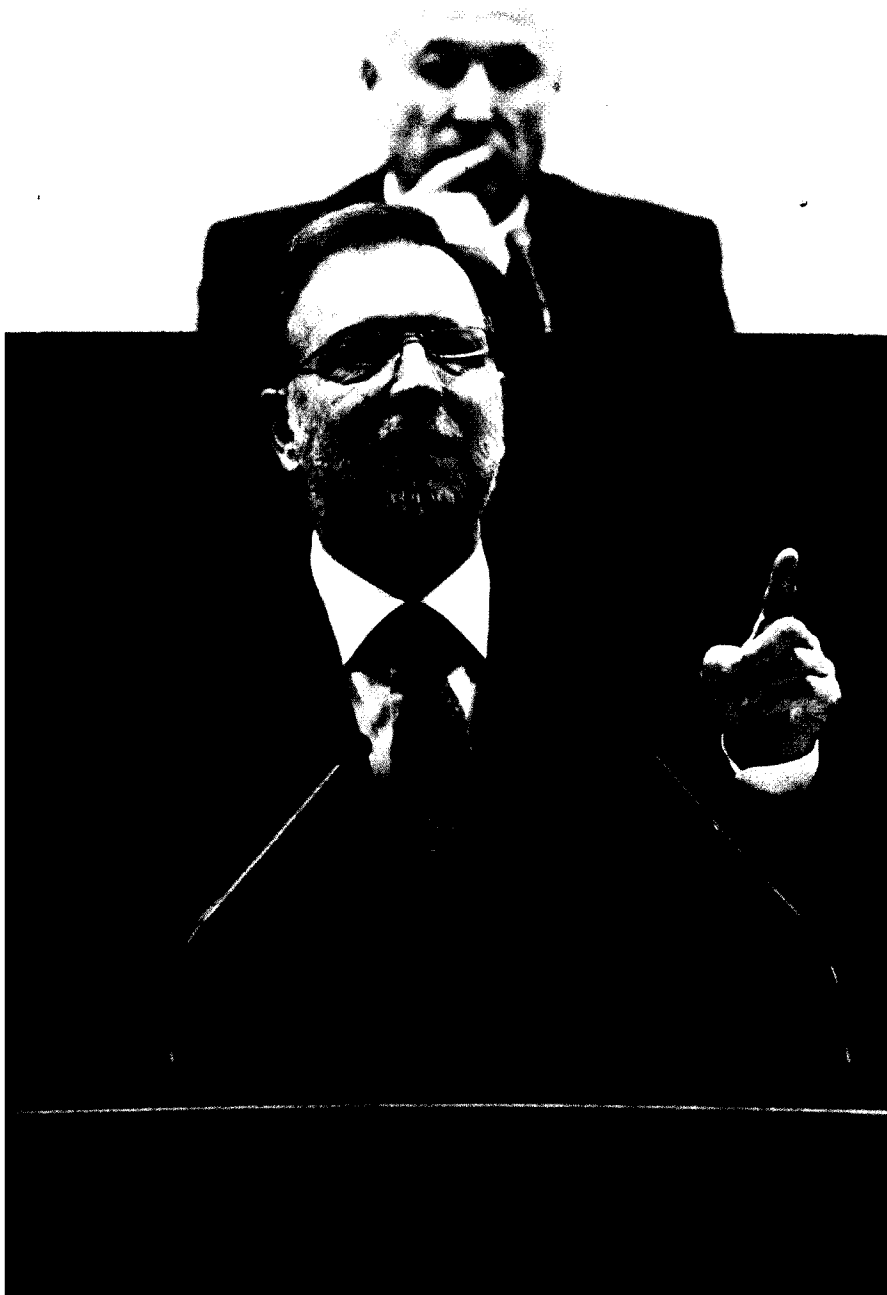
1.500€

Tratamiento de 12 semanas de Inversis para el tratamiento de la gota y la hiperuricemia con ácido úrico

Información en 902 933 253 www.inversis.com

inversis

Llei de llengües, la poca paraula d'Iglesias

El president d'Aragó, el socialista Marcelino Iglesias, ha decebut els habitants de la Franja de Ponent que confiaven en ell per a impulsar una llei que reconegués l'oficialitat del català.

Les Corts d'Aragó han engegat el procés de debat de la llei de llengües. El govern del socialista Marcelino Iglesias ha presentat a debat un text que no reconeix l'oficialitat del català a la Franja i obre la porta al secessionisme lingüístic.

Els mals presagis dels defensors del català a la Franja de Ponent s'han complert. El govern aragonès va presentar a les corts d'aquella comunitat autònoma una proposta de llei de llengües que és molt allunyada de les expectatives que havia aixecat el president d'Aragó, el socialista Marcelino Iglesias, ja a la seva primera campanya electoral –ara fa més de deu anys–, quan va prometre un llei que resoldria la situació de marginació del català i l'aragonès en aquell territori. Un compromís que ha repetit a cada una de les seves tres legislatures i a cada inici de curs polític. El PSOE ha presentat a les Corts d'Aragó un projecte de llei de llengües que pretén recollir la promesa electoral d'Iglesias i regular la diversitat lingüística aragonesa. Tardana i aigualida, la proposta dels socialistes és un text que reconeix el català i l'aragonès com a llengües pròpies, però, en canvi, no reconeix ni la més mínima cooficiali-

tat i permet que cada municipi pugui anomenar la llengua a la seva manera, amb la qual cosa obre la porta al secessionisme lingüístic.

Decepció amb Iglesias. Els sectors catalanistes ja fa temps que expressen la decepció envers l'actual president aragonès, Marcelino Iglesias. El fet de ser ell mateix catalanoparlant (nascut a Bonansa, Ribagorça) va aixecar força expectatives entre les entitats de la Franja, que interpretaven les promeses electorals d'Iglesias com una possibilitat de dur endavant una llei que reconegués el català a l'Aragó i que obrís una nova etapa més positiva per a la normalització de la llengua a la Franja. Aquesta decepció encara s'intensifica més en recordar, tal com fa Francesc Ricard, del Casal Jaume I de Fraga, que en el passat Iglesias havia estat un destacat militant en defensa del català. Per a Ricard, els mínims avenços que es puguin esperar amb la nova llei a

per exemple, l'opcionalitat en l'ús del català a l'ensenyament. De manera que res no fa preveure gaires canvis. També la Institució Cultural de la Franja de Ponent critica obertament la proposta de llei feta pel PSOE. Per a aquesta institució, la proposta és "nefasta", ja que, lluny d'oficialitzar el català a la Franja, tal com reclamaven les institucions i entitats catalanes d'aquestes comarques, la proposta nega el nom de la llengua. En aquest sentit, Francesc Ricard, del Casal Jaume I de Fraga, el fet de reconèixer com a noms oficials les denominacions localistes, "no deixa de ser un insult, que pretén rebaixar la llengua a un fenomen de caràcter local, sense vinculacions amb una llengua que té al darrere una cultura i una tradició potent", i alhora, afegeix, "dóna arguments als qui no volen saber res de la importància de la llengua, als qui la volen afeblir". Els marges per on el nou text pot permetre algun avenç, insisteix Ricard,

mínim, a la votació de la llei. D'una altra banda, el PP sempre ha estat un acèrrim combatent contra qualsevol millora de l'estatus del català, tal com fa arreu, i per això ja ha deixat clar que votarà contra la proposta. Els populars han volgut utilitzar l'argumentari habitual i han justificat l'oposició a una llei que reconegués la pluralitat lingüística d'Aragó perquè això és obrir un debat que "no interessa els ciutadans". Totes dues formacions fan bandera de la catalanofòbia i es neguen a reconèixer el terme *català* al redactat de la llei. Precisament són aquests sectors els que defensen que allò que es parla a la franja són "varietats lingüístiques orientals" de no se sap ben bé què, i –tal com fa el secessionisme valencià o el de les Illes– cerquen denominacions diferents segons les localitats, com ara el *fragatí*, el *tamarità*, etc. Per tant, PP i PAR s'han situat contra la nova llei. De manera que l'única opció que té Marcelino Iglesias és mirar d'aconseguir el suport de la Chunta Aragonesista, que defensa que la llei sigui "més valenta", pel que fa al reconeixement de les llengües catalana i aragonesa, i d'IU, també més favorable a la diversitat lingüística. Les dues formacions d'esquerres critiquen que la llei no consideri oficials ambdues llengües, un fet que condemna els ciutadans que parlen el català i l'aragonès a una situació d'inferioritat. El PSOE, d'una altra banda, intenta complaure tothom tot afirmant que la no-oficialitat de les dues llengües és "una oportunitat", perquè permet de protegir aquest "patrimoni cultural" sense "imposicions" que generin "conflicte", tal com va defensar el portaveu del PSOE aragonès, Jesús Miguel Franco. A més a més, les concessions que puguin fer els socialistes a possibles esmenes de la CHA i d'IU, durant el procés de debat parlamentari de la llei de llengües, de segur que toparan amb la bel·ligerància anticatalanista del PAR, l'actual soci de govern del PSOE a l'Aragó i poden tesar, per tant, l'estabilitat del govern aragonès. Marcelino Iglesias, doncs, haurà de fer puntes de coixí si vol aprovar la llei que fa més de deu anys que va prometre i que, de moment, no satisfà ningú.

Enric Rimbau

Segons el Casal Jaume I de Fraga, si s'aprova la llei tal com es proposa serà pràcticament inoperant

la mà difícilment s'acompliran vista l'actitud que han tingut fins ara les administracions aragoneses cap al català i cap a la cultura catalana. Ricard també recorda el paper galdós de l'actual president aragonès en el litigi de les obres religioses de la Franja. El representant del Casal Jaume I considera que, tot i que s'ha subratllat gaire la no-oficialitat del català –que d'alguna manera sí que recull la llei de patrimoni cultural del 1999–, un dels punts més greus és el "baix to" de tot el text, que la pot deixar en una llei de "pa sucat amb oli", pràcticament inoperant. Francesc Ricard, tot i lamentar el resultat de la llei, afirma que, "si més no, ara hi haurà una llei". "Si fins ara, per exemple, els governs d'Aragó s'han posat la medalla, en considerar que, tot i que ningú no els hi obligava, el català era present a l'escola –per bé que amb una presència ridícula i marginal–, ara, amb la llei, serà una responsabilitat mínima, però reconeguda." Així i tot, de nou remarca que a la llei es manté,

són ben escassos. Per exemple, la llei preveu que els ciutadans es podran adreçar a l'administració en català, però no especifica com, ni quins requisits lingüístics es demanaran –si és que se'n demanen. De manera que, per al representant del Casal Jaume I de Fraga, és difícil de pensar que la nova llei portarà cap millora substancial. Així mateix, atribueix la iniciativa del PSOE a la necessitat de voler quedar bé i de donar resposta a les reiterades crítiques que el govern aragonès ha rebut del Consell d'Europa per l'absència d'una legislació que reconegués la diversitat lingüística interna.

Dificultat d'aprovar la llei. La llei ha estat presentada pel PSOE, en solitari, per comptes de fer-ho el govern (format per una coalició entre socialistes i PAR). Els regionalistes són molt bel·ligerants contra qualsevol reconeixement per al català a les comarques de la Franja, per petit que sigui, i ja han anunciat que s'abstindran, com a

PP i PAR volen que el català es digui 'aragonès oriental'

■ Les Corts d'Aragó obren finalment la ponència de la llei de llengües

Joan Tort
BARCELONA

El Partit Aragonès (PAR) i el PP rebutgen anomenar *català* a la llengua que es parla a la Franja de Ponent i en la nova llei aragonesa d'ús, protecció i promoció de les llengües proposen que se'n digui "aragonès oriental", com vol el PAR, o bé "modalitat lingüística local parlada a l'Aragó oriental", que és el nom que proposen els populars.

El Partit Aragonès va més enllà i justifica aquesta peculiar denominació "no només per raons filològiques, sinó també històriques i psicològiques", segons el portaveu d'aquesta formació, Javier Allué, encara que no ho va argumentar.

La nova llei separa els socis del govern, PSOE i PAR, i crea una nova majoria formada pel PSOE, la Chunta Aragonesista (CHA) i IU, favorables a una major presència, protecció i difusió del català, mentre que PP i PAR el volen limitar.

Les Corts d'Aragó van constituir ahir finalment la ponència parlamentà-

ria que haurà d'intentar un mínim consens en el projecte de llei presentat pel PSOE en solitari i analitzar també les 258 esmenes que tots els grups hi han presentat, entre les quals hi ha aquestes noves denominacions del català.

Llengua pròpia

IU ja ha criticat diverses vegades l'anticatalanisme de PP i PAR i reclama, juntament amb la CHA, la cooficialitat del català a l'Aragó i sobretot a la Franja de Ponent. En aquest sentit, els comunistes van recordar que "el català és una llengua pròpia d'Aragó, originària i que no ve de fora".

Aquesta formació defensa la unitat del català, amb les singularitats i varietats que hi ha, fins i tot, dins el territori català.

El mateix reclamen per a la llengua aragonesa, que es parla al nord de la comunitat i que té el risc de perdre's. El PSOE, per no enfadar-se amb ningú, va acabar fent un redactat que, com ja va avançar l'AVUI, defineix el català i l'aragonès de manera genèrica com a "llengües pròpies i històriques", descarta la cooficialitat, però en defensa l'ensenyament i el seu ús en les relacions amb l'administració als territoris on es parlen.

L'actual desacord fa preveure un llarg procés de debat que pot endarrerir més la tramitació, després de 25 anys de prometre una llei que reguli les llengües de l'Aragó. ■

El diputat popular Miguel Navarro llua ahir un adhesiu contra la llei de llengües de l'Aragó ■ EFE

L'Aragó reconeix el català, però no serà cooficial

■ PSOE i CHA pacten el text amb l'oposició de PP i PAR, mentre que IU el veu insuficient

Joan Tort
LLEIDA

El català ja està reconegut a l'Aragó, però com a "llengua pròpia, original i històrica" i en cap cas cooficial amb el castellà. Això és el que diu la llei de llengües aprovada ahir a les Corts d'Aragó per un sol vot de diferència i gràcies a l'acord entre el PSOE i la Chunta Aragonesista (CHA), mentre que PP i PAR (soci de govern amb els socialistes) hi van votar en contra, qualificant la llei "d'error espectacular" o de "desencert total". L'únic diputat d'IU també hi va votar desfavorablement, però en aquest cas perquè no s'accepta la cooficialitat.

Una àmplia representació d'alcaldes de la Franja de Ponent van aplaudir la votació final d'una llei que arriba 27 anys després del primer Estatut d'Aragó, que ja la preveia, i 25 després de la Declaració de Mequinensa, on un ampli grup d'alcaldes de la Franja, entre ells l'ac-

tual president Marcelino Iglesias, demanaven la cooficialitat del català a l'Aragó.

La llei reconeix el català, i també l'aragonès, en fomentarà l'aprenentatge voluntari en escoles i instituts, on ja l'estudien més de 4.000 alumnes; i permetrà que els veïns de la Franja puguin dirigir-se a l'administració en la seva llengua materna.

No obstant, a més de negar-ne la cooficialitat, també crea el Consell Superior de Llengües per supervisar la política lingüística de l'Aragó i una Acadèmia Aragonesa del Català per als aspectes normatius.

La tramitació ha inclòs una esmena del PAR que permet als ajuntaments denominar el català amb el nom específic que rep localment, com ara *fragatí* o *ribagorçà*. Tot plegat, per la "croada" que PP i PAR han fet per evitar el terme *català*. En els darrers dies, el PP ha organitzat una campanya "contra la imposició del català" i ha recollit 43.000 signatures, la majoria a Saragossa.

Les entitats de la Franja que defensen la llengua catalana ja van rebutjar des d'un principi la llei. ■

La ley de Lenguas de Aragón satisface en la Franja

MARIO SASOT
Zaragoza

El pasado 30 de diciembre salía publicada en el Boletín Oficial de Aragón la ley de uso, protección y promoción de las lenguas propias de Aragón, más comúnmente conocida como ley de Lenguas. El 30 de enero del 2010 entrará en vigor. Entre otros aspectos, la ley garantiza la relación de los ciudadanos con la Administración en aragonés y catalán y la enseñanza voluntaria de estas lenguas, en las zonas donde su uso es predominante, aunque no se reconoce su cooficialidad junto al castellano, única lengua oficial en Aragón.

El reconocimiento legal de la realidad trilingüe de Aragón ha provocado, pese a sus limitaciones, reacciones de alegría y satisfacción entre los sectores culturales y municipales que trabajan por el mantenimiento y desarrollo de sus lenguas autóctonas.

Josep Antoni Chauvell, alcalde de El Campell, presidente de la comarca

de la Llitera y escritor en catalán, mostró a *La Vanguardia* su satisfacción por la aprobación de la ley "aunque podría haber sido algo más ambiciosa". Considera que algunas de las prerrogativas que esta confiere a los ayuntamientos ya se vienen poniendo en práctica en algunos desde hace tiempo. "En El Campell y la Llitera ya admitimos desde hace tiempo escritos en ca-

La ley facilitará el trabajo de inmersión y de normalización de la vida pública en catalán, sin miedo a sufrir denuncias

talán y usamos esa lengua en los plenos. Pero para otros campos como la rotulación en esta lengua de los topónimos en caminos, calles y carreteras necesitaremos una línea de financiación del gobierno regional".

Para Albert Moragrega, alcalde de Beseit (Matarranya), "la ley nos facilitará el trabajo de inmersión y normalización de la vida pública en catalán, sin miedo a ser denunciados ni insultados por ello".

En cuanto a la obligación de las administraciones aragonesas de contestar en castellano y catalán los escritos presentados en esta última lengua, Moragrega cree que en la Franja hay municipios muy pequeños, sin recursos económicos ni humanos para elaborar escritos complejos en catalán" y cree que la solución sería crear servicios de traducción comarcales.

Eduardo Pueyo es concejal de Cultura del Ayuntamiento de Fonz y de la comarca altoaragonesa del Cinca Medio (Redolada de la Cinca Media, en aragonés). Nos cuenta que su pueblo es uno en los que todavía puede oírse hablar normalmente aragonés entre el vecindario, algo que, según él, tan sólo ocurre ya en algunas pequeñas localidades de la Ribagorza del entorno de Benasque y en la zona de Ansó.●

Món i política

A la comarca del Matarranya el 90 per cent de la població utilitza el català /

Aragó estrena llei de llengües sense eines per aplicar-la

L'administració es dóna tres anys per adaptar-s'hi. En el sistema educatiu no s'hi aplicarà cap canvi fins al curs 2011-12

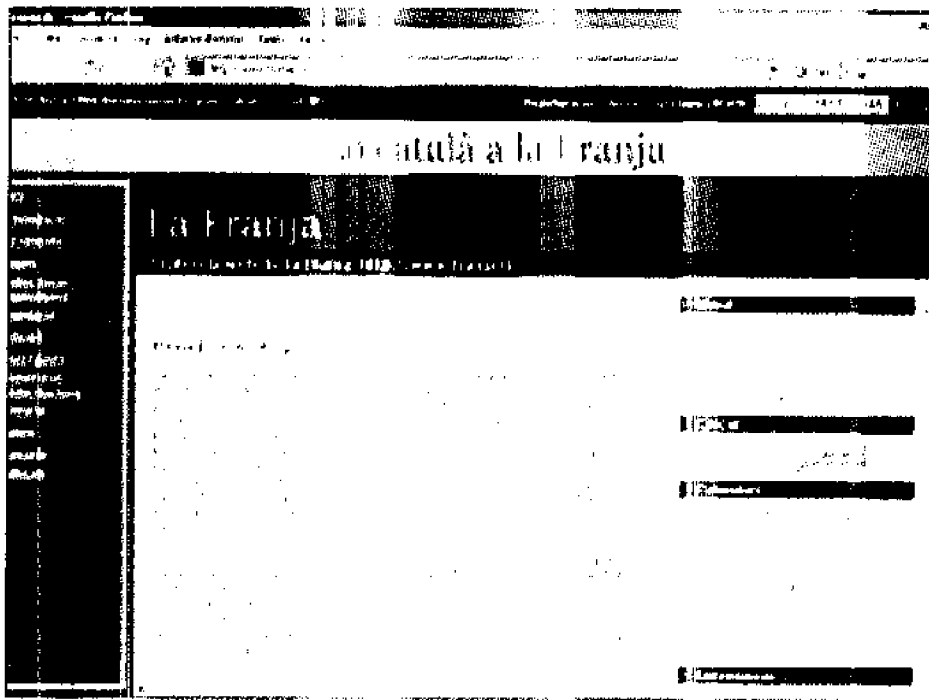
Joan Tort

La llei d'ús, protecció i promoció de les llengües pròpies d'Aragó, més coneguda com llei de llengües, entra avui en vigor amb tot per fer. La normativa estableix que el català, i també l'aragonès, "són llengües pròpies, originals i històriques" d'Aragó, lluny de la cooficialitat amb el castellà.

Els drets i deures que comporta la nova regulació no tenen, per ara, pressupost, reglament ni cap dels òrgans que l'han de fer efectiva. Els seus 36 articles queden supeditats a un llarg calendari d'execució estipulat en les cinc disposicions addicionals, les dues transitòries, la derogatòria i les dues disposicions finals, fet que demostra la complexitat d'una llei polèmica que en la seva aprovació va trencar el vot conjunt dels dos partits que formen govern: PSOE i PAR. L'aprovació, a més, va palesar l'anticatalanisme del PAR i el PP.

Entra en vigor la llei, però la realitat serà molt diferent perquè encara s'han de delimitar les zones d'utilització del català i l'aragonès, els ajuntaments implicats han d'aprovar la denominació específica que donaran al català (fragatí, tamarità...) i s'han de constituir el Consell Superior de Llengües i les acadèmies de la llengua catalana i aragonesa en un any. Les administracions tenen fins a tres anys per adaptar-se per poder atendre el públic en català i a l'educació no es promourà la llengua catalana fins al curs 2011-2012. El govern aragonès s'ha donat un termini de sis mesos per crear una figura administrativa que reguli la llengua a l'educació.

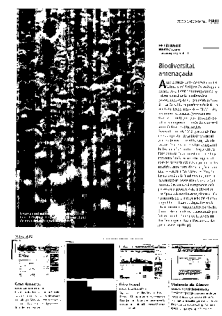
Per la seva banda, les entitats defensores de la cooficialitat a la Franja de Ponent consideren excessius i volgudament amplis aquests terminis, que no faran més que allunyar en el temps el foment del català en aquesta zona. Entenen, a més, que l'ambigüitat de l'articulat podrà comportar més retards, segons explicava Marta Canales, coordinadora del Casal Jaume I de Fraga.

La Franja

www.lafranja.net

Bloc dedicat a tots els temes relacionats amb aquest territori de parla catalana: delimitació territorial, toponímia, llei de política lingüística de l'Aragó, el nom de la llengua a la Franja...

Aragón tendrá una academia oficial de catalán antes de que acabe el año

Zaragoza - Maribel Visa

El primer trámite para el desarrollo de la Ley de Lenguas de Aragón, que entró en vigor el pasado sábado 30 de enero, será la creación del Consejo Superior de las Lenguas y concretar las zonas de uso. El Consejo Superior de las Lenguas, órgano consultivo de la DGA, deberá estar constituido antes del 30 de abril. Este órgano tendrá como primera tarea emitir un informe previo a la declaración de las zonas de utilización del catalán y el aragonés, algo que corresponderá a la DGA. Antes de que acabe el año también deberán estar operativas las dos Academias, de Aragonés y Catalán.

Para el próximo año, se pondrán en marcha todas las medidas educativas previstas en la Ley. El derecho a la enseñanza reglada del aragonés y el catalán se circunscribe a las zonas de uso habitual y siempre será voluntario.

No se recoge la utilización del aragonés y el catalán como lenguas vehiculares en la enseñanza reglada.

Será el Departamento de Educación y Cultura el que asumirá las competencias lingüísticas, y será desde esta consejería de donde dependerá el órgano administrativo que articulará toda esta política.

La Ley de Lenguas reconoce la existencia, junto al castellano, del aragonés y el catalán como lenguas propias, originales e históricas de

Aragón, aunque precisa que sólo el castellano es lengua oficial en Aragón.

Los aragoneses tienen derecho a conocer ambas lenguas; usarlas en su relación con las Administraciones Públicas; estudiarlas; utilizarlas en la vida económica y social. La ley recalca que "nadie podrá ser discriminado por razón de la lengua".

Las administraciones públicas favorecerán la comunicación oficial con los ciudadanos en aragonés y catalán. Se reformará el reglamento de las Cortes para regular el uso de ambas en la institución parlamentaria.

El Justicia de Aragón defenderá los derechos lingüísticos de todos los aragoneses.

Los documentos notariales podrán redactarse en cualquiera de las tres lenguas. La toponimia será la de uso histórico, en cualquiera de las tres lenguas, pero será única. Cada ayuntamiento decidirá en qué lengua rotula las vías públicas. Las modalidades y hablas locales del aragonés y el catalán serán protegidas en los espacios donde se habla tradicionalmente. La Ley de Lenguas se aprobó el pasado 17 de diciembre con los votos a favor del PSOE y CHA y la oposición de PP, PAR e IU.

El nuevo texto legal reconoce que en Aragón también se habla el catalán en la zona de la Franja de Ponent un espacio que por razones geográficas obvias tiene una fuerte relación con la demarcación de Lleida y donde históricamente se habla catalán.

Cataluña pacta con Aragón extender la señal de TV3 y sus otros canales a la Franja

► El Consell y el tripartito catalán mantienen un largo enfrentamiento sobre las emisiones en la C. Valenciana

OTR-PRESS/LEVANTE-EMV VALENCIA

■ Los gobiernos de Cataluña y Aragón han acordado la difusión de las emisiones de los canales de televisión de su titularidad en los respectivos territorios, lo que permitirá ver en la Franja de Ponent los canales TV3, 33, 3/24 y Súper 3.

La Franja de Ponent es el territorio de Aragón limítrofe con Cataluña en el que se mantiene en uso la lengua catalana.

El acuerdo lo firmarán próximamente el conseller de Cultura y Mitjans de Comunicació de la Generalitat catalana, Joan Manuel Tresserras, y el consejero de la Presidencia de Aragón, Javier Velasco, informó ayer la Generalitat en un comunicado.

El convenio, que tendrá una vigencia de cuatro años y se des-

arrollará por medio de otro acuerdo que suscribirán ambas corporaciones, establece la creación de una comisión de seguimiento integrada por representantes de ambos gobiernos.

Esta comisión podrá acordar la ampliación del convenio en su cobertura y extenderlo también a las radios de ambas corporaciones de medios públicos.

Actualmente, los canales de la Corporació Catalana de Mitjans Audiovisuals ya se ven en las Islas Baleares, Andorra y el sur de Francia, en la denominada Cataluña Nord.

El conflicto se mantiene con la C. Valenciana, donde los gobiernos de José Montilla y Francisco Camps mantienen su predisposición a la reciprocidad de televisiones autonómicas, pero no logran que sea una realidad. El tripartito cree que ya se dan las condiciones técnicas para que TV3 se vea sin restricciones legales en la C. Valenciana y el Consell reclama un múltiplex más al Ministerio de Industria.

Aragó també existeix

Antoni Marimon

La recent desaparició del polític i cantautor Juan Antonio Labordeta pot ésser una bona ocasió per recordar que Aragó ha jugat un paper important en l'evolució dels països de parla catalana i que, en aquest país de l'interior de la Península, no tothom és centralista i castellanista.

De fet, el mateix origen de la Mallorca actual es vincula a Aragó, ja que en la Conquesta del 1229-1232 hi va haver una important participació aragonesa. També hi va haver contingents d'aragonesos entre els cristians que repoblaren Mallorca en el segle XIII, encara que minoritaris en relacions als catalans. Així, hi havia un 7% d'aragonesos a Alcúdia, el mateix percentatge a Manacor i tan sols un 1% a Muro, per només posar alguns exemples aportats pel medievalista Antoni Mas i Forners. S'ha de recordar que, durant segles, Aragó i Catalunya, i després els regnes de Mallorca i de València, així com Sardenya, Sicília, i fins i tot Nàpols, varen fer part de la confederació catalanoaragonesa, o Corona d'Aragó (1134-1715). Durant el llarg període en què els regnes de Mallorca i d'Aragó feren part d'aquesta entitat política alguns aragonesos ocuparen alts càrrecs a l'administració reial illenca, si bé un privilegi del rei Pere el Cerimoniós (1344) prohibia als aragonesos i als rossellonesos ocupar el càrrec de Governador del Regne de Mallorca. Entre d'altres, foren aragonesos Assalit de Gudar (1231-1233), considerat el segon governador i Miguel de Gurrea y Cerdán, lloctinent general del Regne de Mallorca entre el 1512 i el 1525.

En el segle XVI, lamentablement, el castellà assimilà la llengua aragonesa a la major part d'Aragó, excepte a les comarques del nord i a la Franja de Ponent, catalanoparlant. Aquest fet segurament va allunyar Aragó dels països de parla catalana, però aquest Regne s'oposà durament al centralisme de Felip II arran de la crisi d'Antonio Pérez i, majoritàriament, va estar al costat de Catalunya, València i les Illes Balears en la guerra de Successió. Políticament, també fou assimilat a Castella amb els Decrets de Nova Planta del 1707 i del 1711, si bé aconseguí mantenir el dret foral privat i, el 1760, encara participà en un memorial de greuges conjunt signat per representants de tota l'antiga Corona d'Aragó.

Però en el segle XIX, el seu paper destacat en la resistència espanyola contra els francesos i la mitificació de Saragossa com a puntal d'una Espanya homogènia afebliren molt el sentiment particularista. Així i tot, la difusió del romanticisme, amb una certa mitificació de les institucions medievals i de la resistència contra Castella, la defensa del dret foral contra la uniformització legislativa espanyola, el foralisme carlí i, sobretot, el federalisme republicà, permeteren l'aparició d'un aragonesisme més cultural que polític. S'ha de destacar, el 1869, l'anomenat Pacte de Tortosa, que coordinava els republicans federals dels antics estats de la Corona d'Aragó.

Ja en el segle XX, també varen ésser factors importants el regeneracionisme agrarista de Joaquín Costa, l'aparició d'un costumisme literari i pictòric i l'exemple de Catalunya. De fet, va ésser entre l'emigració aragonesa a Barcelona on sorgiren les primeres organitzacions polítiques, com la Unión Aragonésista (1917) i Estado Aragonés (1933). Després del parèntesi del franquisme, l'aragonesisme ressorgí amb força en els anys setanta amb la revalorització de la música popular i de la llengua aragonesa, així com amb l'oposició als transvasaments de l'Ebre. Aquest darrer factor donarà a l'aragonesisme una penetració social important. En l'àmbit polític, el febrer del 1976 aparegué el Partido Socialista de Aragón -PSA-, que va fer part de la Federació de Partits Socialistes, integrada, entre d'altres pels PSM de Mallorca i de Menorca. Desapareguda aquesta força, el nacionalisme d'esquerres s'estructurà entorn de la Chunta Aragonésista (1986). I va ésser en aquest partit en el qual Juan Antonio Labordeta trobà una plataforma política que el catapultaria a Madrid l'any 2000.

"Es falso que impartir catalán suponga descuidar las variedades locales"

RAFAEL BARDAJÍ

Profesora de catalán, esta mequinezana es autora de la primera tesis leída en esta lengua en la Universidad de Zaragoza.

Maite Moret es profesora de catalán..O. DUCH

A finales del curso pasado, Maite Moret, natural de Mequinenza, defendió la primera tesis en catalán en la Universidad de Zaragoza. Profesora de catalán, puso de manifiesto las características gráfico-fonéticas de una serie de textos medievales escritos en esta lengua y procedentes de las comarcas aragonesas de la Ribagorza, el Bajo Cinca, la Litera y el Matarraña. Dirigida por María Rosa Fort, la tesis 'Documentació notarial aragonesa del segle XIV escrita en català. Edició i estudi grafemàtic', que obtuvo sobresaliente cum laude, es la primera aportación científica del catalán medieval de Aragón.

Fue la primera tesis leída en catalán en la Universidad de Zaragoza. ¿Por qué?

No podía ser de otra manera. Los textos con los que trabajé estaban escritos en esta lengua.

¿Qué pretendía con esta tesis?

Comprobar si podía establecerse un corpus documental en una zona en la que no se había investigado nada de esa época. Sí que es verdad que fui becaria de un proyecto sobre la lengua en el Bajo Aragón, que dirigía la profesora María Rosa Fort y Javier Giralt.

¿Qué documentos encontró?

La tipología de los textos es muy amplia. Hay testamentos, codicilos o establecimientos enfiteuréticos, la mayoría relacionados con transacciones comerciales. Son muy interesantes los documentos de Mequinenza, en uno de ellos, por ejemplo, aparece su delimitación y se documentan topónimos que han perdurado. Hay otros que se refieren a las mercancías que podían entrar en la población de Mequinenza por el río. Son textos donde emerge, en ocasiones, la lengua oral, pues son cartas.

¿Por qué el siglo XIV?

En el XIII los documentos en lengua vernáculos son escasos. El siglo XIV se estableció el Notariado, pero todavía quedan reminiscencias de clérigos, por ejemplo, que ostentaban el poder en las poblaciones. Además, es la primera vez que existe documentación en catalán. Hasta entonces casi toda estaba escrita en latín, que era la lengua vehicular y de cultura.

¿Le costó seleccionar los textos?

Dos años y pico de la tesis están dedicados solo a buscar documentación. Había que coger el coche e ir pueblo por pueblo, ayuntamiento por ayuntamiento y visitar diferentes archivos.

¿Es buena la reciente Ley de Lenguas o se queda corta?

Es una ley de mínimos. Hay un reconocimiento de las lenguas de Aragón pero queda mucho por hacer. Está todo aún muy verde.

¿Por qué en Valencia se le denomina valenciano y aquí catalán?

Por cuestiones políticas. De todas maneras, en Valencia se le denomina valenciano pero es catalán, aunque tenga sus peculiaridades, como las que tiene el catalán de Aragón, el catalán oriental y, en general, el occidental. Los de Tarragona no hablan igual que los de Gerona o Barcelona.

¿Usted se ha sentido discriminada alguna vez por determinados sectores sociales de Aragón?

Yo no he sentido ningún tipo de ataque, pero sí que se oyen comentarios despectivos. Yo recuerdo ir por Zaragoza con mi abuela y, para que no dijeran nada, me hablaba en castellano. Me resultaba muy extraño.

¿Qué diría a quienes consideran que esta lengua en Aragón es fragatino, literano o ribagorzano?

No conocen la realidad lingüística de esta zona. Están hablando desde las ciudades y no desde las zonas donde se habla. El catalán de estas tierras está muy castellanizado, porque no ha habido una ley que defienda, promueva y cuide el patrimonio cultural y lingüístico de Aragón. Algunos creen que por impartir catalán en las escuelas se van a descuidar las variedades locales y eso no es cierto. Los alumnos van a conocer la norma de una lengua y van a conocer las variedades propias de la localidad o el territorio. Se va a potenciar que se siga hablando lo que se habla.

En su pueblo, Mequinenza, no hay un rechazo a la denominación de catalán, pero sí hay movimientos en contra en Fraga o la Litera. ¿Tienen respaldo o hacen mucho ruido?

Mucho ruido. Están boicoteando a las personas que llevan trabajando por la dignidad de la lengua catalana en estas tierras desde hace tantos años.

ARAGÓN

Frente municipal para bloquear la Ley de Lenguas de Aragón

Once ayuntamientos recurrirán ante el TC si se desarrolla este texto que considera el catalán «lengua propia»

Once ayuntamientos aragoneses han advertido que acudirán al Tribunal Constitucional (TC) si el Gobierno de Aragón llega a desarrollar la Ley de Lenguas, es decir, si adopta decisiones al amparo de este texto que se aprobó a finales de 2009 y que declara el catalán «lengua propia» de Aragón. Los ayuntamientos en cuestión son La Codoñera, Torre del Comte, Fórnoles, La Fresneda, Valderrobres, Aguaviva, La Ginebrosa, Fraga, Las cuarre, Fayón y Nonaspe.

Este frente de municipios surge de la propia zona limítrofe con Cataluña, aquella en la que, según la Ley de Lenguas que promovió el PSOE y que aprobó con el apoyo de CHA, se habla catalán. Quienes se oponen a ello subrayan que eso es tanto como abrir las puertas al catalán oficial en un territorio aragonés en el que —sostienen— históricamente se han hablado modalidades lingüísticas propias, que puede tener similitudes o influencias del catalán, pero que es distinto a él. Y, además, hay otro trasfondo: las consecuencias culturales y políticas que puede tener, ante el riesgo de que esto sea aprovechado por el nacionalismo catalán.

Estos ayuntamientos ya presentaron ante el TC un recurso de inconstitucionalidad contra la Ley de Lenguas. Como ayuntamientos que son, basaron su recurso en que dicha ley invade competencias municipales, puesto que algunas de las consecuencias prácticas en materia del catalán afecta directamente a los municipios. Sin embargo, el TC no ha admitido a trámite dicho recurso por entender que, en este momento, no puede valorar si la ley invade realmente competencias municipales, ya que aún no se ha desarrollado, aún no se han puesto de manifiesto sus consecuencias prácticas.

Por eso, estos once ayuntamientos advirtieron ayer, a través de un comunicado, que en el momento en que se desarrolle la Ley de Lenguas volverán a la carga con un recurso de inconstitucionalidad. Y se muestran convencidos de que serán más los ayuntamientos que se sumarán a esta batalla legal si llega el caso.

En el mismo comunicado confían en que no se dé esa situación. Dicen que en las elecciones de mayo se puede producir un cambio de Gobierno en Aragón y se muestran convencidos de que si el PP y el PAR suman mayoría la ley no se aplicará. De hecho, tanto el PP como el PAR votaron en contra de dicha ley cuando se aprobó en las Cortes regionales, a pesar de que el PAR forma parte del Gobierno autónomo con el PSOE en estas tres últimas legislaturas. La Ley de Lenguas ha sido precisamente uno de los más sonados puntos de distanciamiento entre aragonesistas y socialistas, distanciamiento que se ha ido acentuando conforme se iba agotando la actual legislatura.

Academia del Catalán

De momento no se ha puesto en práctica la Ley de Lenguas. El último paso que ha dado el Gobierno que preside Marcelino Iglesias ha sido dejar aprobado este mes el reglamento que da luz verde a la creación y puesta en marcha de la Academia Aragonesa del Catalán. Iglesias lo ha hecho antes de abandonar el cargo, puesto que no repite como candidato a presidir la Comunidad autónoma.

De momento, no hay consecuencias prácticas derivadas de la controvertida Ley de Lenguas. Está por marcar, por ejemplo, algo crucial: el mapa en el que se establezca en qué localidades se considera que se habla catalán. A partir de ahí, se derivarán otras consecuencias prácticas, y será en ese momento, si llega, cuando estos once ayuntamientos han dejado claro que presentarán un recurso de inconstitucionalidad.

La Academia Aragonesa del Catalán, según el reglamento aprobado este mes, tendrá entre sus fines promover el catalán en las zonas en las que se determine que es lengua tradicional, y favorecer su enseñanza.

La Llei d'ús, protecció i promoció de les llengües pròpies d'Aragó^[1]. Unes consideracions

Artur Quintana i Font

Precedents remots de la Llei

Des de la seua aparició en l'escriptura al segle XIII i fins a la derogació borbònica dels furs aragonesos l'any 1707 el català va ser llengua oficial a l'Aragó, i no només en els territoris on actualment es parla, ans també sovint en molts d'altres -Capella, Casp, Graus, Saragossa ... -, sempre al costat del llatí, com a tot arreu de l'Europa Occidental, i també del castellà d'ençà de la instauració el 1412 dels Trastàmars. L'ús oficial de la llengua catalana començà a decaure a l'Aragó a partir de la segona meitat del segle XVI, decadència que s'accelerà sobretot a la segona part del XVII amb diferències territorials molt notables. L'ús i el desús de la llengua catalana durant aquests segles és un tema que només molt recentment comença a ser estudiat en profunditat. Quant a la discriminació de la llengua catalana a l'Aragó gairebé és tot per investigar. En ténim testimonis ja del XVI, si bé podria haver-n'hi de més antics, i possiblement ja des de principis del XIX s'anà imposant el nom de ‚xapurriau‘, i ocasionalment el de ‚polaco‘, així com el de ‚patués‘ al nord de la Ribagorça per al català parlat a l'Aragó, qualificatius infamants que no semblen refermar-se plenament fins passada la darrera guerra civil,^[2] i que se segueixen usant actualment, si bé en retrocés enfront de ‚català‘. Des del 1707 l'ús escrit de la llengua és poc més que testimonial, i no pren una certa embranzida fins al final de la dècada dels seixanta del segle passat, i amb caràcter paraoficial la llengua catalana encara haurà d'esperar a ben entrada la restauració democràtica per a tenir-hi una certa presència. La legislació en matèria lingüística de la Segona República Espanyola, on es declarava allò tan conegut que el castellà és la llengua oficial d'Espanya i que tothom té el dret de fer-lo servir i l'obligació de saber-lo^[3] -recollit també per l'actual constitució-, i que fa que siguin superflues, potser no necessàriament *de iure*, però sí *de facto*, totes les llengües espanyoles no castellanes, aqueixa legislació, repeteixo, no prometia gaires esperances per a la normalització del català ni de qualsevol altra llengua no castellana a Espanya. I així ho devien entendre els que redactaren l'any 1936 l'Avantprojecte d'Estatut d'Autonomia per a l'Aragó, l'anomenat Estatut de Casp, on tota la referència que s'hi fa a la qüestió lingüística és la següent *El castellano es lengua oficial de Aragón*^[4], i això que en la redacció hi va tenir un important paper l'aragonista i catalanista Gaspar Torrente. I el català és també del tot absent de la legislació del Consell d'Aragó que actuà durant la darrera guerra civil a la zona republicana d'Aragó, on es trobaven inclosos tots els territoris aragonesos de llengua catalana.^[5]

Precedents directes de la Llei

El primer precedent directe de la Llei és, de tota evidència, l'actual Constitució Espanyola, de la qual deriven tots els vigents estatuts d'autonomia, que només poden desenvolupar el que diu la Constitució, però no pas contradir-la o ignorar-ne les disposicions. Aquesta a l'article 3 repeteix al primer apartat allò que ja deia la Constitució de la Segona República, que el castellà és la llengua espanyola oficial de l'Estat i que tots els espanyols tenen l'obligació de conèixer-la i el dret de fer-la servir, i per tant atorga a les llengües espanyoles no castellanes el mateix caràcter superflú que ja preveia la darrera constitució republicana. Tanmateix declara a continuació, a l'apartat 2, que les altres llengües espanyoles seran també oficials a les respectives comunitats autònomes d'acord amb llurs estatuts, text a partir del qual no es pot garantir, ni de bon tros, la normalització d'aquestes llengües, però sí que en pot frenar, si més no, la desaparició. Les interpretacions que s'ha fet a aquest apartat 2 han estat crucials per a l'evolució de la posterior legislació aragonesa sobre la llengua catalana d'aquest país, i són del tot oposades. Mentre uns juristes entenen que el text constitucional ja consagra (*ordena*) l'oficialitat de les llengües espanyoles diferents de la castellana, i els Estatuts d'Autonomia tindran la missió d'actualitzar-ne l'efectivitat,^[6] d'altres, concretament els que redactaren l'Estatut d'Autonomia d'Aragó del 1982, van aplicar-lo com si la frase *d'acord amb llurs estatuts* fos una condició optativa, i no l'obligació de desenvolupar l'oficialitat del català. I aquests legisladors van optar-hi havia aleshores una majoria dretana a les Corts d'Aragó- per no estar d'acord amb la Constitució i no declarar l'oficialitat del català a l'Aragó. Aquesta opció ha estat denunciada diverses vegades ja que *contravé el caràcter preceptiu de la norma, o essent més cauts és de constitucionalitat dubtosa ... I es pot concloure, ..., que l'Estatut d'Autonomia d'Aragó no ha complert el manament de l'article 3.2 de la Constitució en no disposar l'oficialitat de la llengua catalana.*^[7] L'Estatut d'Aragó només recull de la Constitució pel que afecta a les llengües no castellanes el § 3.3. que declara que cal protegir i fomentar les modalitats lingüístiques espanyoles, per tant també les de l'Aragó. Aquest article constitucional reapareix al §7 de l'Estatut dient concisament que les modalitats lingüístiques de l'Aragó s'han de protegir. L'article és d'una volguda vaguetat, car no se sap de quines modalitats es tracta. Com que a l'Estatut només es parla de la llengua castellana es podria pensar que es tracta de les modalitats d'aquesta llengua. Res més lluny de la realitat, com mostren els posteriors textos legislatius: darrera de *modalitats* s'hi amaguen les llengües aragonesa i catalana, així sí, atonitzades en centenars de modalitats. En les reformes de l'Estatut del 1996 i del 2007 al mateix §7, si bé s'hi parla de ‚llengües‘ -tot i que no se sap de quines, car no les cita per llur nom- no es deixa mai d'insistir en les *modalitats*. Tanta insistència en aquest darrer mot *modalitats* fa sospitar que el legislador no vulgue mostrar sinó que enfront de la llengua castellana, mancada de *modalitats*, unitària, doncs, en tots els aspectes, es troben unes altres llengües atonitzades en tot de variants i mancades, per tant, d'unitat. Aquesta actitud, que no té cap mena de fonament empíric -el català parlat a l'Aragó és també tot un seguit de modalitats-, i sí només discriminatori, veurem que ha influït poderosament en la redacció de la Llei, i que es troba al centre del debat entre defensors i opositors de la dita Llei.

Davant del nyap que suposava l'Estatut en la qüestió lingüística sorgiren veus a l'Aragó que en demanaven sobretot un desplegament a través d'una llei que l'acostés més a la lletra i a l'esperit constitucional de l'article 3.2. abans esmentat. Primerament fou la Declaració de Mequinensa del 1984 on s'anomenava el català parlat a l'Aragó pel seu nom, se'n rebutjava el qualificatiu que se li aplica de xapurriau, i es declarava que era urgent de prendre mesures de normalització per a aqueixa llengua, i entre elles sobretot el seu ensenyament optatiu -que esdevingué realitat aquell mateix any 1984 gràcies a la decidida actuació de l'aleshores conseller de cultura José Ramón Bada Panillo. L'any 1993 el Justícia, que era en aquell temps Emilio Gastón, veient que el procés legislatiu de política lingüística no avançava, va redactar un informe on recomanava que tant l'aragonès com el català fossen declarats llengües oficials a l'Aragó i insistia molt en l'ensenyament d'aqueixes llengües a tots els nivells, no oblidant mai, així sí, una especial atenció a les *modalitats lingüístiques dialectals*. Ja hem vist, però, que les reformes de l'Estatut no van dur quasi res de nou en relació amb el català i l'aragonès. Si que ho feu la Llei de Patrimoni Cultural Aragonès del 1999 que en la seua disposició final segona parla d'una llei de llengües d'Aragó que haurà de regular la cooficialitat de l'aragonès i del català, i insisteix en llur ensenyament i plena normalització. A l'article 4 no deixa de citar les modalitats de l'aragonès i del català, modalitats que, tal com és redactat l'article, s'ha de concloure que aquesta llei de Patrimoni entén que només en tenen l'aragonès i el català, no pas el castellà.^[8] És molt important de remarcar que es tracta de l'única llei on es declara la necessitat de fer de l'aragonès i del català llengües cooficials a l'Aragó. Tots els altres textos que la precediren, o que l'han seguida, van en la seua mateixa línia, però cap d'ells no és una llei. Ja hem vist els que la precediren, i els que la segueixen són: el Dictamen elaborat per la Comissió Especial sobre la Política Lingüística a l'Aragó del 1997 i l'Avantprojecte de la Llei de Llengües del 2001. El Dictamen, que en referir-se a les *modalitats* copia al peu de la lletra el text de la llei de Patrimoni, declara, amb unes paraules que recorden poderosament l'article 3.2 de la Constitució, que *La llengua catalana y la llengua aragonesa serán cooficiales junto a la llengua castellana en sus respectivos territorios*. Desenvolupa àmpliament l'ensenyament de l'aragonès i el català, estenent-lo a tots els nivells però mantenint-ne el caràcter opcional. L'Avantprojecte declara si fa ja quasi el mateix que el Dictamen, si bé desplega una casuística que gairebé invalida les moltes bones intencions de cooficialitat, ensenyament etc., ja que cada apuntament pot decidir si vol o no la cooficialitat i també quin nom donarà a la llengua que s'hi parla -que pot ser cheso, ansotano, fobano, hablar de canalizo, patués, aragonés, etc. per a la llengua aragonesa i xapurriau, calacità, fragatí, patués, tamarit, aragonés oriental, català etc. per al català- i quina norma adoptarà: la general de l'aragonès i del català o la de la modalitat local. A l'Avantprojecte hi apareix per primera vegada un Consell Superior de les Llengües d'Aragó que ha d'establir la normativa tant de l'aragonès com del català, així com també de les modalitats. La llibertat de tria del nom i la norma de l'aragonès i del català i l'aferrissada defensa de les modalitats -tria i defensa que no s'apliquen mai al castellà- delaten l'afany d'alguns legisladors d'aquest avantprojecte de fer inviable la llei de política lingüística que en pogués eixir. Aquest Avantprojecte tingut molta influència en el redactat de la Llei.

L'any 2009, vint-set anys després de l'entrada en vigor de l'Estatut d'Autonomia de l'Aragó, i veient que tot el que s'havia proposat i discutit fins aleshores entom d'una llei de llengües de l'Aragó no donava cap resultat positiu, el Partit Socialista Obrer Espanyol, majoritari al Govern d'Aragó -però no a les Corts- va decidir de presentar en solitari a les Corts una Proposició de Llei d'Ús, Protecció i Promoció de les Llengües Pròpies de l'Aragó. El fet de presentar aqueixa llei en solitari era necessari perquè el Partit Aragonès Regionalista, soci del PSOE al Govern d'Aragó, no va acceptar en cap moment de participar en el redactat d'una proposició de llei on s'anomenés la llengua catalana pel seu nom -és ben sabut que l'anticatalanisme sol donar molts vots a Espanya en general, i en especial a l'Aragó. La proposició de

Llei es va presentar a les Corts el dos de juliol del 2009 i va ser aprovada pel Ple el 17 de desembre del mateix any, i poc després, ja al 2010, entrava en vigor. Va ser aprovada amb els vots a favor del PSOE i, entenen la Llei com a mal menor, amb els de la Chunta Aragonesa, malgrat que aquest partit la trobés insuficient. Esquerra Unida-Verds va votar-hi en contra per considerar-la també insuficient, mentre que els vots contraris a la Llei emesos pel PAR i el Partit Popular ho van ser bàsicament per anticatalanisme. En els mesos immediatament anteriors a la votació de la Llei tant el PAR com el PP van desfermar una àmplia campanya anticatalanista en col·laboració amb les associacions blaveristes de l'Aragó, especialment la Federació de Asociaciones Culturales del Aragón Oriental (FACAO), entitat que declara que el català parlat a l'Aragó no és tal, sinó aragonès oriental, i la Plataforma 'No hablamos catalán'. El PP es va dedicar a recollir signatures -unes 40.000 segons van declarar a les Corts en justificar el seu vot negatiu a la Llei, però també poden haver estat 60.000, no ho recordo bé- i es van presentar al Ple de les Corts el 17 de desembre, en ocasió de votar la Llei, ostentant a la solapa una insígnia que deia *No hablamos catalán*.

Passo ara a comentar la Llei i comparar-la versió presentada pel PSOE amb el text final, ampliat respecte a aquella per les moltes esmenes presentades pels diferents partits i acceptades segons diverses majorities. Es manté el títol *-Llei d'Us, Protecció i Promoció de les Llengües Pròpies d'Aragó-* sense cap mena de canvi. L'adjectiu pròpies sol fer referència a l'aragonès i al català dins del text de la Llei, si bé ací al títol, i en alguns altres casos, inclou també el castellà, mentre que en certes ocasions no queda del tot clar si inclou, o no, el castellà. El text de la Llei comença per una Exposició de Motius on després de declarar al §1, primer paràgraf, que a l'Aragó el castellà és *llengua majoritària i oficial a tot el seu territori s'indica que a determinades zones es parlen altres llengües, l'aragonès i el català*. Aquesta declaració explícita del català pel seu nom i no pas pels diversos qualificatius de lingüística-ficció que corren per l'Aragó per a anomenar aqueixa llengua -que abans hem vist-, per molt que només siga *Qüestió de noms*, que hauria dit en Joan Fuster, és un dels guanys més positius de la Llei, ja que la qüestió de noms ha estat un dels aspectes que més ha fet frontollar-la i n'han enverinat el debat. Veurem més endavant que aquesta declaració de català per al català té tanmateix algunes considerables limitacions. També té importància, encara que no pas tanta com per a la llengua catalana, el fet que a la Llei s'anomena *aragonès* a la llengua aragonesa i no amb els molts qualificatius, que ja he citat abans, amb què se la sol qualificar -que també hi ha blaverisme en relació amb aqueixa llengua.

Al mateix paràgraf es fa saber que *totes tres* [llengües], és a dir l'aragonès, el castellà i el català, *es parlen en les seues modalitats lingüístiques pròpies d'Aragó*. Es tracta, això de *totes tres*, d'una esmena, presentada per la CHA, molt important, ja que per primera vegada a l'Aragó, i possiblement per primera vegada igualment a l'Estat, hom reconeix que el castellà [d'Aragó] té també modalitats, i deixa per tant de ser aquell model perfectament unitari que suggerien tots els textos legals anteriors per a aqueixa llengua enfront d'una atomització dialectal pròpia només de les altres llengües espanyoles i aragoneses no castellanes. El menysmenyent de les modalitats del castellà d'Aragó ha estat i segueix essent catastròfic per a aqueixa llengua i les seues modalitats tant en la literatura com en l'ensenyament. Ara l'esment explícit a la Llei de les modalitats del castellà d'Aragó podria obrir portes per acabar amb l'actual discriminació d'aqueixes modalitats. Però el fet que en el text de la Llei no s'exposi com han de ser tractades aqueixes modalitats del castellà -al Capítol II, § 7, 1, d, es repeteix només que el castellà té modalitats, i s'hi afegeix *i variants locals*- mentre que si que ho són les de l'aragonès i del català -en un monòton total de vint-i-una vegades-, permet pensar que els legisladors no han estat ben bé conscients de l'abast que té el sintagma *totes tres*. En el cas de l'aragonès i del català, malgrat la precària situació d'aqueixes llengües, el respecte i el foment de les corresponents modalitats és i ha estat fins ara força millor, tot i que encara sovint no se sàpiga trobar el punt dolç entre aquestes i la respectiva llengua literària.

La Llei declara també en aquest §1 que el català i l'aragonès -i s'ha d'entendre que també el castellà- són *un ric llegat i un fet singular dins el panorama de les llengües històriques d'Europa, configuradores d'una història i cultura pròpies* i que cal que siguin *protegides i fomentades*. Sobre tot la consideració aqueixa de *història i cultura pròpia*, ben llegida i aplicada, podria tenir excel·lent influència en el desenvolupament cultural dels territoris de llengua aragonesa i catalana, als quals fins ara se'ls ha imposat una història i uns models culturals tan impropis com s'ha pogut. El legislador és conscient que l'aragonès i el català es troben en una situació sociolingüística molt precària, sobretot l'aragonès, i deu-n'hi do el català, i proposen la ràpida adopció de mesures que en garanteixen la protecció i recuperació -val a dir que aqueixa *rapidesa* ha arribat trenta-dos anys després de la proclamació de la Constitució i vint-i-set de la de l'Estatut. I a la Llei insisteix que també cal *prestigar-les, dignificar-les i normalitzar-les socialment*, i insisteix altra vegada que s'han de protegir i promocionar. Es torna a repetir, en un text més aviat confús, que hi ha *varietats locals o dialectals històriques* i s'hi afegeix l'esmena *i/o territorials*, és a dir, no es deixa mai d'insistir en les modalitats. Més afortunada és la frase sobre l'existència d'una *zona de confluència entre ambdues llengües en alguns territoris* per a definir la zona dita mixta o de transició entre aragonès i català a la Ribagorça i a l'Alta Llitera.

En els capítols 2 i 3 de l'Exposició de Motius es fa un breu repàs dels textos legislatius estatals i aragonesos que han precedit la Llei des de la Constitució del 1978, i que jo ja he exposat abans. És simptomàtic que en el text de la Llei presentat pel PSOE a les Corts hi mancaven tots els capítols d'aqueixes lleis on s'exposava la cooficialitat de l'aragonès i del català, textos -l'article 3,2 de la Constitució, la Llei de Patrimoni, el Dictamen i l'Avantprojecte- que apareixen ara en la versió final de la Llei gràcies a les esmenes presentades per altres partits. Finalment al §4 de l'Exposició de Motius se citen, a més de l'Estatut ja mencionat abans, totes les lleis internacionals que proclamen *el dret de tots els parlants a fer servir la seva llengua i modalitat* -aquest substantiu no pot fallar mai- *pròpies*. A continuació hi ha un resum del que serà el text de la Llei, resum que no cal comentar.

El Capítol I de la Llei, subtítulat *Disposicions generals*, torna a explicitar al §2 que *el castellà és la llengua oficial a l'Aragó* i que tothom l'ha de saber i la pot fer servir, mentre que l'aragonès i el català només són *llengües pròpies originals i històriques* de l'Aragó, per tant no pas oficials, contradint la Constitució i molts de textos aragonesos que sí que les hi declaren -Llei de Patrimoni, Dictamen, Avantprojecte. Que vol dir el legislador per l'ús dels adjectius *històrica* i *original* glossant el mot *pròpia*? Possiblement remarcar que tant l'aragonès com el català, però sobretot el català -que sovint ha estat titllat de llengua 'forastera', quan no 'estrangera', fruit de l'imperialisme català- són llengües aragoneses des de temps llunyans -'històrics'- i també remots- 'originals'. L'adjectiu 'original', que no trobem aplicat al castellà dins de la Llei, indicaria que l'aragonès i el català són a l'Aragó *ab origine*, és a dir des de la conquesta romana al segle III abans de Jesucrist, mentre que el castellà no comença a penetrar a l'Aragó fins entrat el segle XV, i no és per tant, 'original', sinó només 'pròpi' i 'històric'. El català i l'aragonès només tindran drets als territoris on es parlen -el castellà els té a tot arreu- que es precisaran al §9 de la Llei. Més endavant al §7, 2 veurem, però, que l'aragonès i el català també tindran alguns drets fora dels territoris on es parlen, tal com ja deia el text[9] presentat pel PSOE a les Corts en la primera versió de la Llei, i que ha estat suprimit de la versió definitiva, ja que el §7,2 el fa innecessari.

La Llei ha incorporat un §3, inspirat en l'Avantprojecte, que no constava a la primera versió, i on es facultava als ajuntaments perquè anomenen l'aragonès i el català com els parega. Aquest article -segurament una concessió del PSOE al PAR, quan aquell partit encara suposava que el PAR votaria la Llei- dóna vigència al blaverisme més desbocat, malgrat que la Llei intenta frenar-la posant-li algunes limitacions -acord de la majoria del Ple de l'ajuntament respectiu i fonamentació del nom de l'aragonès i del català en raons històriques, filològiques i sociolingüístiques davant del Consell Superior de les Llengües d'Aragó (veg. Capítol III). Com en comentava el professor Anchel Conte en lletra del 10 de desembre del 2009: *A partir de ahora, aunque se reconozca la existencia del aragonés y del catalán, oiremos hablar de doscientas modalidades, tantas como pueblos*.

El §4, també nou en relació amb la primera versió de la Llei, exposa explícitament els drets lingüístics del ciutadans de llengua aragonesa i catalana, cosa que sempre convé, per més que molts d'ells siguin evidents i ja existeixen *ab origine*, i que són: conèixer les llengües pròpies; usar-les oralment i per escrit tant en les relacions privades com amb les administracions públiques; rebre ensenyament de la llengua pròpia; rebre en la llengua pròpia mitjans de comunicació i fer servir aqueixa llengua a la vida econòmica i social. Finalment es declara, *expressis verbis*, que *Ningú no podrà ser discriminat per raó de la llengua*. Els poders públics garantiran aquests drets. El §5, també nou, diu que es promourà *el correcte coneixement de la realitat lingüística aragonesa*, cosa molt convenient, ja que en aquest camp a l'Aragó, i a Espanya en general, encara és tot per fer, llevat de comptades excepcions.

El Capítol II, §7 descriu globalment les zones on es parla només castellà, aragonès i castellà o català i castellà, i se cita també una *zona mixta d'utilització històrica de totes dues llengües pròpies d'Aragó* [i.e.: aragonès i català] *juntament amb el castellà*. Aquesta zona, definida així, no existeix. No hi ha cap zona a l'Aragó on s'utilitzen en una mateixa localitat tant l'aragonès com el català. El que es pretén definir ací, encara que la manera de fer-ho siga errònia, és que existeix una zona mixta o de transició entre l'aragonès i el català, a la Ribagorça i a l'Alta Llitera, on els parlants són de difícil atribució a una o altra d'aqueixes dues llengües -la definició que se li ha donat abans (Exposició de Motius, capítol I) de *zona de confluència entre ambdues llengües* era millor. Les dificultats a l'hora d'adscriure aquests parlants a l'aragonès i al català no són pas tan grans que justifiquen la creació -com hi ha qui ho pretén- d'una quarta llengua a l'Aragó. Val la pena remarcar que en parlar de la zona d'ús exclusiu del castellà s'hi afegeix, com ja he esmentat més amunt, que això és *amb modalitats i varietats locals* [del castellà] (Capítol II, §7, 1, d). Es tracta d'un apartat que no figurava en la primera versió de la Llei i que deixa ben clar que el castellà té, doncs, modalitats i variants. A l'apartat 2 es crea una nova zona, anomenada de transició-recepció, que eixampla d'alguna manera l'abast territorial on tant l'aragonès com el català tenen alguns drets a l'Aragó. S'entén com a tal les localitats de llengua castellana properes a la frontera lingüística, que en el cas del català poden ser especialment Graus, Montsó, Binèfar, Casp i Alcanyis, o gran pols d'atracció -Saragossa sobretot- i que solen rebre ciutadans de les zones de llengua aragonesa o catalana. Al mateix capítol apareix un nou §8 -nou en relació amb la primera versió de la Llei- per a tornar a definir les diferents zones de predomini d'una o altra llengua -capítol al meu entendre bastant redundat. Llevat de la frase on es

fa al·lusió a sistemes lingüístics que s'han emprat –i per tant, ja no s'empenen-, i que possiblement al·ludeix a territoris d'on l'aragonès ha desaparegut en dates molt properes, i que també s'inclouen dins de la zona d'ús predominant d'aquella llengua. Finalment al §9 es fa constar que el Govern declararà les diferents zones lingüístiques després d'haver estat informat pel Consell Superior de les Llengües d'Aragó, un òrgan que ja havia aparegut a l'Avantprojecte del 1997.

El següent Capítol III tracta precisament d'aquest Consell que serà format per quinze membres –filòlegs, juristes, sociòlegs, escriptors, pedagogs, o persones procedents dels àmbits socials o culturals de l'Aragó. En cap cas no es diu que hagen de ser especialistes d'aragonès i de català, ni es precisa, és clar, quants n'hi ha d'haver per a cada una d'aqueixes llengües. Aquest Consell pot, doncs, estar format per membres que les desconeixen, tot i que els membres del Consell segons diu la Disposició Transitòria Segona –vegeu més endavant- seran qui proposaran al Govern el nomenament dels primers membres de les acadèmies de l'aragonès i del català –sobre aqueixes vegeu també més endavant. Seran nomenats pels President del Govern per un temps de sis anys, a proposta cada cinc d'ells de les Corts, del Govern i de la Universitat de Saragossa. Les competències del Consell seran sempre de caràcter consultiu, mai decisor, ja que això pertoca a l'Administració segons la Llei. El Consell podrà fer totes les propostes que vulga per a afavorir l'aplicació i el desenvolupament de la Llei, i haurà d'informar sobre el seu compliment. Entre les seues atribucions, sempre només de caràcter consultiu o d'informació, repeteix, convé destacar la de determinar les zones atribuïdes a cada llengua, així com la de fixar els topònims –sobre aquest punt vegeu igualment més endavant. S'insisteix especialment en l'actuació del Consell a l'hora d'actuar sobre l'anomenada zona mixta o de transició, actuació que entenc que s'hauria de fer sense uns prejudicis suposadament inevitables. El text de la Llei no deixa mai de recordar que el Consell haurà de tenir en compte les modalitats.

El Capítol IV tracta de l'autoritat lingüística de l'aragonès i el català. En la primera versió només es deia que les administracions hauran de fer servir la versió normalitzada –entengueu „normativitzada“- d'aqueixes llengües fixada per les institucions científiques reconegudes –no precisava quines- per a cada llengua. Ara, al §15, 1 de la Llei es creen dues acadèmies, anomenades *Acadèmia de la Llengua Aragonesa* i *Acadèmia Aragonesa de la Llengua Catalana*, les quals hauran de fixar les normes de la llengua corresponent i aconsellar l'administració a l'hora d'usar correctament la llengua, així com promoure'n l'ús social. Els membres seran filòlegs, escriptors, pedagogs, comunicadors i altres investigadors de temes relacionats amb la temàtica de la Llei. No es precisen quants seran, això queda per a uns estatuts que es faran més tard. Sembla, per informacions que em van arribant, que podrien ésser quinze, possiblement vitalicis, i que les vacants que es produesquen es cobriren a partir de propostes fetes pels acadèmics mateixos. El nomenament dels primers acadèmics, com ja abans he dit, i d'acord amb la Disposició Transitòria Segona –vegeu més endavant-, es farà pel Govern a proposta del Consell de les Llengües. Aquesta creació d'una autoritat normativitzadora i normalitzadora per a l'aragonès pareix del tot encertada, ja que en aquest moment hi ha tres institucions que declaren ser aquesta autoritat cada una amb normes força diferents: el Consello d'a Fabla Aragonesa, la Societat de Lingüística Aragonesa i l'Estudio de Filología Aragonesa-Acadèmia de l'Aragonés. En el cas del català l'acadèmia només té sentit si es limita exercir una activitat normalitzadora, però no pas normativitzadora, per a la qual ja existeix la Secció Filològica de l'Institut d'Estudis Catalans des de fa més de cent anys. Segons notícies que em van arribant sembla que aquesta podria ésser realment la missió de l'Acadèmia Aragonesa de la Llengua Catalana. Esperem que siga així, car altrament s'obriria la porta als blaverismes més recaragolats. Tot i que es precisa que les institucions públiques hauran de fer servir les normes establertes per les autoritats científiques de cada llengua, s'indica que també podran emprar la modalitat local, sempre, però, *fent un correcte ús ortogràfic* (§16,3). precisió necessària si es volen evitar usos desmesurats de les modalitats o tendències obertament blaveristes.

El capítol V tracta del Patrimoni Lingüístic Aragonès, de com protegir-lo i fomentar-ne el coneixement i la persistència. S'especifiquen amb moltíssim detall, quasi com en un inventari podríem dir, tots els béns que conformen el patrimoni lingüístic aragonès –impresos, suports digitals, usos, costums, teatres, cinemes, cultura popular, festivals etc. S'indiquen també els indrets on cal conservar-los: arxius, museus, biblioteques etc. I es precisa que això també s'haurà de fer a les dites zones de transició-recepció. Qui conega bé la demografia dels territoris aragonesos de llengua aragonesa o catalana, formats majoritàriament per viles menudes, comprendrà la necessitat d'aquella precisió. La llei enumera igualment els àmbits que s'han de fomentar per a promoure les llengües pròpies d'Aragó: la traducció, el doblatge, la subtitulació, totes les activitats que contribueixen a l'ús de la llengua, etc. etc. I s'insisteix molt perquè en la vida econòmica i social s'eviten disposicions que prohibesquen o limiten l'ús de la llengua pròpia, o que desencoraten de fer-ho. Gran part d'aquesta casuística no figurava a la primera versió de la Llei i evidència el temor dels legisladors davant la possibilitat prou real que en el futur, amb unes altres majories a l'Aragó, s'aplique la Llei, a tot estirar, només a la baixa i limitant-se al que s'hi exposa, sense usos analògics de cap mena, encara que puguen ser del tot evidents i necessaris.

El pròxim capítol, el VII, tracta de l'ensenyament de les llengües pròpies. Si bé es garanteix el dret a l'ensenyament d'aqueixes llengües, no es precisa si serà només l'ensenyament de les llengües o també ensenyament en les llengües. L'existència ja d'alguns instituts on s'ensenyava en català determinades matèries permet esperar que hi haurà ensenyament també en les llengües pròpies d'Aragó. Sorpren que no s'hage fet ací cap esmena en aquest sentit a la Llei, altrament tan detallista, i pel que he pogut saber sembla que efectivament ni tan sols es va presentar una esmena d'aquest tipus. A la Llei només es precisa que l'ensenyament, que el govern garanteix, serà matèria integrant del currículum, i es farà a tots els nivells, inclosa la universitat i els centres d'estudis superiors, així com a cursos per a adults i de formació permanent. També hi haurà ensenyament garantit a les zones de transició-recepció que posseeixen *centres educatius de referència per a l'alumnat procedent de les zones d'ús predominant de l'aragonès i del català* –els exemples que sovint he citat per al català d'Alcanyís, Graus, Casp etc. Tot seguit s'indica que l'ensenyament serà voluntari en tots els casos, ço que pràcticament invalida, i de retop quasi tota la Llei, atesa la precària situació sociolingüística de l'aragonès i del català a l'Aragó. L'ensenyament de l'aragonès i del català se situa no solament per sota del castellà, ans també per sota del de les llengües estrangeres, que són la una i les altres, totes d'ensenyament obligatori. La discriminació de l'aragonès i del català, que la Llei condemnava declarant *expressis verbis* que *Ningú no podrà ser discriminat per raó de llengua* (Capítol I, §4, 2), queda així consumada. Si això hi afegim la no oficialitat tant per a l'aragonès com per al català, que el castellà sí que posseeix (vegeu abans Capítol I, §2,1), encara es reforça més aquesta discriminació. De tot aquest títol només és francament positiu el §22, 3 on es declara que *s'assegurará l'ensenyament a tot Aragó de la història i la cultura de les que són expressió l'aragonès i el català*. S'indica finalment que s'impulsarà l'edició de materials didàctics per a l'ensenyament de l'aragonès i del català –fins ara s'ha editat ben poc en aquest sentit, i les classes es fan amb materials didàctics procedents d'altres territoris o creats *ad hoc* pels mestres-, i que es garantirà la formació del professorat que haja de fer l'ensenyament d'aquestes llengües, *tenint en compte les modalitats lingüístiques locals* (§26, 1). Esperem que aquests darrers mots no serveixen per a excloure candidats a professor d'aragonès o català amb diplomes obtinguts en territoris fora de l'Aragó, com veiem al País Valencià, malgrat que una actitud d'aquest ordre haja estat declarada il·legal en repetides ocasions. Restava encara explicar un bon detall, tot i que hauria de ser evident, i potser per això no era present a la primera versió de la Llei, però vista la situació a l'Aragó, el legislador ha fet bé de declarar-lo: §26.3. *El professorat de les llengües pròpies estarà sotmès al mateix règim jurídic que el professorat de la resta de matèries del currículum*.

L'últim capítol, el VII, tracta de l'ús de les llengües pròpies [i.e. l'aragonès i el català] a les institucions i Administracions aragoneses. En les relacions dels ciutadans amb les administracions públiques s'indica al §29 que tots els ciutadans tenen el dret d'expressar-se de forma oral o escrita en castellà i/o en les llengües i modalitats lingüístiques. Aquesta declaració té un especial interès per dos motius: per una part mostra, un cop més, que la Llei és també una llei del castellà, i no només de l'aragonès i del català, tot i que en el cas del castellà gairebé no té desplegament, com ja he dit, i això que bona falta fa en relació amb les modalitats d'aquesta llengua, molt més deixades de la mà de Deu que no pas l'aragonès i el català i llurs modalitats –que ja és dir. L'altre motiu és que després d'aquesta declaració, que podria fer pensar en una certa oficialitat del català, ja que tothom pot adreçar-se en aragonès o en català a l'administració, comencen a sorgir tot de condicions que van retallant-ne aquesta pretesa oficialitat, o paraoficialitat, fins a reduir-la a una pura pellerina. Després de l'anterior declaració la Llei afegí que aquest dret de dirigir-se en aragonès o català a les administracions només és vàlid en els territoris on aqueixes llengües són d'ús predominant –en el cas del castellà ho és a tot arreu, recordem-, a més, d'acord amb tot de condicions que van fent d'aquest dret una plena superfluïtat. Si un ciutadà s'adreça en català a l'administració aquesta traduirà el text al castellà i el tornarà a enviar al ciutadà –la Llei no diu per què ho fa, però hem de suposar perquè el ciutadà comprove si la traducció és correcta, o una altra ocurrència per l'estil. La resposta li arribarà en castellà i en català. La intenció de tot plegat és diàfana: cal esborrar de la Llei tot allò que podria conferir una ombra de oficialitat funcional, és a dir sense la cresta del castellà, a l'aragonès o al català. Malgrat tanta superfluïtat per a les llengües aragoneses minoritzades per part de la Llei, aquesta afirma (§27.4) que les administracions procuraran els mitjans necessaris perquè els ciutadans puguen ser atesos oralment en aragonès o en català, sense més romanços, als territoris on es parlen aqueixes llengües. També es fa saber al §27, 5 que les administracions oferiran formularis i texts propis d'ús freqüent en aragonès o en català, o bilingües aragonès-castellà, català-castellà. Aquest article no figurava a la primera versió de la Llei.

Els següents articles 28 a 32 van detallant l'ús de l'aragonès i el català a cada administració. En una edició separada del Butlletí Oficial d'Aragó es podran publicar disposicions, resolucions etc. en aragonès i en català, i sempre també en castellà, quan així ho acordi l'òrgan autor d'aquestes disposicions, resolucions, etc. Tanmateix s'ha deixat perdre una esplèndida ocasió de fer servir al BOA l'aragonès i el català, com hauria estat la publicació en aqueixes llengües del text de la Llei. Així i tot al §28,3 es remarca que les disposicions de desenvolupament de la present Llei s'hauran de publicar –és a dir amb caràcter compulsiu- en les llengües pròpies d'Aragó.[10] Però abans que no es faça, s'haurà d'esperar fins que no es dispose de la norma lingüística corresponent, ço que justificaria la no publicació oficial del text de la Llei que abans comentava. Efectivament, encara que per al català ja fa més d'un segle que es disposa de la norma, no passa el mateix, ni de bon tros, malauradament, per a l'aragonès, cosa que no vol pas dir que no existeix una norma, si no definitiva, sí prou generalitzada d'aquesta llengua.

El §29 indica que tot ciutadà podrà adreçar-se a les Corts en aragonès o en català, amb l'afegit, que no figurava a la primera versió de la Llei, que rebrà la resposta en la llengua corresponent -i en castellà. El mateix passa amb el Justícia (§ 30) que, a més, podrà emetre escrits, informes etc. propis en aragonès i en català, sempre acompanyats del castellà, evidentment. Una mica més positiu, en tot cas per a l'aragonès i el català, és el §31 referit a l'ús d'aqueixes llengües en les administracions locals. Si el primer apartat de l'article es prou magre per a l'ús de les llengües minoritzades -els debats es *podran* (sic!) *realitzar* en aragonès o en català, segons pertoque, i sense perjudici de l'ús del castellà-, el segon es millor perquè precisa que les actes es redactaran -futur d'obligació- en castellà i en la respectiva llengua pròpia. Els instruments notariais (§32) es podran fer en qualsevol de les llengües pròpies o modalitats lingüístiques d'Aragó, d'acord amb les limitacions que impose la legislació civil del cas, que desconeix i que, evidentment, no s'esmenten. Suposo que per llengües pròpies[11] el legislador vol dir ací aragonès i català, i per modalitats lingüístiques, també només les d'aqueixes llengües, que així -les modalitats per primera vegada- queden elevades a una certa oficialitat. Sí aquesta interpretació és la correcta, veiem que hi ha ací una discriminació -volguda?- de les modalitats del castellà, ja que en aqueixes modalitats no es poden fer instruments notariais.

Els §33 i §34 fan referència a temes d'onomàstica, el primer a la toponímia i l'altre a l'antroponímia. En el primer cas (§33,1) es diu que *la denominació oficial dels topònims serà única, la tradicionalment emprada al territori*. Fins ací la disposició sembla molt bé per a l'oficialització dels topònims en aragonès o en català, llevat d'algun comptat cas. Però tot seguit sorgeixen les limitacions de sempre: la denominació dels topònims no podrà anar en contra del que diguen els Consells Comarcals i els Ajuntaments. Tanmateix a l'apartat següent del mateix article es fa saber que qui fixarà els topònims dels territoris, ajuntament i vies interurbanes, serà el futur *Departament del Govern competent en política lingüística*, assessorat tant pel Consell Superior de les Llengües com per la respectiva acadèmia. Sembla doncs que el conflicte entre aquestes institucions i alguns ajuntament repatanis és assegurat. Al §33, 3 és devalua encara més la capacitat normativitzadora i normalitzadora del Consell i les acadèmies: la denominació de les vies urbanes serà única i determinada pels ajuntaments. Per als antropònims, tant noms com cognoms, es podrà adoptar l'equivalent onomàstic d'aquests en aragonès o en català (§33, 3). Per un cop, excepcionalment, la Llei no exigeix que vagen acompanyats d'una versió castellana.

Véuen a continuació els dos darrers articles de la Llei, el §35 sobre els mitjans de comunicació, bastant extens, i el §36 sobre iniciativa social. Ambdós són un ample desplegament del §27 de la primera versió de la Llei sobre el foment de la difusió de l'aragonès i del català, i on es feia saber succintament que el Govern fomentaria la producció i la programació en aquestes llengües per a difondre-les pels mitjans de comunicació. Ara es detalla que l'administració promourà emissions de ràdio i televisió, així com la publicació d'articles de premsa en aragonès i en català, ajudarà la producció audiovisual en aqueixes llengües, i en recolzarà també la formació de periodistes. Finalment vetllarà perquè els interessos dels ciutadans de llengua aragonesa i catalana es troben representats o considerats *en el marc de les estructures que es puguen crear en conformitat amb la llei per tal de garantir la llibertat i la pluralitat dels mitjans de comunicació*. Al §36 es tindrà especialment en compte per part de les administracions l'ajut a les entitats socials que treballen per l'estudi i el foment de l'aragonès i del català.

Clou el text legal una sèrie de disposicions, unes d'elles transitòries, d'altres addicionals, finals i una, de gran importància, derogatòria. La Disposició Addicional Primera tracta de la política de cooperació i declara que es podran signar convenis o acords de col·laboració amb d'altres administracions, institucions o entitats que puguen ajudar a un millor compliment de la Llei. Clar i català, que es podran signar convenis amb la Generalitat de Catalunya -com ja s'ha fet en el passat-, o amb la del País Valencià, el Govern d'Andorra, o qui siga, i evidentment tant per al català, com també per a l'aragonès. La Disposició Addicional Segona regula les Acadèmies. El Govern aprovarà els Estatuts de les Acadèmies en el termini de vuit mesos -que a la primera versió era un any- a partir de l'entrada en vigor de la present Llei, i aquestes es constituiran en els tres mesos següents. La Disposició Addicional Tercera fixa la gradualitat en l'aplicació de la Llei en un màxim de tres anys -que a la primera versió eren quatre-, i en relació amb l'ensenyament diu que ja s'haurà de fer abans del començament del curs 2011-2012 -a la primera versió eren quatre anys. La Disposició Addicional Quarta diu, ras i curt, que el Govern consignarà les partides pressupostàries necessàries i suficients per a la posada en marxa de la present Llei. La Disposició Addicional Cinquena tracta de la creació d'un òrgan administratiu per a l'aplicació de la Llei dins del termini màxim de sis mesos, i s'afegeix explícitament que aquest òrgan haurà de tenir cura, *en particular, del seguiment dels ensenyaments en aragonès i en català*. I perquè quede encara més clar, i alguns no vinguen amb peus de banc, es declara *expressis verbis* que aquest òrgan comptarà amb personal tècnic especialitzat amb domini i coneixement de les llengües pròpies d'Aragó. Ja s'havia al·ludit a aquest òrgan dins el cos anterior de la Llei, sota el títol provisional de Departament del Govern competent en Política Lingüística (§33). La Disposició Transitòria Primera repeteix que el Consell de les Llengües d'Aragó es constituirà en el termini de tres mesos després de l'entrada en vigor de la Llei i dóna molts detalls de tipus, pel que veig, merament reglamentaris i no crec que calga comentar-los. La Disposició Transitòria Segona fa referències a la designació dels primers membres de les Acadèmies, que ho serà pel Govern d'Aragó a proposta del Consell de les Llengües.

I arribem a la Disposició Derogatòria Única, especialment important, com ja he indicat, per tal com el que es deroga és la Llei 3/1999, del 10 de març, del Patrimoni Cultural Aragonès, l'única llei aragonesa on es declara que en una futura llei de Corts l'aragonès i el català seran cooficials. Aquesta disposició derogatòria va ser aprovada amb els vots a favor del PSOE, que és el partit que n'havia proposat la derogació, del PP i del PAR, i els vots en contra de la CHA i IU. Aquesta derogació ve motivada perquè la llei de Patrimoni, malgrat que vage d'acord amb la Constitució, es troba en contradicció amb la present Llei de Llengües, la qual no preveu la cooficialitat ni de l'aragonès ni del català, ni té cap inconvenient en anar en contra de la Constitució. Al final d'aquesta disposició derogatòria es fa saber que es deroguen també *totes les disposicions de rang igual o inferior que s'oposin al que preveu la present Llei*.

Només resten per comentar les dues Disposicions Finals. A la Primera es faculta al Govern per dictar totes les disposicions que calguen *per al desenvolupament i execució de la present Llei*. A la Segona es declara que la Llei entrarà en vigor en el termini d'un mes -a la primera versió eren tres. I ací s'acaba la Llei.

Vistos els resultats més aviat discrets, com a molt, en el procés de normalització de les llengües espanyoles no castellanes en els territoris on són cooficials, i on frueixen d'ensenyament obligatori tant de la llengua cooficial com en la llengua oficial, cal concloure que caldrà molta imaginació i mà esquerra perquè a l'Aragó, amb una legislació lingüística molt més favorable per a aqueixes llengües, s'arribe a uns resultats no del tot decepcionants.

Demanen a la Generalitat que intervingui per protegir el català a la Franja

El nou govern d'Aragó derogarà la llei que reconeix la llengua a la Franja

La Institució Cultural de la Franja de Ponent demana l'empara del govern català

14/07/11 02:00 - LLEIDA DAVID MARIN

La nova presidenta d'Aragó, Luisa Fernanda Rudi (PP), ha anunciat en la seva investidura que derogarà la llei de llengües que van aprovar les Corts d'Aragó durant la legislatura passada amb els vots del PSOE i Chunta Aragonesista (CHA). La llei no atorgava cap oficialitat al català i a l'aragonès, però reconeixia l'existència d'aquestes dues llengües al seu territori i en preveia algunes eines per al seu foment i el seu ús en l'àmbit administratiu i escolar no obligatori.

Rudi ja havia anunciat durant la campanya electoral que reformaria o derogaria la llei perquè, pel PP aragonès, el que es parla a la Franja de Ponent no és català sinó que són "modalitats lingüístiques" locals pròpies com el fragatí, el tamarità o el lliterà i que segons Rudi cal protegir com a llengües alienes al català, amb uns arguments similars al del secessionisme lingüístic que promouen alguns grups al País Valencià. El PAR, partit que ahir va donar els seus vots a la investidura de Rudi, també és contrari al reconeixement del català a la Franja. Per aprovar la llei de llengües el PSOE, tot i formar coalició amb el PAR la legislatura passada, es va haver d'ajudar del CHA.

Petició d'auxili

L'anunci de Rudi no ha sorprès ningú però posa sobre la taula la nova etapa política que s'obre ara a l'Aragó respecte a la llengua catalana, parlada per unes 50.000 persones a les quatre comarques de la Franja: la Ribagorça, la Llitera, el Baix Cinca i el Matarranya. El coordinador de la Institució Cultural de la Franja de Ponent, Paulí Fontoba, va llançar ahir una petició d'auxili al govern de la Generalitat perquè actuï políticament a favor de la llengua catalana: "Igual que el govern espanyol intervé per defensar i promocionar el castellà a l'Amèrica Llatina, la Generalitat hauria d'intervenir per aturar els atacs i el secessionisme que pateix el català a la Franja", ha dit Fontoba. El coordinador de l'entitat cultural estén aquesta petició "al conjunt de la societat civil del Principat, diaris, entitats culturals, cíviques, perquè s'adonin que els atacs al català a la Franja o al País Valencià són atacs a un patrimoni comú, que compartim".

L'acord per TV3

A finals de la legislatura passada els governs català i aragonès van signar un acord de reciprocitat per quatre anys per tal d'estendre el senyal dels canals de Televisió de Catalunya a la Franja i els d'Aragó Televisió a les comarques d'administració catalana més properes a l'Aragó. Fontoba confia que aquell acord no es trencarà des de l'Aragó.

L'expresident d'Aragó Marcel·lí Iglesias i Luisa Fernanda Rudi, ahir al ple d'investidura. Foto: EFE.

El PSOE no va voler blindar el català amb la reforma de l'Estatut d'Aragó, i ara ho paguem car

Paulí Fontoba

COORDINADOR DE LA INSTITUCIÓ CULTURAL DE LA FRANJA DE PONENT

Derogarem la llei en aquells aspectes que imposen el català en contra de les modalitats pròpies

Luisa Fernanda Rudi

PRESIDENTA DEL GOVERN D'ARAGÓ, PROCLAMADA AHIR

Crítiques al PSOE per no haver “blindat” la llengua

El coordinador de la Institució Cultural de la Franja de Ponent es va mostrar ahir molt crític no només amb el nou govern aragonès sinó sobretot amb l'anterior. En el seu dia aquesta entitat cultural ja va denunciar que la llei de llengües promoguda pel PSOE era del tot insuficient, no fa oficial la llengua sinó que simplement la reconeix com una expressió cultural més, obria la porta al secessionisme lingüístic (la llei permet que cada ajuntament catalanoparlant anomeni oficialment la llengua amb noms localistes en lloc de català) i no establia els mecanismes legals oportuns per conservar-la i potenciar-la suficientment. “El que hauria d'haver fet el PSOE és incloure l'oficialitat del català i l'aragonès a l'Estatut d'Autonomia, però no van voler fer-ho i van pactar la reforma estatutària amb el PP”, lamenta Fontoba.

important, creava uns òrgans consultius formats per especialistes que assessoraven sobre les polítiques lingüístiques al govern.

Quina és la situació actual en l'ús administratiu i en l'ensenyament?

La llei no tocava els punts cabdals per al capgirament de la nova situació sociolingüística a la qual hem de fer front. L'ús en l'administració és sobretot un fet simbòlic, però que no pot tenir gaire efecte si la població no està alfabetitzada en català. I en l'ensenyament es continua sense introduir el català com a coneixement bàsic per als escolars, la qual cosa continua creant catalanoparlants que no saben escriure en la seua llengua i una bossa molt important de castellanoparlants monolingües. Este fet és el que continua posant en una posició de molta debilitat el català a la Franja

Quines actuacions caldrà fer ara?

L'activisme continua treballant amb les mateixes dinàmiques amb les quals ho ha fet fins ara. Ha jugat un paper cabdal per a donar relleu literari a la llengua, i lligar la producció literària local al territori i a la llengua. També ha aconseguit introduir projectes bilingües, amb cert paper destacat del català als centres educatius. Ha denunciat les situacions d'arraconament públic de la llengua al propi territori. Però s'ha topat amb desinterès polític des de Saragossa, quan no era oposició, per donar relleu a la llengua i fer les polítiques necessàries per a conservar este patrimoni multilingüe.

Cal continuar promovent les accions per la difusió de la llengua en el sistema educatiu, evitant sempre que siga possible les polèmiques i treballant en accions de nivell local i quotidià. Només així es podrà arribar a un punt de consens i avenç en un clima tan advers com és el que es troba la llengua.

Chusé Raúl Usón: 'Pa l'aragonés a Lei de Luengas d'Aragon ye o zaguer tren'

Per l'editor i escriptor Chusé Raúl Usón, la Lei de llengües és el darrer tren per a l'aragonès

A nueva presidenta d'Aragon, Luisa Fernanda Rudi (PP), ya dixó bien claro en a campanya d'o suyo partiu que de ganar as eleccions autonomicas derogaria a 'Ley de Lenguas de Aragón', aprevata tasament fa siete meses per l'anterior partiu en o poder, o PSOE, con o refirme de CHA e IU. Cal recordar que ta part d'alavez lo suyo sócio de guvierno, o PAR, no apoyó ixa lei.

En estes zaguers meses, en virtud d'ixa Lei, s'ha constituito lo 'Consejo Superior de las Lenguas de Aragón' (CSLA), que ya ha aprevato lo suyo Reglamento d'Organizacion Interna asinas como as Ordinacions d'as futuras Académias de l'aragonés e d'o catalan. Tamien ninvió a lo 'Consejo de Gobierno' a suya propuesta de nombramiento d'os futuros miembros d'ixas Académias, pero a redota electoral d'o PSOE ha privato que isto ocurra.

Seguntes as zagueras informacions que son amanexitas en prensa, a nueva presidenta d'Aragon parla d'una reforma d'ixa Lei e no pas d'una derogacion, encara que nos podemos cargo de quáls van a estar os principípios d'ixa reforma: o PP siempre s'amostró contrário a la denominación d'aragonés e catalan pa las nuestras luengas romances, estimando-se més lo terme de 'modalidades propias', e muito beligerant con tot lo que supone qualquier proceso de nomalizacion.

Manimenos, o CSLA li ha feito arribar hue un escrito a la sinyora Luisa Fernanda Rudi en o que li comunica lo suyo deseyo de colaborar con o nuevo Guvierno e a suya total disposicion a treballar per l'aragonés e o catalan.

Pa l'aragonés a Lei de Luengas d'Aragon ye o zaguer tren a lo que puede puyar-se-ne esta lengua romance en periglo d'extincion. Una lei de Luengas posibilita un marco legal que aduya a rematar con tantos anyos de desiria, pero tamien de pezquinas e rinyatas internas dentro d'o movimiento de defensa de l'aragones. Ye imprescindible e necesária de tot una ortografia comun e una codificacion que se base en crítérios científicos.

As decisions d'o nuevo Guvierno d'Aragon respective a Lei de Luengas va a estar vital pa la supervivéncia de l'aragones, que ye dando as zagueras bocadas.

Chusé Raúl Usón, escriptor i editor aragonès, membre del Consello Superior d'as Luengas d'Aragón.

Octavi Serret: 'Els polítics utilitzen la llengua per la confrontació, jo cerco la convivència lingüística, unir territoris'

El responsable de la llibreria Serret de Vall-de-roures (El Matarranya) comenta la intenció de Luisa Fernanda Rudi, nova presidenta de l'Aragó, de modificar la Llei de llengües per deixar de considerar el català com a llengua pròpia

Les paraules de la senyora Luisa Fernanda Rudi no m'agafen per sorpresa. Ja ens ho esperàvem els que treballem per la llengua catalana. Sabiem que la primera cosa que faria seria limitar el català. Aquesta actitud ens farà anar enrere. I trobo malament i de molt mal gust que rebati una llei amb aquesta intenció. Però no vull entrar en temes polítics, perquè el tema lingüístic és un tema del dia a dia i no s'hauria de polititzar.

La meua opinió és des de la part pràctica, de l'ús de la llengua al carrer i l'ús de la llengua literària, ja que em moc entre llibres i entre autors. Aquesta famosa Llei de llengües del 2009 és tan 'light' que en alguns municipis ni tan sols s'ha aplicat. Això al Matarranya no ha passat tant, però sí a comarques com la Llitera. Ara, jo sempre ho dic: mentre la gent del Matarranya segueixi parlant en el nostre català, estem salvats. Perquè 'ells' no volen reconèixer que parlem català. Per a 'ells' és una falta de respecte que en una part de l'Aragó es parli aquesta llengua.

Ara, el gran repte és l'escola. Tenim dret a estudiar el català, però aquest any a l'educació primària només se'n feia mitja hora la setmana, i a l'ensenyament secundari encara pitjor, perquè era una assignatura optativa. Tant de bo tinguéssim una assignatura de català a l'escola, tot i que sempre he defensat que hauria de ser amb la nostra variant.

Els polítics utilitzen la llengua per buscar confrontació. Jo faig tot el contrari: cercar la convivència lingüística, unir territoris. Tenim una realitat trilingüe, i avui totes tres llengües conviuen perfectament al Matarranya. Nosaltres potenciem aquesta convivència amb iniciatives com el llibre 'Poesia a la frontera', una antologia de poetes en llengua catalana, aragonesa i castellana. Hi participen noranta poetes, molts de la Franja, però també alguns dels millors de Catalunya i alguns dels millors de l'Aragó. L'antologia és feta per Sant Borrell.

Aquesta 'Poesia de frontera' neix per culpa d'un altre llibre, 'Val de Zafán', on recuperem textos sobre el nostre tren, que ara és una via verda. El tren és una referència del nostre territori i un nexa d'unió. Artur Quintana n'és el curador. Amb iniciatives com aquestes hem intentat unir el territori i les llengües. A més, els llibres són una bona manera que els poetes, els escriptors, els intel·lectuals, s'enriqueixin i es coneguin.

Octavi Serret, llibreter

(Opinió recollida per telèfon per la redacció de VilaWeb)

El nou decret d'Aragó

25/07/11 02:00 - FERRAN LATORRE / MATARO (MARESME)

Com si tanmateix fos la reencarnació de la malèvola i pitjor cara de Felip V, la nova presidenta d'Aragó, Luisa Fernanda Rudi, en l'acte del ple de la seva investidura va proclamar de forma rotunda: "Derogarem la llei en aquells aspectes que imposen el català en contra de les modalitats pròpies".

Tot prové de la llei anterior, que no atorgava *in situ* l'oficialitat en terres aragoneses del català o l'aragonès, però reconeixia l'existència de les llengües dins el seu territori. També preveia l'ús i fonament tant en l'àmbit administratiu com en l'escolar, sent aquest últim no obligatori. La nova presidenta admet l'existència a la Franja de les modalitats del lliterà, tamarità o el fragatí, sense acceptar que són variants pròpies del català.

A la franja, hi ha més de 50.000 catalanoparlants dins les seves comarques i, és per això que Paulí Fontoba, coordinador de la Institució Cultural de la Franja, ha demanat l'ajut de la Generalitat de Catalunya per aquest afer.

Els principals culpables en són el PP, el PAR i el mateix PSOE, no directament, ara, no havent garantit en la reforma del seu estatut la protecció de l'aragonès i del català com a llengües del territori. Lamentablement, serà impossible fer canviar l'elecció de la nova presidenta, i la força de la Chunta Aragonesista ha baixat molt per fer la guitza a l'executiva popular.

Catalunya ha d'estar sempre amb els que li demanen empara, però hem de tenir clar que no hem estat nosaltres qui els hem votat. Aquest és el nou decret d'Aragó.

El govern d'Aragó retalla el català a l'escola

Anul·la el programa que portava escriptors a les aules de la Franja

DAVID MARÍN

La conselleria d'Ensenyament d'Aragó ha eliminat el Projecte d'Animació Cultural Jesús Moncada, destinat a reforçar les classes de català a les escoles i instituts de la Franja amb tallers, conferències, exposicions sobre les variants lingüístiques locals de cada zona i les visites als col·legis de la Franja d'escriptors, cantautors i grups de música de tot l'àmbit lingüístic català. El programa funcionava des del curs 2000/01 i la seva anul·lació fulminant, amb el curs ja començat, ha agafat de sorpresa la comunitat educativa de la Franja: la conselleria ho va anunciar divendres per carta al professor que s'encarrega del projecte, i li va anunciar que el programa quedava suspès i que dilluns s'havia d'incorporar a la seva plaça en un institut de Saragossa.

La conselleria d'Ensenyament també ha eliminat el mateix programa per a la llengua aragonesa i al·lega problemes pressupostaris, però les entitats culturals de la Franja hi veuen una confirmació dels seus pitjors auguris un cop el PP va obtenir el govern d'Aragó. "És una barbaritat, el seu cost és mínim però feia molta feina per promocionar i potenciar l'ensenyament de la llengua pròpia a la Franja", es queixa Julio Moreno, secretari de l'Institut d'Estudis del Baix Cinca.

Moreno recorda que el nou govern aragonès "ha dit que retallarà la llei de llengües, que és una llei tova i insuficient, i ara entren a retallar l'ensenyament del català a les escoles". La Institució Cultural de Baix Cinca subratlla que el programa ha permès fer 800 activitats i que la seva anul·lació talla un vincle molt important entre l'escola i el medi social de les comarques de la Franja.

A través d'aquest programa han passat per les aules de la Franja els escriptors franjolins Francesc Serés i Mercè Ibarz, el poeta i filòleg mequinensà Hèctor Moret i el poeta de la mateixa vila Marià López Lacasa, i també d'altres punts de l'àmbit lingüístic, com ara Màrius Serra, Carme Riera, Pep Coll, Imma Monsó i Emili Teixidor. Gràcies a un conveni amb la Generalitat els escriptors de la Franja han estat convidats també al programa d'itineraris de Lectura del Departament d'Ensenyament català.

A la Franja, el català és assignatura optativa si les AMPA del centre ho demanen, i s'hi fan dues hores a la setmana.

El govern aragonès té pressa per retallar la Llei de Llengües

La presidenta de l'executiu, Luisa Fernanda Rudi (PP), té previst remetre 'ben aviat' a les Corts la modificació de la Llei per anul·lar-ne la mínima normalització que preveu

Era conegut que el nou govern aragonès que presideix Luisa Fernanda Rudi (PP) retallaria i mutilaria la Llei de Llengües d'Aragó, aprovada el desembre de 2009 després de dècades d'ajornaments. El que no se sabia, però, és que fos una absoluta prioritat per a l'executiu aragonès, tenint en compte el moment actual de crisi econòmica. Rudi ha confirmat que té previst remetre "ben aviat" a les Corts aragoneses aquesta modificació en la que ja hi treballa la conselleria d'Educació i Cultura. Tot plegat malgrat que la llei ja va néixer com un document de mínims perquè tot i afirmar que català i aragonès són "les llengües pròpies i històriques" d'Aragó, només atorga caràcter oficial al castellà, i relega les dues anteriors a "voluntàries" en tots els àmbits, des de l'ensenyament a l'administració. Això però no impedirà que el nou govern fruit del pacte PP - PAR retalli encara més la norma, fins al punt d'anul·lar la mínima normalització de català i aragonès i afegir-hi una "protecció i desenvolupament de l'ús de les modalitats lingüístiques pròpies", eufemisme amb què PAR i PP es refereixen a les variants del català que es parlen a la Franja de Ponent. Tots dos partits van ser extremadament bel·ligerants amb la nova normativa al seu debat a les Corts d'Aragó.

PP i PAR consideren que la parla de la Franja són "modalitats lingüístiques aragoneses" i no variants del català, fet pel qual defensen aberracions lingüístiques diverses, com ara que cada poble triï el nom que li vol donar a la seva llengua. L'anterior portaveu del PAR a les Corts ja va deixar clar el dia de l'entrada del text a la cambra que "no volem que es digui català al que es parla a la zona oriental [Franja], no té perquè dir-se català". El PP va anar més enllà, i el seu portaveu assegurava que "aragonès o fabla aragonesa és un invent artificial, àmpliament discutit per especialistes, que no ha estat la llengua materna de cap aragonès", "si es declara el català com a llengua pròpia d'Aragó s'incomplirà l'Estatut, que diu que s'han de protegir les diferents modalitats". Uns i altres van treure també l'argument de la despesa, de la que el PP deia que "tindrà un cost molt elevat que desconexim (!?)".

Durant el debat sobre la llei a la cambra aragonesa, tots dos partits van exhibir un alt nivell d'exaltació contra el text. Per exemple, tots els diputats del PP van lluir un adhesiu que resava "No a la imposición del catalán", nom també de la coneguda falca de ràdio que van impulsar, de dubtosa legalitat i de notable racisme (on s'hi pot sentir algú que contesta en català, fet que l'anunci assegura que "Seguramente a ti tampoco te parece normal. No a la imposición del catalán").

El text garanteix l'ensenyament i el dret dels parlants del català i l'aragonès a estudiar i a usar-lo "si volen" però sense atorgar-los en cap moment la cooficialitat. El text posa fa especial èmfasi en el tema de la "voluntarietat" del seu ús per que fa als àmbits públics, l'ensenyament i l'administració, i mai des de l'oficialitat. Així, admet el dret dels territoris on s'hi parla català o aragonès a dirigir-se a l'administració en alguna d'aquestes llengües, i a rebre l'ensenyament en aquesta llengua si així ho demanen. Tot i això per al PP i el PAR, l'acceptació de la parla catalana dins les actuals fronteres aragoneses és inconcedible.

PP i PAR ja van avisar que si assolien el poder farien tot el possible per derogar-la o modificar-la. De fet la nova presidenta, Luisa Fernanda Rudi, duia al seu programa del PP la derogació de la Llei o la seva modificació de dalt a baix. El pacte amb el PAR ha situat José Ángel Biel, accèrrim anticatalà del PAR, a la presidència de les Corts d'Aragó, càrrec que va aconseguir amb els vots de PP, PAR i sorprenentment també del PSOE.

Uns 200 municipis de l'Aragó es consideren de zones de parla catalana o aragonesa, aproximadament el 25% del territori global d'Aragó sota sobirania espanyola.

El PAR diu que a l'Aragó només hi ha dues llengües i que a la Franja de Ponent es parla aragonès

Sectors del Partido Aragonés Regionalista (PAR) manen la pressa al seu partit perquè compleixi la promesa electoral de treure la referència al català a la Llei de llengües d'Aragó. Aquest partit considera que a la Franja de Ponent (ells en diuen “zona oriental”) no s'hi parla català, sinó la variant oriental de l'aragonès, demostrant una ignorància supina. Tanmateix, la força que els donen els vots els fa imprescindibles per al governabilitat de l'Aragó, i les seves demandes hauran de ser acceptades pel Partido Popular, a qui tampoc no sembla que li preocupi massa haver de fer una nova acció contra la llengua catalana.

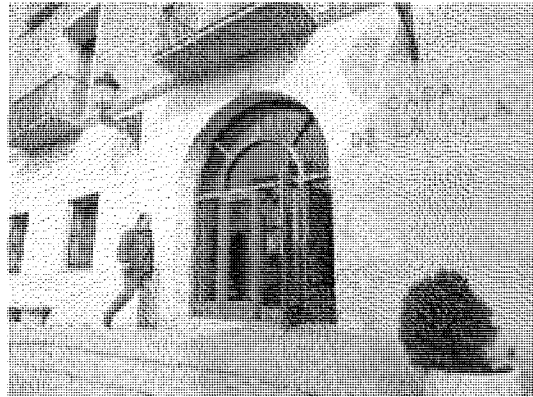
Nova ofensiva política contra el català a Aragó

Comitès locals del PAR pressionen el seu partit i el PP perquè eliminin el català de la llei de llengües

Els promotors de la campanya diuen que a la Franja es parla "aragonès oriental"

17/02/12 02:00 - LLEIDA - DAVID MARIN

Un sector del Partit Aragonès Regionalista (PAR), que governa Aragó en coalició amb el PP, ha posat en marxa una intensa ofensiva política per canviar la llei de llengües d'Aragó aprovada la legislatura passada i eliminar-ne tota referència a la llengua catalana, parlada per unes cinquanta mil persones a la Franja de Ponent. Des de la tardor, diversos comitès locals del PAR (Fraga, Benavarri, Calaceit i d'altres municipis de la Franja) han aprovat una declaració en què s'exigeix al govern d'Aragó que "deixi enrere les seves pors i complexos i aprovi una nova llei de llengües" en la qual no es reconegui l'existència del català sinó tan sols de l'espanyol i l'aragonès, que divideixen en l'*aitaragonès*, al nord, i l'*aragonès oriental*, dividit en diverses parles locals com ara el fragatí o el lliterà.

L'Ajuntament de Tamarit de Llitera, un dels pobles de la Franja. Foto: ABRAHAM SEBASTIÀ / ARXIU.

Els promotors de la campanya pressionen així la direcció del seu partit perquè, juntament amb el PP, inicien a les Corts d'Aragó els tràmits per reformar la llei de llengües.

El PP i el PAR governen Aragó en coalició. La presidenta, Luisa Fernanda Rudi (PP), ja va dir en la campanya electoral que no li agradava la llei de llengües i que la reformaria, però encara no ho ha fet. La denominació de català fa coïssor en els sectors més anticatalans de la política aragonesa, especialment a Saragossa.

Al territori, la situació és més complexa. Hi ha alcaldes del PAR que han fet campanya per la recepció de TV3 i d'altres de totalment contraris al català.

A Mequinensa, el PAR va presentar Jaume Borbon com a cap de llista. Borbon va ser president de l'Institut Cultural de la Franja de Ponent i impulsor, l'any 1984, d'un històric manifest d'alcaldes de la Franja a favor del català.

LA FRASE

El nostre idioma és aragonès per
tots els costats i això és un fet que
avala la història

Julián Naval

COMITÈ LOCAL DEL PAR A TAMARIT DE LLITERA I MEMBRE DE LA COMISSIÓ DE CULTURA DEL PAR

LLENGUA

Intenten eliminar tota referència del català a la Franja

Els promotors de la campanya diuen que a la Franja es parla "aragonès oriental"

Intenten eliminar tota referència del català a la Franja |
Autor: Arxiu

Un sector del Partit Aragonès Regionalista (PAR), que governa Aragó en coalició amb el PP, ha posat en marxa una intensa ofensiva política per canviar la llei de llengües d'Aragó aprovada la legislatura passada i eliminar-ne tota referència a la llengua catalana, parlada per unes cinquanta mil persones a la Franja de Ponent, segons informa el Punt AVUI.

Des de la tardor, diversos comitès locals del PAR (Fraga, Benavarri, Calaceit i d'altres municipis de la Franja) han aprovat una declaració en què s'exigeix al govern d'Aragó que "deixi enrere les seves pors i complexos i aprovi una nova llei de llengües" en la qual no es reconegui l'existència del català sinó tan sols de l'espanyol i l'aragonès, que divideixen en l'*altaragonès*, al nord, i l'*aragonès oriental*, dividit en diverses parles locals com ara el fragatí o el lliterà.

Els promotors de la campanya pressionen així la direcció del seu partit perquè, juntament amb el PP, inicien a les Corts d'Aragó els tràmits per reformar la llei de llengües.

El PP i el PAR governen Aragó en coalició. La presidenta, Luisa Fernanda Rudi (PP), ja va dir en la campanya electoral que no li agradava la llei de llengües i que la reformaria, però encara no ho ha fet. La denominació de català fa coïssor en els sectors més anticatalans de la política aragonesa, especialment a Saragossa.

Al territori, la situació és més complexa. Hi ha alcaldes del PAR que han fet campanya per la recepció de TV3 i d'altres de totalment contraris al català.

A Mequinensa, el PAR va presentar Jaume Borbon com a cap de llista. Borbon va ser president de l'Institut Cultural de la Franja de Ponent i impulsor, l'any 1984, d'un històric manifest d'alcaldes de la Franja a favor del català.

Una plataforma en contra del català

La "Plataforma Aragonesa No Hablemos Catalán" que ha protagonitzat diverses mobilitzacions contra el català a la Franja, ara ha anunciat una congelació de la concentració que tenia previst organitzar el proper mes de març per exigir el reconeixement de l'aragonès i la supressió de qualsevol referència de la llengua catalana en la Llei de Llengües com a conseqüència del bon enteniment que està havent-hi amb Partit Popular, Partit Aragonès i la major part d'associacions aragoneses pel que fa a la modificació de la Llei de Llengües.

El català, reconegut però no oficial

La llei de llengües, que reconeix l'aragonès i el català però que no els fa oficials, es va aprovar la legislatura passada amb els vots del PSOE i la Chunta Aragonesista. El PP i el PAR s'hi van oposar per la denominació de català a la llengua, i IU s'hi va oposar pel contrari: perquè no protegeix prou els drets dels parlants del català i l'aragonès. La llei va dividir el govern. El PSOE de Marcel·lí Iglesias governava en coalició amb el PAR. La Chunta, tot i considerar que la llei era insuficient, va donar un cop de mà al PSOE.

La Plataforma No Hablamos Catalán suspèn la manifestació contra els catalans perquè el PP i el PAR accepten la seva demanda d'eliminar el català de la Llei de llengües

La Plataforma No Hablamos Catalán, creada exclusivament per impulsar l'etnocidi contra els catalans de la Franja de Ponent, ha decidit suspendre la convocatòria de la manifestació que s'havia de fer el mes de març a Saragossa contra la llengua catalana, ja que el govern aragonès del PP i el PAR han acceptat les seves demandes i han eliminat el català de la Llei de llengües d'Aragó. Aquesta entitat anticatalana ho justifica així: "És una congelació temporal que podria convertir-se en definitiva. S'han produït avanços en les modificació de la Llei de llengües i creiem que el govern d'Aragó complirà les seves promeses. A més, les bases del PAR s'estan mobilitzant per donar suport a la nostra causa i això cal agrair-ho. Per tot això hem decidit congelar, de moment, la concentració. En cas que finalment es reconegui l'aragonès i s'elimini el català de la Llei de llengües no hi haurà mobilització, en cas contrari si que ens manifestarem al carrer."

La UE revisarà la situació del català a la Franja

La CHA porta al Consell d'Europa l'incompliment de la llei de llengües

01/03/12 02:00 - LLEIDA - DAVID MARÍN

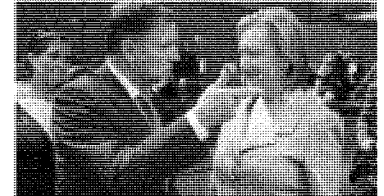
La Chunta Aragonesista (CHA) va anunciar ahir que denunciarà davant la UE el govern d'Aragó, format pel PP i el Partit Aragonès Regionalista (PAR), per l'incompliment de la Carta de les Llengües Minoritàries. Concretament, la CHA portarà a discussió del Consell d'Europa que la llei de llengües que reconeix l'aragonès i el català a Aragó i que garanteix alguns drets als seus parlants, no només no s'està complint sinó que el govern té previst retallar-la.

El president de la CHA, José Luis Soro, va dir ahir que amb la mesura confia que "el Consell d'Europa doni un toc d'atenció al PP i el PAR, i els adverteixi que les polítiques que pretenen posar en marxa van en contra d'un tractat internacional" i dels drets lingüístics de milers de ciutadans de la comunitat aragonesa. La CHA acusa el PP i el PAR d'actuar "amb pors i complexos" davant la riquesa cultural i lingüística.

Com va explicar aquest diari el passat 17 de febrer, comitès locals del PAR estan fent des de la tardor una campanya municipi a municipi per buscar suports i forçar el seu partit a derogar des del govern la llei de llengües que van aprovar la legislatura passada el PSOE i la CHA, i que reconeix el català i l'aragonès com a llengües d'Aragó, tot i que no les declara oficials. En la campanya, els comitès locals del PAR defensen que a la Franja de Ponent no es parla català sinó diverses variants locals de "l'aragonès oriental".

La campanya comença a donar fruits. El diari *Heraldo de Aragón* informava divendres passat que el govern del PP i el PAR ja s'han posat mans a la feina i estan elaborant una reforma de la llei de llengües que eliminaria el concepte *llengua* i només parlaria de *modalitats lingüístiques*. El diari aragonès, citant fonts del govern autonòmic, informava que la reforma inclouria també la retirada del dret dels habitants dels municipis de parla aragonesa i els de parla catalana a adreçar-se a l'administració en les seves llengües. També s'eliminarà la previsió de crear una Acadèmia de la Llengua Aragonesa i una Acadèmia del Català de la Franja per unificar criteris i fomentar-ne l'ús.

El català és parlat per unes 50.000 persones a la Franja de Ponent, i l'aragonès per unes 10.000 al nord de la demarcació d'Osca.

L'expresident aragonès Marcel·lí Iglesias, del PSOE, impulsor de la llei de llengües, i la seva successora Luisa Fernanda Rudi, del PP, el dia de presa de possessió de Rudi. Foto: ARXIU.

La UE debatrà la situació del català a la Franja

La CHA denuncia al Consell d'Europa l'incompliment de la llei de llengües per part del govern aragonès

El Consell d'Europa investigarà la situació del català a la Franja, després que la Chunta Aragonesista (CHA) hagi denunciat a Europa el govern d'Aragó, format actualment pel PP i el Partit Aragonès Regionalista (PAR), per l'incompliment de la Carta de les Llengües Minoritàries.

La CHA acusa el govern d'actuar "amb pors i complexos" contra la llengua catalana i els recorda que les polítiques que pretenen posar en marxa van en contra d'un tractat internacional.

El primer pas contra el català de fet ja el va fer el govern del socialista Marcelino Iglesias i la pròpia CHA quan en el moment d'aprovar l'actual Llei de Llengües va reconèixer el català com a llengua d'Aragó, però sense donar-li el rang de llengua oficial.

El problema ara però és més greu, ja que, segons informava recentment el diari Heraldo de Aragón, el govern aragonès propera una reforma de la llei de llengües que eliminaria el concepte llengua i només parlaria de modalitats lingüístiques. Però, a més, retiraria el dret dels habitants de la Franja a dirigir-se a l'administració en català, segons recorda avui el diari *El Punt-Avui*.

Els sots i sotets de la Franja

Per raons professionals, sóc del sector de l'ensenyament, tinc casos d'alumnes de primària que no volen anar a l'escola. De vegades descobreixes que hi ha companys que els fan la guitza a tothora. I, aleshores, l'alumne convertit en l'ase dels cops refusa l'indret en el qual viu les situacions desagradables, que en aquest cas coincideixen amb l'escola. De fet, no és un rebuig acadèmic sinó ambiental: el vailet se sent mancat de recursos davant d'un entorn hostil. I acaba associant l'escola amb un malson.

Els catalanoparlants de la Franja de Ponent i d'altres indrets de l'àmbit lingüístic no tenen res en contra de la llengua que han popat. Ans al contrari. Però viure en català, en molts contextos locals, genera sovint dificultats de relació social. Quan aquestes molèsties persisteixen, es tornen tan insostenibles que la persona s'estima més fer servir el català només en entorns segurs (família, veïns, amics...). Tant és així, que arran d'unes consultes (en català) a una caixa d'un cèntric supermercat de Fraga, que feia poc que hi treballava, aquesta em va respondre durant una bona estona en castellà. Quan a la fi es va passar al català, no vaig tenir cap dubte que era del poble: el deix fragatí és preciós. Alguna cosa ha passat en la vida d'aquesta noia que expliqui perquè fa servir inicialment el castellà davant d'un client que se li dirigeix en català.

Quan la llengua pròpia és ignorada per les institucions i, a causa d'això, el seu ús queda cada cop més restringit entre la ciutadania, com ara a la Franja de Ponent, som testimonis d'un lingüicidi. Josep Ma. Prim i Serentill, en el seu darrer llibre *Contra la Franja. Crònica de l'agressió a la llengua, al Bisbat i al Museu de Lleida*, diu que entre les diferents variants d'un genocidi hi ha el lingüístic. Josep Ma. Prim explica que el creador del terme genocidi, Raphael Lemkin, el defineix com a qualsevol acte deliberat comès amb la intenció de destruir una llengua.

L'assagista lleidatà denuncia l'odi existent contra la Franja a conseqüència de: «qualsevol manifestació cultural, artística, política, econòmica, folklòrica que tingui denotacions o connotacions catalanes». El darrer episodi d'aversion cap a la llengua l'ha protagonitzat la tardor la consellera aragonesa d'educació, Dolores Serrat, filla de Ripoll, amb la supressió del Programa d'Animació Cultural Jesús Moncada a les Escoles de la Franja. Ser anticatalà és, en molts casos, un senyal d'identitat tant aragonès com espanyol. Però d'anticatalà no se'n neix, sinó que te'n fas. El menyspreu a allò català és fruit d'una educació. La construcció de l'Aragó contemporani ha passat per la idea de fer del castellà la llengua del territori, la qual cosa ha implicat la creença d'una suposada superioritat de la llengua castellana i la inhibició d'empatia envers la diversitat lingüística autòctona. Tot i que els xiquets no s'infanten sabent el castellà (ni en

aquesta llengua solen criar-los els fragatins), una mestra de parvulari de Fraga va apuntar al quadern de notes que una alumna de 4 anys: «se expresa en español con dificultad». Amb tan pocs anys, la fradineta no ha tingut temps d'aprendre idiomes. I la mestra, a punt de jubilar-se després de dècades a l'escola, ha deixat anar a la família de la menuda, per arrodonir-ho, que «hablan un catalán muy cerrado».

Tal com especifica el títol del magnífic llibre de Prim, que es presentarà a Lleida (Institut d'Estudis Ilerdencs, 12-3-12, a les 19:30) i a Fraga (Palau Montcada, 17-3-12, a les 11:00), també aborda la ruptura del Bisbat de Lleida, els orígens del Museu de Lleida, el litigi per l'art sacre de la Franja, el posicionament de la nunciatura del Vaticà, les relacions institucionals entre Catalunya i Aragó...

Malgrat les investides, plorar de dret és més digne que riure agenollat.

Quim Gibert, psicòleg i coautor d'El despertar dels Països Catalans

Els sots i sotets de la Franja

13/03/12 09:00 - QUIM GIBERT

Per raons professionals, sóc del sector de l'ensenyament, tinc casos d'alumnes de primària que no volen anar a l'escola. De vegades descobreixes que hi ha companys que els fan la guitza a tothora. I, aleshores, l'alumne convertit en l'ase dels cops refusa l'indret en el qual viu les situacions desagradables, que en aquest cas coincideixen amb l'escola. De fet, no és un rebuig acadèmic sinó ambiental: el vailet se sent mancat de recursos davant d'un entorn hostil. I acaba associant l'escola amb un malson.

Els catalanoparlants de la Franja de Ponent i d'altres indrets de l'àmbit lingüístic no tenen res en contra de la llengua que han popat.

Ans al contrari. Però viure en català, en molts contextos locals, genera sovint dificultats de relació social. Quan aquestes molèsties persisteixen, es tornen tan insostenibles que la persona s'estima més fer servir el català només en entorns segurs (família, veïns, amics...). Tant és així, que arran d'unes consultes (en català) a una caixa d'un cèntric supermercat de Fraga, que feia poc que hi treballava, aquesta em va respondre durant una bona estona en castellà. Quan a la fi es va passar al català, no vaig tenir cap dubte que era del poble: el deix fragatí és preciós. Alguna cosa ha passat en la vida d'aquesta noia que expliqui perquè fa servir inicialment el castellà davant d'un client que se li dirigeix en català.

Quan la llengua pròpia és ignorada per les institucions i, a causa d'això, el seu ús queda cada cop més restringit entre la ciutadania, com ara a la Franja de Ponent, som testimonis d'un *lingüicidi*. Josep Ma. Prim i Serentill, en el seu darrer llibre *Contra la Franja*.

Crònica de l'agressió a la llengua, al Bisbat i al Museu de Lleida, diu que entre les diferents variants d'un genocidi hi ha el lingüístic. Josep Ma. Prim explica que el creador del terme genocidi, Raphael Lemkin, el defineix com a qualsevol acte deliberat comès amb la intenció de destruir una llengua.

L'assagista lleidatà denuncia l'odi existent contra la Franja a conseqüència de: "qualsevol manifestació cultural, artística, política, econòmica, folklòrica que tingui denotacions o connotacions catalanes". El darrer episodi d'aversi cap a la llengua l'ha protagonitzat la tardor la consellera aragonesa d'educació, Dolores Serrat, filla de Ripoll, amb la supressió del Programa d'Animació Cultural Jesús Moncada a les Escoles de la Franja. Ser anticatalà és, en molts casos, un senyal d'identitat tant aragonès com espanyol. Però d'anticatalà no se'n neix, sinó que te'n fas. El menyspreu a allò català és fruit d'una educació. La construcció de l'Aragó contemporani ha passat per la idea de fer del castellà la llengua del territori, la qual cosa ha implicat la creença d'una suposada superioritat de la llengua castellana i la inhibició d'empatia envers la diversitat lingüística autòctona. Tot i que els xiquets no s'infanten sabent el castellà (ni en aquesta llengua solen criar-los els fragatins), una mestra de parvulari de Fraga va apuntar al quadern de notes que una alumna de 4 anys: "*se expresa en español con dificultad*". Amb tan pocs anys, la fradineta no ha tingut temps d'aprendre idiomes. I la mestra, a punt de jubilar-se després d'anys a l'escola, ha deixat anar a la família de la menuda, per arrodonir-ho, que "*hablan un catalán muy cerrado*".

Tal com especifica el títol del magnífic llibre de Prim, que s'ha presentat a Lleida (Institut d'Estudis Ilerdencs) i a Fraga (Palau Montcada, 17-3-12, a les 11h), també aborda la ruptura del Bisbat de Lleida, els orígens del Museu de Lleida, el litigi per l'art sacre de la Franja, el posicionament de la nunciatura del Vaticà, les relacions institucionals entre Catalunya i Aragó...

Malgrat les envestides, plorar de dret és més digne que riure agenollat.

(*) Quim Gibert és psicòleg i coautor de *Llengua i emoció*

Aragón TV descobreix una parla única en el món

La funció d'una televisió pública, entre d'altres, dins del seu compromís de qualitat, hauria de ser la promoció de la cultura pròpia del territori reflectint la seva diversitat però alhora actuant com un element cohesionador entre els seus habitants.

La televisió pública de l'Aragó, *Aragón TV*, es presenta com un mitjà que "posee" (sic.) els principis d'objectivitat, veracitat, imparcialitat, respecte per la llibertat d'expressió, respecte per la pluralitat política, cultural, lingüística (alerta!), infància, foment de la mútua solidaritat i la correcció dels desequilibris econòmics, socials i culturals entre els diferents territoris de l'Aragó.

Amb aquesta carta de presentació, Aragón TV compta dins de la seva programació amb l'espai anomenat *¡Bien dicho!*, que recentment dedicava un capítol al poble de la província de Terol Aguaviva, on els seus 700 habitants tenen una parla tan curiosa que "ha estat estudiada per nombrosos lingüistes de tot el món".

En la gairebé mitja hora de programa la presentadora parla amb la gent del carrer, del mercat, el forner, els nens de l'escola, els pagesos i va descobrint paraules i frases pròpies d'aquesta població. La presentadora es mostra totalment sorpresa quan descobreix que a Aguaviva, o a Aiguaiva com li diuen els seus oriünds, anomenen als llibres, "llibres"; a les claus, "claus"; al raïm, "raïm", a l'hort, "hort" i així fins a un llarg etcètera. El més curiós no és només aquesta parla peculiar única en tot el món, sinó que els seus propis parlants en diuen "chapurreau" o "chapurriau".

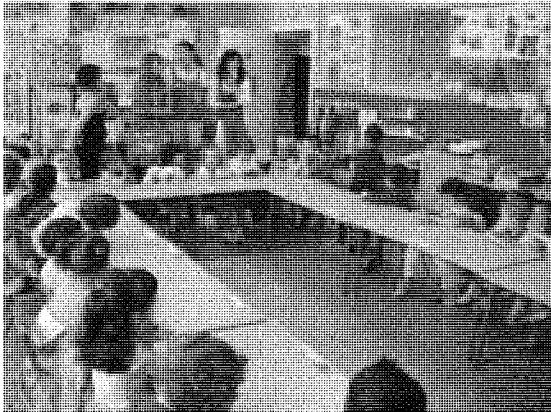
"Xampurrejar", segons el diccionari de l'Institut d'Estudis Catalans, és "parlar molt imperfectament una llengua barrejant-hi mots, expressions, etc., d'una altra". En castellà, "chapurrear", segons el diccionari de la Reial Acadèmia de la Llengua Espanyola, és "hablar con dificultad un idioma, pronunciándolo mal y usando en él vocablos y giros exóticos". Per tant, els propis parlants han adoptat una denominació de la llengua pròpia que indica que és imperfecta, que no és la correcta, la normativa. L'única persona que mostra una mica de consciència lingüística de tots els aiguaivans que surten al programa és un home que porta una parada al mercat que diu que no parlen "ni català, ni valencià, sinó chapurriau", tot i que després aclareix: "però ens entenem tots".

Doncs vet aquí que gràcies a Aragón TV descobrim que existeix un poble a la Franja de Ponent que té una parla única al món on llapis es diu "llapis" i cadira, "cadira". No sé a vosaltres, però a mi encara em cau la cara de vergonya.

Carmen Pérez

Plataforma per la Llengua

Cada vez menos escuelas imparten aragonés

Los escolares no aprenden la lengua aragonesa

En los últimos años han sido muchas las voces que se han levantado en defensa del aragonés, una lengua que se habla principalmente en la provincia de Huesca y que se encuentra “en peligro de extinción”. El curso pasado, en el Altoaragón, tan solo 5 profesores impartían esta asignatura voluntaria en 20 centros, principalmente de primaria. Un número que, a juicio de Chesús Vázquez, profesor del campus de Huesca, es poco y escaso. La desaparición del aragonés radica en que, a pesar de la labor de conservación realizada durante los últimos 25 años por diferentes organizaciones, no se ha sabido “concienciar del todo” a los que tienen el aragonés como lengua materna para que lo conserven y la sigan transmitiendo de generación en generación. Para Vázquez, llama la atención el hecho de que, pese a haber

consejeros o ex consejeros del Gobierno de Aragón cuya lengua materna es el aragonés, este tema “siempre les queda un poco lejos”. Todo el Altoaragón, desde Almudévar y hasta los Pirineos es territorio tradicional del aragonés, aunque por desgracia cada vez se conoce y se habla menos. Para favorecer el aprendizaje de esta lengua, además de las clases de aragonés, los colegios e institutos de la provincia pueden acceder al programa de animación cultural “Luzía Dueso”, que tiene un banco de actividades todas ellas en aragonés y del que este curso se benefician unos 500 alumnos de la provincia. Además, para responder a parte de las necesidades formativas que genera la Ley de Lenguas de Aragón, la Universidad de Zaragoza ha puesto en marcha este curso el Diploma de Especialización en Filología Aragonesa, que se imparte en la Facultad de Ciencias Humanas y de la Educación de Huesca. Estos estudios tienen como objetivo preparar a los educadores para la enseñanza del aragonés y ofrecer formación que facilite el acceso a puestos de trabajo en la administración, medios de comunicación, instituciones o proyectos culturales a partir del desarrollo de la citada norma.

Associacions de la Franja de Ponent denuncien la 'fragilitat' del català al territori

En reclamen el reconeixement a les institucions i polítiques educatives que ajudin a preservar-la

La Iniciativa Cultural de la Franja, integrada per l'Institut d'Estudis del Baix Cinca, l'Associació Cultural del Matarranya i el Centre d'Estudis Ribagorçans, han denunciat la situació de "fragilitat" que viu el català en aquest territori sota administració aragonesa i asseguren que des de principis del segle XXI s'estan notant "els primers símptomes de substitució lingüística en les àrees més poblades, convertint-se el castellà en llengua d'intercomunicació entre catalanoparlants en importants capes de població jove". En el seu comunicat també reclamen a les institucions aragoneses el reconeixement d'aquesta llengua i polítiques educatives que ajudin a preservar-la perquè els parlants tinguin "els drets lingüístics assegurats per les institucions autonòmiques, provincials, comarcals i municipals d'Aragó, per tal de poder desenvolupar la seva activitat en la llengua que triïn".

La DGA sigue sin convocar al Consejo Superior de Lenguas

Alexa Ranking:

El absoluto desinterés mostrado por el Gobierno PP-PAR en la Ley de Lenguas, aprobada in extremis la pasada legislatura está provocando serias fisuras en el órgano asesor creado para desarrollarla, el Consejo Superior de Lenguas. Desde el pasado mes de enero no ha habido contactos con el Ejecutivo autonómico, y este ente --formado por expertos lingüísticos-- hará público hoy su malestar meditante una declaración ante la desidia y la falta de objetivos concretos para proteger y cuidar el patrimonio lingüístico de la comunidad autónoma.

SILENCIO EN CULTURA En varias ocasiones, este consejo, presidido por José Bada, se ha dirigido a los responsables de la Consejería de Cultura para interesarse por su situación, sin que hayan obtenido una respuesta. De hecho, es la intención de este Ejecutivo autonómico modificar la ley y ya existe un borrador que próximamente se remitirá a las cortes. En ese borrador se elimina cualquier referencia al término **catalán**, a pesar de que es hablado por miles de aragoneses en su franja oriental. La férrea oposición a emplear este término por cuestiones políticas y obviando en todo momento la rigurosidad académica, provocará que esta modalidad lingüística del **catalán** desaparezca del contenido de la ley. Mientras, se ha quedado inactivo un consejo formado por quince miembros designados por el Gobierno de Aragón, la Universidad de Zaragoza y los cinco grupos parlamentarios de las Cortes de Aragón. El Partido Popular se abstuvo en su día de presentar a ningún consejero ante su rechazo frontal a la ley.

POSIBLE DIMISIÓN En principio, no se contempla que haya dimisiones inminentes en el seno del consejo, pero el malestar es patente e incluso algún integrante ha reflexionado mucho acerca de la idoneidad de continuar en un órgano que apenas ha podido desarrollar su trabajo. Hoy harán público su malestar, ya que consideran que tienen un compromiso adquirido que deben cumplir, a pesar del desinterés mostrado por el actual Ejecutivo autonómico.

CHA defenderá en el Parlamento Europeo las lenguas minoritarias de Aragón

Noticias EFE

Zaragoza, 21 may (EFE).- El presidente de CHA, José Luis Soro, defenderá el jueves día 24, en Estrasburgo, las lenguas minoritarias de Aragón, especialmente el aragonés, ante el "incumplimiento" de los dos últimos gobiernos autonómicos de la Ley de Lenguas, del Estatuto de Autonomía y de los tratados internacionales.

Así lo ha denunciado hoy Soro en una rueda de prensa en la que ha anunciado que informará al Parlamento Europeo de la "grave situación" del aragonés y del catalán en Aragón, en concreto a los cincuenta eurodiputados del intergrupo de minorías tradicionales, comunidades nacionales y lenguas.

El mismo jueves, el presidente de CHA se reunirá con el jefe del Secretariado de la Carta Europea de las Lenguas Regionales o Minoritarias del Consejo de Europa, Alexey Kozhemyakov, para entregarle un "informe denuncia" sobre el estado actual de las lenguas de Aragón.

En este encuentro, Soro le pedirá la intervención del Consejo de Europa, con carácter inmediato, ante la "penosa situación de descrédito, marginación y desamparo que sufren" las lenguas aragonesa y catalana en Aragón y sus habitantes y la "violación de la legalidad internacional" que supone la no aplicación de la Carta Europea de las Lenguas Regionales o Minoritarias.

Según el presidente de CHA, en dos años y medio de la aprobación de la ley de uso, protección y promoción de las lenguas propias de la Comunidad aragonesa "no se ha hecho prácticamente nada", excepto la constitución del Consejo Superior Lenguas de Aragón.

Una situación para Soro "muy grave" porque "en democracia las leyes están para cumplirlas" y el principal incumplidor ha sido el Gobierno autonómico.

No ha hecho nada el anterior gobierno (PSOE-PAR) ni lo está haciendo el actual, del PP-PAR, que además tiene la intención de modificar la norma legal para que se hable de modalidades lingüísticas en lugar de lenguas y no se constituyan las academias previstas, ha dicho.

También, ha denunciado que el actual gobierno pretende convertir el aragonés y el catalán en lenguas de "segundo nivel" y los que lo hablan en Aragón en "analfabetos en su propia lengua" y suprimir el que los ciudadanos puedan dirigirse en ella a las administraciones, dos hechos que según Soro son contrarios al Estatuto de Autonomía

El aragonés es una "lengua en serio peligro de extinción", ha afirmado el presidente de CHA, quien intentará que las instituciones europeas se involucren advirtiendo al Gobierno autonómico de "forma directa y explícita" de la "violación de la legalidad internacional" y requiriendo al Estado español que supervise las actuaciones del Ejecutivo aragonés en esta materia. EFE

La DGA hace otra ley de lenguas y elimina toda referencia al catalán

A. IBÁÑEZ

A los recortes en Educación y Cultura por razones económicas se han sumado desde ayer los ideológicos y el Gobierno de Aragón presentó el borrador del anteproyecto de ley de una nueva ley de lenguas que derogará la anterior, aprobada a finales de la pasada legislatura. El nuevo texto suprimirá cualquier reconocimiento al **catalán**, idioma que hablan más de 50.000 aragoneses de las comarcas orientales y que a partir de ahora, según el cuerpo legislativo **aragonés**, hablarán "**aragonés** meridional" o "septentrional", a pesar de que toda la comunidad académica rigurosa no tiene ninguna duda en señalar que su lengua es una variedad dialectal del **catalán** occidental.

La consejera de Cultura, Dolores Serrat, presentó el anteproyecto del borrador obviando en todo momento mencionar el **catalán**. Lo hizo con el director general de Patrimonio, Javier Callizo, quien es autor de un proyecto que en el 2001 sí que incluía el **catalán** como una lengua **aragonesa**. Serrat se limitó a asegurar que la nueva ley elimina cualquier "imposición", para evitar además "intromisiones de fuera". Tampoco tenía imposiciones la ley anterior, aprobada con los votos del PSOE y CHA y la oposición rotunda del PP y el PAR, quienes acordaron en su pacto de legislatura cambiar la ley por sus referencias al **catalán**. Porque, en realidad, la principal novedad es que ya no se habla de **catalán** en la ley y sí de zonas de utilización histórica de la lengua **aragonesa** que divide en "áreas pirenaica y subpirenaica" y otra "área oriental".

Se elimina la normalización del **catalán** y el consejo superior de lenguas, órgano consultivo que será sustituido por una genérica Academia **aragonesa** de la Lengua. Será el Gobierno de Aragón, oídos los ayuntamientos, quien decida qué municipios están en el área de influencia. Y la universidad permanecerá ajena a la nueva ley, ya que los miembros asesores serán cinco nombrados por la DGA y otros tantos por las Cortes.

Los hablantes podrán dirigirse a las administraciones en **castellano** o en su lengua materna, aunque la respuesta que reciban será en el idioma que decida la institución pública. Las entidades locales también podrán emplear la lengua propia, sin perjuicio del uso del **castellano**, mientras que la denominación de los topónimos podrá ser la usada tradicionalmente, además del **castellano**. La consejera aseguró que esta ley pone énfasis en la "protección", aunque elimine de un plumazo una de las lenguas propias de Aragón.

Aragón elimina el catalán de su ley de Lenguas

MARIO SASOT

El aragonés y el catalán ya no forman parte de las lenguas de Aragón. La consejera de Educación y Cultura del Gobierno aragonés, Dolores Serrat, presentó ayer el borrador del anteproyecto de la nueva ley de Lenguas Propias de Aragón en el que desaparecen los términos *aragonés* y *catalán* para referirse a las lenguas no castellanas de la comunidad.

En el articulado de la nueva ley, que sustituirá a la aprobada en la anterior legislatura, las distintas modalidades del aragonés y el catalán pasan a llamarse "lenguas aragonesas de uso predominante en las áreas septentrional y oriental". La delimitación de las zonas de uso predominante de estas lenguas no la realizarán los expertos del Consejo Superior de las Lenguas, que ahora desaparece, sino los municipios.

Las actuales academias de las lenguas catalana y aragonesa que establecía la anterior ley serán sustituidas por una sola Academia Aragonesa de la Lengua, que tendrá las competencias técnicas de normativizar las lenguas y modalidades lingüísticas septentrionales y orientales, pese a estar compuesta por cinco miembros nombrados por el Gobierno y otros cinco por las Cortes de Aragón, mientras desaparecen los miembros propuestos por la Universidad de Zaragoza.●

El ministre Wert diu que català i aragonès oriental són la mateixa llengua

Matarranya ■ dimecres, 20 de juny de 2012

José Ignacio Wert, ministre de Cultura, ha assegurat aquest dimecres que considera que el català i 'l'aragonès oriental' -denominació de la llengua que es parla al Matarranya segons la nova Llei de Llengües d'Aragó- són "la mateixa llengua". De fet, i segons ha publicat 'El Punt', Wert ha afegit que "tinc la impressió, per a la gent de la Franja que conec, que és la mateixa llengua, però no és més que una impressió", ha dit al Congrés dels Diputats.

Segons afegeix 'El Punt', el ministre ha fet aquestes declaracions en català, una llengua que ja ha utilitzat en anteriors ocasions al Congrés dels

Diputats i que, segons explica ell mateix, va aprendre de petit malgrat haver nascut a Madrid gràcies a les lectures i a la conversa amb amics catalanoparlants. La presentació de l'avantprojecte de la Llei de Llengües ha generat molt d'enrenou entre els parlants de la Franja, no només per la denominació de la seua parla, sinó també pel fons de la nova normativa.

Les associacions de la Franja demanen que es reconega els catalanoparlants d'Aragó

Matarranya ■ dimecres, 20 de juny de 2012

Les associacions culturals històriques de la Franja (que són l'Institut d'Estudis del Baix Cinca, l'Associació Cultural del Matarranya i el Centre d'Estudis Ribagorçans) i que estan aplegades en la Iniciativa Cultural de la Franja, han manifestat el seu rebuig a la nova Llei de Llengües que impulsa el Govern d'Aragó. I entre altres coses, ho fa perquè rebutja qualsevol denominació estranya i que no segueix la tradició científica pel que fa a la llengua del territori.

En un comunicat, la Iniciativa Cultural de la Franja declara que hi ha unanimitat en la comunitat científica a reconèixer els parlars de les nostres comarques com a català i qualsevol dubte al respecte s'hauria de resoldre amb consultes als departaments universitaris corresponents. A més, en el comunicat es defensa que aquest patrimoni lingüístic es manté amb una fragilitat excessiva i de principis de la dècada passada ja mostra els primers símptomes de substitució lingüística en les àrees més poblades.

Les associacions històriques també defensen que el manteniment de la llengua catalana com a patrimoni de les nostres comarques depèn del reconeixement de la llengua per part de les institucions, i especialment cal que l'ensenyament obligatori assegure la plena competència lingüística del català i del castellà de tota la població a les nostres comarques. Només una política decidida per l'alfabetització en català i en castellà de la població escolar pot salvar la fragilitat amb què es conserva viu aquest patrimoni.

A la vegada, la Iniciativa Cultural de la Franja ha exigít, després de les declaracions de Dolors Serrat, que es reconega la llengua catalana i la llengua aragonesa en la legislació aragonesa, que s'asseguren les mesures necessàries per a la conservació de la llengua catalana i aragonesa a les comarques on és la llengua històrica, que la llengua catalana i la llengua aragonesa formin part activa de l'ensenyament i que es facen d'una vegada campanyes actives d'informació i conscienciació.

«aragonés meridional»

En la Franja de Ponent se dejará de hablar **atalán** en los próximos meses. No hará falta para ello ninguna medida coercitiva; ni siquiera será necesario que los habitantes de la zona modifiquen sus hábitos lingüísticos. Bastará un cambio de nombre. El Gobierno de Aragón, presidido por Luisa Fernanda Rudi y formado por PP y el Partido **aragonés** (PAR), ha decidido despojar al **atalán** de reconocimiento legal, según se extrae del borrador de la nueva ley de lenguas presentado el lunes y que derogará la norma aprobada a finales de la pasada legislatura, cuando dirigía el Ejecutivo el socialista Marcelino Iglesias. El nuevo texto afectará a más de 50.000 aragoneses de las comarcas orientales que a partir de ahora, según la ley, hablarán **aragonés** meridional o septentrional, a pesar de que la comunidad académica no tiene ninguna duda en señalar que dicha lengua es una variedad dialectal del **atalán** occidental.

El anteproyecto fue presentado por la consejera de Cultura, Dolores Serrat, que evitó en todo momento mencionar el **atalán**. La acompañaba el director general de Patrimonio, Javier Callizo, autor de un proyecto que en el 2001 sí incluía el **atalán** como una lengua hablada en Aragón. Serrat se limitó a asegurar que la nueva ley elimina cualquier imposición y evita además intromisiones de fuera. Además de cargarse de un plumazo las referencias al **atalán** el texto habla de zonas de utilización histórica de la lengua **aragonesa**, que divide en áreas pirenaica y subpirenaica y otra área oriental, el proyecto fija como voluntario el aprendizaje del **aragonés** meridional y crea una Academia **aragonesa** de la Lengua. Será el Gobierno de Aragón, tras consultar a los ayuntamientos, el que decida qué municipios están en el área de influencia.

Los aragoneses podrán dirigirse a las administraciones bien en **castellano** o bien en su lengua materna, aunque recibirán la respuesta en el idioma que decida la institución pública. Las entidades locales también podrán emplear la lengua propia, sin perjuicio del uso del **castellano**, mientras que la denominación de los topónimos podrá ser la usada tradicionalmente, además del **castellano**.

Difícil de entender

La decisión del Gobierno de Rudi causó consternación en la Generalitat, cuyo conseller de Cultura, Ferran Mascarell, aseguró que la exclusión del **atalán** de la nueva ley es difícil de entender y, en nombre del Govern, se puso a disposición de la sociedad catalanoparlante de Aragón para la defensa y el uso de la lengua **atalana**.

El PP **atalán**, por el contrario, expresó su respeto por el cambio de nombre. El portavoz popular en el Parlament, Enric Millo, señaló que cualquier reacción que no sea avalar la nueva norma supondrá una injerencia en las competencias del Ejecutivo **aragonés**.

El Gobierno de Rudi prepara una ley que deja de considerar **atalán** la lengua que se habla en la Franja para evitar intromisiones de fuera

Alicia, el català d'Aragó no és català?

'El catalanisme cultural a la Franja de Ponent és molt sòlid i, des de fa un cert temps, també s'hi articula un cert catalanisme polític'

Jaume Clotet

Ja se sap que l'home és l'únic animal capaç d'ensopegar dues vegades amb la mateixa pedra. Per si algú encara ho dubta, els homes i dones del PP ho acaben de demostrar. Primer José Ramón Bauzá dispara un tret contra el català i el trabuc li esclata als morros: no només no aconsegueix el seu objectiu sinó que la immensa majoria de la població insular fa pinya amb la llengua i aconsegueix trencar literalment el seu partit. I ara el govern d'Aragó ha decidit carregar-se la llei de llengües i canviar-li el nom a la llengua **catalana**, que oficialment passarà a dir-se "llengua **aragonesa** de l'àrea oriental d'Aragó" (sic).

El problema, ai las!, és que de llengua **aragonesa** ja n'hi ha una, parlada per unes 25.000 persones, sobretot a la província d'Osca. Aquesta atac furibund contra la intel·ligència té evidents connotacions polítiques i partidistes. El catalanisme cultural a la Franja de Ponent és molt sòlid i, des de fa un cert temps, també s'hi articula un cert catalanisme polític. Suposo que a la seu del PP no deuria fer cap gràcia que un partit catalanista de nova creació, Convergència Democràtica de la Franja (CDF), aconseguís alguns regidors a les eleccions municipals del 2011 i assolís l'alcaldia de Pont de Montanyana. Contra la normalitat de les urnes i la democràcia el PP imposa el retorn a la ignorància i el blaverisme de pa sucats amb oli.

La consellera de Cultura (sic), Dolores Serrat, no s'ha tallat un pèl i ha admès que el PP vol "evitar els aspectes que imposen la denominada normalització del català i l'aragonès". És a dir que vol liquidar la normalització de dues llengües. Un objectiu ben galdós amb el qual passarà a la història la senyora Serrat. I pitjor: afirma que la nova llei "vol evitar que les llengües i les seves modalitats puguin quedar en mans d'organismes reguladors estranys a la nostra comunitat autònoma", un fet paradoxal i estúpid si es recorda que Espanya vol que la Real Academia de la Lengua **española** (RAE) dicti les normes del castellà a nivell universal, encara que sigui un organisme regulador estrany i aliè a Bolívia, l'Argentina, Hondures o el Perú.

En relació a tot aquest afer, per cert, m'agradaria molt saber quina opinió en té l'Alicia Sánchez Camacho. Són preguntes senzilles que de ben segur serà capaç de respondre ella sola sense haver de trucar a Madrid. El català d'Aragó no és català? El català d'Aragó és una llengua **aragonesa**, quan tota la comunitat científica diu que la llengua **aragonesa** és una llengua diferent de la llengua **catalana**? Creus, Alicia, que la motivació del canvi de llei no respon a l'interès del govern aragonès de liquidar la protecció del català i desconnectar-lo de la resta de Catalunya? Creus, Alicia, com repeteixes habitualment com un lloro, que aquesta decisió dels teus amics de Saragossa és una

resposta als problemes reals de la gent?

Reñé assegura que la nova Llei de llengües del govern d'Aragó "trosseja i aniquila" la presència del català a la Franja

Actualitzat a les 02:30 h 20/06/2012 Lleida (ACN).- El president de la Diputació de Lleida, Joan Reñé, ha manifestat que l'esborrany de l'avantprojecte de modificació de l'actual Llei de llengües presentat aquest dilluns pel govern d'Aragó "trosseja i aniquila" la presència de la llengua **catalana** a la Franja de Ponent i "trenca el nivell de convivència absolut i necessari que la gent de Lleida vol seguir tenint amb la gent de la Franja", forçant situacions i plantejaments "que van més del que és la realitat quotidiana dels veïns de la Franja". Tot i el contingut de l'esborrany, Reñé s'ha mostrat confiat en què imperarà el "sentit comú" i molts dels veïns de la Franja "seguiran parlant i pensant en català", com ho han fet durant moltes generacions.

Alberto Moragrega: “Fins que l’anticatalanisme no es vacuno a l’Aragó, no estarem en pau”

Matarranya ■ dimarts, 26 de juny de 2012

La recent dimissió en el càrrec del president i la vicepresidenta del Consell Superior de Llengües d’Aragó augurava que alguna cosa es movia en el Govern d’Aragó en matèria lingüística. La presentació de l’esborrany de la nova Llei de Llengües a càrrec de la consellera de Cultura, Dolores Serrat, durant la setmana passada confirmava aquestes intuïcions. I és que l’entrada en vigor de la futura Llei de Llengües d’Aragó suposarà la supressió del Consell Superior de Llengües, ens encarregat de les matèries de llengua a la comunitat autònoma.

Alberto Moragrega (PSOE) és membre del Consell Superior de Llengües i ha qüestionat el rerefons de la nova Llei de Llengües. De fet, Moragrega va dir que “ja hem pogut llegir l’esborrany de la nova llei de llengües que no tenen nom”, perquè “hem d’avançar que l’avantprojecte no li posa nom a les llengües d’Aragó. Són les innombrables”, i això “deixa un espai obert a allò que a vegades anomenem la Torre de Babel. Ningú es posa d’acord, al menys en la nomenclatura de les llengües”. Per això, i “al no tindre cap nom la nostra llengua, fa que no sigui una llei per als que parlem català”.

‘Condemnada a no desenvolupar-se’

El propi Moragrega va afegir que “és una llei de llengües que està condemnada a no desenvolupar-se, al menys per part del nostre territori”. Moragrega va justificar que “estem tan a prop de la comunitat valenciana i de la catalana” que “ens diu que tenim una cultura que no ens pot traure ningú”. A més, el membre del Consell Superior de les Llengües d’Aragó va criticar que “en esta llei apareix una catalanofòbia molt gran”, i que “fins que no es passo este mal i fins que no es vacuno aquí a Aragó, i sobretot a Saragossa, no estarem en pau”.

Alberto Moragrega va concretar que l’esborrany de la nova llei “no anomena la llengua. No s’anomena en cap moment que es parlin unes llengües, sinó que únicament es diu que hi ha uns territoris on se parlen unes llengües i unes modalitats”. A més, la nova llei “no parla del nom de la llengua i deixa els ajuntaments que per majoria dos terços dels seus regidors aprovin quin nom li volen posar a la seua llengua”. Per tant, els consistoris es poden inventar el nom de la llengua. “Com si li volem dir riu”, va manifestar, afegint que “això no té cap rigor, són coses il·lògiques”.

Cap rigor acadèmic

El membre del Consell de Llengües va concretar que "als que tenim clar que parlem català en este tros d'Aragó, esta llei no ens pot representar, i més quan és una llei que no té en compte a la universitat". La desaparició de la Universitat de Saragossa com a membre de l'acadèmia de llengües va ser considerada per Moragrega com una cosa que "no té ni cap ni peus". A la vegada, va afegir que "estem parlant de coses molt serioses" i que "abans de traure la llei s'ho hagueren hagut de pensar". I és que per a Moragrega, Aragó "ha fet riure" a nivell internacional i nacional amb aquesta llei.

Pel que fa a la nomenclatura de les llengües, Alberto Moragrega va concretar que "si no es nomena la llengua és precisament per una qüestió de tot allò català" i "no posar a la Universitat de Saragossa és una patacada als acadèmics i intel·lectuals d'aquesta regió al·lucinant". El membre

del Consell no només es va mostrar preocupat per les nostres terres, sinó per la tercera llengua d'Aragó. "Esta llei serà l'enterrament de l'aragonès", refermant que l'aragonès (que no té una altra comunitat lingüística d'influència) està en perill de desaparèixer.

La Universitat de Saragossa es posiciona en defensa del català d'Aragó

"El català perviu a Aragó". Sota aquest lema s'ha posicionat el professorat de l'àrea de Filologia Catalana de la Universitat de Saragossa, María Rosa Fort, Javier Giralt, Maria Teresa Moret, que davant la presentació pública de l'esborrany de la Llei d'ús, protecció i promoció de les llengües i modalitats lingüístiques pròpies d'Aragó, ha mostrat la seua preocupació i futura aplicació de la llei de llengües.

En concret, la Universitat de Saragossa destaca que la comunitat científica reconeix el català com a llengua parlada a la Franja d'Aragó (que abasta zones de les comarques de la Ribagorça, la Llitera, Baix Cinca, Baix Aragó-Casp, Matarranya i Baix Aragó), la mateixa que s'utilitza al Principat d'Andorra, a Catalunya, al País Valencià, a les Illes Balears, al Carxe, a L'Alguer (Itàlia) i al Rosselló (França).

A més, els filòlegs consideren que el català forma part del patrimoni lingüístic i cultural de la Comunitat Autònoma d'Aragó, així com que les investigacions que s'han realitzat fins ara a la Universitat de Saragossa sobre el català a Aragó, ratifiquen que a la Franja d'Aragó es va parlar i es parla català. Per això, consideren "il·lògic pretendre legislar sobre una llengua sense nom" que es presenta en avantprojecte con circumloqui 'llengua aragonesa parlada en l'àrea oriental de la Comunitat Autònoma'.

Els experts en matèria lingüística afegeixen que es lamenta profundament que el Govern d'Aragó no doni cap crèdit al treball seriós i rigorós desenvolupat pels professors de l'àrea de Filologia Catalana de la Universitat de Saragossa, qui, a més, sempre han col·laborat i assessorat en matèria lingüística a les institucions autonòmiques, comarcals i locals que així ho han requerit. Els filòlegs tanquen que "el seu ensenyament és l'única mesura immediata per assegurar la seua normalització".

Batlles de la Franja s'oposen a canviar el nom al català

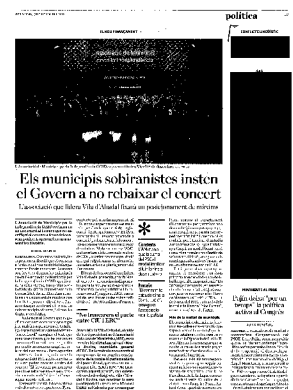
BENAVARRI. El nou intent del PP de fragmentar la llengua catalana entre tots els territoris on es parla ha rebut resposta dels municipis afectats. Així, els alcaldes de la Franja de Ponent s'han unit per defensar la unitat de la llengua catalana i tenen la intenció de presentar mocions als seus ajuntaments contra l'avantprojecte de la nova llei de llengües de l'Aragó. Els alcaldes no estan d'acord amb la modificació que planteja el text formulat pel govern popular de Luisa Fernanda Rudi, que pretén negar que el que es parla en aquest territori sigui català.

L'avantprojecte de la llei de llengües del govern aragonès del PP considera el castellà llengua oficial i estableix que hi ha dues llengües més: "L'aragonesa pròpia de les àrees pirinenca i prepirinenca", és a dir l'aragonès, i la "llengua aragonesa pròpia de l'àrea oriental", el català que es parla a la Franja.

La mesura de resposta dels alcaldes va ser adoptada dimarts, segons van confirmar a l'ACN fonts de l'Ajuntament de Benavarri, durant una reunió que va tenir lloc en aquest municipi de la Baixa Ribagorça i a la qual van assistir alcaldes de set consistoris de la Franja, a més de representants dels professors de català i de pares d'alumnes.

L'Institut de Graus i el català

Més enllà, però, en la reunió de dimarts, a més d'acordar la presentació de mocions en defensa de la unitat de la llengua catalana, també es va reivindicar la continuïtat de l'ensenyament optatiu del català a l'Institut de Graus, que el govern de l'Aragó ha anunciat que pensa suprimir. La denominació que pretén imposar el PP al català de la Franja ha rebut el rebuig frontal de la Universitat de Saragossa. —

Casulleras Nualart Alfredo Sancho: 'Si li dic català, munten un Cristo. Són la caverna absoluta'

El batlle de Benavarri parla en aquesta entrevista amb VilaWeb de l'agressió al català del govern d'Aragó, i de com hi planta cara

Alfredo Sancho (PSOE), el batlle de Benavarri (Ribagorça), és castellanoparlant. I expressa en **espanyol** la seva indignació per la voluntat del govern d'Aragó de liquidar el català de la Franja de Ponent. Malda per mantenir el català en la normalitat, però topa, cada vegada més, amb 'la caverna absoluta'. Dimarts es va reunir amb els batlles de Bonansa, Montanui, Areny de Noguera, Sopeira, Viacam i Lliterà i Tolva per fer front comú contra l'avantprojecte de llei de llengües del govern de Rudi, i per demanar que es mantingui l'ensenyament del català a l'institut de Graus. Sancho en parla en aquesta entrevista amb VilaWeb.

- La llei de llengües crea un problema on no n'hi havia. N'ha parlat amb la consellera Serrat?

- En vaig parlar dilluns. Em va dir que havia tingut molts problemes amb això a Ripoll, d'on és originària. I em va dir que la llei de llengües no era un tema filològic. Ah, si el problema no és filològic, ja ho entenc tot perfectament. Doncs és un invent, això, li vaig dir.

- Què li va respondre?

- Que no l'havia entès bé, que volia dir que no volia obrir un debat filològic. Doncs si no és filològic, què és? Urbanístic?

- El veig enfadat.

- M'enfilo per les parets, i ja veus que parles amb un castellanoparlant, que entén que això és la normalitat. Em sembla una barbaritat que ens vulguin imposar això, quan mai no hi ha hagut cap problema, i que es vulguin carregar el català. El que no poden fer de cara, ho fan de facto. Tots els que defensen que això s'ha de dir d'una altra manera, perquè els sona malament que es digui català, no fan res per al manteniment de la llengua; cap activitat, res. Si la iniciativa és en castellà no hi posen cap problema. Però si ho vols fer en català... Diguem-ne benavarrès. Si li dic benavarrès, tampoc no fan res, i hi posen pegues.

- I si li dic català, munten un Cristo. Són la caverna absoluta.
- Neguen el nom a la llengua. Això és més que una anècdota.
 - És que no li han posat ni nom. L'avantprojecte diu que a l'Aragó es parla un idioma pirinenc i pre-pirinenc amb les seves modalitats i un aragonès septentrional amb les seves modalitats, que se suposa que és el català. I diu coses tan bèsties com que dues terceres parts d'un ajuntament poden decidir què és allò que es parla en el poble. No hi ha nom, no hi ha projecte curricular, no té cap rigor científic, no es diu quina acreditació ni capacitació ha de tenir el professorat ni tampoc se sap quina acreditació tindrà l'alumnat quan acabi aquestes modalitats. Perquè ara acaben català, i el poden convalidar amb el nivell B. Però a partir d'ara, en comptes de català en direm benavarrès? Com l'homologarem?
 - I ara us trobeu amb el problema que els estudiants no podran continuar el català a secundària. Com us va assabentar que l'institut de Graus deixarà de fer català?
 - Ho vam saber a través del centre, perquè va desaparèixer l'optativa de català en les preinscripcions.
 - Com pot ser?
 - Cada any la direcció provincial d'ensenyament truca per demanar si es vol continuar fent l'optativa de català. El claustre de professors va ratificar que es continués l'ensenyament del català, i la comissió de coordinació pedagògica també. Però el director provincial va cridar el director de l'institut, el va fer anar a Osca i li va dir que res de català, que no s'impartiria. Que com a projecte lingüístic dins de l'organització sí, però com a optativa com fins ara, no.
 - Heu parlat amb el director?
 - M'hi vaig entrevistar i m'hi va posar traves, dient que havia estat una il.legalitat durant quinze anys. Vaig parlar amb el director provincial, i em va dir el mateix. Veig que el que volen fer és carregar-se'l per raó ideològica principalment i, de manera secundària, per una raó econòmica.
 - La direcció de l'institut al.lega motius econòmics.
 - Si és per un tema econòmic, li ofereixo al director de corresponsabilitzar-m'hi. I parlaré amb tothom, perquè siguin conscients de la fragilitat en què es troba el català, i perquè no els costi diners; els dies que hagin de fer les dues hores de català els pagariem el menjador sense problema. I el transport no els costa diners. Només haurien de pagar les quatre hores de la professora de català.
 - Quants estudiants de Benavarri demanen de fer català a secundària?
 - El 99% dels alumnes del poble. Si l'institut estigués a Benavarri estaria clar: es faria el projecte lingüístic, es faria vehicular i cap problema. Però a Graus, que no és zona d'influència del català, és impossible de fer-ho així. Cal dir que a l'optativa de català la meitat dels inscrits eren de Benavarri i, la resta, de la zona de Graus; també els interessa, perquè van a Lleida, a Barcelona...
 - Què hi diuen les associacions de mares i pares i els professors?
 - Sé que les AMPEs, en el claustre i en el consell escolar, i alguns professors van dir a la direcció provincial que, ja que era il.legal l'ensenyament de català, dimitís en bloc tot l'equip d'inspecció escolar a Osca, perquè durant quinze anys ha estat informant d'horaris de català i als butlletins hi ha la nota de català, que serveix també per fer un certificat homologat amb el nivell B de la Generalitat. Tot això és il.legal? I fins ara ha funcionat?

Xarxes socials

Envia l'articleImprimeix l'articleConverteix a PDF

Tweet

El batlle de Benavarri, Alfredo Sancho.

Dolores Serrat: El que es parla a Calaceit “ho hauran de decidir els veïns de Calaceite”

Recomana-ho { 9

Tweet { 5

La visita de la consellera d'Educació i Cultura del Govern d'Aragó, Dolores Serrat, al municipi de Calaceit va vindre marcada també per tot l'enrenou lingüístic que envolta l'avantprojecte de la nova Llei de Llengües d'Aragó, i que en el document fa menció a les modalitats lingüístiques d'Aragó però al català. En atenció als mitjans de comunicació, la consellera va dir que "l'esborrany passa pel respecte de totes les llengües i de totes les modalitats lingüístiques d'Aragó, sense excloure'n cap i sense imposicions".

La mateixa Serrat, va defensar que l'esborrany no intenta "fer una afronta en una llengua que es parla en la comunitat autònoma, i molt menys del català". Pel que fa a possibles modificacions de l'esborrany, Serrat va remarcar que "és un tema que s'ha de debatre, però partint de les màximes. Primer, el respecte als usos, a les llengües i modalitats lingüístiques del nostre territori, buscant tot allò que ens uneix i intentar evitar tot allò que ens separa", tenint, això sí, "la pròpia identitat dels aragonesos".

■ Els alcaldes faran de filòlegs

La consellera de Cultura va explicar que l'avantprojecte "deixa en mans dels ajuntaments el definir quines són les llengües que es parlen en cada una de les localitats", per la qual cosa els alcaldes i regidors tindran la potestat lingüística i filològica de cada poble. Això vol dir que estaran per sobre

els polítics que els lingüistes i acadèmics, que són els experts en matèria lingüística. Serrat va al·legar que la llengua "és un tema molt complicat perquè tenim moltes varietats lingüístiques, no només a l'Aragó oriental".

La mateixa Serrat va afegir que desconeix "d'on ha sorgit la denominació de l'aragonès oriental" i que això "ha estat una traducció lliure". A la vegada, el que es parla a Calaceit "ho hauran de dir els veïns de Calaceite", però no els acadèmics. O "que preguntin què parlen a Fraga, a Tamarite, o a la Ribagorça. O que preguntin a la Vall d'Aran, a València o a Mallorca". La consellera va remarcar que "una cosa és la denominació i una altra la filologia", i "aquí el que estem fent és defensar les modalitats pròpies de la llengua".

■ 'Mai ha estat pacífic'

La mateixa consellera, en referència a l'enrenou polític que ha nascut degut a la nova Llei de Llengües d'Aragó, va remarcar que "el tema de la llengua a Aragó mai ha estat pacífic" i que ni els de l'Aragó septentrional es posen d'acord en què parlen. Moltes paraules però res en clar durant la seua visita a Calaceit. Encara així, per primera vegada ha eixit la paraula català i 'en català' de la boca de la consellera de Cultura de la DGA sobre la nova llei de Llengües, una llei que posa en perill el futur de les llengües minoritzades d'Aragó.

El Parlament rechaza las decisiones sobre el catalán de Aragón y Baleares

■ La junta de portavoces del Parlament de Cataluña ha aprobado una declaración en la que defiende la unidad del catalán y denuncia las «denominaciones impropias que, a su juicio, contravienen los principios científicos y académicos» que impulsan los gobiernos del PP en Aragón y las Islas Baleares.

En el texto se pide al Gobierno español que «actúe» a favor del reconocimiento de la unidad de la lengua catalana, y denuncia que las iniciativas legislativas que están adoptando los gobiernos aragonés y balear «no se ajustan a la declaración universal de los derechos lingüísticos».

La declaración del Parlament ha sido firmada por todos los grupos y subgrupos menos PP y Ciutadans (C's), y en el texto se advierte que las iniciativas de dichos gobiernos «comportan un detrimento del estatus legal de la lengua», así como de «su normalización en la enseñanza, la comunicación y el uso social», además de suponer un ataque «a los derechos lingüísticos» de los catalanoparlantes.

El Gobierno de Aragón elabora una ley de lenguas en la que se refiere al catalán que se habla en la Franja de Ponent como «aragonés oriental» y el Parlament Balear ha aprobado una ley de la Función Pública en la que el catalán ya no es un requisito obligatorio para ser funcionario.

El Matarranya aprova una moció en defensa de la vigent Llei de Llengües d'Aragó

El Consell Comarcal va aprovar en l'últim plenari, celebrat el passat dimecres 25 de juliol, una moció de suport a la Llei de Llengües d'Aragó vigent, una llei en matèria lingüística que denomina la parla de les comarques de la Franja com a 'català'. Aquesta moció la va presentar el grup socialista, i va ser aprovada gràcies als 5 vots socialistes i 2 del PAR. La resta de consellers del Partit Aragonès es van abstenir, mentre que els 6 consellers del PP presents van votar en contra. En l'últim plenari no van estar presents el conseller socialista Óscar Arrufat i els populars Josep Maria Salsench i Fernando Camps, tots tres per motius personals.

Aquesta moció va ser presentada pel PSOE i en la seua defensa, Alberto Moragrega, va destacar que el que "sí ha fet" la Llei de Llengües d'Aragó vigent "és posar un nom a la llengua que parlem". Un nom científic "com a les plantes o als animals" que tot i que "en cada poble els diem d'una forma diferent, tenen un nom reconegut a nivell científic". I si "el nom científic de la llengua que parlem és el català, és el català", va afegir Moragrega. "I és així, reconegut mundialment, internacionalment i nacionalment". El conseller del PSOE va concretar que "el que no pot ser és que dos terceres parts del regidors li posin el nom a la llengua".

Des del PAR, Francisco Esteve va recordar que "dins el partit ha hagut diferents opinions" i, per tant, hi va haver llibertat de vot perquè "en un partit polític el primer és la gent". El president de la Comarca, que va recolzar la moció, va remarcar que "al final sempre estem parlant del mateix, de la denominació de la llengua. I aquest és el problema", perquè "s'ha de complir l'Estatut d'Autonomia", i l'Estatut diu "que la nostra llengua ha de ser igual que la castellana". I a més, Esteve va recordar que "per complir l'Estatut primer hem de saber escriure i llegir el que natres parlem", i que el significat d'aquesta moció ens ve a dir que "han de tindre en compte a la gent i saber que la nostra llengua és molt important".

De la mateixa manera que en el PSOE, en el PP es va mantindre la disciplina de vot, i els sis consellers populars presents en el plenari van votar en contra d'aquesta moció. Juan Enrique Celma va defensar que "la nova Llei de Llengües recull millor l'article 7 de l'Estatut d'Autonomia i dóna més llibertat a cadascú a expressar-se com vulgui. I la nostra postura és que cadascú s'expressi com vulgui, que li digui a la llengua amb el seu nom i els seus matisos". Celma va afegir que "no volem imposicions interessades que provoquen divisions entre la gent del territori" i

"creiem que és innecessari". Perquè la definició de la llengua "és un conflicte que el millor seria no posar-lo damunt la taula".

Calaceit aprova mocions per la vigent Llei de Llengües i la unitat de la Llengua Catalana

En el seu últim ple municipal, l'Ajuntament de Calaceit també dos mocions referents a la llengua i la situació que pateix en el territori. D'una banda, es va donar el vistiplau (amb els vots a favor dels quatre regidors del PSOE i el regidor d'Entesa per Calaceit, i l'abstenció dels quatre edils del PP) a la mateixa moció que una setmana abans va presentar el grup socialista i que també va tirar endavant en el Consell Comarcal.

A la vegada, a Calaceit també es va aprovar (amb els mateixos vots) una altra moció presentada per Entesa per Calaceit en la qual es demanava al consistori que defensés la unitat de la llengua catalana i "rebutgés altres denominacions". En aquest cas, s'ha d'assenyalar que Josep Maria Salsench, alcalde popular del municipi va defensar després del ple que "ens hem abstingut perquè és evident que a Calaceit els veïns parlen català a totes hores i cada dia".

La presentació d'aquestes mocions i la defensa de la llengua catalana al Matarranya i en altres punts de la Franja d'Aragó (com la Llitera, municipis de la Ribagorça, Mequinensa i alguns punts del Baix Matarranya) coincideix en el temps en la llum verda que ha donat el Consell de Govern aragonès al projecte de la nova llei de d'ús, protecció i promoció de les llengües i modalitats lingüístiques pròpies d'Aragó i que discrimina i rebutja el català. Per tant, Saragossa no vol escoltar les queixes que han aparegut en la franja oriental d'Aragó.

El Baix Aragó-Casp també tirà endavant una moció en defensa del català amb l'abstenció de consellers del PP

La comarca del Baix Aragó-Casp, que integra els municipis catalanoparlants de la zona baixa del riu Matarranya (Maella, Favara, Nonasp i Faió) van aprovar la nit de dimarts una moció en defensa de la vigent Llei de Llengües d'Aragó que reconeix la parla de tots els pobles de la Franja com a 'català'. Aquesta moció es va aprovar en l'últim ple comarcal, que va durar quatre hores i ha estat un dels més llargs de la seua història.

La moció va ser presentada pel grup comarcal de CHA, i que va tirar endavant gràcies als 11 vots a favor del PSOE (9) i CHA (2). Per la seua banda, els 3 consellers del PAR es van abstenir a la votació, mentre que els 3 de CPC (Compromiso por Caspe) van votar contra la moció. La votació dels consellers del PP va estar dividida, ja que alguns d'ells van votar en contra però altres es van abstenir. Aquestes abstencions van permetre tirar endavant la moció presentada per Chunta.

En el seu contingut, la moció destacava que l'avantprojecte de la futura Llei de Llengües "ha generat múltiples reaccions com les diferents iniciatives davant del Parlament Europeu, la revisió del tercer informe de monitorització de la Carta Europea de les Llengües Regionals o Minoritàries, les manifestacions de diversos col·lectius, associacions culturals i plataformes de parlants de les llengües minoritàries d'Aragó i el pronunciament del Consell Escolar, la Universitat i el Consell Superior de Llengües contra la modificació".

Per això, amb la moció es demana que Aragó compleixi tota la normativa europea, estatal i autonòmica vigent per protegir i emparar als parlants de l'aragonès i el català, així com també des de Chunta s'ha demanat la compareixença del Ministre de Cultura en el Congrés dels Diputats perquè expliqui l'incompliment a l'Aragó del tractat internacional que garanteix la protecció i promoció de l'aragonès i el català a l'Aragó.

Amb aquesta moció, són diverses les Comarques i ajuntaments dels pobles de la Franja que s'han posicionat en defensa de la vigent Llei de Llengües d'Aragó i contra la nova que vol negar l'existència del català a l'Aragó.

Municipis com Mequinensa, Calaceit i de municipis de la Ribagorça ja han bloquejat la denominació de la parla del poble com català. Per la seua banda, els consells comarcals del Matarranya, la Llitera (i ara Baix Aragó-Casp) s'han pronunciat sobre la mateixa situació.

El PSOE trata de impulsar el catalán en Aragón

Pide que la Administración atienda y responda en esta lengua

LUIS ÁNGEL SANZ / Madrid
El PSOE vuelve a la carga en su defensa del catalán en Aragón. Después de que el Gobierno regional del PP y del Partido Aragonés (PAR) decidieran derogar la ley que prácticamente hacía oficial el catalán en toda la comunidad y que había aprobado el anterior Gobierno de Marcelino Iglesias, los socialistas han presentado ahora 74 enmiendas en las Cortes regionales para impulsar de nuevo el catalán.

No son los únicos. Izquierda Unida (IU) y la Chunta Aragonesista (CHA) han presentado 42 y 53 enmiendas que piden que la lengua de Josep Pla sea oficial en toda la región. Estos tres partidos defienden que el catalán se habla en amplias zonas de la región, en la llamada por los nacionalistas *franja de ponent*, que supuestamente pertenece a los *Paisos Catalans*. Sin embargo, el PP, PAR y UPyD defienden que en esos municipios no se habla catalán, sino formas lingüísticas propias de Aragón.

Entre las enmiendas presentadas por el PSOE en las Cortes, proponen que haya traductores de catalán en las administraciones aragonesas para atender en esa lengua a los ciudadanos que lo soliciten.

Además, reclaman en la enmienda 92 que «las administraciones pondrán a disposición de la población formularios y textos administrativos de uso frecuente» en catalán.

En la 101, los socialistas también reclaman que los ciudadanos puedan dirigirse en catalán a las Cortes de Aragón y defienden su derecho a ser respondidos en catalán.

Por último, proponen que los topónimos de las comarcas orientales

Proponen eliminar los topónimos en castellano de las comarcas orientales

No Hablamos Catalán denuncia la «derivà radical» de los socialistas

estén sólo en catalán y se elimine su actual nombre en castellano o incluso la versión bilingüe. Además, en una de sus enmiendas más origi-

nales, piden que el Gobierno de Aragón subvencione a las productoras audiovisuales aragonesas que realicen programas en catalán.

El grito en el cielo lo ha puesto la Plataforma No Hablamos Catalán, que cuenta entre sus integrantes con gran parte de las bases del PAR de las comarcas orientales y con varios alcaldes de la zona.

Esta asociación denuncia que el PSOE, IU y CHA han entrado en «una deriva catalanista, radical y totalitaria» y se han dejado «fagocitar por el nacionalismo catalanista», según denunció María José Blanc.

Las propuestas de IU y CHA son mucho más favorables al catalán que las de los socialistas. Ambos partidos reclaman la oficialidad de esta lengua en todo Aragón. Y la Chunta, por ejemplo, propone que jueces, fiscales y forenses tengan que estudiar catalán para acceder a sus carreras profesionales.

Los tres partidos plantean que se eliminen los topónimos en castellano y sean sustituidos por su forma catalana. Ayer, No Hablamos Catalán denunció que en la señalización de las carreteras catalanas está desapareciendo el nombre de Huesca y se está sustituyendo por su traducción catalana, Osca.

Denuncian que centenares de calles catalanas llevan el nombre de "Franja de Ponent"

La Plataforma **aragonesa** No Hablamos **catalán** ha denunciado que centenares de calles, avenidas, paseos y plazas de ciudades y pueblos de Cataluña tienen por nombre el "anticonstitucional y fascista" de "Franja de Ponent" y de "Països Catalans".

Redacció

Zaragoza.- La Plataforma **aragonesa** No Hablamos **catalán** denuncia que el nacionalismo **catalán** 'sigue su trayectoria imperialista en todos los ámbitos de la vida' y denuncia que centenares de calles, avenidas, paseos y plazas de ciudades y pueblos de Cataluña tienen por nombre 'Franja de Ponent' y de 'Països Catalans'. 'Incluso en el nomenclátor de las ciudades catalanas se asoma ese deseo fascista de anexionarse territorios ajenos. El pancatalanismo exige lo que los nazis denominaron Lebensraum, o espacio vital por donde expandirse a costa de otros territorios', según un comunicado de la propia Plataforma.

Esta entidad urge al Gobierno de Aragón y a las instituciones aragonesas pero, también a todos los partidos políticos de la Comunidad, a dar una respuesta 'a las atrocidades históricas, impositivas y de menosprecio que sufren Aragón y, en especial, sus comarcas orientales'. Además, piden a los Gobiernos de Baleares y de la Comunidad **valenciana** que hagan causa común con la Administración **aragonesa**. Finalmente, la Plataforma le recuerda al Ejecutivo de España que tiene el deber de velar por la igualdad de todos los españoles.

'Franja de Ponent' es la denominación con la que el pancatalanismo identifica la zona oriental de Aragón como parte de Cataluña. Esta expresión tiene su calle en poblaciones como Lérida, Viladecans (Bcn.), Gavá (Bcn.) o la localidad tarraconense de Santa Bárbara. La expresión de 'Països Catalans' es como identifican los nacionalistas catalanes a la Gran Cataluña que se anexiona la parte oriental de Aragón hasta el río Cinca, incluyendo Monzón y Benasque; las Islas Baleares, la Comunidad **valenciana** e incluso el norte de Murcia. El nombre de 'Països Catalans' se encuentra en plazas, avenidas, paseos y calles de Lérida, Barcelona, Tarragona, Gerona, Badalona, Cornellá de Llobregat, Rubí, Sant Feliu de Llobregat, Vic, Reus, Cambrils, Salt, Lliçà d'Amunt, El Vendrell, Sant Just Desvern, Montblanc, Esplugues de Llobregat, L'Ametlla de Mar, etc.

La Plataforma propone a las diferentes Administraciones aragonesas que hasta que en Cataluña no se corrija el nomenclátor de las calles en Aragón, no se cambiarán los nombres de las calles y avenidas Cataluña por Condado de Barcelona, que es lo que históricamente ha sido la comunidad vecina.

María José Blanc, portavoz de la Plataforma, ha asegurado que 'la presión pancatalanista que sufren las comarcas orientales de Aragón es tremenda y desde las instituciones y formaciones políticas aragonesas no hay una respuesta contundente. Poco a poco, el pancatalanismo se va haciendo fuerte porque desde nuestras Instituciones no se les para. En las localidades aragonesas de la zona oriental e, incluso en algunas de una zonas más interiores, cada vez es más difícil sintonizar una emisora de radio **aragonesa** porque la potencia de los repetidores catalanes se apropian de prácticamente todas las frecuencias. La Televisión Autonómica de Cataluña se ve perfectamente en todos los municipios mientras que es muy frecuente la imposibilidad de sintonizar determinados canales nacionales'.

Paralelamente, la Plataforma **aragonesa** No Hablamos **catalán** quiere trasladar su reconocimiento, gratitud y apoyo al investigador Policarpio Sánchez, quien está tratando de recuperar los papeles aragoneses que se encontraban en el Archivo de Salamanca y que la Generalidadde Catalunya se ha llevado alegando que eran catalanes. Entre los papeles aragoneses retenidos en Cataluña se encuentran, entre otros, documentos de las minas de Fayón, Alpartir y Mequinenza.

La manca d'oficialitat del català a la Franja, "una aberració del segle XXI"

Quim Gibert explica al programa 'Estira la llengua!' (RNA) el procés de substitució lingüística per als 70.000 habitants d'aquesta comarca

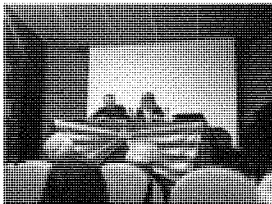
"El català està en un procés 'galopant' de substitució lingüística". Ho ha explicat al programa de Ràdio Nacional d'Andorra 'Estira la llengua!' Quim Gibert, un dels organitzadors de les jornades 'Llengua i Seducció' que s'han fet aquest cap de setmana a la principal ciutat de la Franja de Ponent, Fraga, al Baix Cinca. Les jornades, que es fan des de l'any 2000, busquen dignificar el català a aquestes comarques i evitar l'autoodi, que fa que la llengua hi estiga en perill d'extinció.

La Franja de Ponent, un territori actualment aragonès, format per les comarques de tradició catalana del Matarranya, el Baix Cinca, la Llitera, i la Ribagorça, és dels pocs llocs on el català, tot i ser-ne la llengua pròpia, no té cap reconeixement legal. L'únic idioma oficial és el castellà. Aquest fet tan senzill d'explicar es veu com a desencadenant principal de l'estat de salut preocupant de la nostra llengua en aquest territori que té uns 70.000 habitants.

El psicòleg Quim Gibert ha estudiat la Franja de Ponent des d'un punt de vista psicosocial i veu que els habitants d'aquest territori "se senten afeblits perquè les institucions no responen a l'hora de fer costat a l'ús de la llengua i difícilment la faran servir. Perquè **si emprar una llengua et porta dificultats, enfadaments i notes que ser catalanoparlant és un inconvenient, la resposta més corrent serà deixar d'exercir com a tal**".

I ací hi apareix l'autoodi, aquesta situació en què un només parla en la seva llengua amb aquells que sap segur que també la parlen. En la resta de situacions quotidianes, sistemàticament, parlarà castellà. I tot això s'intenta atacar amb les jornades 'Llengua i Seducció', que fa tretze anys que se celebren a Fraga, al Baix Cinca. Són un conjunt d'activitats que es duen a terme durant un cap de setmana i que volen fomentar la creativitat per recuperar la llengua. Es vol "començar a deixar la teoria i passar a la pràctica".

En aquest sentit, Gibert cita l'exemple d'una ciutadana que, des de la individualitat, edita una revista de cultura i història íntegrament en català, *Fogaril i calaixera*. Aquesta té molt de seguiment i és una forma de fomentar la lectura en català. Així, per les jornades hi ha passat aquesta ciutadana, Mari Zapater, així com el sociolingüista valencià Ferran Suay o el mediàtic Màrius Serra.

Quim Gibert, que és un dels organitzadors de 'Llengua i Seducció', compara la situació lingüística de la Franja de Ponent amb la de la dictadura a la resta de territoris sota jurisdicció espanyola: "Deixarien fer *els Pastorets* en català, però la llengua vehicular de les coses importants seria el castellà". I rebla: "**Hi ha aquest buit i això és una aberració al segle XXI i, en democràcia, dins Europa, això no s'explica**".

Mite fals

Diu que el català es parla com als suburbis barcelonins de Sant Roc, zones de Badalona, Cornellà o el Prat de Llobregat, "a Fraga es parla però de reculada. Tu vas a les escoles i cada cop el sents menys. **Hi ha un procés de substitució lingüística galopant. El mite que la Franja és on es parla més el català és completament fals. Això algú s'ho va inventar**".

Així, veu com les noves generacions abandonen el català perquè: "La llengua de l'ambient, cada vegada de forma més taxativa, és el castellà". Assegura que ha arribat el punt que la gent acaba veient la seva llengua com una nosa, un inconvenient. I, "**com que tothom domina el castellà, quines ganes de complicar-se la vida...**".

Malgrat el panorama desolador, Quim Gibert té clar que sempre és possible "remuntar la situació" i com a primer pas, cal aconseguir que hi hagi una consciència d'unitat social.

"**Hi ha gent que no sap que és catalanoparlant i es pensa que parla fragatí o que parla una cosa tan local que no té futur. Molts ignoren que parlen una forma dialectal catalana igual que a Barcelona es parla el barceloní o al Rosselló, rossellonès**", recorda.

Per aconseguir això, Gibert recepta "unir esforços, passar a l'acció, fer servir la llengua i reclamar els drets lingüístics que qualsevol col·lectiu té pel simple fet d'existir". Un primer pas que defensa és la implantació de TV3 a la Franja amb corresponsalia pròpia perquè els habitants d'aquest territori escolten aquest mitjà de comunicació com a propi, no aliè a la seva realitat com el veuen ara

Xarxes socials i llengües

Últims passos del PP i el PAR per a arraconar el català i l'aragonès

Divendres es revocarà la Llei de llengües a Aragó. La Llei de 2009 (PSOE i CHA) va ser aprovada en el 8è any del govern Iglesias, i no va aportar grans novetats a la realitat aragonesa, excepte pel fet que reconeixia l'existència del català i l'aragonès a Aragó. Amb tot, una qüestió tant descafeïnada com esta no va ser admesa per reacció aragonesa i divendres la Comissió de Cultura votarà el projecte de Llei de 2013 de les dues llengües d'Aragó, rebatejant lo català i l'aragonès com a **LAPAO (*Lengua Aragonesa Propia del Área Oriental*)** i **LAPAPYP (*Lengua Aragonesa Propia de las Áreas Pirenaica y Prepirenaica*)**. Molt en sintonia en los últims moviments del PP per tombar el decret de mínims a Balears o la vehicularitat del català a l'escola catalana, a Aragó tomba el nom de la llengua. El fet de fer-ho recent celebrat Sant Jordi, dia d'Aragó i del llibre, no és casual.

L'oposició (PSOE, CHA i IU) va proposar esmenes per a recuperar el sentit comú a la Llei, però van abandonar la Comissió en l'enrocament del PP i PAR, fet inaudit a les Corts d'Aragó. Divendres la Comissió tirarà endavant lo projecte de Llei, i només quedarà pendent de ratificació pel Ple de les Corts per a tornar a ocultar el català i l'aragonès sota els eufemismes de LAPAO i LAPAPYP. **Aragó tornarà a l'època en què només tenia dues llengües: lo 'parlar bé' i lo 'parlar mal'** (A Quintana)

Manifestem la més enèrgica oposició a la imminent aprovació de la llei de llengües d'Aragó

La Plataforma per la Llengua expressa una profunda preocupació per la imminent aprovació de la *Ley de uso, protección y promoción de las lenguas y modalidades lingüísticas propias de Aragón* per part del PP i el PAR.

Avui s'ha debatut en comissió i s'han rebutjat totes les esmenes en contra presentades per CHA, IU i PSOE del Projecte de Llei i ara quedarà només pendent la ratificació pel Ple de les Corts Aragoneses. L'aprovació d'aquesta llei significarà la revocació de la *Ley de uso, protección y promoción de las lenguas propias de Aragón* aprovada pel PSOE i CHA l'any 2009. La principal novetat que introduïda la Llei de 2009 era el reconeixement de l'existència de comunitats lingüístiques de parla catalana i aragonesa dins el territori aragonès, però, en cap cas, convertia aquestes llengües pròpies d'Aragó en oficials de la Comunitat Autònoma.

En canvi, si s'aprova definitivament la Llei impulsada pel PP i el PAR, oficialment a l'Aragó ja no es parlarà aragonès o català sinó que quedaran rebatejades com a LAPAPYP (Lengua Aragonesa Propia de las Áreas Pirenaica y Prepirenaica) i LAPAO (Lengua Aragonesa Propia del Área Oriental), respectivament. Aquestes mesures esperpèntiques i contràries a la unitat de la llengua catalana, no tenen cap base científica, i s'emmarquen dins la ofensiva contra el català i els drets lingüístics dels catalanoparlants a tots els territoris de parla catalana engegada pel Partit Popular.

Però, la Llei proposada pel PP i el PAR, a més de negar la unitat de la llengua catalana i inventar-se una nova denominació de la llengua, sense cap tradició ni base científica, també comporta una major marginació de la llengua pròpia en l'àmbit públic. Per exemple, els topònims oficials ja no seran en català, sinó en castellà i les formes catalanes passen a ser optatives o les actes, acords i documents dels ajuntaments de la zona catalanoparlant no s'hauran de redactar en català i castellà. Només serà obligatori redactar-ho en castellà i el català passa a ser optatiu.

Tanmateix, cal destacar que s'han presentat 171 esmenes al projecte de llei presentat pel PP i el PAR. Dues formacions polítiques del Parlament Aragonès, CHA i IU, han presentat esmenes a la totalitat, que han estat rebutjades. En aquestes esmenes a la totalitat el CHA defensa un model de tres llengües oficials: castellà, català i aragonès. El castellà i l'aragonès serien oficials a tot el territori, mentre que el català només seria oficial a la zona catalanoparlant. Un model inspirat en el català, on hi ha tres llengües oficials, però l'ocità només és preferent a l'Aran. En canvi, IU defensa un model on el castellà sigui la llengua oficial de tot el territori i l'aragonès i el català en les àrees on sigui llengua pròpia.

La Plataforma per la Llengua vol expressar la més enèrgica repulsa al projecte de llei aprovat pel PP i el PAR, que atempta greument contra la unitat de la llengua catalana i reforça la marginació del català en els territoris catalanoparlants de l'Aragó. Així mateix, alerta que aquesta nova agressió al reconeixement i normalització de la llengua catalana, s'emmarca dins l'ofensiva engegada pel PP a tots els territoris catalanoparlants de l'estat.

Manifestem la més enèrgica oposició a la imminent aprovació de la llei de llengües d'Aragó

La Plataforma per la Llengua expressa una profunda preocupació per la imminent aprovació de la *Ley de uso, protección y promoción de las lenguas y modalidades lingüísticas propias de Aragón* per part del PP i el PAR.

Avui s'ha debatut en comissió i s'han rebutjat totes les esmenes en contra presentades per CHA, IU i PSOE del Projecte de Llei i ara quedarà només pendent la ratificació pel Ple de les Corts Aragoneses. L'aprovació d'aquesta llei significarà la revocació de la *Ley de uso, protección y promoción de las lenguas propias de Aragón* aprovada pel PSOE i CHA l'any 2009. La principal novetat que introduïda la Llei de 2009 era el reconeixement de l'existència de comunitats lingüístiques de parla catalana i aragonesa dins el territori aragonès, però, en cap cas, convertia aquestes llengües pròpies d'Aragó en oficials de la Comunitat Autònoma.

En canvi, si s'aprova definitivament la Llei impulsada pel PP i el PAR, oficialment a l'Aragó ja no es parlarà aragonès o català sinó que quedaran rebatejades com a LAPAPYP (Lengua Aragonesa Propia de las Áreas Pirenaica y Prepirenaica) i LAPAO (Lengua Aragonesa Propia del Área Oriental), respectivament. Aquestes mesures esperpèntiques i contràries a la unitat de la llengua catalana, no tenen cap base científica, i s'emmarquen dins la ofensiva contra el català i els drets lingüístics dels catalanoparlants a tots els territoris de parla catalana engegada pel Partit Popular.

Però, la Llei proposada pel PP i el PAR, a més de negar la unitat de la llengua catalana i inventar-se una nova denominació de la llengua, sense cap tradició ni base científica, també comporta una major marginació de la llengua pròpia en l'àmbit públic. Per exemple, els topònims oficials ja no seran en català, sinó en castellà i les formes catalanes passen a ser optatives o les actes, acords i documents dels ajuntaments de la zona catalanoparlant no s'hauran de redactar en català i castellà. Només serà obligatori redactar-ho en castellà i el català passa a ser optatiu.

Tanmateix, cal destacar que s'han presentat 171 esmenes al projecte de llei presentat pel PP i el PAR. Dues formacions polítiques del Parlament Aragonès, CHA i IU, han presentat esmenes a la totalitat, que han estat rebutjades. En aquestes esmenes a la totalitat el CHA defensa un model de tres llengües oficials: castellà, català i aragonès. El castellà i l'aragonès serien oficials a tot el territori, mentre que el català només seria oficial a la zona catalanoparlant. Un model inspirat en el català, on hi ha tres llengües oficials, però l'occità només és preferent a l'Aran. En canvi, IU defensa un model on el castellà sigui la llengua oficial de tot el territori i l'aragonès i el català en les àrees on sigui llengua pròpia.

La Plataforma per la Llengua vol expressar la més enèrgica repulsa al projecte de llei aprovat pel PP i el PAR, que atempta greument contra la unitat de la llengua catalana i reforça la marginació del català en els territoris catalanoparlants de l'Aragó. Així mateix, alerta que aquesta nova agressió al reconeixement i normalització de la llengua catalana, s'emmarca dins l'ofensiva engegada pel PP a tots els territoris catalanoparlants de l'estat.

El català, a un pas de desaparèixer a l'Aragó

s

Aquesta setmana s'ha debatut a les Corts Aragoneses la Llei de Llengües de l'Aragó, una norma que passa a considerar la parla catalana i aragonesa com a present però sense oficialitat a la Comunitat Autònoma. Les esmenes en contra de la norma, de CHA, IU i PSOE, han estat desestimades.

M. Folch i $\frac{1}{2}$ Aquesta setmana s'han rebutjat les esmenes a la revocació de la *Ley de uso, protección y promoción de las lenguas propias de Aragón*, una norma que, en ser aprovada, pretén tenir en consideració una única llengua oficial al territori, el castellà, i eliminar-ne l'oficialitat de les altres presents a l'Aragó.

Després de la desestimació de les esmenes presentades pels partits CHA, IU i PSOE aquesta setmana, la normativa queda només pendent la ratificació pel Ple de les Corts Aragoneses. L'aprovació d'aquesta llei significa el reconeixement de l'existència de comunitats lingüístiques de parla catalana i aragonesa dins el territori aragonès, però sense convertir-les, en cap cas, en comunitats amb una llengüa oficial de la Comunitat Autònoma.

D'aquesta manera, amb l'aprovació de la Llei de Llengües de l'Aragó a la zona ja no es parlarà aragonès o català sinó que LAPAPYP (Lengua Aragonesa Propia de las Áreas Pirenaica y Prepirenaica) i LAPAO (Lengua Aragonesa Propia del Área Oriental), respectivament.

Aquestes mesures han estat qualificades d'"esperpèntiques i contràries a la unitat de la llengua catalana" per la Plataforma per la Llengua, la qual ha comunicat que la norma "no té cap base científica", i que s'emmarca dins "l'ofensiva contra el català i els drets lingüístics dels catalanoparlants a tots els territoris de parla catalana engegada pel Partit Popular".

"S'inventen una nova denominació de la llengua, sense cap tradició ni base científica, que comporta una major marginació de la llengua pròpia en l'àmbit públic" ha denunciat l'ONG del català.

El català i l'aragonès deixaran de ser reconeguts a l'Aragó aquesta setmana

Dijous es votarà la polèmica nova llei de llengües imposada pel Partit Popular

El català i l'aragonès són a un pas de deixar de ser reconeguts a l'Aragó. Aquest dijous es votarà a les Corts d'Aragó la polèmica llei de llengües imposada pel Partit Popular, que serà aprovada amb tota probabilitat tenint en compte que té el suport tant del PP com del Partido Aragonés (PAR).

La nova llei pràcticament esborra tant el català com l'aragonès i deixa sense cap mena de protecció per part d l'administració. D'una banda, l'aprovació d'aquesta llei implica la derogació de l'anterior llei de llengües, que reconeixia, per exemple, l'existència dels catalanoparlants de la Franja de Ponent tot i que mantenia l'espanyol com a única llengua oficial. I, en segon lloc, substitueix els noms de les llengües per uns sorprenents eufemismes: el català passarà a dir-se 'Lengua Aragonesa Propia del Área Oriental' (LAPAO); i, l'aragonès, 'Lengua Aragonesa Propia de las Áreas Pirenaica y Prepirenaica' (LAPAPYP). A banda, el català deixarà de ser oficial als topònims de la Franja.

Aquesta llei, propugnada per la presidenta d'Aragó, Luisa Fernández Rudí, juntament amb la consellera d'Ensenyament Dolores Serrat, que curiosament va néixer i va viure la infantesa a Ripoll, ja ha estat debatuda en comissió parlamentària durant vuit mesos, però no pas sense polèmica: els partits de l'oposició han acabat abandonant la comissió per manca de consensos. Aquesta rapidesa en l'aprovació de la llei contrasta amb la tramitació de l'anterior llei, promoguda pel govern del PSOE de Marcelino Iglesias, que va trigar vuit anys a passar de ser avantprojecte a llei, malgrat que era una exigència de l'estatut d'autonomia aragonès, aprovat l'any 1996.

Luisa Fernández Rudí, presidenta d'Aragó.

L'Aragó rebateja el català de la Franja: LAPAO

El Parlament el declararà
Llengua Aragonesa
Pròpia de l'Àrea Oriental

L'aberració de la LAPAO mereix una resposta contundent

La notícia va saltar ahir i ràpidament es va convertir en objecte de mofa a la xarxa: el govern aragonès aprovarà aquest dijous una llei de llengües que anomena el català de la franja *llengua aragonesa pròpia de l'àrea oriental*, una denominació que, quan es diu en forma de sigles, resulta tan exòtic com LAPAO. La llei deixa molt clar que l'ensenyament en llengües diferents del castellà serà voluntari perquè, segons la consellera d'Educació, Dolores Serrat, es vol evitar "qualsevol tipus d'imposició".

La mesura, tot i no suposar grans canvis respecte a la situació actual, demostra, però, com el PP està disposat a ignorar l'evidència científica de la unitat lingüística en la seva croada contra el català. Una manera molt efectiva i maquiavèlica de convèncer els parlants d'una llengua que això que parlen és poc important, folklòric, residual, és fer-los creure que no té filiació ni nom i que, per tant, cal inventar-se unes sigles administratives per denominar-ho. Ningú a la Franja de Ponent en

dirà LAPAO d'això que parla, però sí que fa un mal innegable a tot el domini lingüístic. La maniobra aragonesa coincideix en el temps amb els esforços del Govern Balear de José Ramón Bauzá de *descatalanitzar* la llengua dels balears (i parlar de mallorquí, menorquí, eivissenc, etc.) mentre al País Valencià els llibres de text

ja fa temps que no permeten referències a la unitat de la llengua i les joventuts del PP assetgen els professors amb campanyes inquisitorials.

Davant d'això, la resposta no pot ser en cap cas la inacció. El Govern i els partits favorables a la unitat de la llengua han de fer un front comú per portar aquesta qüestió al Congrés de Diputats (Josep Antoni Duran i Lleida pot tenir una implicació especial en el debat) i fins i

tot a les instàncies de la UE per denunciar els atacs a una llengua europea com el català. Negar l'evidència científica i fer-ne una manipulació tan grollera no pot sortir gratis en ple segle XXI. Per molt de poder polític i vots que tinguin.

El PP vol convèncer els habitants de la Franja que això que parlen és residual, i per això els neguen la filiació i el nom

Als pobles de les comarques de la Franja s'hi troben missatges de protesta per l'ofensiva contra la llengua catalana. ACN

El català passarà a ser LAPAO a la Franja

El Parlament de l'Aragó l'anomenarà
"llengua aragonesa pròpia de l'àrea oriental"

La llengua que s'ha parlat des de fa segles a la Franja deixarà de dir-se *català* a partir de dijous. El govern aragonès del PP aprovarà una nova llei de llengües que, a més, farà que deixi de ser oficial a la comunitat.

ALBERT SOLÉ

BARCELONA. Aquest dijous el Parlament de l'Aragó votarà una nova llei de llengües amb la qual desaparirà el català de la Franja de Ponent. Els habitants del Matarranya o de la Llitera que el feien servir el seguiran parlant com sempre, això no canviarà d'un dia per l'altre, però a partir de dijous la llengua que parlen deixarà de dir-se *català* i s'anomenarà "llengua aragonesa

pròpia de l'àrea oriental" (LAPAO) i, a més, també deixarà de ser oficial a l'Aragó. El mateix passarà amb l'aragonès, una llengua pròpia minoritària de la zona que es parla al Pirineu d'Oscà, i que passarà a denominar-se "llengua aragonesa pròpia de les àrees pirenaica i prepirenaica" (LAPAPYP).

La nova normativa s'aprovarà només amb els vots del PP i del Partit Aragonès (PAR). La resta de grups de la cambra –el Partit Socialista, la Chunta Aragonesista (CHA) i Esquerra Unida– hi votaran en contra. Els ciutadans, així, tindran dret a parlar aquestes llengües i a estudiar-les en l'ensenyament, però sense que això sigui obligatori. I els topònims podran ser en la llengua pròpia

de la zona, però sempre acompanyats de la forma castellana. A més, la llei suprimeix l'Acadèmia de la Llengua Aragonesa, l'Acadèmia Aragonesa del Català i el Consell Superior de les Llengües d'Aragó, organismes encara pendents de constituir-se.

L'anterior llei de llengües sí que reconeixia l'existència de catalanoparlants a la Franja i de l'aragonès al Pirineu, i, de fet, potenciava la protecció i la promoció d'aquestes llengües, fent de l'Aragó una comunitat trilingüe. Aquella llei es va aprovar el desembre del 2009, durant el mandat del socialista Marcelino Iglesias, nascut a Bonansa, a la comarca de la Ribagorça, i que parla català des que va néixer. Aquella llei també va ser polèmica, ja que el PP i el PAR s'hi van oposar frontalment precisament perquè reconeixia el català. De fet, els pobles governats per aquest partits van presentar un recurs al Tribunal Constitucional, que no va ser admès a tràmit.

L'ofensiva del PP

Però l'any 2011 el Partit Popular va aconseguir recuperar la presidència de l'Aragó, en mans socialistes des del 1999 i que ara governa l'expresidenta del Congrés de Diputats Luisa Fernanda Rudi. De fet, el mateix dia de la investidura com a presidenta de la comunitat –13 de juliol del 2011– Rudi ja va anunciar que presentaria una reforma de la llei de llengües aprovada pels socialistes menys de dos anys abans. L'estiu del 2012 el govern popular de l'Aragó va presentar l'esborrany de la nova llei, en el qual proposava anomenar el català *aragonès oriental*, un fet que quasi cap filòleg va entendre. Rudi, però, ha continuat amb la seva idea, i aquest dijous culminarà la desaparició del català de la Franja de Ponent. Aquest atac contra la llengua a l'Aragó coincideix amb decisions impulsades pels governs populars de les Balears i el País Valencià que minimitzen l'ús del català. —

La xarxa es mofa del #LAPAO

La llei de llengües que votarà el Parlament aragonès que canviarà el nom del català a l'Aragó indigna i és motiu de burla

El Parlament aragonès aprovarà aquest dijous amb els vots del PP i el Partit Aragonès, la llei de llengües que denomina el català "Llengua Aragonesa Pròpia de l'Àrea Oriental" (LAPAO), i que servirà segons el Govern del PP per evitar "qualsevol tipus d'imposició" és una agressió en tota regla a la llengua catalana. La nova llei deroga la anterior norma en la qual l'existència de catalanoparlants de la Franja era reconeguda i l'aprenentatge voluntari. El lingüista Marius Serra ha fet una piulada assegurant que "aquells preocupats a denominar Lapao el català de l'Aragó, estan més a favor de la guerra que de la pau!"

Una mostra del que han dit els piuladors

¿Os imagináis reacción española, si Obama dijese q en Miami no hablan español sino "Lengua Estadounidense Propia del Área Meridional"? #LAPAO

"El castellà hauria de passar a anomenar-se LEPCOS: 'llengua espanyola pròpia del centre, el oest, y el sur'." #LAPAO

Si lo d llamar al catalán #LAPAO no es catalanofobia, q baje Dios y lo vea. Así me ponen muy difícil sostener el argumento del #federalismo.

Per a mi "Camí de sirga", de Jesús Montcada, és una de les obres més formidables mai escrites en #LAPAO pic.twitter.com/HvIZV5ABCC

"La prioridad es salir de la crisis, no el soberanismo". En canvi, convertir el català de la Franja en LAPAO generarà llocs de treball.

Molta conyeta amb el #LAPAO però jo, al currículum, ja figura que parlo 8 llengües.

Parla sense vergonya, parla en #Lapao. I si t'equivoques torna a començar!

Estoy al lao de #LAPAO contra Liu Chao Chi! <http://www.youtube.com/watch?v=w4LuzXl1x5w> ...

OFERTA: máquina traductora #lapao-catalán pic.twitter.com/0HnYrYuB7S

Les agressions al català a la Franja no són noves. El desinterès mediàtic tampoc <http://bit.ly/KQshjF> #LAPAO #arxiu

Només un nacionalisme colonitzador, excloent i agressiu és capaç de canviar el nom de les llengües amb objectius polítics #lapao

Una nova agressió a la llengua, ara el PP diu que el català de la franja passarà a dir-se

#LAPAO <http://ves.cat/fORc> No passaràn!

Té collons que hagin de diferenciar el català aragonès dient-ne #LAPAO, però que del que parlen a Andalusia en segueixin dient castellà.

A l'Aragó la "crema catalana" passarà a dir-se "crema lapao"

Exemples del Diccionari Català-Valencià-Balear- #LAPAO: Foc-Foc-Foc-Foc Llibre-Llibre-Llibre-Llibre Porta-Porta-Porta-Porta Ull-Ull-Ull-Ull

A l'Aragó, el català i l'aragonès passaran a anomenar-se LAPAO i LAPAPYP, respectivament

Les dues llengües deixaran de ser reconegudes arran de l'aprovació de la nova Llei de llengües imposada pel Partit Popular

Si tot va sobre el previst, aquest dijous el català i l'aragonès perdran el reconeixement de llengües oficials a l'Aragó per donar pas a la "lengua aragonesa propia del área oriental" (LAPAO) i "lengua aragonesa propia de las áreas pirenaica y prepirenaica" (LAPAPYP), respectivament, per imposició del Partit Popular i amb el vistiplau del Partit Aragonès (PAR). La nova Llei de llengües deixa el català i l'aragonès sense cap protecció per part de l'administració pública de manera que els catalanoparlants de la Franja de Ponent quedaran sense reconeixement i el català deixarà també de ser oficial als topònims de la Franja.

Breu història de la llengua lapao

SEBASTIÀ ALZAMORA

• Els orígens del poble i de la llengua lapao van indistintament units a la història del seu rei medieval més emblemàtic, Jaumao I, que ja al segle XIII va estendre els dominis de la corona i la llengua lapao a d'altres territoris veïns i, fins i tot, d'ultramar: el País Valencià, les Illes Balears, Sardenya o l'Alguer. El rei Jaumao també ho era de la Corona Aragonesa, cosa que explica l'origen de l'acrònim que de fet és el vocable *lapao* (llengua aragonesa parlada a l'àrea oriental). Al País Valencià, que ara exigeix que se'l titlli de Comúnicació Valenciana, l'idioma lapao va derivar en el valencià, que és un idioma que es parla i s'escriu com el lapao, però fent servir la *-e* en les terminacions verbals, i la interjecció *xe!* en l'inici de cada frase. Verbigràcia. "*Xe, fill de puta! Et pague un colacao si em convides a una paella!*" I en eixe estil. A les susdites Illes, la llengua lapao va fructificar ricament en cinc idiomes, a saber: el mallorquí, el menorquí, l'eivissenc, el formenterenc i el cabreenc (sense que ningú s'hagi de sentir ofès per aquest nom, atès que és un idioma que només parlen les cabres i les sargantanes).

• Rient rient, el poble lapao va perdre els seus furs i el seu dret cap al segle XVII, entre el Compromís de Casp (una cosa casposa) i el Decret de Nova Planta, antecedent dels *decretazos* que havien de venir tres segles més tard. La pèrdua va anar en favor del poble arxiquès (Argentina, Xile, Equador, Espanya), que es va fer hegemònic a les terres lapao sense gaires complicacions, amb l'ajut de les elits dominants, que van fer tot el que van poder per acostar-se a l'ideal polític i cultural de la nova dominació arxiquesa.

• Així va anar la cosa. El problema es va complicar amb un parell de guerres: la de Successió o Secepció (segons les preferències de cada historiador) i la Guerra Civil del primer terç del segle XX, a més d'algunes guerres que hi va haver a l'entremig, però que ningú recorda. A aquestes altures, tot faria pensar que la llengua lapao ja seria història, i que la llengua arxiquesa se li hauria imposat com qui bufa i fa ampolles.

• Però no va anar ben bé així. El poble lapao va resultar ser molt més tossut del que semblava a primer cop d'ull, i a finals del segle XIX va engendrar un nacionalisme burgès que aspirava a convertir la llengua lapao en llengua de cultura, sense detriment ni perjudici del prestigi de la llengua arxiquesa. Aquesta aspiració era òbviament totalitària, i per això, dels nacionalistes lapao, i dels lapao en general, se'n diu habitualment que són insolidaris, xenòfobs, racistes, ofuscats, i, sobretot, nazis. El més curiós és que ells van ser, durant gairebé un segle, el motor de la prosperitat arxiquesa. Però que tinguessin la pretensió de parlar el seu idioma, i de donar-li el nom de lapao, era, evidentment, un abús intolerable. Última notícia: s'ha descobert el burca (balear usat rarament per la comunitat arxiquesa), que, pel que es veu, és un altre detritus del totalitari lapao. Seguirem informant.

Sobre el LAPAO

La portera de l'edifici de Barcelona on vaig néixer i viure durant una pila d'anys era de Nonasp, un poble del Matarranya, una comarca del que anomenem Franja de Ponent. Amb ella vaig aprendre una pila de mots bellíssims que mai no oblidaré. Avui m'he llevat i he descobert que ja puc apuntar una llengua més a les que ja sabia: el LAPAO, que és la manera com el govern aragonès vol anomenar, a partir d'ara, el català que els franjolins parlen entre ells des de fa mil anys. Tant se val com en diguin. Al cap i a la fi, quan vagi a Nonasp, a Fraga o a la Freixnedra seguiré parlant amb aquella bona gent com sempre ho he fet. I ells em respondran de la mateixa manera, i el govern aragonès continuarà tractant aquella parla amb el mateix menyspreu i no deixarà pas de considerar-la un *champurraeo*, que és el que veritablement pensen.

ANTONI BOLXAÍNAS I FORTSAL

LAPAO, la nova denominació del català de la Franja, trending topic a tot l'estat

A falta d'unes hores de que comence la pròxima sessió plenària de les Corts d'Aragó, la nova Llei de Llengües d'Aragó ha generat molt de rebombori a les xarxes socials. Des d'ahir al tard, twitter va ple de comentaris sobre la denominació que la nova llei farà de les llengües, eliminant la definició de 'català' a la parla de la Franja i convertint-la en la nomenclatura LAPAO (Lengua Aragonesa Propia del Área Oriental). La pròpia sigla no utilitza ni tan sols la parla autòctona per a definir la pròpia llengua, sinó que utilitza el castellà. En la mateixa situació es troba l'aragonès, llengua dels pirineus, i que la nova Llei de Llengües de l'Aragó defineix com LAPAPYD (Lengua Aragonesa Propia de las Áreas Pirenaica y Prepirenaica).

L'aprovació de la nova Llei de Llengües de la DGA, que tirarà endavant gràcies als vots del PP i del PAR (coalició de govern), ha aixecat polseguera a twitter i al llarg de les últimes hores han aparegut missatges d'escepticisme, de sorpresa i de rebuig a la llei. De fet, LAPAO s'ha convertit en trending topic a tot l'estat, i des del mateix Matarranya ha hagut missatges en contra de la nova llei. Una vegada més, el nom de la llengua centra tot el debat i no la presència de la llengua en el dia a dia dels habitants de la Franja. Al Matarranya, el català és present a la majoria de cases. En canvi, no ho és a l'escola, on l'ensenyament és 100 per cent en castellà. La nova

lleï de llengües redefineix les parles i parla de la seua dignificació, però a l'escola no estaran presents ni l'aragonès ni el català.

Curiosa també la imatge que ha aparegut a les xarxes socials amb

el títol MAPA (Mapa Aragonés Propio de Aragón), on apareixen les tres llengües que es parlen a Aragó. Per un costat trobem LAPAO (Lengua Aragonesa Propia del Área Oriental), situada a les comarques del Matarranya, Baix Aragó, Baix Cinca, La Llitera i Ribagorça, i també el LAPAPYD (Lengua Aragonesa Propia de las Áreas Pirenaica y Prepirenaica) als pobles on és present l'aragonès. A la resta d'Aragó, és a dir, als municipis on només parlen castellà, el mapa el defineix com

LAPOLLA (Lengua Aragonesa Propia de Otros Lindos Lugares de Aragón), forma amb el que li volen donar un toc bromista a un tema tan seriós com la llengua d'una terra. Una de les coses que xoca de la llengua és que són els regidors de cada municipi els que denominaran la llengua del seu poble.

El PP aragonès s'ha begut l'enteniment i fa el ridícul

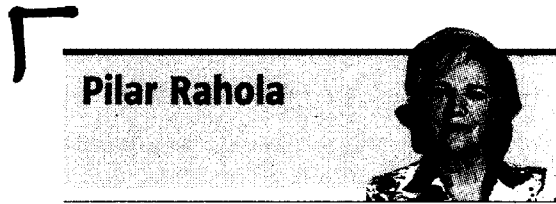

El pròxim dijous el govern aragonès que presideix la inefable pepera Luisa Fernanda Rudi perpetrarà amb la col·laboració dels regionalistes del PAR un dels més ridículs i vergonyants actes contra la llengua catalana que un govern ultraespanyolista ha perpetrat mai, aprovaran la llei de llengües de l'Aragó que per decret decideix que la llengua catalana que es parla a la Franja de Ponent s'anomenarà **LAPAO** (llengua aragonesa pròpia de l'àrea oriental). I per fer encara més el ridícul la llengua aragonesa passarà a dir-se **LAPAPYP** (llengua aragonesa pròpia de les àrees pirenaica i prepirinenaica). S'ha de dir que aquesta decisió l'han pres una gent que no parla cap de les dues llengües abans citades, ni les entenen, però ja se sap que aquests que tenen **LAPOLLA** [a la boca](llengua aragonesa pròpia de otros lindos lugares de Aragón) a la boca s'han destacat per perpetrar tota mena d'atacs contra la llengua catalana, i en aquesta cacera també han decidit aprofitar per atacar l'altra llengua de l'aragó, l'aragonès. Una segona conseqüència de l'aplicació d'aquest despropòsit marca PP és que el PP podrà canviar els topònims, és a dir, els topònims de la Franja de Ponent seran castellanitzats.

En un exemple del cinisme d'aquesta gentussa del PP aragonès la consellera d'Educació, Universitat, Cultura i Esport de la Comunitat d'Aragó, Dolores Serrat ha afirmat que aquesta llei pretén garantir la diversitat lingüística evitant "qualsevol mena d'imposició" imposant el castellà i canviant el nom de les altres dues llengües, això sí, reconeixen que així deroguen els aspectes relacionats amb "la normalització del català i l'aragonès".

I que diu la presidenta de la secció de la regió nord-est del Partit Popular, Alicia Sánchez Camacho, sobre aquest assumpte? Res, la seva covardia i submissió la mantenen en silenci davant l'atropellament que els

seus coreligionaris aragonesos han perpetrat contra la llengua catalana. De fet, la secció catalana del PP mai ha criticat als seus coreligionaris valencians que han perpetrat o en el cas de Bauzá (Balears) està perpetrant atropellament infames contra la llengua catalana.

Pilar Rahola

El Rudiao

La imaginación al poder de las redes sociales ha vivido un momento estelar con el lapao, que la señora Rudi quiere aprobar, en su triste intento de despreciar al catalán. A partir de ahora, pues, y gracias al integrismo ideológico, pero también a la completa falta de sentido del ridículo, el catalán hablado en Aragón se llamará “lengua aragonesa propia del área oriental” (lapao), lo cual abre la veda a todo tipo de definiciones, a cual más estafalaria. Por ejemplo, un tuitero proponía dos definiciones más, el lapapyp, que sería la “lengua aragonesa propia de las áreas pirenaicas y prepirenaicas”, y el lapolla, “lengua aragonesa propia de otros lindos lugares de Aragón”. Haciendo extensiva la cosa al castellano de Miami, por ejemplo, Obama podría proponer el lepam, o “lengua estadounidense propia del área meridional”, y en Catalunya al castellano le llamaríamos ipaop, cuya versión en lapao sería “idioma propi de l'àmbit occidental de la Península”.

Al mismo tiempo deberíamos revisar algunos conceptos y así, por ejemplo, la magnífica novela de Jesús Moncada *Camí de sirga* no estaría escrita en catalán sino en lapao, lo cual es extraordinario porque Jesús pensaba que escribía en un idioma que nunca aprendió.

También se resentirá la gastronomía, y así a la crema catalana se le dirá

Al castellano le llamaremos ipaop, que en lapao es “idioma propi de l'àmbit occidental de la Península”

“crema lapao”, y si se trata de política, el bueno de Duran Lleida tendrá un motivo para explicar su actual desconcierto, no en vano al hablar en lapao sus compañeros convergentes no lo entienden.

La industria editorial vivirá un día grande, porque se pedirán miles de ejemplares del nuevo diccionario lapao-catalán-lapao, y así podremos saber que *finestra* en catalán se llama *finestra* en lapao, y lo mismo pasa, curiosamente, con otros millones de palabras más. Es lo que tiene el espíritu imperialista de Catalunya, que hasta clonifica otros idiomas. Y en suma, los simpáticos habitantes de la Franja habrán vivido durante casi mil años hablando un idioma que resulta que no existía en su territorio, lo que los convierte en personas realmente despistadas. Por suerte, todo este embrollo que ha durado siglos será despejado por el buen hacer de un Gobierno aragonés que sabe que la política no es el arte de resolver problemas, sino de crearlos allí donde no existían. A estas alturas del artículo debería hablar de la cruzada que el PP actual lidera contra el catalán, y que es tan frontal que hará bueno a Aznar. Y también debería decir que el intento de destruir el legado lingüístico de un pueblo es una forma brutal de intolerancia que sitúa a Rudi en la zona oscura del nacionalismo español. Debería decir esto y más cosas, pero lo del lapao es tan fuerte que me inclino por recordar una frase de los sabios Les Luthiers que define a la perfección el tema: “No soy un completo inútil. Por lo menos sirvo de mal ejemplo”. ¿Conocerá Rudi a Les Luthiers?●

DIMECRES, 8 DE MAIG A LES 00:00H *CULTURA*

ESTATAL

LAPAO i LAPAPYP una altra agressió

La Presidenta aragonesa ataca la unitat de la llengua i alimenta així de nou el secessionisme lingüístic

La unitat de la llengua ha sigut sempre un dels arguments que es fan servir per acostar-se a una o altra postura política. Malauradament, l'opció del secessionisme ha esdevingut sempre un argument demagògic eficient malgrat els esforços d'entitats i individus compromesos en defensar la seua llengua i cultura. L'últim capítol, senzillament indignant.

Eduard Ferrando/ RedactaVeü

Al Diccionari de l'Institut d'Estudis Catalans (l'acadèmia de la llengua catalana encarregada de tenir cura d'aquesta), es recull el terme eufemisme com: "Mot o locució d'expressió suau, atenuada, en lloc d'un de dur, inconvenient o desplaent", és a dir, una paraula que hom fa servir per evitar-ne una altra que pot ferir la sensibilitat d'algú altre. Una de les formes, sens dubte la més suau, d'entendre la nova 'lleï de llengües' del Govern d'Aragó, en què es proposa dir al català de la Franja de Ponent LAPAO i a l'aragonès pirenaic i prepirenaic LAPAPYP, és pensar que fan servir un eufemisme per no ferir aquells que no se senten catalanoparlants o tenen un sentiment aragonès que exclou els veïns catalans de manera necessària. La realitat i la situació actual però, fan pensar d'una altra forma.

No és nova aquesta tendència d'evitar dir el 'demoníac' nom de català per referir-se a la nostra llengua (que ens ho diguen als valencians!) però ara sí que té un punt, fins i tot, còmic. Si analitzem els dos noms podem observar que són dos acrònims. LAPAO recull la denominació: Llengua Aragonesa Pròpia de l'Àrea Oriental; mentre que LAPAPYP vol dir: Llengua Aragonesa Pròpia de les àrees Pirenaïques i Prepirenaïques. No han pensat, ni un segon, en aquells pobres usuaris de la llengua que han de nomenar-se 'lapapyparlants' (quina cacofonia més estètica) o inaugurar un 'congrés de lapao', per altra banda, un final de mot fonèticament inèdit en 'la seua' pròpia llengua. Inventar més acrònims recurrents és feina ja de les xarxes socials.

Aquesta proposta, sense ànim de comparar, supera amb escreix la de Nicolau Primitiu qui, per evitar ferir sensibilitats geogràfiques, proposà a principis del segle XX el terme 'bacavés', que incloïa les primeres síl·labes de balear, català i valencià ordenades alfabèticament. Com es pot intuir, simplement s'evitava l'ús del terme català però se'n visualitza un reconeixement de la unitat de la llengua. A més, no cal ni recordar la situació onomàstica sobre aquest tema que tenim al País Valencià, on històricament ha existit un fort rebuig al fet d'anomenar català la llengua parlada al territori. Aquest fet però, té un fort suport acadèmic perquè prové de gent provadament preparada per poder-ne opinar i no escau per tant comparació possible. Amb tot, no podem perdre de vista com d'especial és la nostra llengua, ja que ocupa un territori històricament i violentament agredit en la seua cultura, i actualment poc cohesionat políticament, cosa que està creant un absurd rebuig que ens duu a crear situacions ridícules com la que ens ocupa. De fet, a la 2a part de la introducció del DIEC es reconeix aquesta sensibilitat quan es diu: "Els catalanoparlants tenen una actitud hipersensible respecte a la variació territorial, que no tenen els usuaris d'altres idiomes amb molta més diversificació", òbviament es destaca així que el sentiment de pertinença al català dels propis parlants s'ha anat reduint i més en els últims anys.

El recurs del Govern d'Aragó però, denota la manca d'imaginació d'uns responsables que demostren la manca de formació filològica i lingüística suficient per determinar unes llengües catalogades des de fa temps, o almenys això demostren. No seríem capaços d'assimilar, i aquest argument per evident resulta estúpid, que un grup de polítics, amb els interessos corresponents creats i afermats a la disciplina del seu partit, decidiren amb els seus vots una resolució d'un problema matemàtic o un diagnòstic d'un professional de la medicina. En canvi, decidiran pròximament que la llengua que es parla, per exemple, a Mequinensa (bressol de Jesús Moncada un dels millors escriptors en llengua catalana) és LAPAO i no català. Els arguments dels especialistes de la matèria, dels acadèmics que en segueixen la seua evolució, queden absolutament desprotegits, agredits per una decisió interessada en guanyar vots i destruir tot allò que no porte la marca de l'Estat espanyol. Perquè sens dubte aquesta és la voluntat històrica d'un Estat obsessiónat en fer desaparèixer la nostra llengua.

Finalment, i sense tanta literatura, una dada que escenifica l'actitud i el 'respecte' dels espanyols amb la nostra llengua i que darrerament hem conegut: "Huit països superen l'Estat espanyol en nombre d'estudiants universitaris en català". Què podem esperar?

Jordi Palmer | Actualitzat el 07/05/2013 a les 23:59

La Franja de Ponent contra el lapao: «És una barbaritat i un disbarat»

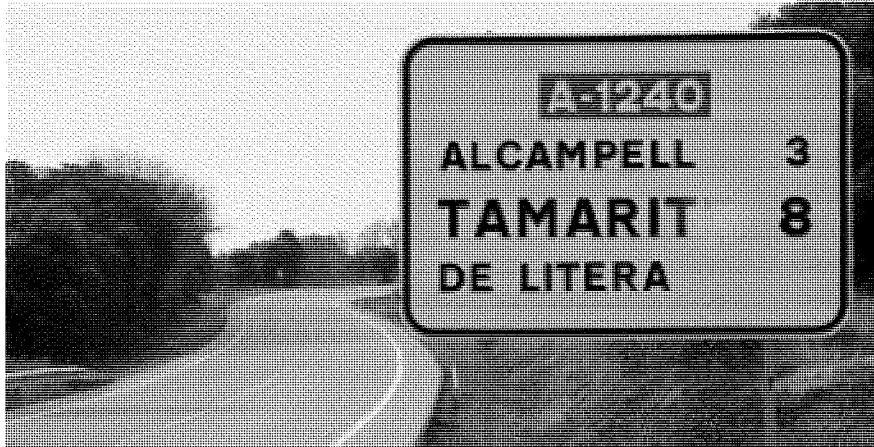
Lingüistes i sociòlegs aragonesos catalanoparlants coincideixen a denunciar la intencionalitat política d'una llei de llengües que busca "eliminar tot el que soni a català"

Pintada a favor del català a la Franja de Ponent Foto: ACN

"El lapao és una barbaritat", aquesta és la idea en la que coincideixen diversos especialistes aragonesos i amb vincles a la Franja de Ponent consultats per **Nació Digital** per valorar la modificació de la Llei de Llengües d'Aragó que dijous serà aprovada per les Corts i quesagrarà un doble lingüicidi abandonant els noms universalment reconeguts de català i aragonès per substituir-los per les denominacions de Llengua Aragonesa Pròpia de l'Àrea Oriental (LAPAO) pel català i Llengua Aragonesa Pròpia de l'Àrea Pirinenca i Prepirinenca (LAPAPYP) per l'aragonès.

De fet, l'anul·lació del nom amb que és coneguda la llengua pròpia de la Franja, el català, retorna el debat sobre les llengües aragoneses "al principi de la democràcia", segons apunta el sociòleg Natxo Sorolla, natural del Matarranya i membre xarxa Cruscat -Coneixementes, representacions i usos del català- que destaca que la nova llei "és un pas enrere respecte al 2009". De fet, la llei aprovada ara fa quatre anys dotava el català i l'aragonès d'un tímid reconeixement que, tot i no oficialitzar aquestes llengües, permetia una certa normalització que ara es posa en dubte des de l'esfera política. Des del camp acadèmic però, no hi ha dubte que la llengua "és el català", segons assegura José Bada, expresident del Consell Superior de Llengües d'Aragó, primer conseller de cultura aragonès i també catalanoparlant de la Franja, que considera "un disbarat" la nova llei, al temps que apunta que per la mateixa regla de tres, el castellà hauria de ser "aragonès occidental".

Un altre catalanoparlant, el filòleg Javier Giralt, cap del Departament de Lingüística General i Hispànica de la Universitat de Saragossa considera que la "barbaritat" d'amagar el nom de català, "és una concessió a la idea d'aragonès oriental defensada per plataformes com la Facao i No Hablamos Catalán", grupúsculs contraris a la unitat de la llengua que "no tenen cap pes específic però sí connexions amb el PAR". Tant és així que el filòleg Ramon Sistac, membre de la Secció Filològica de l'IEC i del Departament de Filologia Catalana i Comunicació de la Universitat de Lleida i lleidatà amb nexes familiars a la Llitera considera que el canvi de noms, "pot resultar fins i tot gràcies ise'n poden fer acudits , però respon a una planificació clara feta amb tota la mala llet possible".

Una clara intenció política

De fet, el que planteja la llei no és una qüestió filològica ni sociolingüística, ja que segons Sorolla, "el nucli de la llei no discuteix com es protegeixen les llengües sinó quin nom se'ls dona". Un nom, de fet, inexistent, ja que la llei només diu "que és la llengua aragonesa que es parla a la part oriental", segons recorda Giralt mentre Sistac corrobora: "Les llengües tenen sempre per nom un gentilici, no un circumloqui". El mateix filòleg recorda que "els règims autoritaris utilitzen aquesta mateixa tècnica, la de treure el nom a les persones per convertir-los en no-res".

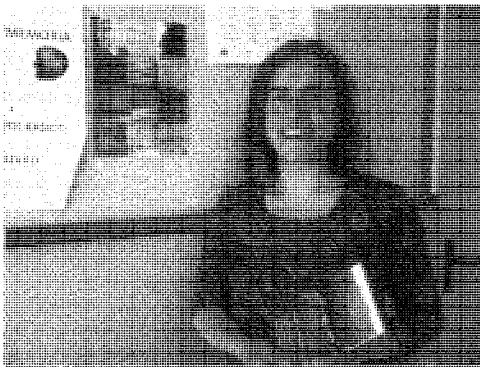
La raó de fons de tot plegat, es trobaria, segons Bada, "en les incomprensions mútues entre aragonesos i catalans", que per Giralt s'amaguen en "una manera de defensar la identitat

aragonesa negant que es parla català i que porta a eliminar tot el que soni a català, quan és perfectament possible defensar que som aragonesos i que parlem català". De fet, Sorolla apunta que la intencionalitat última és la de "separar els parlants de la Franja de la resta de catalanoparlants", mentre que Sistac considera que en la nova llei de llengües convergeixen dues maniobres anticatalanes. La primera, a nivell aragonès, busca "carregar-se la diversitat interna a l'Aragó i està impulsada pel PAR", mentre la segona, a nivell espanyol, "forma part de la ofensiva general del PP contra el català". Tant és així que, conclou Sistac, "l'Aragó és com una Espanya en petit, una metàfora de l'Espanya que no accepta cap mena de diversitat informàtica". I és en aquest marc en el que es produeixen "barbaritats" com la d'anomenar 'lapao' el català, llengua pròpia del que al Principat anomenem Franja de Ponent.

Pepa Nogués: “El català, a la Franja, ho té gairebé tot en contra”

Agustí Mas (<http://www.nuvol.com/autor/agusti-mas>). Barcelona (<http://www.nuvol.com/lloc/barcelona>).

Pepa Nogués, tècnica de l'Associació Cultural del Matarranya i professora de català a Vall-de-roures, explica que la població de la Franja de Ponent veu amb “molta indignació i molta preocupació” el procés d'aprovació de la nova llei de llengües de l'Aragó, que suprimeix el nom de català i que impedeix desplegar l'antiga llei que, per exemple, obria la porta a la presència del català a l'ensenyament. En declaracions al programa Estira la llengua (<http://www.rtva.ad/pujat/media/29-04%20estira%20la%20llengua.mp3>), Nogués explica que seguiran treballant per mantenir la llengua, que s'acosta a un procés de substitució lingüística preocupant i normalitzar una situació en què el català entra a l'escola com a llengua estrangera.

Pepa Nogués

La setmana passada, la comissió de cultura del parlament de l'Aragó va aprovar el projecte de la nova llei de llengües. Aquest text, quan s'aprovi, revocarà la llei vigent fins ara, aprovat per socialistes i aragonesistes, que tot i que no aportava gaires novetats en aquesta qüestió, reconeixia l'existència del català a l'Aragó. Al marge del que pugui acabar comportant aquesta llei, que es veu a venir que bloquejarà qualsevol tipus d'avenç en la normalització legal i d'ús del català, li canvia el nom. De fet, no queda clar si l'anomenen **LAPAO** (llengua aragonesa pròpia de l'àrea oriental) o **LAPAPIP** (llengua aragonesa pròpia de l'àrea pirinenca i prepirinenca). Una se suposa que és allò que sempre s'ha conegut com a aragonès i l'altra, el que sempre s'ha anomenat català.

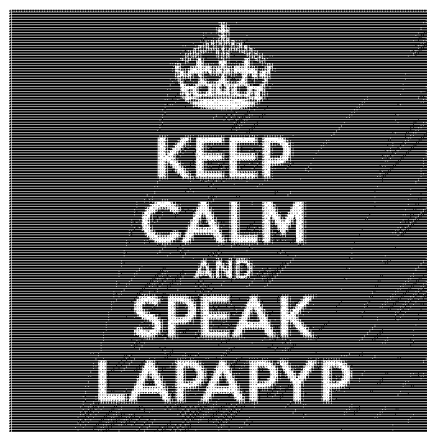
Pepa Nogués és tècnica de l'Associació Cultural del Matarranya (ASCUMA) i professora de català a l'IES Matarranya de Vall-de-Roures. No té plaça fixa perquè cap llei reconeix l'ensenyament públic i en català. De fet, **ensenya el català com a llengua estrangera** gràcies a un programa específic de trilingüisme a què s'ha apuntat el centre. Nogués viu aquest procés legal “**amb molta indignació i molta preocupació**”. Però és optimista i afegeix que “la manera de treballar des de l'ASCUMA i de moltes entitats i organismes de la Franja és treballar en positiu, estar amatents a la llei i intentar que estes coses no puguem passar. **No hem de perdre de vista el treball del dia a dia perquè no canviarà**”.

I és aquesta feina constant el que impedeix, de moment, que el català defalleixi. Nogués recorda que, “segons les estadístiques, és el lloc amb un ús oral de la llengua més elevat”. Concreta que, segons les darreres estadístiques, del 2003 i del 2005, l'ús era d'un 95% de la població. “Això ha baixat una mica. Ara hem tingut immigració procedent d'altres països que aprèn castellà perquè **la gent del territori els aconsella que aprenguin castellà donada la baixa autoestima que hi ha a la llengua pròpia**”. Tot i així, diu, segura de si mateixa, que “tot el que sentiràs pel carrer serà català” però no treu que “passa per una situació molt dèbil i es pot produir una substitució lingüística”.

I aquí ve la qüestió preocupant: “**els nostres fills comencen a parlar castellà amb els amics, que són també de procedència catalanoparlant**. Això és una cosa històrica que no havia passat fins ara mai aquí, i que passa perquè la llengua formal [el castellà] cada vegada té més presència perquè la utilitzem al llenguatge escrit a tot arreu i això està afectant la llengua oral”. Prou gràfic és que Pepa Nogués parla de “llengua formal” per referir-se al castellà, diferenciant-lo del català, que inconscientment defineix com a informal.

Davant d'aquest principi de substitució lingüística, un grup de pares i mestres s'han unit en una associació. L'objectiu és fer, i ja n'han fet força, “activitats per als nens que siguen en català fins a també explicar als seus mestres que aquí hi ha una llengua que és el català i que ells han d'ajudar que els nens valorin la seua llengua pròpia i també a les institucions per anar incentivant que això millori”. I hi ha un altre factor, els professors castellanoparlants que desconeixen la realitat de la Franja i que, a més, es troben que la gent de la terra no els explica que parlen una llengua que es diu català sinó que és “xapurrau”. Pepa Nogués és molt clara: “**De feina ne tenim molta perquè se pot dir que quasi tot ho tenim en contra**” i afegeix, “tens també tot un sistema que és en castellà i que va molt en detriment de la llengua”.

Nogués explica que la llei que encara és vigent era la primera que reconeixia legalment que el català es parla a l'Aragó. Diu que des de l'inici de l'autonomisme, des del 1984 hi havia hagut reconeixements, per exemple, dins la llei de patrimoni o a d'educació, tot i que sense la paraula “català”. Amb la llei que ara es tramita, diu que “**seguirem en una situació en precari**”. I tan precari com haver d'ensenyar la llengua pròpia del territori com a llengua estrangera. “El que interessa és que els xiquets han de poder aprendre la seua llengua. Com que no hi ha un marc legal, hem de buscar una via i aquesta n'és una”.

<content/uploads/2013/05/LAPAPYP.jpg>]D'aquesta manera, la realitat de l'ensenyament del català a la franja és aquesta. Hi ha escoles que s'han atès a un pla d'ensenyament trilingüe, amb ensenyament en castellà, català i anglès. A primària, poden tenir una assignatura optativa d'entre una i tres hores setmanals de català i el centre, per impartir-la, ha de rebre peticions de pares. És una opció possible des del 1983: **“Després de l'Estatut d'Autonomia de l'Aragó es va poder fer molta cosa i han passat trenta anys i no hem pogut avançar”**. Pel que fa als instituts, “la nova llei no deixa lloc per impartir la llengua pròpia i cada institut busca la seua manera”. Així, a Vall-de-roures, és una assignatura optativa de primer a quart d'ESO. De fet, saber català és vist com una oportunitat per, el dia de demà, poder anar a estudiar a les universitats catalanes i valencianes.

Malgrat la qualitat de matèria optativa, Nogués explica que l'ensenyament del català té un seguiment majoritari. A primària, gairebé el 100% dels estudiants l'escullen. A secundària hi ha dificultats i depèn de cada centre. Diu que a la zona de fraga majoritàriament no s'ofereix com a optativa sinó que és una assignatura més i la poden escollir sense haver de renunciar a cap altra assignatura, de manera que el 100% dels alumnes hi estudien català. Al Matarranya explica que s'hi ha implantat més tard i que es va augmentat progressivament la quota d'estudiants que l'escullen, però amb l'obstacle que, per escollir-la, han de renunciar a altres matèries.

Tot i així, a la Franja de Ponent hi ha molta gent compromesa amb la defensa de la llengua que és molt activa. De fet, sense anar més lluny, només cal veure el gran nombre d'activitats que s'han fet per Sant Jordi o l'organització d'un curs gratuït de català per adults, que inclou la preparació per anar als exàmens de nivell de valencià. Mentrestant, el 9 de maig, el parlament aragonès aprovarà la nova llei de llengües, que ens posa l'etiqueta pintoresca però denigrant de LAPAPIP.

Descarregueu el programa a través d'aquest [enllaç \(http://www.rtva.ad/pujat/media/29-04%20estira%20la%20llengua.mp3\)](http://www.rtva.ad/pujat/media/29-04%20estira%20la%20llengua.mp3):

facebook.com/estiralallengua
@estiralallengua

Agustí Mas

a
r
a
ara.cat

DIJOUS
9 DE MAIG DEL 2013
NÚMERO 885

1,30 EUROS

28

JOAN MANUEL TRESSERRAS

comunicòleg, UAB

Només un PSC
desconcertat subordinaria
el dret a decidir del poble
català a una legalitat
concebuda per impugnar-lo

JOAN REÑÉ

president de la Diputació de Lleida

Si convé, hem de demanar
la intervenció del Consell
de Drets Humans de l'ONU
per aturar els atacs de
l'Estat contra el català

27

MARIANE PEARL
editora de 'China for Change'

Imagneu-vos que els líders
europeus haguessin de
riure's d'ells mateixos com
fan els presidents dels EUA
al sopar amb els periodistes

P 04 07

PROCÉS SOBIRANISTA

KEEP CALM & ENDAVANT

CONSTITUCIONAL

El TC s'alinea amb el PP i tomba
la declaració de sobirania
aprovada a la cambra catalana

ARTUR MAS

El president manté la ruta per
l'estat propi i el Parlament crea
la comissió pel dret a decidir

EDITORIAL

El TC retalla la democràcia

La decisió del Tribunal Constitucional de sus-
pendre la declaració de sobirania aprovada pel
Parlament de Catalunya suposa un pas més en el
descrèdit del sistema polític espanyol i és una
agressió a la voluntat popular comparable a la re-

tallada que va patir l'Estatut. Fins i tot és més
greu, perquè es devalua la democràcia en negar la
llibertat d'expressió als representants del poble
català. El procés, però, tira endavant i segueix
carregant-se de raons. I és més fort que mai.

Aquest cap de setmana, amb l'ARA.

El nou disc de Lax'n'Busto Tot és més senzill

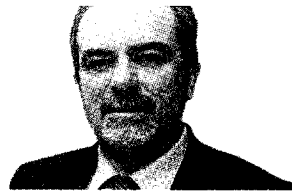

L'estranya obsessió per la llengua

Fa tres-cents anys que suportem una persecució lingüística sense precedents. Quan semblava que la democràcia i la incorporació espanyola a la UE construïen ponts de diàleg i nous camins per explorar, passa exactament tot el contrari. A Espanya està emergint una mena de creacionisme lingüístic institucionalitzat que, contravenint els dictats del coneixement, la ciència i la història, nega la llengua catalana a tots els territoris catalanoparlants i la persegueix en tots els àmbits imaginables.

Al món civilitzat la llibertat dels pobles i les persones s'accepta com un magnífic principi universal. A Espanya evidentment que també, però a condició que els catalans no el posem en pràctica. Ho corroboren les interlocutòries del Tribunal Superior de Justícia de Catalunya perquè el castellà sigui llengua vehicular en el sistema educatiu, les reiterades sentències del Tribunal Suprem contra el model d'immersió lingüística de l'escola catalana, les impugnacions dels reglaments d'ús del català i l'occità a les diputacions catalanes, la croada contra el català al País Valencià i les Illes i la famosa llei Wert. Accions totes elles encaminades a imposar la supremacia de la llengua espanyola i el trencament de la unitat lingüística, històrica i cultural dels Països Catalans.

La persecució del català practica per tots els governs espanyols democràtics –en major o menor grau, però tots!– és una agressió a la convivència que atempta contra els drets dels ciutadans que tenen el català com a llengua pròpia, va contra la realitat social del país i busca la confrontació permanent per desestabilitzar Catalunya i esborrar el que tothom sap i és profecia: que de Salses a Guardamar i de Fraga a l'Alguer s'hi estén un mateix poble amb una mateixa llengua i cultura.

JOAN REÑÉ

PRESIDENT DE LA DIPUTACIÓ
DE LLEIDA

Amb la imminent aprovació del projecte de llei d'ús, protecció i promoció de les llengües i modalitats lingüístiques pròpies de l'Aragó i l'esperpèntica decisió del govern aragonès de convertir el català en LAPAO i l'aragonès en LAPAPYP (per cert, acrònims que causen la mofa general, des de la comunitat científica i acadèmica internacional fins a la quixalla de P-3), hem arribat a una tensió tal que Catalunya haurà de recórrer als estaments internacionals per denunciar i aturar aquest despropòsit que l'estat espanyol aplica per sistema i des de tots els àmbits contra una llengua romànica parlada per deu milions de persones i amb mil anys d'antiguitat.

A aquestes altures de segle XXI és inconcebible, reprovable i intolerable el grau de persecució al qual està arribant una llengua minoritzada com la nostra en una Europa que es presenta com a paradigma de la defensa dels drets de les persones i dels pobles, i que l'any 1992 va crear la Carta Europea de Llengües Regionals i Minoritàries precisament per evitar el que està passant amb

**A Espanya –ara a l'Aragó–
està emergint una mena
de creacionisme lingüístic
institucional al marge
de la ciència i la història**

tanta alegria a Espanya amb el català, l'occità, el basc, el bable i el gallec. Europa no pot mirar cap a un altre costat mentre un dels seus estats membres ataca impunement i des de posicionaments histriònics un patrimoni universal com és una llengua i una cultura que no deixen de ser, què hi farem, llengua i cultura europees.

Crec que és hora que algú li digui al govern aragonès que es preocupi d'allò que realment interessa als seus ciutadans (frase de moda entre els contraris al dret a decidir), en lloc de difondre mites i dogmes lingüístics basats en l'absurditat del no-res, i que protegeixi el ric i variat patrimoni lingüístic de la seva comunitat autònoma. Altrament, s'estan creant problemes on no n'hi ha i on la pervivència de la llengua catalana és un fet natural i una constant que es perd en els segles.

Seria exigible, també, que Espanya s'acostumés a complir els seus compromisos internacionals sense els artificis i tripijocs consuetudinaris, com ara la Carta Europea de Llengües Regionals i Minoritàries que l'estat espanyol signà l'any 2001, justament per salvaguardar les llengües minoritzades. I caldria que els catalans despleguéssim tots els mecanismes nacionals i internacionals disponibles per aturar els atacs reiterats de l'estat espanyol contra la nostra llengua.

Si convé, sol·licitant la intervenció del Consell de Drets Humans de les Nacions Unides, perquè els drets lingüístics són una part indisociable dels drets humans. Pel que fa a la Diputació de Lleida, la fundació Institut d'Estudis Ilerdencs (IEI) continuarà col·laborant com sempre amb les entitats culturals de la Franja de Ponent i, si fos possible, intensificarem les nostres relacions i línies d'actuació a favor de la llengua i la cultura que ens són pròpies i comunes.

POLÍTICA LINGÜÍSTICA

“En pocs anys ningú parlarà català a la Franja”

L'oposició a les Corts d'Aragó diu que la llei que s'aprova avui és una estocada a la llengua

Les Corts d'Aragó aprovaran avui la nova llei de llengües amb els vots del PP i el Partit Aragonès. L'oposició ho troba una aberració lingüística, i auguren la mort del català a la Franja en poc temps.

ALBERT SOLÉ

BARCELONA. Les Corts d'Aragó aprovaran avui una nova llei de llengües amb els vots a favor del PP i el Partit Aragonès (PAR) que deixa el català que es parla a la Franja en perill d'extinció. Enfront, hi haurà els tres partits de l'oposició, el PSOE, la Chunta Aragonésista (CHA) i Esquerra Unida (IU), que troben una aberració el text que es votarà avui. “No voler dir-ne català del català i dir-ne LAPAO és de conya, i si no fos que la cosa és molt seriosa, estariem rient sense parar, però això és un insult i un atac a la dignitat del poble aragonès”, explicava ahir a l'ARA Nieves Ibeas, portaveu de la CHA.

Aquesta nova llei, que substitueix la que van aprovar el 2009 el PSOE i la CHA –i que ja es quedava curta, recorda Ibeas–, va ser aprovada pel

consell de govern de l'Aragó el juliol passat, i des del setembre va passar tots els tràmits parlamentaris abans d'arribar a la votació en el ple d'avui.

El PP va ser molt bel·ligerant durant les comissions i ponències, i no va acceptar cap de les esmenes. Tant la portaveu de la CHA com la del PSOE, Maite Pérez, admeten que senten vergonya com a aragoneses: “M'avergonyeix fer el ridícul com estem fent, aquesta llei no té cap rigor científic ni acadèmic”, deia Pérez a aquest diari. “No hi ha cap reflexió filològica darrere de la posició del PP que hagi permès plantejar un debat. És un burla absoluta a la intel·ligència i som la riota de mig món”, afegia Nieves Ibeas.

Ofensiva política del PP

Tant el PSOE com la CHA lamenten que el PP hagi barrejat el debat sobre la llengua amb el conflicte catalanista. “Jo parlo castellà i no per això sóc castellana, sóc aragonesa. De la mateixa manera que qui parla la llengua catalana a la Franja és aragonès i no català”, comenta la socialista Maite Pérez. Per Ibeas, el PP

Una pintada al marge de la carretera entre Alcampell i l'embassament de Santa Anna. SANTIGLESÍAS

Hipocresia
El PP reconeixia el català el 1999 amb la llei de patrimoni

ha contaminat el debat i ha creat ruptura allà on no n'hi havia. Les dues portaveus també critiquen la hipocresia popular, ja que el 1997 tots els partits de les Corts van aprovar un dictamen que deia que a l'Aragó es parla català, aragonès i castellà. I el 1999, amb el PP al govern, es va presentar la llei de patrimoni aragonès, que també reconeixia les tres llengües. La portaveu de la Chunta sentenciava: “Volen reventar les dues llengües posant-les al mateix nivell que les variants que

Reaccions

El PSOE i la Chunta diuen que el PP ha contaminat el debat

Nieves Ibeas

PORTAVEU DE LA CHA A LES CORTS D'ARAGÓ

“No hi ha cap reflexió filològica en la posició del PP. És una burla absoluta a la intel·ligència i som la riota de mig món”

Maite Pérez

PORTAVEU DEL PSOE A LES CORTS D'ARAGÓ

“Jo parlo castellà i no sóc castellana, igual que els que parlen català a la Franja són aragonesos i no catalans”

es parlin al poble del costat. L'aragonès es morirà segur en poc temps, i en pocs anys no parlarà ningú català a la Franja”.

Per la CHA, part de la culpa de la situació actual és de l'Estatut d'Aragó del 2007: “L'Estatut ja no anomena les tres llengües de l'Aragó perquè el PSOE va claudicar davant del PP i el PAR, i si llavors s'hi haguessin inclòs, ara estariem parlant d'una altra cosa”. El PSOE creu que no hi té a veure, i que ells el 2007 van buscar “el màxim consens”. —

Una empresa llença el traductor instantani LAPAO-CATALÀ!

L'aplicació definitiva que permetrà als habitants de la Franja (Àrea Aragonesa Oriental) i als catalans poder entendre's finalment, després de segles d'incomprensió mútua

L'empresa tecnològica, DAU Apps ha desenvolupat en temps rècord una traductor instantani LAPAO-CATALÀ!, l'empresa reconeix que ha hagut de fer un esforç ingent a nivell gramatical, semàntic i ortogràfic per a poder oferir aquesta aplicació revolucionària que permet traduir instantàniament del català al LAPAO i viceversa. Fereix gratuïtament l'aplicació "perquè sinó, ja se sap, que els garrepes dels catalans no la descarregarien!". A més impulsen una campanya amb el lema: "Parla sense vergonya, parla el LAPAOà" per intentar que els immigrants catalans de la Franja els sigui més fàcil integrar-se a l'Àrea Oriental Aragonesa.

DIMECRES, 8.5.2013, 20:12 H

Duen a terme la pitjor persecució i repressió sofertes de la llengua catalana

Joan Lladonet

HABLE BIEN

Sea Patriota - No sea bárbaro

Es de cumplido caballero, que Vd. hable nuestro idioma oficial o sea el castellano. Es ser patriota.

VIVA ESPAÑA Y LA DISCIPLINA Y NUESTRO
IDIOMA CERVANTINO

¡ARRIBA ESPAÑA!

(Barrido, Ingeniero Sanidad. 4. Madrid. 1942)

Ni amb el decret de Nova Planta, ni amb els successius decrets posteriors, ni amb les contínues lleis i prohibicions, ni amb les dues dictadures, especialment la franquista, ni amb l'etapa de la falsa normalització lingüística viscuda els darrers 35 anys no s'havia reprimit ni perseguit tant la llengua catalana com ho està duent a terme el Govern central de Rajoy (Aznar i la FAES a l'ombra) i el Govern autonòmic de José Ramón Bauzá. És una persecució total que intenta fer desaparèixer d'una vegada la llengua maleïda, la llengua que caracteritza un poble diferent a l'espanyol, un poble que se l'ha intentat, i en part aconseguit, espanyolitzar a la força, un poble que forma una odiada nació, que podria majoritàriament voler convertir-se en Estat.

Que aquesta persecució es duu a terme des de Madrid és ben evident, només cal veure com avança l'arraconament del català a les comunitats on hi ha governs del mateix signe que el Govern central, com és el cas del País Valencià o de les Illes Balears. Al Principat on hi ha un govern que defensa la llengua catalana, és el PP, com a partit a l'oposició, el que intenta introduir mesures a l'escola o impedir que s'apliqui completament el decret del Català (als comerços, als cinemes, a l'etiquetatge...). I també causa pena i enuig assistir a la decisió d'uns polítics analfabets, que per a no desentonar de tanta barbàrie, inventen un nom nou al català de la Franja d'Aragó. El Govern aragonès li vol posar LAPAO (*Ley Aragonesa Propia del Área Oriental*). No tenen sentit del ridícul. Crec que l'estultícia els inunda per totes parts. No aconseguiran el que es proposen.

Qualcú em dirà que m'equivoc, que no pot ser. Que el català és a les escoles, a l'Administració i a tot arreu, que s'ha avançat molt en la seva normalització i que no es pot comparar amb les èpoques de repressió i persecució sofertes. Jo els diré que tenen raó en el fet de tot allò que havíem aconseguit avançar des de la mort del dictador i assassinat no condemnat per massa càrrecs polítics espanyols. Ens trobàvem lluny de la normalització de la llengua catalana, però ens trobàvem en el camí i avançàvem, estones amb lentitud i a vegades amb rapidesa. Però l'eliminació del requisit del català en la Llei de la Funció Pública i el decret d'aplicació del TIL, suposen una estocada a tot el que s'havia fet fins ara, que podria suposar un retrocés mai no vist. Des de Madrid també utilitzen el Tribunal Constitucional per a intentar desfer el cabdell de la normalització.

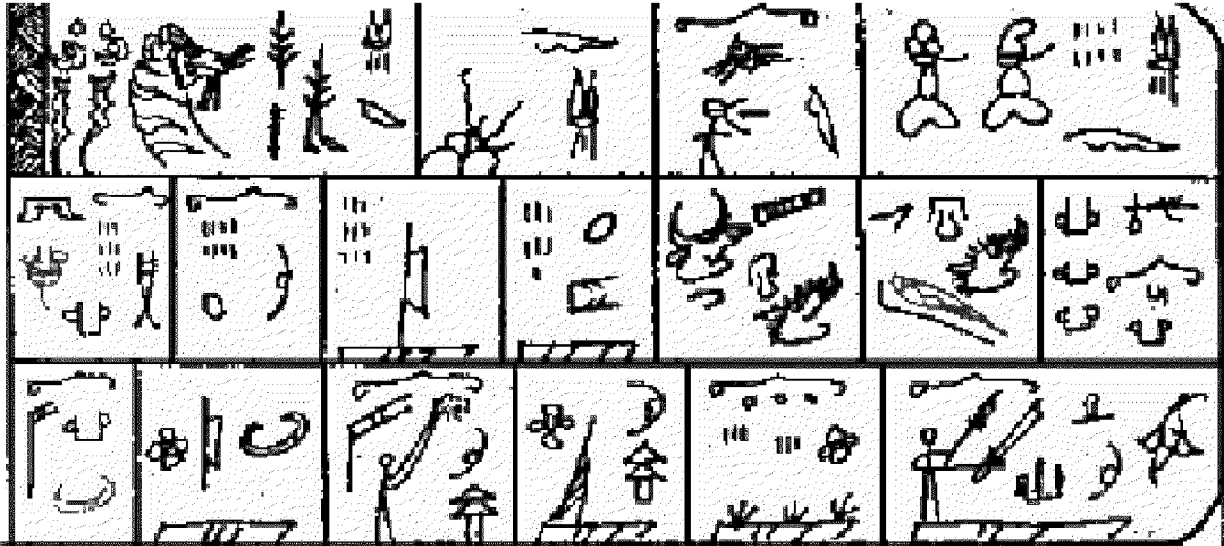
Intentaré demostrar-ho de manera senzilla i entenedora. No sé si ho aconseguiré. Les prohibicions, les persecucions i la repressió sofertes en temps de Felip V; Carles III i successius borbons, el mateix en temps de la dictadura de Primo de Rivera i els quasi 40 anys de franquisme (durant les primeres dècades) no aconseguien el seu objectiu, la castellanització no acabava d'arribar al poble. Una raó bàsica és que durant els segles XVIII, XIX i gran part del segle XX (més de la meitat), la majoria del poble era analfabet, no anava a escola, més que per aprendre les oracions (això arriba als meus pares i a algunes persones de la meva edat, jo mateix als 10 anys vaig deixar l'escola sense cap problema) i aquest fet feia que la prohibició del català no arribàs a l'estructura familiar de la majoria de la gent. Era una època en què els privilegiats i els nobles s'havien apuntat al carro de la castellanització per obtenir les prebendes corresponents del poder, però el poble en restava al marge. Només s'aprenia el castellà (a les darreres dècades) a partir de les pel·lícules de cinema. Les ràdios i la televisió entren a les cases a partir de la segona meitat del segle XX. Quan dic a les cases, em referesc a la majoria. La televisió va arribar durant la dècada dels 50 als 60 del segle XX, i l'escolarització total degué arribar entre els 60 i el 70, que va ser quan va arribar la Llei Villar Palasí. A partir dels anys 60 i 70, la televisió, la ràdio, els diaris, el cinema, la informació escrita (prospectes, anuncis, etiquetes, cartells, etc.) inunden els carrers i ajuden a la castellanització total del poble.

Abans les prohibicions, les persecucions i la repressió es referien només a alguns àmbits, els quals representaven poc temps i poc espai dins la vida de la gent. En canvi ara, la castellanització ha continuat i inundat tots els àmbits per on es mou la gent, paral·lelament a la normalització del català, que produïa esperances de recuperació. Amb les lleis i decrets del Govern del PP a Madrid i a qualsevol àmbit dels Països Catalans, que suposen un retrocés per a la llengua pròpia d'aquests indrets, el mal que s'aconsegueix es multiplica en progressió geomètrica. També aprofiten la crisi perquè la gent posi valor a les llengües i que pensin en quina els podrà aconseguir més feina, perquè triïn les més poderoses i abandonin la seva; quan dic la seva, em referesc a la pròpia de la nostra comunitat lingüística històrica.

En definitiva, s'ha de dir que no aconseguiran el seu propòsit, perquè mai tampoc no havia existit una actitud tan lluitadora com l'actual, mai no havia aflorat una rebel·lió tan important com l'existent en aquest moment. El poble ja no és ignorant, sap el que vol i sap qui són els traïdors. Els mals polítics passaran, passaran a la història com a elements subversius i com a persones que varen voler molt de mal al nostre país. I el poble, que sempre té raó, triomfarà per damunt tots aquests colonitzadors i col·laboracionistes i la nostra llengua i la nostra identitat sobreviuran. A l'escola, a l'administració, als comerços, al carrer i a totes parts usarem el català, perquè és la llengua de la nostra nació. I aprendrem altres llengües, les que puguem i vulguem.

El LAPAO existeix i és parlat al sud de la Xina

El dialecte lapao forma part del grup Naxi, una llengua amb uns 300 mil parlants

Pictogrames de la llengua naxi, els que utilitza el lapao. Els de dalt a la dreta ni són catalans ni porten barretina.

El lapao és un dialecte de l'àmbit xinès/tibetà que es parla, fonamentalment, a la Xina meridional, bàsicament a la província de Yunnan, tot i que també hi ha parlants a Birmània i el Tibet. En general, els lingüistes consideren que forma part del grup Naxi, parlat actualment per unes tres-centes mil persones, una tercera part de les quals són monolingües.

El lapao, com la resta de dialectes del naxi, té dues grafies pròpies, estructurades a través pictogrames o bé per signes de tipus sil·làbic.

Lapaos, lapapyps i pps

Publicat per Redaccio el 7 maig 2013

Ferran Garcia-Oliver

El d'Aragó, és un cas com un cabàs. Per molt que un li pegue voltes i més voltes, mai no acaba de trobar l'entrellat al rumb cap al no-res en què s'han entestat posar el país els qui el governen i, esclar, els qui els hi donen els vots. Aragó devia ser un aliat natural de Catalunya, del País Valencià i de les Illes. La història, una certa història si més no, l'hi empeny. Aragó reclutà conspicus urgellistes contra la causa dels Trastàmara; a Aragó els catalans trobaren aliats en la seua lluita contra Joan II; Aragó, com la resta de la Corona, s'oposà a la Inquisició espanyola i li tirà en cara a Ferran el Catòlic la vesània contra els conversos jueus. Aragó també va perdre quan Felip de Borbó s'imposà a Carles d'Àustria.

La distància d'Aragó respecte dels Països Catalans venia de lluny, però l'estat i la nació bastits per conservadors i liberals del XIX no sols l'ampliava sinó que la revestia d'un sentiment d'hostilitat, barreja d'enveja, xovinisme i autoodi. Ara mateix, les elits polítiques i culturals, llevats de casos excepcionals, militen en un aragonesisme ranci i esperpèntic, que no és sinó la versió regional de l'espanyolisme de pedra picada i de l'anticatalanisme que apel·la a les vísceres.

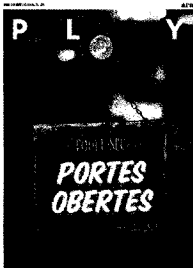
Aquestes elits han fet mans i mànigues per canviar la geografia de les diòcesis històriques, i ho han aconseguit; han reclamat obres d'art conservades en museus catalans aferrant-se a aquesta fraudulenta revisió dels bisbats seculars, i de moment ja tenen sentències favorables; i per comptes de connectar-se a l'eix mediterrani, el referent econòmic sempre ha estat Madrid. L'últim episodi d'aquesta croada per la irrellevància és el de la LAPAO i la LAPAPY del PP. Capitanejats per doña Luisa —doña Luisa Fernanda Rudi— el partit de Rajoy, Cospedal, Montoro i Fabra, entre altres, s'han tret del barret de copa democràtic el conillet de la "llengua aragonesa pròpia de l'àrea oriental", és a dir, la LAPAO, i el de la "llengua aragonesa pròpia de les àrees pirenaica i prepirenaica", és a dir, la LAPAPYP. Amb l'una eviten de dir català, amb l'altra aragonès, que la parlen quatre i encara els en sembla massa. La poca cobertura que disposaven ara desapareix sota l'enganyifa de la voluntarietat. Això sí, els topònims en bilingüe no siga que el turista es perda, posem per cas, per la "ny" confusionària de Matarranya, i amb la "ñ" tindrem seguretats que arribe al seu destí.

Rudi, i l'inefable Bauzá mallorquí, només han hagut de repassar les xulles del que feren Zaplana, Camps i altres insignes mestres de l'escola valenciana del pepé.

ara
ara.cat

DIVENDRES
10 DE MAIG DEL 2013
NÚMERO 886
1,50 EUROS

AVUI
EL SUPLEMENT
D'OCCI CULTURA

22
JOAN MAJO
enginyer i exministre

L'única manera de sortir de la crisi és millorant molt el nostre capital humà: la nova llei sobre la FP és una bona notícia

26
XAVIER ROIG
enginyer i escriptor

Ens convé molt que el mercat bancari sigui únic a nivell europeu, i no ho és per interès dels polítics i oligarquies territorials

P 34-35
ESPORTS

L'ÚNIC BARÇA-MADRID DE LONDRES

Blaugranes i madridistes es juguen aquest vespre una plaça a la final de l'Eurolliga de bàsquet

P 04-06
VAGA A L'ENSENYAMENT

Contra Wert i les retallades

La comunitat educativa torna a sortir al carrer un any després

L'aturada suma la defensa del català a la protesta pels ajustos

P 23
ANÀLISI

'El TC i la democràcia vigilada'

Tres constitucionalistes detallen els efectes de la suspensió de la declaració de sobirania

P 20

"Salvar el meu fill ha sigut un miracle"

Metges catalans operen amb èxit un fetus amb una greu malformació

El LAPAO ja és oficialment un idioma

L'Aragó aprova la llei de llengües que consuma la invisibilització del català

P 30-31
CULTURA

ALFREDO LANDA DEIXA ORFE EL 'LANDISME'

Aquest cap de setmana, amb l'ARA,
El nou disc de Lax'n'Busto Tot és més senzill

POLÍTICA LINGÜÍSTICA

El LAPAO ja és l'idioma de la Franja

Aragó aprova la llei de llengües que elimina la poca protecció que tenia el català des del 2009

El català ja no és l'idioma que es parla a la Franja i passa a dir-se LAPAO. Les Corts d'Aragó van aprovar una nova llei de llengües que deixa el català i l'aragonès més desprotegits encara.

ALBERT SOLE

BARCELONA. La polèmica nova llei de llengües de l'Aragó es va aprovar ahir al matí a les Corts sense sorpreses, amb els únics vots a favor (64) dels dos partits de govern, el Partit Popular i el Partit Aragonès (PAR). En contra hi va votar l'oposició en bloc (37 vots): el PSOE de l'Aragó, la Chunta Aragonesista (CHA) i Esquerra Unida (IU), i tots amb el mateix nivell de duresa dialèctica a l'hora d'oposar-s'hi. "La reforma és un insult a la intel·ligència dels aragonesos", va dir la socialista Mayte Pérez, mentre que Nieves Ibeas (CHA) va fer la seva intervenció en castellà, català i aragonès, per demostrar que "es pot estimar l'Aragó" parlant aquestes tres llengües.

La denominada llei d'ús, protecció i promoció de les llengües i modalitats lingüístiques pròpies que es va aprovar ahir per majoria, a més de dictaminar que el català que es parla a la Franja a partir d'ara es dirà LAPAO (Llengua Aragonesa Pròpia de l'Àrea Oriental) -i l'aragonès LAPAPYP (Llengua Aragonesa Pròpia de l'Àrea Pirinenca i Prepirinenca)-, també buida de contingut la tímida llei de llengües que es va aprovar el 2009 i deixa encara més desprotegits el català de la Franja i l'aragonès del Pirineu d'Osca. S'elimina l'organisme assessor, el Consell Superior de Llengües de l'Aragó -que només s'havia arribat a reunir una vegada abans de dissoldre's perquè el PP els ignorava-, així com les dues acadèmies lingüístiques del català i l'aragonès, i la substitueix per l'Acadèmia de la Llengua Aragonesa, encarregada de decidir els topònims dels pobles, entre altres funcions.

A més, també elimina els premis literaris diferenciats d'aragonès i de català que hi havia, i ara els converteix en un concurs únic i sense retribució econòmica. Pel que fa a l'ensenyament, la llei segueix reconeixent el dret d'aprendre-les com a assignatura voluntària, però com que les redueix a "modalitats lingüístiques" i no a llengües com a tals, en-

cara és una incògnita com es traduirà la nova llei a l'ensenyament de català a les escoles de la Franja.

Ambient crispat

L'aprovació d'aquesta nova llei ja va aixecar molta polseguera durant la seva tramitació parlamentària des del mes de setembre, ja que els dos partits de govern, el PP i el PAR, van desestimar les més de 170 esmenes que havien presentat els tres partits de l'oposició, cosa que va fer que abandonessin la comissió de cultura. Ahir, durant el ple de les Corts, es palpava aquest ambient crispat entre els partits. A més, dins la cambra hi eren presents els membres de la Plataforma No Hablamos Catalán, que aplaudien totes les intervencions de les portaveus del PP i el PAR. Per contra, fora de l'edifici de les Corts, un grup de joves de les Jovenuts d'Esquerra (JERC) -amb esparadraps a la boca- es van manifestar per reivindicar que cap llei podrà canviar que "el que es parla a la Franja és català".

Canvi
La nova llei buida de contingut la tímida llei de llengües del 2009

A Catalunya tots els partits catalans han criticat aquesta nova llei. Fins i tot el portaveu del PP català, Enric Millo, tot i evitar criticar els seus companys de partit, admetia que la llengua de la Franja és el català, igual que va fer Jordi Cañas de Ciutadans. El conseller de Cultura, Ferran Mascarell, va alertar de l'obsessió d'un determinat espanyolisme "per evitar que el català es desplegui amb normalitat per tot arreu on és la llengua habitual i històrica, intentant que aquesta llengua desaparegui del mapa". El PSC va anar més enllà de les paraules i va presentar una proposta de resolució al Parlament de Catalunya en què insta el govern aragonès a rebutjar-la: "El PP s'entesta una vegada i una altra a negar l'evidència, i mostra amb les seves accions que té una fixació d'atac sistemàtic contra la llengua catalana, amb totes les seves varietats, que només es pot explicar des del punt de vista ideològic, unes accions que ens retornen a altres moments de la història d'aquest país".

Preguntes a Hugo Sorolla
LINGÜISTA

"A la Franja s'haurien de fer escoles com les de la Catalunya Nord"

● **Amb la nova llei, el català es deixarà de parlar en poc temps a la Franja?**

Jo crec que no tindrà una conseqüència directa. Continuarà la decadència de la llengua perquè no fer cap política lingüística ja és una política lingüística. Aquesta llei segueix la línia de l'estratègia de fons de sempre de l'Aragó, anar deixant morir el català.

● **Què canvia aquesta llei respecte a la del 2009 que la faci pitjor?**

Derogar la llei de llengües encara hauria dut més mala premsa al PP, i per això el que han fet és buidar-la de contingut, i té mèrit, perquè la llei del 2009 ja era una llei de mínims. Si canviant-li el nom la nova llei fomentés el català (LAPAO), jo hi firmaria, però no és així.

● **Què hi podeu fer des de la societat civil?**

La gent que hi ha lluitat tota la vida és en un carreró sense sortida. Si es vol fer una aposta perquè la llengua es mantingui i tingui un mínim prestigi -perquè ara la gent se n'avergonyeix, de parlar-lo- s'hauria d'optar per fer una escola en català privada a l'estil de La Bressola de la Catalunya Nord. L'altre camí podria ser denunciar-ho a Europa.

Les reaccions

Un nou impediment al desplaçament normal del català

María José Ferrando
PORTAVEU DEL PP A LES CORTS D'ARAGÓ

"Aquesta llei allibera els aragonesos de parlar el que no parlen i de sentir el que no senten. Aragó no és trilingüe"

Ferran Mascarell
CONSELLER DE CULTURA DE LA GENERALITAT

"Un determinat espanyolisme vol evitar que el català es desplegui amb normalitat per tot arreu on és la llengua habitual i històrica, i ho fa intentant que aquesta llengua desaparegui del mapa"

María Herrero
PORTAVEU DEL PAR A LES CORTS D'ARAGÓ

"En llengües, hi ha tantes posicions com partits polítics, els aragonesos que parlen aragonès avui estan de sort"

Mascarell denuncia l'obsessió per eliminar el català

El conseller de Cultura, Ferran Mascarell, va argumentar que la nova Llei de Llengües que va ser aprovada ahir per les Corts d'Aragó que passa a anomenar el català que es parla a la Franja de Ponent com a llengua **aragonesa** pròpia de l'àrea oriental (LAPAO) reflecteix 'l'obsessió que hi ha per evitar que el català existeixi' i que 'desaparegui del mapa'. El conseller va afirmar que aquesta decisió 'ridícula' respon a l'obsessió d'un determinat espanyolisme que 'es concreta amb iniciatives de l'Estat i d'alguns dels partits estatals'.

Davant l'aprovació de la Llei, també va discrepar el president d'UDC, Josep Antoni Duran i Lleida, que va ironitzar que ara els catalans podran incloure una nova llengua al seu currículum. 'Quin ridícul! Ara parlo LAPAO! De la nit al dia tots els catalans podem afegir al currículum una nova llengua de domini: el LAPAO', va publicar Duran a Twitter.

El director d'estudis Ilerdencs (IEI), Josep Maria Solé i Sabaté, va qualificar la nova Llei de decisió d'"atrocitat cultural i lingüística" i va constatar que 'la gent que va en contra d'aixó és o bé per ignorància o bé perquè " va amb molt mala fe'.

El PP i el PAR imposen el blaverisme a la Franja

Els partits que governen Aragó aproven la llei que elimina el nom del català i de l'aragonès

Els grups de l'oposició els acusen de fer "el ridícul" i d'estar "obsessionats" amb el català

10/05/13 02:00 - FRAGA DAVID MARÍN

Les Corts d'Aragó van aprovar ahir amb els vots del PP i del PAR la llei d'ús, protecció i promoció de les llengües i modalitats lingüístiques pròpies. L'articulat de la llei defineix l'existència de dues llengües: la llengua aragonesa pròpia de l'àrea oriental i la llengua aragonesa pròpia de l'àrea del Pirineu i el Prepirineu.

El primer circumloqui es refereix al català, parlat a la Franja per unes 45.000 persones, i el segon, a l'aragonès, amb uns vint mil parlants al nord de la província d'Osca. Només el castellà és llengua oficial a Aragó, però català i aragonès havien obtingut un tímid reconeixement legal el 2009 amb la llei de llengües, aprovada pel PSOE i CHA. Fins ahir, que va quedar derogada per la nova llei lingüística del govern del PP i el PAR.

La sigla i l'acrònim que formen les noves denominacions legals del català i l'aragonès, LAPAO i Lapapip, han estat objecte de bromes i burles els darrers dies. Però els nous noms ja són des d'ahir la denominació oficial a Aragó. La nova llei evita qualsevol rastre del català en el seu redactat. Però no només en la denominació. Els promotors de la llei han volgut eliminar a consciència la possibilitat de qualsevol col·laboració amb els altres territoris on es parla català: de les dues úniques esmenes que el PP i el PAR han acceptat durant la tramitació de llei, l'una ha estat per eliminar una referència a "la col·laboració en la matèria amb altres comunitats autònomes i institucions acadèmiques".

Aquesta voluntat de desconectar els parlants de la Franja respecte a la resta del domini lingüístic la va deixar clara durant el debat la portaveu del PP, María José Ferrando, que va dir que la llei pretén "frenar la imposició de llengües alienes i alliberar els aragonesos de la imposició de parlar el que no parlen i de sentir el que no senten." No ho va dir, però s'entenia que es referia al català, no al castellà. La portaveu del PP també va dir que el 95% dels aragonesos tenen el castellà com a llengua pròpia i que aplicar les mesures de protecció a les altres llengües que parlen el 5%, com li reclamava l'oposició, seria "una despesa inassumible". Ho va xifrar en 39 milions d'euros, tot i que en la seva suma incloïa mesures que ningú no havia reclamat, com la substitució de tots els cartells i plaques de carrer de tot Aragó, i no només de les zones amb llengua pròpia.

El PSOE, CHA i IU van votar en contra i es van expressar amb molta duresa. La portaveu socialista, Mayte Pérez, va dir que la nova llei era "un insult a la intel·ligència" i la del CHA va acusar el govern del PP i el PAR d'estar "obsessionat" a eliminar el nom del català i de condemnar a mort l'aragonès. El diputat d'IU, Adolfo Barrena, va advertir que les Corts d'Aragó feien el ridícul i vulneraven els drets dels ciutadans que parlen aragonès i català.

Empara internacional

Al ple van assistir com a públic membres de la plataforma No Hablamos Catalán, un conjunt de petites entitats que promouen el secessionisme lingüístic a la Franja. Al carrer, davant la seu de les Corts d'Aragó, membres de les JERC van fer una acció de protesta tapant-se la boca amb esparadrap. Des de Lleida, el president de la Diputació, Joan Rafé, va proposar recórrer a "estaments internacionals" per aturar "el creacionisme lingüístic institucionalitzat a l'Estat espanyol, que nega la llengua catalana i els drets dels parlants. "Europa no pot mirar cap a un altre costat", va dir.

Militants de les JERC es van manifestar ahir davant el parlament aragonès per protestar per la llei contra el català i l'aragonès. Foto: ELPUNTAVUI.

LES FRASES

La Franja anomena 'tamarità' i 'l'literà' el que parlen per distingir-se del català i sentir-se més aragonesos

María José Ferrando

DIPUTADA DEL PP

És un ridícul espantós haver de recórrer a eufemismes per no anomenar l'aragonès i el català

María Teresa Pérez

DIPUTADA DEL PSOE

El nombre de parlants no ha de ser un fre, sinó una motivació per prendre mesures urgents

Nieves Ibeas

DIPUTADA DEL CHA

Mascarell denuncia l'obsessió per eliminar el català

El conseller de Cultura, Ferran Mascarell, va argumentar que la nova llei de llengües que va ser aprovada ahir per les Corts d'Aragó que passa a anomenar el català que es parla a la Franja de Ponent com a llengua aragonesa pròpia de l'àrea oriental (LAPAO) reflecteix "l'obsessió que hi ha per evitar que el català existeixi" i que "desaparegui del mapa". El conseller va afirmar que aquesta decisió "ridícula" respon a l'obsessió d'un determinat espanyolisme que "es concreta amb iniciatives de l'Estat i d'alguns dels partits estatals".

Davant l'aprovació de la llei, també va discrepar el president d'UDC, Josep Antoni Duran i Lleida, que va ironitzar que ara els catalans podran incloure una nova llengua al seu currículum. "Quin ridícul! Ara parlo LAPAO! De la nit al dia tots els catalans podem afegir al currículum una nova llengua de domini: el LAPAO", va publicar Duran a Twitter.

El director d'estudis Ilerdencs (IEI), Josep Maria Solé i Sabaté, va qualificar la nova llei de decisió d'"atrocitat cultural i lingüística" i va constatar que "la gent que va en contra d'això és o bé per ignorància o bé perquè va amb molta mala fe".

► DESAFÍO NACIONALISTA

El conflicto lingüístico

Manifestación en 2009 en Zaragoza de la Plataforma No Hablamos Catalán bajo el lema 'No a la imposición del catalán en Aragón'. / EFE

El lapao, «un atentado político contra el catalán»

Aragón aprueba la ley por la que esta lengua deja de ser propia de la Comunidad

J. ORTEGA / M. SERRET
Zaragoza / Lérida

El 5% de los aragoneses ya no hablará catalán. En su lugar, y según aprobó ayer el Parlamento de Aragón gracias a los únicos votos favorables del PP-PAR, comenzarán a utilizar la lengua aragonesa propia del aragón oriental, el lapao. Una medida tildada por sus defensores como necesaria para «frenar los anhelos expansionistas de ERC», pero que desde el ámbito del catalanismo ha sido considerada como un auténtico «atentado político», en palabras del PSC, que ya ha instado al Gobierno de Aragón a dar marcha atrás una «propuesta estrambótica».

«¡Qué ridículo! ¡Ahora hablo lapao! De la noche al día todos los catalanes podéis añadir en el *currículum* una nueva lengua de dominio», ironizó ayer el secretario general de CiU, Josep Antoni Duran Lleida, a través de su cuenta de Twitter. Y es que la Ley de Uso, Protección y Promoción de las Lenguas y Modalidades Lingüísticas Propias, con el objetivo de «reconocer la pluralidad lingüística» de Aragón, centra su novedad en la modificación de términos. El catalán hablado en la Franja de Aragón, de donde es originario Duran, pasa a denominarse lapao y el aragonés usado en el resto de la región será llamado lapapi.

Las reacciones a la medida impulsada por el Gobierno *popular* presidido por Luisa Fernanda Rudi no se hicieron esperar. Uno de los primeros en pronunciarse ayer fue el propio Govern a través de su consejero de Cultura, Ferran Mascarell, quien lamentó la «obsesión de determinado españolismo» por acallar el catalán. Para Mascarell, se trata de una decisión que responde al intento de que «el catalán desaparezca del mapa de todas las maneras».

Por su parte, el PSC registró ayer en el Parlament una resolución para pedir que el Gobierno aragonés rectifique. En este texto, los socialistas catalanes califican la norma como «un atentado político a la unidad de la lengua catalana» y acusa al PP de haberse inventado de forma artificial una nueva denominación, el lapao.

Esta resolución, que se debatirá en la comisión de Cultura de la Cámara Catalana, pedirá al Ejecutivo aragonés que deje de lado «esta estrambótica propuesta y considere el catalán como un patrimonio aragonés y común» con otros territorios.

El presidente de la Diputación de Lérida, Joan Reñé, dio un paso más y planteó el amparo internacional tras la aprobación de la ley que, se-

gún dijo, responde a una «obsesión enfermiza contra una lengua románica hablada desde hace más de 1.000 años». De esta forma, el máximo representante de la Diputación limítrofe con Aragón exigió a Europa «no mirar a otro lado mientras uno de sus estados ataca a un patrimonio universal como son una lengua y una cultura» con esta nueva ley.

Una norma que, aunque la coordinadora de la ponencia, María José Ferrando (PP), resaltó que evitará «un innecesario despilfarro

El PSC pide a Aragón que retire «esta estrambótica propuesta»

económico», recoge la creación de la Academia Aragonesa de la Lengua como institución científica oficial. Un órgano que estará compuesto por personas de «reconocido prestigio en el ámbito de la filología, literatura y lingüística, preferentemente doctores y hablantes nativos».

Aragón aprueba una ley de lenguas que llama 'lapao' al catalán y 'lapapyp' al aragonés

CONCHA MONSERRAT, Zaragoza

El catalán y el aragonés se han convertido en innombrables en Aragón. Las Cortes regionales derogaron ayer la ley de lenguas del año 2009, que reconocía que en la comunidad se hablaban el castellano, el catalán y el aragonés, con los votos en contra de la oposición (PSOE, CHA e IU), y han aprobado una nueva ley con el apoyo de los partidos que sustentan al Gobierno (PAR y PP). Según la nueva ley, el catalán que se habla en la región se llamará LAPAO (Lengua Aragonesa Propia del

Área Oriental) y el aragonés recibirá, una vez que el texto se publique en el *Boletín Oficial de Aragón*, la rara denominación: LAPAPYP, es decir, Lengua Aragonesa Propia de las áreas Pirenaica y Prepirenaica. En Aragón, donde viven 1,2 millones de habitantes, hay 60.000 catalanoparlantes y otras 12.000 personas hablan aragonés (6.000 de forma habitual). La oposición considera que Aragón ha hecho "el ridículo" con los cambios.

Con esta nueva ley, la presidenta de la comunidad, Luisa Fernanda Rudi, cumple lo prometido en su discurso de investi-

dura de julio de 2011. Entonces anunció la derogación de una ley que, dijo, "dividía a los aragoneses, y que ni sus creadores cumplieron". De hecho, la anterior normativa de lenguas apenas se desarrolló.

La oposición en bloque criticó la nueva ley. La exconsejera de Cultura socialista Eva Almunia resumía: "La fobia del PP al aragonés y del PAR al catalán han hecho posible este desastre". Sin embargo, la diputada del PP María José Ferrando alabó las bondades de un nuevo texto, que "defiende las lenguas minoritarias que se hablan en el Pirineo"

y que se ha elaborado, dijo, "con criterios de la Universidad".

La polémica aragonesa ha estallado especialmente en Cataluña, donde Convergència Democràtica ha instado al Ministerio de Cultura a defender la unidad del catalán ante el proyecto de ley. "El Ministerio de Cultura no tiene mucho sentido, porque sus competencias están transferidas a las comunidades, pero si tiene alguna utilidad es para que sea contundente al exigir el respeto a los criterios científicos y defienda la unidad de la lengua catalana", subrayó el secretario general de CDC, Josep Rull.

Se ha destapao el lapao

ÁNGEL LÓPEZ GARCÍA-MOLINS

Uno creía haberlo visto todo ya en este país disparatado. Bancos que estafan a los ciudadanos y reciben como premio sesenta mil millones de euros para nivelar sus balances. Gobernantes que cobran uno y hasta dos sobresueldos, viendo que la gente pasa hambre. Consortes despistadas que no se aperciben de que han aparecido varios milloncitos en su cuenta o un Jaguar en su garage. Organismos públicos que siguen contratando asesores innecesarios, al tiempo que la sanidad se desmante-

la. Institutos de secundaria que se caen a pedrazos, mientras se subvencionan colegios privados, cuyos padres de alumnos podrían costearse la enseñanza de sus hijos sin problemas. O el pasmoso espectáculo de un ministro que decide dejar morir sin asistencia a los dependientes, pero se inventa una ley del aborto para que este valle de lágrimas se llene de niños con malformaciones. ¡Cómo nos había calado Valle Inclán cuando definió el esperpento!: "Las imágenes más bellas, en un espejo cóncavo son absurdas. Deformemos la expresión en el mismo espejo que nos deforma las caras y toda la vida miserable de España". Y a fe que nos hemos puesto a la labor. En su tiempo para ver deformaciones de la realidad había que asomarse al madrileño callejón del gato (del poeta Álvarez Gato, no vayan a pensar), donde la gente se divertía mirándose en un espejo cóncavo: ahora nos basta la pantalla de televisión, cualquier pantalla de televisión. Alguno se ha aficionado tanto a la

realidad que reflejan que se niega a salir del paraíso de plasma y nos recomienda paciencia y sentido común desde allí.

Bueno, pues estaba equivocado, siempre cabe un más difícil todavía en lo del esperpento: ha llegado el lapao. ¿Que qué es esto del lapao? Un invento genial del partido popular. No se confundan, no es el tapao, sino el lapao. Tapaos tienen unos cuantos en el partido —por ejemplo ese misterioso tesorero al que expulsaron y siguió cobrando dos años como si nada—, pero lapaos no hay más que uno. Se trata de una lengua que aprobaron ayer en las Cortes de Aragón, la lengua aragonesa de la parte oriental (lapao) y que se ha descubierto en Fraga, Mequinensa, Tamarit de la Llitera o Vall de Roures. Ah, el catalán, pensará alguno de Vds. ¡Chitón!, no digan palabras malsonantes. A partir de ahora se llama lapao y no tiene nada que ver con el catalán.

Anda, que no voy a presumir poco la próxima vez que asista a un congreso de

lingüística y presente una comunicación sobre el lapao. ¡Vaya primicia, nada menos que un nuevo idioma! Debo confesar que fui injusto cuando me enfadé con la alcaldesa de Benasque porque se cargó un Instituto de Lenguas de la Península Ibérica (ILPI) con el argumento de que "en el PP no estamos por las lenguas". ¡Qué callado se lo tenía la pillina! Y es que no solo se han sacado de la manga el lapao, sino que ahora van a inventar el lapapyp (lengua aragonesa propia de las áreas pirenaica y prepirenaica). Como quien dice la T.I.A. de Mortadelo. En comparación con los vecinos, los de nuestro PPCV, que armaron un escándalo a propósito de la muestra de la Universidad de Alicante, son unos pipiolo. Aunque uno recuerda todo aquello del "valenciano serrano" y por si acaso se tienta la ropa. Con esta gente nunca se sabe: si logran convencer a Mc Arthur Mas de las ventajas del lapao, a lo mejor se arregla el lío de Cataluña.

El grotesco episodio del catalán en la Franja

La obsesión del PP por poner coto a un pancatalanismo que el propio partido es quien más alimenta vivió ayer uno de sus capítulos más grotescos con la decisión de las Cortes de Aragón de pasar a denominar lapao (acrónimo de lengua aragonesa propia de Aragón oriental) el catalán que se habla en la Franja. Con esta absurda y ridícula medida, apoyada por el PP y el Partido aragonés, la derecha de la región no solo anula la normalización que supuso en el 2009, bajo la presidencia del socialista Marcelino Iglesias, la protección del catalán en la Franja, sino que va mucho más allá y pretende modificar la realidad por la vía de negarla. El catalán se habla desde tiempo inmemorial en esa parte de Aragón limítrofe con Catalunya, y ni sus habitantes han dejado de sentirse aragoneses por eso ni nadie sensato en Catalunya ha usado esta singularidad como argumento para el expansionismo. La explicación y si cabe el término de este despropósito no es defender los intereses de los aragoneses ni evitar imposiciones, como dicen sus promotores, sino intentar autoafirmarse por la vía del rechazo del enemigo exterior, lo que denota un cierto complejo. Quienes peor lo deben estar pasando son los propios y numerosos catalanohablantes de la Franja, a los que se pone en la tesitura de no saber qué responder cuando a partir de ahora se les pregunte cómo se llama la lengua que hablan. Con esta estrafalaria medida que ofende la inteligencia, el PP aragonés genera vergüenza ajena... y propia.

EDITORIAL

Aragón aprueba llamar lapao al catalán que se habla en la Franja

PP y PAR aprueban la ley que cambia la denominación de la lengua de la frontera catalanoaragonesa

Las **Cortes de Aragón** han aprobado este jueves con los votos de **PP y PAR** la nueva **ley de lenguas** que, entre otras cosas, contempla que el **catalán** que se habla en la **Franja** pase a llamarse lengua aragonesa propia del área oriental (**lapao**) y que el aragonés se llame lengua aragonesa propia de las áreas pirenaica y prepirenaica (**lapapyp**). La nueva normativa, a la que se han opuesto **PSOE, IU y CHA**, también prevé la creación de una **Academia Aragonesa de la Lengua** que determinará los topónimos y nombres oficiales de la comunidad.

Cartel bilingüe, en castellano y catalán, en Fraga. ACN

El Parlamento aragonés ha dado así luz verde al proyecto de ley de uso y protección de las modalidades lingüísticas propias de Aragón impulsado por el Gobierno que preside Luisa Fernanda Rudi (PP). Cuando entre en vigor, la normativa sustituirá a la vigente, aprobada en el 2009 durante el Gobierno del PSOE y que reconocía la existencia de población catalanohablante en la Franja.

El PP ha señalado que la nueva ley busca "evitar imposiciones" mientras que el PAR ha calificado la normativa de "buena para Aragón" y "sumamente respetuosa con las diferentes realidades lingüísticas" de la comunidad. "No va en contra de nadie, ni del catalán, ni del valenciano ni del mallorquín", ha señalado la portavoz del Partido Aragonésista, María Herrero.

"Insulto a la inteligencia"

La oposición, por su parte, ha criticado que el catalán que se habla en la Franja pase a llamarse lapao; lo han considerado, en palabras de la socialista María Teresa Pérez, un "**insulto a la inteligencia** de los aragoneses" y un "gran ridículo" que ha situado a Aragón como tema de debate en las redes sociales. PSOE, IU y CHA han coincidido en señalar la **falta de rigor** científico y académico de la ley.

Nieves Ibeas, de la CHA, ha hablado de "día triste" y ha denunciado que la ley "vulnera los derechos de los hablantes de catalán y aragonés", mientras que Adolfo Barreda, de IU, ha opinado que la norma "convierte en clandestinas realidades lingüísticas de Aragón" como son el catalán y el aragonés.

VIERNES, 10 DE MAYO DE 2013

www.lavanguardia.com Número 47.231 1,30 euros

LA VANGUARDIA

EL REY EN LOS REYES DON CARLOS Y DON JUAN CARLOS

Adiós a Alfredo Landa, el español sencillo

CULTURA 38, 39 Y OBITUARIOS 37

Gonzalo, otro prodigio de la cirugía intrauterina

TENDENCIAS 30

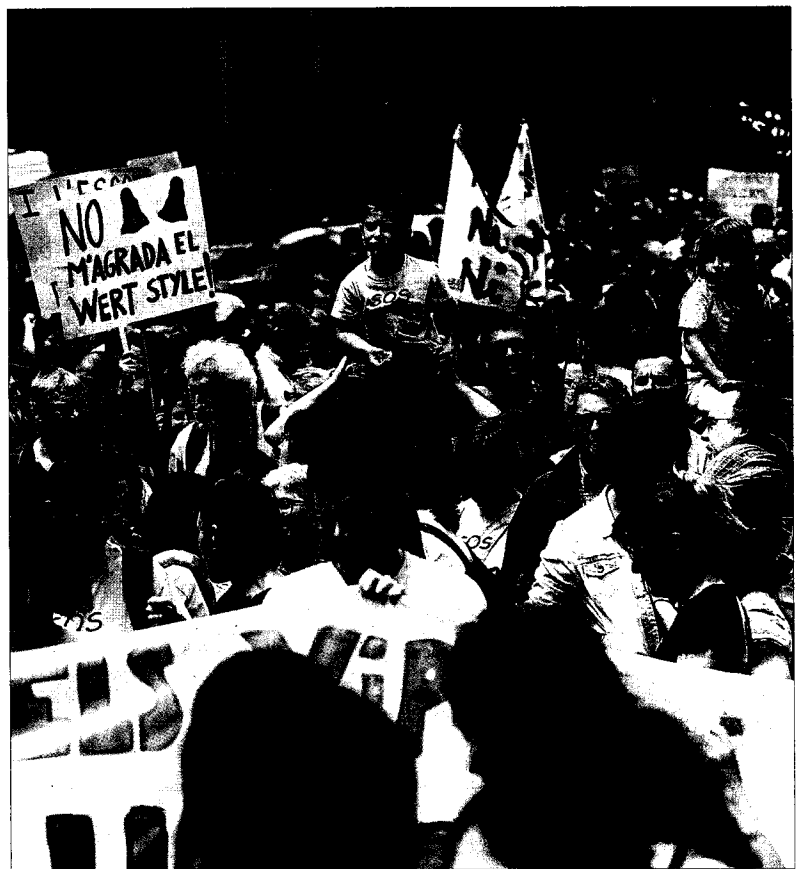
El malestar en las aulas estalla por los recortes y la ley Wert

► *Multitudinarias protestas de profesores, padres y alumnos, aunque la huelga fue desigual*

► *El ministro quiere que la nueva reforma educativa, la tercera en doce años, se aplique en el 2014*

Los recortes y la ley Wert han causado un malestar creciente en los centros educativos que ayer se expresó en manifestaciones en las principales ciudades españolas. En Barcelona, salieron a la ca-

lle unas 10.000 personas, según la Guardia Urbana. La jornada de huelga fue desigual. En Catalunya se cifró en el 20% según Enseñament y el 55% según CC.OO. **TENDENCIAS 28, 29 Y EDITORIAL**

Enojo en la calle. La comunidad educativa, profesores, estudiantes y padres, se manifestó ayer en las principales ciudades. En la imagen, la protesta de Barcelona

ANA JIMÉNEZ

Aragón llama por ley 'lapao' al catalán de la Franja

• PP y PAR votan la existencia de una lengua aragonesa oriental y otra pirenaica **POLÍTICA 16**

El mes del Confort
1er al 31 de Mayo 2013
ULTIMOS DIAS
Abatidos hasta -20%
Su catálogo gratuito y su distribuidor más cercano en www.stressless.es App Store

El Parlament insiste en la vigencia de la declaración soberanista

• El Gobierno español responde que "nadie está por encima de la Constitución ni de las leyes"

La presidenta del Parlament, Núria de Gispert, aseguró que "la declaración de soberanía sigue vigente, porque es política sin efectos jurídicos". La vicepresidenta

Sáenz de Santamaría recordó que "nadie está por encima de la Constitución". El PSC se sumó a la exigencia de PP y C's de acatar al TC. **POLÍTICA 13 Y EDITORIAL**

Aragón expulsa por ley el catalán de su marco jurídico y se pasa al 'lapao'

El PP argumenta que la ley "libera a los aragoneses de hablar lo que no hablan"

Un rótulo bilingüe, desde ayer en castellano y *lapao* en la localidad de Fraga

MARIO SASOT

Lapao y *lapapyp* en sustitución del catalán y el aragonés. Las Cortes de Aragón aprobaron ayer en pleno la nueva ley de Uso, Protección, Promoción de las Lenguas y Modalidades Lingüísticas Propias, con los votos favorables de los partidos en el gobierno (el PP y el PAR) en medio de fuertes críticas de todos los partidos de la oposición (PSOE, Chunta Aragonesa e IU). La nueva ley elimina el reconocimiento lingüístico y la normalización del uso del catalán y del aragonés en Aragón con sus respectivas variantes locales y dialectales y reconoce de manera genérica las modalidades lingüísticas de dos zonas de Aragón: la hablada en las áreas pirenaicas y prepirenaicas y la propia

del área oriental de la Comunidad Autónoma, a las cuales les aplica el gentilicio de lenguas aragonesas sin calificarlas lingüísticamente.

Con la aprobación de esta ley, queda derogada la anterior normativa, aprobada en el 2009, que fijaba el aragonés y el catalán como lenguas propias de la comunidad. Aquella ley creó un órgano gestor y asesor del gobierno en política lingüística, el Consejo Superior de Lenguas, que ahora desaparece, y contemplaba la creación de las Academias Aragonesa del Aragonés y el Catalán, que ahora se reducen a una sola Academia Aragonesa de la Lengua, que regulará las normativas de las lenguas propias de ambas áreas: la pirenaica y prepirenaica (*lapapyp* o lengua aragonesa propia del Aragón pirenaico) y la del

Aragón oriental (*lapao* o lengua aragonesa propia del Aragón oriental).

La diputada del Partido Popular (PP), María José Ferrando, coordinadora de la ponencia de la ley de lenguas, explicó que "esta ley libera a los aragoneses de hablar lo que no hablan y de sentir lo que no sienten", al tiempo que insistió en que se evitaba "el enorme despilfarro económico" que hubiera supuesto la aplicación de la ley vigente, argumento que ya provocó hace más de un mes el abandono de CHA, PSOE e IU de la ponencia.

La portavoz de CHA, Nieves Ibeas, calificó la aprobación de la norma como "un nuevo recorte de derechos para más de cien mil hablantes aragoneses". La representante del PSOE acusó al gobierno aragonés de "falta de rigor

Las reacciones

FERRAN MASCARELL
Conseller de Cultura

"Un intento de evitar que el catalán se pueda desarrollar con normalidad"

JOSEP ANTONI DURAN LLEIDA
Poravoz de CIU en el Congreso
"¿Qué ridículo! ¡Ahora hablo 'lapao'! Los catalanes hablamos una nueva lengua"

JAUME REÑÉ
Presidente Diputación Lleida
"Catalunya tendrá que recurrir a los estamentos internacionales para parar este propósito contra el catalán"

JOAN IGNASI ELENA
Diputado del PSC
"Un atentado estrambótico contra el catalán"

MARÍA J. FERRANDO
Diputada del PP y portavoz
"La ley libera a los aragoneses de hablar lo que no hablan y de sentir lo que no sienten"

NIEVES IBEAS
Diputada de la Chunta
"La ley es un nuevo recorte de derechos para más de cien mil hablantes aragoneses. Somos el hazmerreir"

MARÍA HERRERO
Diputada del PAR
"No somos anticatalanistas, somos aragonesistas"

ADOLFO BARRENA
Diputado de IU
"Convierte en clandestinos el aragonés y el catalán"

académico" y aprobar una ley en un "paripé inútil que en nada va a proteger nuestras lenguas propias". E IU advirtió que "se condenaba a la desaparición del catalán y el aragonés en Aragón".

Para las asociaciones que llevan varias décadas trabajando por la defensa y la conservación del catalán y el aragonés en Aragón, esta ley supone "un ataque frontal a estas lenguas y un intento institucional de que a la larga desaparezcan" y sus expertos dudan de su validez como instrumento para desarrollar política lingüística alguna. Según su articulado, las distintas modalidades lingüísticas aragonesas (excluidas las del castellano, que no contempla la ley) sólo podrán ser objeto de enseñanza en sus zonas de uso tradicional, desapareciendo las áreas de transición. El nombre de las modalidades podrá ser decidido en cada municipio por los dos tercios de su consistorio.

Las reacciones ante la aprobación de la ley no se hicieron esperar y el conseller de Cultura de la Generalitat, Ferran Mascarell, consideró que denominar a partir de ahora *lapao* al catalán hablado en la Franja es la constatación de que se intenta "de todas las maneras que el catalán desaparezca del mapa". La decisión de las Cortes Aragonesas, añadió

Los municipios pueden decidir por dos tercios qué modalidad lingüística emplean

Mascarell, "expresa una manifestación más, muy rotunda e incluso ridícula, de un determinado espanyolismo" para evitar "que el catalán se pueda desarrollar con normalidad en todas partes, allí donde es la lengua habitual".

Por su parte, el portavoz de CIU en el Congreso, Josep Antoni Duran, tachó de "ridículo" llamar *lapao* al catalán que se habla en la Franja de Aragón, de donde él es originario al haber nacido en Alcampell. "¿Qué ridículo! ¡Ahora hablo *lapao*! De la noche al día todos los catalanes podéis añadir en el currículum una nueva lengua de dominio: el *lapao*".

A su vez, el PSC registró ayer en el Parlament una resolución que insta al Gobierno aragonés a dar marcha atrás con la ley, que califica de "atentado político a la unidad de la lengua catalana".

“En lapao sonà lo meu primer vagit”

Magí Camps

Decía Aribau, en la oda *La pàtria*: “En llemosí sonà lo meu primer vagit, quan del mugró matern la dolça llet bevia”. Para el catalán, en la *Renaixença* se recuperó la denominación *lemosin*, que, estricto sensu, sólo se refiere a la variante occitana de la región francesa de Limoges, pero que había servido para denominar el catalán literario de la edad media, heredero de los trovadores occitanos. Valenciano para unos, me-

norquín para otros, hablar de lemosin resolvía el problema del nombre, pero no cuajó.

El catalán no es lengua de Estado y el Estado donde básicamente se habla siempre lo ha considerado un estorbo. La política del divide y vencerás, aplicada sistemáticamente por los políticos populares desde Valencia en los años ochenta (¿se acuerdan de González Lizondo, de Unión Valenciana, elaborando listas de palabras como *noia/xica* para demostrar que catalán y valenciano no eran la misma lengua?), después desde Madrid, desde Palma y ahora desde Zaragoza, no ha sido en balde;

ha hecho mella. Desde ayer, los del Matarranya, el Baix Cinca, la Ribagorça o la Llitera, como Duran Lleida, ya no hablan catalán, ahora, por ley, hablan *lapao*.

Lo que un Estado culto habría protegido y potenciado como una riqueza, en España se ha tratado históricamente como una anomalía, una tozudez de esa gente obstinada en seguir hablando una lengua “que no va a ninguna parte”. Las discrepancias sobre el nombre del catalán han sido aprovechadas para fragmentarlo y aislarlo en comunidades autónomas, poniendo la política por encima de la convención científica, co-

Duran Lleida ahora es lapaohablante en un Estado donde la cultura va por un lado y las leyes por otro

mo defiende el IEC y el sentido común, y haciendo creer al ciudadano que son idiomas distintos.

Pero el delirio no se acaba aquí. El odio a todo aquello que suene a catalán provoca una víctima colateral, y no menor: el aragonés. Esta lengua, que se habla en el

norte de Aragón, ahora se llama legalmente *lapapyp*. Es otra prueba fehaciente de que en este Estado las personas y la cultura van por un lado y las leyes por otro.

La lengua es la línea roja que nunca se debería haber traspasado y, en cambio, algunos políticos se dedican constantemente a pisarla. No les avergüenza hacer el ridículo y nombrar académicos de no se sabe exactamente qué, porque una vez que hemos reído el chiste, la ley se asienta y la fragmentación prosigue. Curiosamente, son los mismos políticos que -con buen criterio- invierten montones de dinero en potenciar la unidad del castellano mediante las academias de los veintidós países donde se habla. Y después fingien que no entienden qué nos pasa, a los catalanes. ●

El Lapao i el Lapapyp

Jesús Huguet

Luisa Fernanda Rudi

Com vostès deuen saber el govern aragonès ha rebatejat les llengües pròpies de la regió (el català de la Franja i l'aragonès de les comarques d'Hecho i Ansó) amb els estrambòtics noms de L.A.P.A.O. (lengua aragonesa propia del area oriental) i L.A.P.A.P.Y.P. (lengua aragonesa propia del área prepirenaica y pirenaica). A més de la "burrera" que això significa crec que hi ha un perill molt greu en eixa acció.

El més antidemocràtic del món és convertir la ciència o allò que està fora de la política en objecte del capritx dels que manen. Imaginen que demà els dirigents que governen un país decideixen que l'aigua no està explicitada per la fórmula H₂O; segurament no solament diríem que eixos dirigents són uns ases sinó que s'extralimitaven de les seues competències. Recordaran vostès, amables lectors, com titllàvem de dictadors alguns presidents o capitosts o "caudillos" que obligaven que els seus equips esportius favorits sempre guanyaren els respectius campionats. En definitiva, el capritx d'uns polítics, per nombrosos i votats que siguen, no és raó per interferir allò que no té a veure amb les seues obligacions públiques.

Els valencians, que tenim una llarga experiència en la discussió de noms, hem de ser molt sensibles a actituds i accions com la que la Sra. Rudi i el seu govern han perpetrat contra la nostra llengua. Evidentment ella és responsable de la gestió de la cosa pública aragonesa però no té cap competència ni títol per menysprear així una llengua.

Quan vaig tindre una certa responsabilitat en la política lingüística de la Generalitat Valenciana solíem enviar lots de llibres a quaranta centres docents de la Franja d'Aragó que ensenyaven la llengua pròpia. El material estava en valencià, evidentment, ara caldrà que em recicle i tinga que dir LAPAO. Però com tot no són desavantatges al meu curriculum podré posar que amés de certes llengües que no em son maternes parle valencià-català i LAPAO.

Las Cortes de Aragón aprueban la ley de lenguas propias, en la que catalán y aragonés dejan de llamarse así

ZARAGOZA, 9 (EUROPA PRESS)

Las Cortes de Aragón han dado luz verde este jueves la Ley de Uso, Protección y Promoción de las Lenguas y Modalidades Lingüísticas Propias de Aragón, que reemplaza a la anterior normativa que regulaba esta materia, aprobada durante la pasada legislatura. PP y PAR han votado a favor, mientras que PSOE, CHA e IU lo han hecho en contra.

El objetivo de esta Ley, iniciativa del Ejecutivo autonómico, es "reconocer la pluralidad lingüística de Aragón y garantizar a los aragoneses el uso de las lenguas y sus modalidades lingüísticas propias como un legado cultural histórico que debe ser conservado" y "propiciar la conservación, recuperación, promoción, enseñanza y difusión de las lenguas y modalidades lingüísticas propias de Aragón en las zonas de utilización histórica predominante de las mismas", recoge el artículo 1 de la misma.

La nueva Ley contempla como lenguas propias las lenguas aragonesas con sus modalidades lingüísticas de uso predominante en las áreas septentrional y oriental de la Comunidad Autónoma. No menciona el aragonés normativo y el catalán de Aragón, como pretendían los grupos de la oposición, lo que ha suscitado un encendido debate desde el inicio de la tramitación y también hoy, en la sesión plenaria.

DERECHOS

El texto aprobado reconoce el derecho a conocer las lenguas y modalidades lingüísticas propias de Aragón, a usar oralmente y por escrito las lenguas y modalidades en las zonas de uso histórico predominante y a estudiar estas lenguas.

Igualmente, los derechos al acceso a publicaciones y programas audiovisuales en estas lenguas y modalidades y utilizarlas en la vida económica y social. "Nadie podrá ser discriminado por razón de la lengua", reza el texto, que establece que los poderes públicos aragoneses reconocerán el ejercicio de los derechos mencionados.

La Ley dispone la creación de la Academia Aragonesa de la Lengua como institución científica oficial, que establecerá las normas referidas al uso correcto de las lenguas y modalidades y asesorará a los poderes públicos e instituciones.

Estará compuesta por personas de reconocido prestigio en el ámbito de la filología, literatura y lingüística, preferentemente doctores y hablantes nativos, que tengan una larga trayectoria en la práctica y el fomento de los valores lingüísticos y literarios propios de Aragón.

Además se podrán realizar ediciones separadas del Boletín Oficial de Aragón (BOA) en las lenguas y modalidades; en las zonas de uso predominante los municipios podrán tener una doble denominación y las calles un doble rótulo.

En las entidades locales de las zonas oriental y pirenaica y prepirenaica se podrán realizar los debates en el habla propia y redactar los documentos en castellano y en el habla local. Los ciudadanos podrán dirigirse a estas entidades locales en estas lenguas, también a las Cortes y al Justicia de Aragón en estas lenguas y hablas y podrán ser contestados, además de en castellano, en las mismas.

DEBATE

Ha presentado el proyecto de ley la coordinadora de la Ponencia y diputada autonómica del Grupo Popular, María José Ferrando, quien ha dado cuenta de los trabajos parlamentarios, indicando que ha habido dos enmiendas a la totalidad, una de devolución de CHA y otra con un texto alternativo de IU, así como 74 enmiendas

parciales del PSOE, 53 de CHA, 42 de IU y dos del PP, estas últimas aprobadas en Comisión.

Ferrando ha dicho que esta Ley "protege nuestra realidad y nuestra riqueza lingüística" y ha añadido que "las foráneas tienen sus propios vehículos de promoción", tras lo que ha subrayado que "garantiza los derechos de los aragoneses a expresarse haciendo pleno uso de su libertad".

Ha continuado afirmando que el 75 por ciento de los aragoneses de la zona oriental de Aragón

Ferrando ha expuesto que al norte de la provincia de Huesca "subsisten toda una serie de modalidades autóctonas", entre las que ha citado el cheso, el chistavino y el patués, que tienen "cierta vitalidad", mientras que otras como el ansotano y el belsetán "prácticamente han desaparecido". En el resto de la provincia "solo quedan expresiones y vocablos sueltos que se van perdiendo".

Asimismo ha criticado el coste que supondría aprobar las enmiendas de corte económico presentadas por la oposición, apuntando que la contratación de personal docente para impartir el grado de filología costaría 16,5 millones, cambiar los rótulos con los topónimos obligaría a gastar 7,5 millones, modificar las placas de entrada y salida de los municipios supondría un gasto de 657.900 euros y cambiar la señalización de las calles en las tres capitales 500.000 euros más.

La diputada del PAR, María Herrero, ha apreciado que "una ley que divida y enfrente a los aragoneses es un fracaso antes de nacer", agregando que la anterior Ley "nació mal y mal creció y tampoco sus propios creadores la cumplieron y la desarrollaron".

Ha precisado que "no somos anticatalanistas, somos aragonesistas y desde nuestro aragonesismo creemos que no tiene sentido construir ninguna identidad en contraposición a nada". Herrero ha dicho que los territorios de la Corona de Aragón comparten un tronco lingüístico común y que "lo más justo con la historia y la verdad" hubiera sido llamar aragonés "a toda esa lengua".

Para regular esta materia, además de criterios filológicos los hay históricos, políticos, sociológicos, identitarios y sociológicos, ha proseguido María Herrero, quien por otra parte ha recordado que las hablas del norte de Aragón están en peligro de extinción, "LAPAO" Y "LAPAPI"

La diputada socialista Mayte Pérez ha manifestado su "sonrojo" y tristeza por la aprobación del proyecto de ley e irónicamente ha dicho que hoy "nacen dos lenguas propias", la "LAPAO", la Lengua Aragonesa Propia del Aragón Oriental, y la "LAPAPI", la Lengua Aragonesa Propia del Aragón Pirenaico y Prepirenaico.

Pérez ha referido que con esta Ley "se hurta un derecho a quienes de hecho lo vienen disfrutando" y ha destacado que "en Aragón, aunque se hable castellano no somos castellanos, somos aragoneses y se habla catalán y quienes lo hacen siguen siendo aragoneses". Ha recalcado que además de castellano también "se habla aragonés y catalán".

Ha aseverado que el PP actual es "mucho más conservador, rancio, retrógrado" y "aplica una política encaminada a una etapa oscura y regresiva", a lo que ha agregado que el texto carece de "rigor" académico e incumple las normas internacionales, en alusión a la Carta Europea de las Lenguas Minoritarias.

La portavoz del Grupo de CHA, Nieves Ibeas, ha defendido el aragonés normativo y el catalán de Aragón y ha aseverado que la nueva Ley "vulnera derechos, expectativas de los hablantes que se sienten aragoneses y hoy se les está faltando el respeto, como si no fueran aragoneses".

Ha opinado que la Ley provoca un "escándalo" en la comunidad científica por su "mínimo rigor lingüístico, filológico" porque "les quita el nombre y todo ello determina el resto del proyecto de ley". Ha recordado que un dictamen parlamentario aprobado sin votos en contra --en 1998-- reconoce el aragonés y el catalán. "Estamos siendo el hazmerreír", ha destacado, "todo para no nombrar el catalán".

Para el portavoz de IU, Adolfo Barrena, el texto aprobado es "ridículo" e incumple la Constitución, el Estatuto de Autonomía y la Carta Europea de las Lenguas Minoritarias, y ha puesto de relieve la "realidad trilingüe de Aragón".

Debe aprobarse una ley "que proteja esa realidad trilingüe y no convierta en clandestinas el aragonés y el catalán", ha dicho Barrena.

Aragón decide denominar «lapao» al catalán que se habla en esa comunidad

► Las Cortes aragonesas aprueban la ley de lenguas propias que elimina la normalización del uso del catalán

EFE ZARAGOZA

■ Aragón ha excluido de sus lenguas oficiales el catalán y ha provocado que el 5 % de la población aragonesa que se servía de esta lengua en su vida cotidiana pase a hablar *lapao*, siglas de Lengua Aragonesa propia del Aragón Oriental. Se trata de una ley del Gobierno aragonés aprobada ayer por el parlamento autonómico de la comunidad que ha suscitado las más diversas críticas de la práctica totali-

dad de las fuerzas políticas catalanas.

Y es que desde ayer, y en virtud de un acuerdo plenario aprobado por las Cortes de Aragón, para estos aragoneses, vecinos de poblaciones limítrofes con Cataluña, su vehículo de comunicación es el *lapao*. Además, el dialecto aragonés recibirá una rara denominación: *lapapyp*, es decir, Lengua Aragonesa Propia de las áreas Pirenaica y Prepirenaica. En Aragón, donde viven 1,2 millones de habitantes, hay 60.000 catalano-parlantes y 12.000 hablan aragonés.

La denominada Ley de Uso, Protección y Promoción de las Lenguas y Modalidades Lingüísticas Propias, aprobada con los votos de la

coalición de gobierno formada por el PP y el Partido Aragonés REgionalista y rechazada por los grupos de oposición, ha llegado al Parlamento aragonés seguida de una amplia polémica que se inició días atrás y a la que se han sumado los partidos políticos catalanistas y sus dirigentes, entre ellos el presidente de la Generalitat, Artur Mas, que se sirvió de la ironía para decir que él entendía «perfectamente» el *lapao*. El portavoz de CiU en el Congreso, Josep Antoni Duran Lleida, que es originario de Alcampell, una localidad de Huesca a pocos kilómetros de Cataluña afirmó que es «ridículo» denominar *lapao* al catalán hablado en la Franja, la zona limítrofe con Cataluña.

La polémica se trasladó ayer a las Cortes de Aragón, donde una veintena de miembros de la plataforma «No hablamos catalán», aragoneses partidarios de la iniciativa legislativa, aplaudieron las intervenciones de los portavoces de los grupos impulsores de la iniciativa. Mientras tanto, un grupo de jóvenes de Esquerra Republicana de Cataluña (ERC) se manifestaba a las puertas del parlamento con una pancarta con el lema «A la Franja, en catalá» y cubriendo sus bocas con esparadrapo. Tanto ERC como otras fuerzas políticas catalanas como CiU, PSC, ICV-EUiA o Ciudadans responsabilizaron al PP de cuestionar la unidad del catalán y, en algún caso, de actuar con criterios anti-catalanistas.

Desde el PP en Aragón se asegura que con la nueva ley se pretende proteger los «intereses» de los aragoneses, y en especial de ese 5 % de población que no habla castellano.

Salvador Cot

Matar l'aragonès per ferir el català

Una diputada valenta Nieves Ibeas-de la Chunta Aragonesista- lluitava ahir contra el mur de la Nova Planta a les Corts d'Aragó. Ella i la part més conscient de la societat aragonesa intentaven salvar el que queda del que un dia va ser un gran regne, orgullós i emprendedor. Però han passat els segles i la llavor dels Trastàmara ha acabat generant una piconadora espanyolista, en mans del PP i el PAR, que vol matar el català de la Franja com sigui. Per això, com deia Ibeas, la nova llei del Lapao y el Lapapyp "farà impossible la supervivència del català a l'Aragó, però farà impossible la supervivència en tot el món de l'aragonès perquè, si no es protegeix aquí, aquesta sí que es mor".

Els aragonesos, majoritàriament, han acabat estandaritzant-se com a espanyols sense matisos. Són simples castellans que només mantenen com a distinció un anticatalanisme una mica més agut que la mitjana. Reivindiquen les quatre barres i el record medieval per a no res, només per evitar que el penó del rei Jaume torni a ser una bandera entre les banderes del món. I tot això, sense que la societat catalana ni tan sols se n'arribi a assabentar.

D'aquí la dimensió tràgica que assenyalava ahir la diputada Ibeas. A l'Aragó, la majoria està disposada a matar l'aragonès per tal que el català s'extingeixi. Són castellans químicament purs, i no els importa escupir sobre una llengua milenària -seva i únicament seva- si amb això es distingeixen entre els més ferotges dels espanyolistes.

Ho reconeixia, en la rèplica la diputada María Herrero, del PAR, de forma explícita, però amb un punt de remordiment: "[l'aragonès] és una llengua que a mi em fa molta pena, perquè es una llengua que està en perill d'extinció i aquí hi tenim responsabilitat també per no haver-ho resolt abans i que ha *pagado el pato* d'un altre debat sobre la llengua aragonesa que es parla en la zona est de la nostra comunitat autònoma". Però no. No hi va haver pietat. Com diuen els companys d'Arredol: "O guión fue como yera previsto".

Una esmena legal soscava els drets lingüístics dels parlants d'aragonès i català a Aragó

09/05/2013

PP i PAR canvien els noms oficials del català i l'aragonès pels acrònims LAPAO i LAPAPYP · La decisió ignora els estàndards científics i filològics · L'oposició aragonesa critica durament l'acord entre els dos partits

El Partit Popular (PP) i el Partit Aragonès (PAR) han decidit d'ignorar el coneixement científic en relació amb les llengües i han aprovat una esmena a la Llei de Llengües d'Aragó de 2009 per la qual canvia la denominació oficial del català i l'aragonès. Aquestes són les denominacions que la comunitat acadèmica usa per a ambdues llengües, però això no sembla suficient per al PP i el PAR: des d'ara, els dos idiomes seran coneguts -una novetat mundial- mitjançant dos acrònims. L'aragonès ha estat rebatejat com a LAPAPYP (llengua aragonesa pròpia de la zona pirinenca i prepirinenca sigles en castellà) i el català com a LAPAO (llengua aragonesa pròpia de l'àrea oriental)

Aquestes denominacions no científiques no són, però, els únics canvis introduïts a l'esmena. Tal com va dir el passat juny Dolores Serrat, consellera d'Educació, Universitat, Cultura i Esports del govern aragonès, les administracions públiques ja no tindran cap obligació de respondre en aquestes llengües els ciutadans que les facin servir. També es preveu la creació d'una única acadèmia per a les anomenades "modalitats lingüístiques" d'Aragó, cosa que obre la porta a negar que aragonès i català són llengües de ple dret.

Tot això va en contra de l'article 7 de l'Estatut d'Autonomia d'Aragó, segons el qual les llengües pròpies d'Aragó han de ser respectades, promogudes i ensenyades. El text també diu que s'ha de garantir que els ciutadans que les parlin pugui relacionar-se amb l'administració pública en aquests idiomes, i afegeix que ningú pot ser discriminat per raó de llengua.

L'esmena també contradia els estàndards europeus de protecció de llengües, com per exemple els continguts a la Carta Europea de les Llengües Regionals o Minoritàries. L'Estat espanyol va signar i ratificar la Carta, que és un instrument legalment vinculant.

Una decisió fortament criticada

Partits polítics, associacions i acadèmies estan criticant durant la decisió presa pel PP i el PAR, que tenen majoria absoluta a les Corts aragoneses. El principal partit de l'oposició, el PSOE, considera que el PP està intentant amagar la "incapacitat" del seu govern per arreglar els problemes socials. D'una forma més alarmant, la Chunta argumenta que l'esmena contribuirà a accelerar l'extinció de l'aragonès, una llengua severament amenaçada. Esquerra unida, per la seva banda, recorda que els drets dels catalanoparlants i aragonesoparlants ja no seran respectats amb aquest canvi legal.

L'Institut d'Estudis Catalans ha dit que la denominació de LAPAO i LAPAPYP és "contrària al sentit comú i a la convenció científica", i ha afegit que "català" i "aragonès" haurien de ser les denominacions vàlides per a referir-se a aquestes llengües en cercles oficials i acadèmics.

La Plataforma per la Llengua denuncia que la nova llei de llengües de l'Aragó vulnera la Constitució i els acords europeus signats per Espanya

La Plataforma per la Llengua denuncia que la nova llei de llengües que s'aprovarà avui a les Corts de l'Aragó, amb els vots favorables del PP i el PAR, és contrària a la constitució espanyola i a la Carta Europea de les Llengües Regionals o Minoritàries. A més, ressalta que l'aprovació de la normativa suposa un salt qualitatiu en l'ofensiva contra la unitat de la llengua catalana. L'ONG del català ha elaborat un quadre comparatiu ([vegeu-lo aquí](#)) que analitza la situació legal del català a la nova llei de llengües de l'Aragó.

La nova normativa, no només deixarà de reconèixer que el català és una llengua pròpia original i històrica de l'Aragó, un dels principals avenços de l'anterior llei de llengües aprovada el 2009 pel PSOE i CHA, que es rebateja com a LAPAO (Llengua Aragonesa Propia del Área Oriental), sinó que també preveu la creació de l'Acadèmia Aragonesa de la Llengua que podrà establir unes normes i una gramàtica pròpies pel català de l'Aragó, com si es tractés d'una llengua diferent. A més a més, les institucions aragoneses, en cas d'utilitzar el català en l'àmbit públic, es regiran per la normativa establerta per l'esmentada acadèmia. Els principals objectius d'aquests canvis són negar la unitat de la llengua i afeblir els drets i capacitats d'aprenentatge, treball i mobilitat dels ciutadans aragonesos de la Franja.

Per altra banda, la llei que s'aprovarà és inconstitucional, atès que nega el caràcter de llengua oficial al català i l'aragonès, contradient l'article 3 de la Constitució Espanyola de 1978, que estableix que el castellà és la llengua espanyola oficial de l'Estat i que les altres llengües espanyoles seran també oficials en les respectives comunitats autònomes d'acord amb els seus estatuts. L'estatut aragonès remet el reconeixement oficial a aquesta llei que, contra el mandat constitucional, no el reconeix. Tampoc s'adapta a la Carta Europea de les Llengües Regionals o Minoritàries, signada i ratificada per l'Estat espanyol, i, per tant, d'obligat compliment pel govern espanyol i aragonès.

L'ONG del català ha elaborat un quadre comparatiu ([vegeu-lo aquí](#)) que analitza la situació legal del català a la nova llei de llengües de l'Aragó i es compara amb l'anterior llei de llengües de l'Aragó de 2009 i amb la situació de l'occità a Catalunya, després de l'aprovació de la Llei de l'Occità l'any 2010 (per ajudar a fer-ne la comparativa). També s'inclou una proposta de mínims pel català a la Franja dins la comunitat autònoma aragonesa elaborada per la Plataforma per la Llengua i un quadre amb les posicions de les forces polítiques representades a les Corts Aragoneses. Aquest quadre permet visualitzar la situació de total desprotecció en què queda el català després de l'aprovació de la nova normativa i la manca de drets lingüístics que pateixen els catalanoparlants de la Franja.

Incompliments bàsics de la Carta Europea de les Llengües Regionals o Minoritàries en la Llei de llengües de l'Aragó 2013:

- Incompliment de l'article 7 de la Carta pel que fa al reconeixement de la unitat de la llengua
- Incompliment de l'article 8 de la Carta pel que fa a l'ensenyament. La Llei fa el català optatiu quan segons la Carta hauria no només de garantir l'aprenentatge del català sinó l'ensenyament en català
- Incompliment de l'article 10 de la Carta. Contràriament a la Carta la Llei no garanteix l'ús del català en els documents, actes i acords a l'administració local, ni en el funcionament general de l'administració. Tot queda en funció de la decisió de cada corporació local. L'anterior llei establia que aquests documents havien de ser redactats en català i castellà.
- Incompliment de l'article 10 de la Carta. Contràriament a la Carta no es reconeixen els topònims en català com a oficials. L'únic topònim obligatori és el castellà, el català és optatiu. En l'anterior llei s'establia com a topònim oficial la forma catalana, llevat que ho establís diferent la legislació aragonesa.

Del 'chapurreau' al LAPAO

Vaig néixer l'any 1955 en un poblet de la Franja: Areny n'hem dit sempre, encara que la nomenclatura oficial en digués Arén. Quan era xiqueta, sentíem dir: "Ací no enraonem català; enraonem *chapurreau*". I així vam créixer, pensant que enraonàvem una llengua estranya i malgirbada amb la qual no podíem anar enloc. Per això, quan pujava un foraster "de Barcelona", ens hi solíem adreçar en castellà: allò sí que era una llengua, i no la nostra. El prejudici i l'autoodi lingüístic, tan estudiats en sociolingüística, estaven instal·lats entre nosaltres.

Tanmateix, quan vaig venir a viure a Barcelona, no em va caldre aprendre una altra llengua, i amb el temps vaig descobrir que el que havia enraonat sempre era català, que a més a més es podia escriure i tenia una gramàtica fixada. Els meus pares van passar una bona part de la seva vida a Barcelona i sempre van mantenir la seva variant lingüística sense cap dificultat.

Ara els nens de la Franja saben que enraonen català, l'aprenen a llegir i escriure i no amaguen la seva llengua. Però aviat tornarem a ser on érem.

AGNÈS BERGUA PALLARÈS
BARCELONA

El nom pot acabar fent la llengua

**“Utilitzaré el LAPAO, espero
que ens entenguem”
David Fernández**

La conyeta marinera que tots hem fet aquests dies sobre el LAPAO ens pot fer perdre de vista que en el fons d'aquest aparent absurd hi ha una identitat que se sent amenaçada pel “pancatalanisme”, i que en un terreny tan visceral serveix de ben poc apel·lar a criteris científics.

Si en aquest tema no fem trampes, hem de començar admetent una evidència: que la codificació de Fabra no va ser gens asèptica ideològicament sinó que formava part (i és així com han nascut la gran majoria de llengües) d'un projecte polític d'afirmació nacional.

No sembla que puguin ser, per tant, motius exclusivament científics els que portin un fragatí o tamarità a reconèixer l'autoritat de l'IEC i acceptar com a referent un model de llengua basat en el dialecte central.

Perquè es pugui sentir còmode dient que la seva llengua materna és la nostra, és important que sintonitzi amb uns sentiments identitaris que ara encara impregnen el nostre estàndard i que només passaran a un segon pla si algun dia arriba a ser hegemònic.

Difícilment ens admetrà que el que ell parla és català si el seu sentiment nacional és un altre. I no ho admetrà mai si, precisament, és un sentiment que s'afirma negant l'existència del nostre.

Esclar que sempre ens podem quedar tranquils dient que Luisa Fernanda Rudi i els seus estan fent un ridícul immens davant de tot el món, però jo us asseguro que, temps era temps, cap filòleg tampoc hauria dit que el que es parlava en els pobles a banda i banda de la frontera entre Galícia i Portugal eren llengües diferents.

ALBERT PLA NUALART

La Generalitat baraja llevar el lapao a los tribunales

Barcelona / Zaragoza

La Generalitat no da la batalla por pérdida y está dispuesta a defender ante los tribunales el catalán que hasta hace dos días se hablaba en la zona limítrofe entre Aragón y Cataluña. Ahora, Lengua Aragonesa Propia el Área Oriental (lapao), «una medida ridícula» según un Govern que no acata la decisión del Parlamento aragonés.

«Se planteará esa opción –acudir a los tribunales– en el lugar y momento que toque», afirmó ayer el consejero de Cultura de la Generalitat, Ferran Mascarell, quien también consideró que el término lapao va «contra todo criterio científico». Para el *conseller*, el cambio responde a «razones partidistas» y lo considera un atentado «directo y sin ninguna consideración contra la lengua catalana y la de los aragoneses».

Pese a esta intención, el propio Mascarell admitió ayer las dudas que le asaltan antes de plantear la denuncia ya que sabe «a favor de quién se juega en determinadas instituciones estatales».

Y ante todas las críticas recibidas –también el PSC llegó a tildar la medida de «atentado político»– la consejera de Educación del Gobierno de Aragón, Dolores Serrat, se centró ayer, tras «alucinar en colores», en criticar la utilización del acrónimo lapao. Según Serrat, esta utilización es «una invención de algunos que han querido hacer daño a nuestra ley de lenguas», informa **Javier Ortega**.

Aclarado el término, la consejera señaló en Onda Cero que con la ley vigente ha buscado proteger las modalidades lingüísticas de Aragón y acabar con una cooficialidad de aragonés y catalán que imponía la anterior ley. «Una cooficialidad que nos hubiera obligado a acabar en el Parlamento de Aragón con pinganillos, cuando esa no es la realidad», sentenció Serrat.

Los gastos del 'lapao'

Leyendo las noticias referentes a la ley de Lenguas que aprobó el jueves el Gobierno de Aragón, y que dará al idioma que se habla en la Franja el nombre de *lapao* (lengua aragonesa propia del área oriental), me he dado cuenta de que a la vez que sonreía, por lo absurdo de la cuestión, sentía pena.

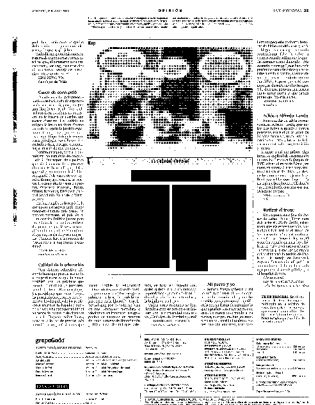
Soy leridana y tengo amigos de la Franja. Además, por cercanía, muchas veces me he acercado a las poblaciones del área oriental de Aragón para hacer gestiones, y nunca he tenido problemas para comunicarme, ya fuera utilizando el castellano, el catalán o, por lo visto, el *lapao*. Personalmente, no me importa que la lengua en la que me esté expresando se llame catalán, mallorquín, valenciano o *lapao*. De hecho, y siendo un poco irónica, también podríamos reivindicar una lengua diferente para Lleida, ya que el catalán que hablamos es distinto al que se habla en Girona, Tarragona o Barcelona.

Creo que con la cantidad de problemas que ya tenemos para entendernos, sólo nos falta ahora que ni tan siquiera hablemos el mismo idioma. Si no hubiera tanto paro, corrupción, etcétera, entendería que los gobernantes se dedicaran a darles nombres raros a todos los dialectos que se hablan en el país, pero no es el caso. Además, ¿se ha parado alguien a pensar en el coste que tendrá este cambio? Porque supongo que se deberán hacer notificaciones para informar a las instituciones del cambio, adecuar documentos administrativos a dicho lenguaje, y no digamos el gasto que puede tener el cambiar los carteles públicos o incluso la enseñanza del nuevo *lapao*.

¿No sería más lógico destinar todo el dinero que haya podido costar esta nueva ley y sus repercusiones a pagar las deudas que tiene el mismo Gobierno de Aragón?

TERESA CERDÀ

Ceuta

El PP aragonés dice que el lapao es un «burdo invento pancatalanista»

EFE ZARAGOZA/GIRONA

■ El grupo del PP en las Cortes de Aragón aseguró ayer que el «lapao» (siglas de Lengua Aragonesa propia del Aragón Oriental), no es una lengua propia de la Comunidad aragonesa, sino la creación de un acrónimo, que ha calificado de «burdo invento pancatalanista». Los parlamentarios populares destacan que ni lapao ni lapapyp figuran en la denominada Ley de Uso, Protección y Promoción de las Lenguas y Modalidades Lingüísticas Propias aprobada el jueves por las Cortes de Aragón, sino que son acrónimos inventados por la oposición a partir de las modalidades lingüísticas establecidas en el texto legal, lenguas propias del área oriental y lenguas propias del área pirenaica y prepirenaica.

En similares términos se manifestó la consejera de Educación y Cultura, Dolores Serrat, quien negó que el «lapao» sea una denominación oficial. Para la consejera el uso con «sorna» del acrónimo «lapao» por parte de los grupos de oposición en el Parlamento aragonés y de los partidos catalanistas supone una «falta de respeto» a la Comunidad de Aragón que no responde a la realidad de lo que refleja la nueva ley.

La Generalitat irá a los tribunales

Por su parte, La Generalitat baraja la posibilidad de acudir a los tribunales a raíz de la decisión del Parlamento aragonés de denominar Lengua Aragonesa Propia del Área Oriental (Lapao) a la que se habla en la zona limítrofe entre Aragón y Cataluña, según ha dicho el consejero de Cultura, Ferran Mascarell, quien manifestó que esa opción la planteará «en el momento que toque».

Creacionisme lingüístic

Mentre vostès llegeixen aquest article jo seré a Tortosa, tot gaudint del Dia Sàpiens, la jornada en què la revista *Sàpiens* ofereix tot tipus d'activitats relacionades amb la història als seus lectors. El fet que aquest any els actes tinguin lloc a la capital del Baix Ebre aporta un munt de possibilitats, entre les quals la de fer un tast anticipat del que, des de ja fa 17 anys, és una de les manifestacions de recreació històrica més importants de Catalunya. Parlo de la Festa del Renaixement, que cada juliol vesteix la gent i els carrers de Tortosa com si fóssim a la primeria del segle XVI.

En aquella època, l'actual capital del Baix Ebre era una de les ciutats més importants de la Corona catalanoaragonesa. I en ella hi destacava el cavaller Cristòfol Despuig, fill d'una de les nissagues més influents de la població i, sobretot, l'home que va tenir l'encert d'escriure la lúcida *Los col·loquis de la insigne ciutat de Tortosa*.

Bajanades diverses. Escric això perquè aquesta mateixa setmana m'he vist obligat a rellegir el primer capítol d'aquesta obra de Despuig. I ho he fet després de l'última occurrència lingüística dels diputats del Partit Popular. Perquè, certament, en els darrers mesos, sembla com si *ses senyories peperes* s'hagin llançat a una carrera frenètica cap al disbarat. Si un dia un la fa grossa, l'endemà el del costat la supera amb una ocurrència encara més mancada de senderi. En aquest sentit, si fa unes setmanes l'executiu balear de José Ramon Bauzá va aprovar el decret de llengües que signalava l'acta de defunció de la immersió lingüística a les Illes i relegava el català a una posició subordinada

JORDI CREUS

HISTORIADOR, EDITOR DE 'SÀPIENS'

da, fa només dos dies ha estat el Parlament aragonès qui ha donat una estocada mortal a la llengua pròpia de la Franja de Ponent. Sincerament, ja no sé com qualificar l'aprovació de l'anomenada *lleid d'ús, protecció i promoció de les llengües i modalitats lingüístiques pròpies de l'Aragó*, que deroga la tímida legislació impulsada pel tímid Marcel·lí Iglesias el 2009. A partir d'ara, l'idioma que parlen els habitants de la Franja perdrà el poc suport públic que tenia i, a més, ja no s'anomenarà, oficialment, català.

Noms pintorescos. LAPAO no és el nom d'un estil de música caribenya d'aquella que obliga a remenar els malucs amunt i avall. LAPAO no és la nova moda de menjar oriental, sannissim i ple d'omega-3. LAPAO no és aquell esport minoritari –barreja d'hoquei, waterpolo i ping-pong–, tan minoritari que fins i tot Catalunya hi pot tenir seleccions pròpies. No. LAPAO és el nom que el govern aragonès ha decidit donar a la llengua que fins ara han parlat la immensa majoria dels habitants de la Franja de Ponent. A la llengua de Jesús Moncada! LAPAO, en definitiva, és la "llengua aragonesa pròpia de l'àrea oriental". Encara sort que en l'atzar de les sigles no ens ha tocat la denominació de LAPAPYP, que tot i que sembli una invi-

tació a una festa d'aniversari a Las Cuevas del Sado, en realitat es vol referir a la parla aragonesa. Gràcies, Luisa Fernanda!

Poca broma! No és, però, cosa de riure. Els atacs contra el català se succeeixen sense aturador arreu del país. L'objectiu no és cap altre que treure a la nostra llengua qualsevol tipus de prestigi i convertir-la en un simple instrument folklòric. D'aquí aquesta dèria d'esquinçar el català, de fer-ne trossets petits. Els enemics del nostre idioma saben que no és el mateix una llengua dinàmica, amb 11 milions de persones, que un seguit de parlars locals sense cap nexa comú entre ells. D'aquí la terrorífica política lingüística del PP al País Valencià; d'aquí que Bauzá digui que a les Illes s'hi parlen cinc llengües: castellà, mallorquí, menorquí, eivissenc i formenterenc. D'aquí la LAPAO.

Despuig, actual. A l'inici d'aquest article els he parlat de Cristòfol Despuig. I això perquè aquest insigne tortosí ja va escriure fa prop de cinc segles sobre alguns dels problemes que ara ens afecten. Així, a banda de denunciar la manipulació de la història de Catalunya des de l'omnipresent poder castellà, Despuig lamentava tant la progressiva pèrdua de prestigi del català com els intents de trencar la seva unitat a base d'anomenar-lo amb un nom diferent a cada una de les contrades on es parlava. Tot molt (massa) actual i tot gens casual. El creacionisme lingüístic institucionalitzat al qual feia esment amb encert en aquestes pàgines Joan Reñé, president de la Diputació de Lleida (ARA, 9 de maig), avança sense manies. Allunyat del coneixement, de la ciència, de les universitats i les normes. Allunyat del sentit comú. Però amb tota la brutalitat que dona tenir el patrimoni de la força.

El dia que un valencià ens va dir: “Parlem la mateixa llengua”

JOAQUIM MONTCLUS I ESTEBA

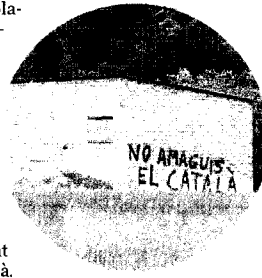
A la Franja de Ponent la llengua deixarà de dir-se oficialment català per passar a ser anomenada llengua aragonesa pròpia de l'àrea oriental (LAPAO). Era una mort anunciada d'ençà que el PP i el PAR es van fer càrrec de la Diputació General d'Aragó. La llei de llengües del 2009, malgrat que és una llei de mínims, deixava clar que l'idioma que es parlava a la Franja era el català i les normes amb què s'havia de regir eren les aprovades per l'Institut d'Estudis Catalans.

Recordo perfectament quan era petit i jugava pels carrers de Calaceit, quan venia un company de fora, freqüentment, sentia preguntar si parlava en castellà o en català. En ple franquisme, quan encara en aquestes poblacions hi havia molt poques disquisicions sobre la llengua, la major part de la gent del territori tenia molt clar que la llengua que parlava era el català.

Actualment, sovint sento pels pobles de la Franja, sobretot en gent gran, si aquesta persona que ha vingut de fora parla com *natros*. No fa gaires dies, en una visita pastoral feta pels pobles del Matarranya, l'arquebisbe de Saragossa, el valencià monsenyor Ureña, en sortir a l'altar el primer que va dir als feligresos és que parlava la mateixa llengua que

ells. Aquests són solament alguns exemples per confirmar que la gent de la Franja, malgrat les normes del govern aragonès, sap perfectament la llengua que parla i malgrat les noves disposicions la gent seguirà anomenant la seva llengua català.

Des d'un principi l'aspiració de tota la gent que defensa la seva llengua i cultura a la Franja ha estat que la llengua catalana fos oficial a tot el territori. Durant més de trenta anys ha estat una lluita en va, perquè l'Estatut d'Aragó mai ha

Pintades sobre el català, molt presents a la Franja. S. IGLESIAS

reconegut que en totes aquestes terres es parla català. Solament parlava de “*modalidades lingüísticas propias de Aragón*”. El terme *català* mai ha figurat en l'Estatut d'Aragó.

Des de fa un cert temps la gent de la Franja mira més cap a Catalunya i una prova evident la podem trobar en la presentació de llistes de partits d'obediència plenament catalana. En les passades eleccions municipals, ERC va treure un regidor a Calaceit i Convergència Democràtica de Catalunya va presentar llistes a diversos municipis de la Franja i va aconseguir l'alcaldia del Pont de Montanyana. Veurem què passa l'any 2015, però avui els puc assegurar que les llistes seran moltes. —

POLÍTICA LINGÜÍSTICA

Rebel·lió a la Franja contra el LAPAO

Els pobles critiquen la decisió del govern de l'Aragó de canviar la denominació de les llengües catalana i aragonesa

S.B. / A. SOLÉ
LLEIDA / BARCELONA

“Una barbaritat”, “tenir mala fe”, “voler buscar confrontacions”, “fer el ridícul”. Aquestes són algunes de les primeres expressions que surten de la boca de representants públics i socials de pobles de la Franja quan se'ls pregunta sobre el canvi de nom del català i l'aragonès per les denominacions de llengua aragonesa pròpia de l'àrea oriental (LAPAO) i llengua aragonesa pròpia de l'àrea pirinenca i prepirinenca (LAPAPYP).

La decisió del govern aragonès, que modifica la llei de llengües de l'Aragó, no té res a veure amb la realitat diària d'aquests pobles, on unes 50.000 persones són catalanoparlants. Tothom s'entén: al bar, a l'escola, al pati, a la plaça del poble, a les cases... I si convé, com al Campell, els cartells i els pregons s'escriuen en català i en castellà. El seu alcalde, Josep Antón Chauvel, escriptor amb 10 llibres publicats en llengua catalana, ho té ben clar: “Continuarem utilitzant el català, com fins ara, i si convé impugnarem aquesta llei”. Aquest municipi de la Franja, de 730 habitants, és un dels molts que s'han aixecat contra la nomenclatura LAPAO. La mateixa paraula els provoca vergo-

nya aliena. “És la mala fe del PP i del PAR [Partit Aragonèsista], que volen crear confrontació en un àmbit on no n'hi ha hagut mai”, afegeix Chauvel.

Dos bàndols

La llei de llengües en vigor fins dijous, la del 2009, ja era molt restrictiva amb el català, però com a mínim acceptava l'existència de les llengües. Amb el nou text, els representants públics coincideixen que s'ha retrocedit en el temps i es voldrà intoxicar una societat per aprofundir en la divisió social, en la

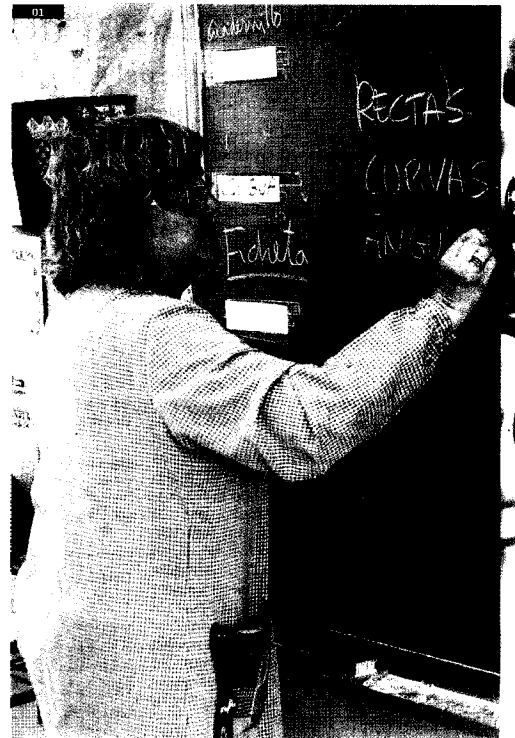
A PESO, el 80% estudia el català

Des del 1984 els alumnes de la Franja de Ponent que volen estudiar en català ho poden fer amb una assignatura optativa. A les escoles de primària, quasi tots els estudiants escullen fer l'assignatura de català, i als instituts ho fan un 80%. Però hi ha alguns instituts que han escollit fer l'educació bilingüe, i a més de la classe de llengua catalana, fan una assignatura troncal en català també. L'interès pel català és gran perquè ho troben útil per trobar feina i per anar a la universitat a Lleida o Barcelona. Gràcies a un acord amb la Generalitat, els alumnes d'ESO dels instituts de la Franja tenen el nivell B de català quan acaben, mentre que a Catalunya obtenen el C.

creació de dos bàndols: el del LAPAO i el de la resta.

A l'escola del Campell (un centre rural agrupat), la imposició del LAPAO es viu amb certa incredulitat. Com explica Alba Garreta, tutora de primària i professora de català, s'ha volgut polititzar un àmbit que requereix rigor científic: el de les llengües. El cert és que, segons explica, el dia a dia a l'escola després del dijous dia 9 continuarà com sempre, o sigui, amb les classes en castellà, excepte les de llengua catalana. I als llibres de text hi continuarà posant “català”, això ningú no ho dubta. L'Alba creu que l'error és confondre la parla amb el sentiment: “Jo puc sentir-me aragonesa, però parlar català”. Potser és això el que cou a la dreta aragonesa.

Ivan Facciras, representant de l'Associació La Bardisa, una de les més actives del Campell, amb 120 socis, coincideix a dir que el que es pretén amb el LAPAO i el LAPAPYP és “homogeneïtzar-ho tot en una cultura única: la que volen ells”. L'Ivan, un jove de 22 anys, explica que a l'escola sempre ha estudiat el català com una assignatura més. “Sempre he estat conscient que el que parlo és català, si es vol amb la varietat dialectal pròpia d'aquestes terres”, afegeix. A la gent gran, molta de la qual no ha estudiat, o si ho ha fet va ser durant l'antic règim, creu que se la podrà intoxicar amb més facilitat. “Voldria pensar, però, que el que facin a les Corts no ens acabi afectant. De

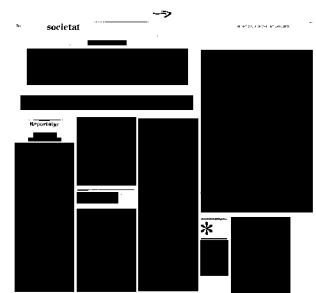

tota manera, i en aquest àmbit, continuarem fent el que ens donarà la gana”, conclou.

“És un disbarat”

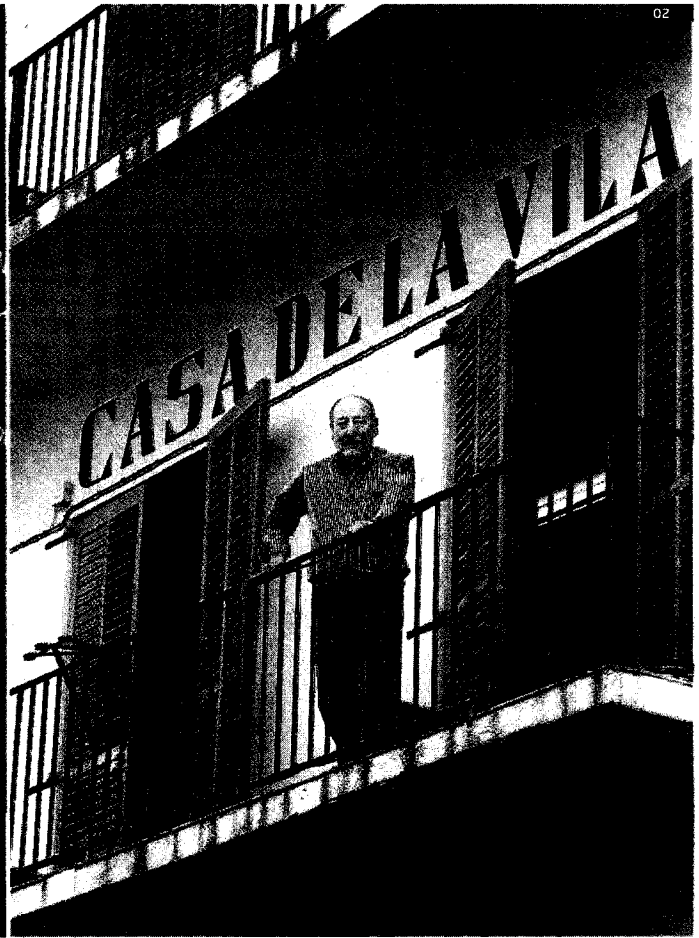
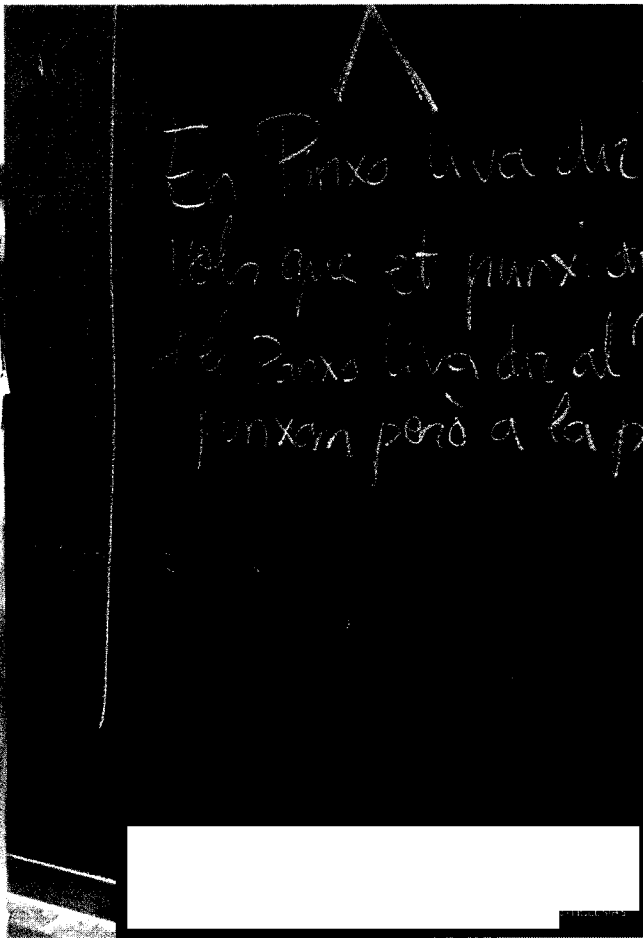
A uns 13 quilòmetres del Campell hi ha el Torricó, també a la província d'Osca. L'opinió respecte al LAPAO coincideix. Anna Domínguez, regidora de Cultura, defineix la decisió del govern aragonès com “un pas enrere del que s'havia aconseguit”. A més, el que més estupor li provoca és l'absència de rigor o argument científic amb què es basen per modificar la llei de llengües. Aquest motiu fa que es descobriixin per si sols. El mateix pensa

Canvis
Als llibres de text hi seguirà posant “català”, això ningú ho dubta

El riu que va valencianès va dir: “Parlem la mateixa llengua”

Al riu que va valencianès va dir: “Parlem la mateixa llengua”. Aquesta és la història d'un riu que va canviar de nom i de llengua. El riu, que abans s'anomenava 'Riu de la Font', va canviar de nom a 'Riu de la Font de la Font' i de llengua a 'Riu de la Font de la Font'.

Francisco Murillo, director de l'IES La Llitera. "A l'institut, això no ho entenem pas, voler sortir d'un tema científic i lingüístic d'aquesta manera tan flagrant és un disbarat". Molts dels estudiants que surten de l'institut posteriorment se'n van a estudiar a Lleida o a altres poblacions catalanes. De fet, i segons comenten alcaldes i professors, les relacions entre aquesta zona de la Franja i Catalunya han estat sempre fluides i s'han viscut amb total normalitat. Sembla, però, com si amb el LAPAO i el LAPAPYP es volgués separar els catalanoparlants de la Franja de la resta.

Denúncia
Una entitat del Campell creu que es persegueix homogeneitzar la cultura

Respecte a les repercussions que aquest canvi de denominació pot tenir en el dia a dia, per ara tot és una incògnita. No obstant això, la majoria d'alcaldes ho tenen clar. "Si es pensen que haurem de canviar rètols de carrers, d'edificis o del mateix municipi, ens hi negarem", diu Magdalena Gòdia, alcaldessa de Mequinensa. Recorda: "El català és la nostra llengua des de fa molt temps i molts documents així ho avalen". Poca gràcia li faria a Jesús Moncada, per posar un exemple dels grans escriptors sorgits d'aquesta terra, si li diguessin avui que el seu *Camí de sirga* està escrit en LAPAO. —

Les associacions parlen de "genocidi lingüístic"

La Iniciativa Cultural de la Franja, que inclou l'Associació Cultural del Matarranya, l'Institut d'Estudis del Baix Cinca i el Centre d'Estudis Ribagorçans, han firmat un manifest en què critiquen la llei de llengües perquè "té un tuf de genocidi lingüístic". La Xarxa Vives, que inclou 21 universitats dels Països Catalans, també ha fet un comunicat en què recorda que "la llengua no pot ser objecte d'instrumentalització política".

POLÍTICA LINGÜÍSTICA

El govern del PP manifesta "respecte" per la nomenclatura LAPAO

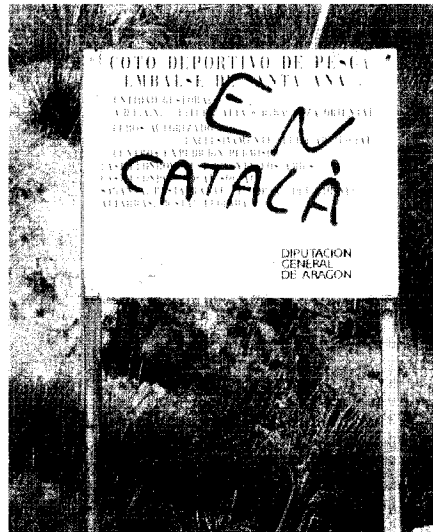
Comprensió del govern espanyol pel canvi de denominació del català a la Franja. L'executiu espanyol va expressar ahir el seu "respecte" per la decisió de l'Aragó d'aprovar la nomenclatura LAPAO.

JOAN SERRA

BARCELONA. L'executiu del PP ha optat per obviar la polèmica sobre l'ofensiva contra el català a la Franja de Ponent, materialitzada dijous amb l'aprovació a les Corts d'Aragó de la llei d'ús, protecció i promoció de llengües i modalitats lingüístiques pròpies. La vicepresidenta del govern espanyol, Soraya Sáenz de Santamaría, va evitar ahir valorar el fet que la llengua catalana passi a denominar-se LAPAO (Llengua Aragonesa Pròpia de l'Àrea Oriental) en territori aragonès. Preguntada per aquesta qüestió a la roda de premsa del consell de ministres, la vicepresidenta va expressar el seu "respecte" per la decisió presa per l'Aragó. Sáenz de Santamaría es va limitar a argu-

mentar que el "castellà és la llengua oficial" a Espanya i que "cal respectar" els estatuts d'autonomia de les comunitats autònomes amb llengües cooficials, així com les "competències de cadascú sempre que respectin la Constitució".

Les reflexions de la vicepresidenta espanyola havien estat precedides per les paraules de la presidenta del PP català, Alicia Sánchez-Camacho, que ahir també va demanar "respecte" pel canvi de nom de català a LAPAO a la Franja. En declaracions al programa *El matí de Catalunya Ràdio*, Camacho va evitar valorar extensament la pertinència de la nova denominació i es va limitar a dir que era una decisió dels representants del poble aragonès. Les declaracions de la líder dels populars catalans topen amb les que va fer aquesta mateixa setmana el portaveu del seu partit al Parlament, Enric Millo. A diferència de Sánchez-Camacho, Millo va assegurar que el que es parla a la Franja de Ponent "és català, encara que es pugui dir d'altres maneres". El portaveu popular va re-

Una pintada a favor del català entre Alcampell i el pantà de Santa Anna, a la Franja. SANTIGLESÍAS

marcar "l'evidència filològica" que nega el PP aragonès, impulsor del canvi de nom de la llengua catalana.

La Generalitat i els tribunals

El conseller de Cultura, Ferran Mascarell, pensa en la possibilitat d'acudir als tribunals per protegir el català després de la decisió de les Corts aragoneses. Durant la inauguració a Girona d'una exposició sobre l'obra de Salvador Espriu, Mascarell va manifestar que aquesta opció la plantejarà "al lloc i en el moment que toqui", encara que prèviament considera necessari avaluar-la. Mascarell va reclamar que es recuperi la denominació de català i va insistir que la nomenclatura LAPAO va "contra tot criteri científic i idea rigorosa".

La consellera d'Ensenyament, Irene Rigau, també es va pronunciar. Va criticar el paper del ministre d'Educació, José Ignacio Wert. "Tenim un problema global amb quina és la funció del ministeri quant al conreu i el respecte de les llengües de l'Estat", va raonar Rigau. ■

Aragón

La polémica artificial sobre la Ley de Lenguas de Aragón: El texto no recoge la denominación LAPAO para el catalán usado en la zona limítrofe con Cataluña

Medios de comunicación y redes sociales han puesto de actualidad la Ley de Lenguas que han aprobado esta semana las Cortes de Aragón. La polémica llegó de la posibilidad de que se usasen los acrónimos LAPAO para denominar el habla de la zona oriental, junto a Cataluña y LAPAPYP para definir las modalidades lingüísticas al norte de la región. Sin embargo, la Ley aprobada no recoge estos términos en ninguna de sus disposiciones.

“En la Ley de Lenguas no aparecen en ningún momento ni LAPAO ni LAPAPYP”. Según explican a *El Confidencial Autonómico* fuentes de las Cortes de Aragón, los acrónimos sobre los que se ha escrito y opinado en los últimos días para denominar las modalidades lingüísticas que pretende proteger el Gobierno de Aragón son “un invento” para “hacer una polémica donde no la hay”. No se mencionan en ninguna disposición del borrador de dicha Ley.

Decenas de medios de comunicación y políticos han opinado acerca de lo que consideraban una ‘nueva’ denominación para el catalán que se habla en Aragón. La expresión LAPAO, popularizada por ciertos sectores, respondería hipotéticamente a la denominación ‘Lengua Aragonesa Propia del Área Oriental’, zona al este de la Comunidad, contigua con Cataluña. LAPAPYP correspondería a ‘Lengua Aragonesa Propia de las Áreas Pirenaica Y Prepirenaica’ y englobaría las modalidades de los valles al norte.

Un ejemplo son las palabras publicadas por Durán i Lleida, portavoz de CiU, que publicaba –en catalán– en su perfil de Twitter (@ciuduran): “¡Qué ridículo! Ahora hablo ‘lapao’. De la noche al día todos los catalanes podéis añadir al currículum el dominio de una nueva lengua: el ‘LAPAO’”.

Pese a todo, es un término que **no aparece** en la Ley de uso, protección y promoción de las lenguas y modalidades lingüísticas propias de Aragón.

Una polémica artificial

Según apuntan algunas fuentes, la popularización de los términos ‘inventados’ LAPAO y LAPAPYP son una “fabricación” de la **oposición** a esta Ley “y de los **partidos catalanistas**”.

Por su parte, desde las Cortes remarcan que al este de Aragón, en la zona que se extiende hasta el Matarraña, se reconoce que existen “diferentes **hablas vernáculas de filiación catalana**” que “gozan de una gran vitalidad”.

“Sus respectivos hablantes las llaman **fragatí, tamaritá, maellá**,... Para diferenciarlas del catalán y, así, afianzar su **sentimiento aragonés**”, declaró una de las ponentes de la Ley, la diputada Mª José Ferrando.

“**Nadie dice que no tengan nada que ver con el catalán**”, añaden fuentes parlamentarias.

Por qué no se denomina ‘catalán’

Los grupos de **PSOE, CHA e IU** –en contra de la nueva Ley– insistieron desde un primer momento en

la necesidad de asumir el catalán como "**lengua propia de Aragón**" y defienden una realidad **trilingüe**: castellano, fabla aragonesa y catalán.

Por su parte, el equipo de Gobierno formado por **PP y PAR** han aprobado denominar "**aragonés oriental**" y "modalidades lingüísticas" –y no "catalán"– lo que se habla en las zonas limítrofes con Cataluña.

Los expertos en **Filología** que han participado en la elaboración de esta Ley proceden, en su mayoría, del departamento de Lingüística General e Hispánica de la **Universidad de Zaragoza**.

Éstos son algunos de los **datos** con los que ha trabajado la ponencia:

--El **castellano** es la lengua materna y exclusiva del **95%** de los aragoneses: de 1.350.000 aragoneses, 1.282.500 (el 95%) tienen como lengua materna el castellano

--Del 5% restante, unos **45.000 aragoneses** se expresan en modalidades lingüísticas de **filiación catalana**, en la zona oriental. Aproximadamente unos **12.000** conservan, con mayor o menor dificultad, otras hablas (cheso, chistavino, patués, ansotano, belsetán,...)

--Según una encuesta realizada en su día por la Universidad de Zaragoza, el **75%** de los aragoneses de esta zona **rechazan rotundamente la cooficialidad con el catalán**

La primera Ley que pretendía normalizar el uso del catalán y la fabla aragonesa data de 2009 y fue aprobada por el PSOE cuando gobernaba **Marcelino Iglesias**. Fue derogada por el PP en **julio de 2011**, tras llegar a la presidencia.

Tras un **largo y accidentado proceso parlamentario**, la nueva Ley de Lenguas se aprobó el pasado jueves con los votos a favor del PP y el PAR, y con el rechazo a la totalidad de las enmiendas de los grupos de la oposición.

Peccata minuta

La Loapa i el lapao

Si fa una setmana m'haguessin preguntat on es parla la llengua lapao, possiblement l'hauria situat a les Filipines, com un dialecte del tagal, o per la Polinèsia de **Gauguin i Jacques Brel**. I resulta que no, que puges a un cotxe a la plaça de Catalunya i a menys de tres hores et trobes envoltat de lapaoparlants i de lapapyparlants, paraula que sona més a insectes que a idioma. I el que resulta més curiós és que les entens com si haguessis parlat lapao (Llengua Aragonesa Pròpia de l'Àrea Oriental) o lapapyp (Llengua Aragonesa Pròpia de les Àrees Pirinenca i Prepirinenca) durant tota la vida: tocarà corregir molts currículums i afegir aquests dos noms al nostre do de llengües.

El Parlament d'Aragó, la sarsuelera presidenta de la comunitat, **Luisa Fernanda Rudi**, el PP i el Partit Aragonès van votar abans-d'ahir, dijous, que el que conveníem fins ara a anomenar català de la Franja passí a ser una llengua morta: la vella Loapa s'ha tornat lapao. Prenen exemple, tard i malament, del País Valencià i de les Illes, on la voluntat d'extirpar la paraula *català* dels seus diccionaris i plans d'estudis va topat frontalment amb la lògica i l'Acadèmia. La proposta resulta tan xiripitiflàutica que fins i tot als del PP de Catalunya (o PEQTAFYALM: Porció d'Espanya que Toca a França i al Mediterrani) se'ls ha posat cara d'empassa-sabres.

Els catalans, com no podia ser d'una altra manera, ja han reaccionat davant una ofensa tan gran: el líder de la CUP, **David Fernàndez**, va parlar en seu parlamentària en lapao, la presidenta **Núria de Gispert** no hi va posar cap objecció i ses senyories ho van entendre tot. Fins i tot l'espavilada empresa vallesana DAU Apps acaba de treure al mercat un traductor lapao-català / català-lapao per evitar així els conflictes paranoicolingüístics que en els primers dies d'aplicació de la nova llei puguin originar-se entre les dues ribes de l'Ebre. ¡Quanta raó tenia aquell vell acudit tan antifrancès com **Agustina d'Aragó!**: «*Que al pan lo llamen 'pain', pase; que al vino lo llamen 'vin', pase; ¡pero que al queso, que se ve tan claramente que es queso, le llamen 'fromage'...!*».

Posats a filar prim, crec que el Parlament també hauria de legislar sobre algunes variants de la nostra llengua d'ús freqüent entre els parlants. Em refereixo, per exemple, al MDCICAUPALBQUEPDLZA (Mescla de Castellà i Català amb una Patata a la Boca que Usen els Pijos de les Zones Altes) o al CSDVOITQPANCVDF (Català sense Diferenciar Vocals Obertes i Tancades que Parlen Alguns Nous Catalans Vinguts de Fora).

Gràcies, **Luisa Fernanda**, per instal·lar entre les dramàtiques i tràgiques notícies de cada dia alguna que ens porti directament a la riallada. I petonets a la Verge del Pilar. En lapao, també Pilar.

CATALÀ

El PAR fa una crida a defensar-se davant "l'imperialisme català"

Desafia la Generalitat a enviar els Mossos a la Franja si vol que es parli el català

El Partit Aragonès (PAR) de la zona oriental d'Aragó ha desafiat avui la Generalitat perquè "envii els Mossos d'Esquadra si vol imposar el català per la força" a la Franja i ha fet una crida a valencians i mallorquins a "col·laborar conjuntament per aturar la imposició catalanista" que, segons ells, pateixen "des de fa més de 30 anys".

Dijous passat a les Corts aragoneses, el PAR i el PP va esgrimir raons econòmiques i van negar catalanofòbia en el moment de l'aprovació de la Llei de Llengües que converteix el català en 'Lapao', però avui els aragonesistes s'han tret la careta.

En un comunicat han qualificat els nacionalistes catalans d'"imperialistes i totalitaris" i han assegurat que els aragonesos defensaran la seva llengua, cultura i identitat "amb dents i ungles". "Aragó no és colònia de ningú i, menys, d'un territori que durant segles va estar subordinat al Regne d'Aragó", afirmen.

A més, el PAR qualifica d'"aberrant" que "una comunitat autònoma que no respecta la Constitució i que no acata les decisions judicials parli ara de la Constitució, de lleis i de legitimitat". I recorden l'episodi, encara no tancat, del litigi de l'art sacre.

Finalment, com també ha fet el PP aquests dies, comparen el nacionalisme català amb el feixisme: "es comporten exactament igual que els moviments totalitaris i feixistes del segle XX, que volien controlar políticament països veïns i s'annexionaven territoris aliens".

Ley de Lenguas

El PAR reta a la Generalitat a enviar a los Mossos si quiere imponer el catalán en Aragón

Critica a las formaciones nacionalistas catalanas por "los insultos y vejaciones" a los aragoneses tras la aprobación de la Ley de Lenguas.

El **Partido Aragonés** de la zona Oriental de Aragón ha retado a la **Generalitat de Cataluña** a que **"envíe a los Mossos d'Esquadra si quiere imponer el catalán por la fuerza"**, y ha censurado a las formaciones nacionalistas catalanas por **"imperialistas y totalitarias"** y por inmiscuirse en la política aragonesa.

En una nota de prensa, **el PAR del Aragón Oriental critica a las formaciones nacionalistas catalanas** también por **"los insultos y vejaciones que están recibiendo los aragoneses"**.

Se une el PAR así a la **agria polémica abierta en Aragón y en Cataluña** después de que en el **pleno de las Cortes aragonesas del pasado jueves** los partidos que apoyan al Gobierno de Aragón, PP y PAR, sacaran adelante, con los votos en contra de la oposición (PSOE, CHA e IU) la **modificación de la ley de lenguas de Aragón**.

En ella se elimina el nombre oficial de catalán y aragonés y se establecen las denominaciones de **LAPAO (Lenguas Aragonesas Propias del Aragón Oriental)** y **LAPAPYP (Lenguas Aragonesas Propias del Área Pirenaica y Prepirenaica)**.

Ante las críticas llegadas a Aragón desde la comunidad vecina, el PAR asegura que **los aragoneses van a defender su lengua, cultura e identidad "con uñas y dientes"**.

El PAR califica de **"aberrante"** que "una comunidad autónoma que no respeta la Constitución Española y que no acata las decisiones judiciales hable ahora de la Constitución, de leyes y de legitimidad".

En la nota añaden que la Generalitat debería **"acatar las Leyes y devolver el arte sacro de las parroquias aragonesas** que está secuestrado en Lérida; dejar de poner palos en las ruedas a la **Travesía Central del Pirineo**, aceptar la creación de un Consorcio interautonómico respecto al **Archivo de la Corona de Aragón**, no apropiarse del **Ebro** y dejar de manipular la **Historia de la Corona de Aragón**".

"Aragón no es colonia de nadie y, menos, de un territorio que durante siglos estuvo subordinado al Reino de Aragón", agregan, al tiempo que aseguran que los pancatalanistas **"se creen que son los gendarmes de España** y desde Madrid se les consiente todo por la geometría parlamentaria".

El PAR de la zona Oriental también **anima a valencianos y mallorquines a "colaborar conjuntamente para parar la imposición catalanista"** que a su juicio estos territorios llevan sufriendo "desde hace más de 30 años".

Además, estiman que el nacionalismo catalán "se comporta exactamente igual que los movimientos totalitarios y fascistas del siglo XX, los cuales querían controlar políticamente países vecinos y se anexionaban territorios ajenos".

Y lamentan que, a su juicio, el **"tripartito de izquierdas aragonés (CHA, IU y PSOE) esté sometido al nacionalismo catalán"**.

Las lenguas de Aragón

OFICIALMENTE ya no existe el catalán en Aragón. Ni tampoco el aragonés. El Partido Popular (PP) y el Partido Aragonés (PAR), unidos por un acuerdo de legislatura, aprobaron el jueves la nueva ley de Uso, Protección y Promoción de las Lenguas y Modalidades Propias. Dicha norma deroga la de 2009, que reconocía la manifiesta existencia del castellano, el catalán y el aragonés en tierras de dicha comunidad. Según el nuevo texto legal, el catalán pasa a denominarse Lengua Aragonesa Propia del Área Oriental; y el aragonés, Lengua Aragonesa Propia de las Áreas Pirenaica y Prepirenaica.

Denominaciones tan prolijas, tan distantes de la llaneza de términos como castellano, francés, inglés, alemán u otros que dan nombre a un idioma, fueron de inmediato reducidas por la ciudadanía a su acrónimo. De manera que, de facto, el catalán pasa a llamarse *lapao*, que es voz formada con las siglas de las palabras que integran su nueva denominación; y el aragonés, por el mismo procedimiento, fue rebautizado como *lapapyp*. He aquí dos neologismos que tienen la virtud de la brevedad, pero cuyos exóticos, por no decir ridículos, ecos han causado vergüenza ajena en las filas de la oposición (PSA-PSOE, CHA e IU). Han suscitado también incredulidad en los círculos académicos. Y

han propiciado una cadena de chanzas, de incontables eslabones, en las redes sociales.

No es de extrañar que haya sucedido tal cosa. El Gobierno que preside Luisa Fernanda Rudi (PP) quizás crea prioritario (pese a que las urgencias de nuestros días son otras y bien obvias) borrar el nombre de una lengua –el catalán– que en Aragón hablan 60.000 personas, y de otra –el aragonés– que conocen 12.000. Y para su consejera de Educación y Cultura, Dolores Serrat, quizás sea posible afirmar sin sonrojarse, como hizo ayer, que esta norma legal que priva de su nombre a dos lenguas enraizadas en Aragón es “una herramienta para su defensa”. Hoy en día se hace lo contrario de lo que se dice con asombroso desparpajo.

Pero, desde un observatorio menos sesgado, eso no es lo prioritario. Ni parece, tampoco, que esta nueva regulación vaya a ser una medida de gran utilidad. Aunque acredita, eso sí, un alejamiento del Gobierno aragonés de la realidad y, al tiempo, de cuantos hablan las dos lenguas en cuestión. Así pues, oficialmente, el catalán y el aragonés ya no existen en Aragón. Pero para quienes los usan cotidianamente siguen vivos, conservan su nombre de siempre y es muy posible que lo sigan conservando cuando *lapao* y *lapapyp* sean ya términos olvidados en el desván de los sinsentidos.

Patética Dolores Serrat

La verdad es que mi cerebro, que debe de ser muy limitado, está capacitado para oír tonterías sobre el catalán que provengan de la supina ignorancia. Pero cuando dichas simplezas vienen de bocas que han nacido aquí, han hablado el idioma desde la infancia y saben perfectamente lo que significa, el cerebro se me cortocircuita. De manera que expreso mi incapacidad para entender como una tal Dolores Serrat, nacida en Ripoll, transmutada a Aragón, actual consejera de Educación del Gobierno pepero y responsable del *lapao*, puede llegar a perpetrar tamañas barbaridades contra el idioma que aprendió en la cuna. Ya sé que el autoodio catalán es un gran creador de simpatía allende España, y que en nuestra historia siempre hubo catalanes que fueron grandes *botiflers*. Pero aun así, cuesta digerir lo que ha hecho y cómo lo justifica la tal señora.

Por ejemplo, sus declaraciones "lamentando" la sorna con la que la inmensa mayoría de mortales con sentido común se han tomado su brillante idea del *lapao*. ¿Cómo se nos ocurre reirnos de algo tan sensato? Y mien-

A Dolores Serrat, inventora del 'lapao': el autoodio catalán es un creador de simpatía allende España

tras se queja de la coña marinera del *lapao*, aterriza en Catalunya con inusitada contundencia (¿cuántas veces, la pobre, necesitará hacerse perdonar los orígenes?) para decir cosas tan extrañas como que "vayan y pregunten qué se habla en el Valle de Arán, o en Valencia, o en Mallorca". Reconozco nuevamente mis limitaciones.

¿Qué puñetas ha querido decir? Por supuesto en la Val d'Aran hablan arañés, y por supuesto en Valencia y en Mallorca hablan una variante del catalán, lo cual no significa que su partido no haga aberraciones con la ciencia y se invente cada dos días una lengua nueva. Para continuar el rizo de las barbaridades, la señora Serrat (del Serrat, en *lapao*) ha dicho que "los habitantes de las poblaciones aragonesas orientales más pobladas, como Fraga o Tamarite de Litera, reconocen mayoritariamente que su lengua es el 'fragati' o el 'tamaritano', respectivamente", y se ha quedado tan ancha. Y creo que no ha dicho más estupideces porque no ha dado de sí el micrófono. Por supuesto que hablan el "fragati", como en Cadaqués el "cadaquesenc", que todo el mundo sabe que una variante dialectal del catalán. Por cierto, señora Serrat, ¿es "Tamarit de Llitera", aquí y en la China popular! O al menos lo ha sido durante siglos, antes de que llegara el PP y quisiera españolizar hasta el retrete. Supongo que hará algún edicto para que el "Vichy Catalán" se llame "Vichy lapao" o "Vichy del país que está al lado del Aragón Oriental". Y podríamos continuar con la crema catalana y etcétera. Llegados a este punto, las cosas están tan claras, que sólo queda denunciar el daño que gentes como usted hacen al patrimonio cultural de un pueblo. Y como regalo, la frase incisiva y precisa de Martin Luther King: "Nada en el mundo es más peligroso que la ignorancia sincera y la estupidez concienzuda".●

Catalunya considera que denominar LAPAO al català vulnera la Constitució

El Govern instarà l'executiu espanyol a fer complir la carta magna i protegir totes les llengües de l'Estat

El conseller de Cultura de la Generalitat de Catalunya, Ferran Mascarell, creu que denominar amb un nom 'estrambòtic' com LAPAO al català incompleix l'article 3 de la Constitució espanyola, que recull que totes les llengües existents a l'Estat espanyol han de tenir una especial consideració i protecció.

Per això, el Govern català instarà l'executiu espanyol a fer complir la carta magna a aquells que habitualment 's'omplin la boca amb la defensa de la Constitució' i que, en la pràctica, 'no són capaços d'entendre què diu'.

"Alguna cosa farem", ha insistit Mascarell. Al seu entendre, amb la Llei de llengües d'Aragó es fa un 'esforç per posar un nom ridícul que no va enlloc' i espera que 'algú amb sentit comú torne a donar el nom real a les coses'.

El conseller de Cultura assegura, en una entrevista a TV3, que el futur passa per guanyar 'polític i culturalment' i lamenta l'obsessió amb el català, una 'estratègia permanent d'alguns dels principals partits que organitzen i tenen poder en el conjunt de l'Estat'.

"Moltes de les institucions s'hi dediquen, una situació que s'expressa a través de lleis i sentències contra el català", ha reblat. Per a Mascarell, l'objectiu és intentar "aïllar i menystenir" la llengua i fer petit el que és gran".

G.A

«Que enviïn els Mossos si ens volen imposar el català!»

El PAR se suma a la moda del PP de titllar de feixistes CiU i ERC. Convida valencians i illencs a lluitar contra Catalunya

Manifestació contra el català i la denominació de Franja de Ponent

Si algú pensava que titllar de feixistes i nazis la Generalitat i els partits sobiranistes era patrimoni del PP i dels mitjans de comunicació de la seva òrbita, anava molt errat. El Partido Aragonés (PAR) també s'apunta a la moda. Arran de l'aprovació al Parlament de l'Aragó de la nova denominació oficial del català i l'aragonès, el Lapao i el Lapapyp, que converteix el català en un residu folclorista de la "llengua aragonesa", i del corresponent ridícul sobretot a les arxives socials per la coincidència del nom Lapao amb un dialecte del naxi -xinès-, tal com va explicar Nació Digital, ara calia buscar culpables.

El PAR ha emès un comunicat en què repta la Generalitat que "envii els Mossos d'Esquadra si vol imposar el català per la força". Censura les formacions nacionalistes catalanes per "imperialistes i totalitàries". Les acusa de comportar-se exactament igual que els moviments totalitaris i feixistes del segle XX, que "volien controlar políticament països veïns i s'annexionaven territoris aliens". També els critica per interferir en la política aragonesa i pels "insults i vexacions que estan rebent els aragonesos".

El PAR assegura que els aragonesos defensaran la seva llengua, cultura i identitat "aferrissadament" i qualifica d'"aberrant" que "una comunitat autònoma que no respecta la Constitució Espanyola i que no acata les decisions judicials parli ara de la Constitució, de lleis i de legitimitat".

El comunicat anima valencians i mallorquins a "col·laborar conjuntament per parar la imposició catalanista" que, segons el seu parer, aquests territoris porten patint "des de fa més de 30 anys". Conclouen que els pancatalanistes "es creuen que són els gendarmes d'Espanya i des de Madrid se'ls consent tot per la geometria parlamentària" i lamenten que, segons el seu parer, el "tripartit d'esquerres aragonès (CHA, IU i PSOE) estigui sotmès al nacionalisme català".

La Xarxa Vives contra la Llei de llengües del govern d'Aragó

Fa una crida al sentit comú per tal que la Llei respecte la convenció filològica i el nom de la llengua catalana

AUSIÀS BERMELL

Davant l'aprovació a les Corts d'Aragó de la Llei d'ús, protecció i promoció de les llengües i modalitats lingüístiques pròpies, el Consell General de la Xarxa Vives, format pels rectors i rectores de 21 universitats de Catalunya, País Valencià, Illes Balears, Catalunya Nord, Andorra i Sardenya, ha manifestat que el nou text legal deroga el que es va aprovar l'any 2009, que reconeixia el català com una de les llengües pròpies d'Aragó, i atribueix una nova i inèdita denominació al català d'acord amb les sigles LAPAO (Llengua Aragonesa Pròpia de l'Àrea Oriental), a més de renommar l'aragonès com a LAPAPYP (Llengua Aragonesa Pròpia de l'Àrea Pirenaica i Prepirenaica).

Per a la Xarxa Vives d'universitats, aquests noms no corresponen a cap idioma i són totalment aliens al criteri científic de la filologia romànica, que considera inqüestionable la unitat de la llengua catalana en els territoris d'Andorra, Catalunya, País Valencià, Illes Balears, Catalunya Nord, l'Alguer, i part d'Aragó.

Aquest és també el criteri de l'Institut d'Estudis Catalans, com a autoritat acadèmica a la Franja de Ponent i obviar les seues recomanacions equivaldria a suposar que la Reial Acadèmia Espanyola de la Llengua hauria de limitar les seues competències a determinades circumscripcions administratives definides per un territori concret.

Per a la Xarxa Vives, el neologisme que introdueix la nova llei planteja un interrogant inquietant sobre les conseqüències del nou front obert, a més de constituir la manifestació més transparent d'una concepció estreta de la riquesa lingüística i cultural d'Aragó.

L'autoritat universitària considera que el respecte a l'àrea geogràfica de cada llengua és una obligació de les autoritats, d'acord amb la Carta Europea de les Llengües Regionals o Minoritàries. A més, el Comitè de Ministres del Consell d'Europa ha recomanat reiteradament a l'Estat espanyol que aplique un marc jurídic específic de protecció del català i de l'aragonès, i ho ha fet emprant explícitament aquestes denominacions.

En definitiva, per a la Xarxa Vives d'universitats, la llengua no pot ser objecte d'instrumentalització política, ben al contrari, ha de ser objecte de protecció com a eix del patrimoni cultural d'una societat. Per tots aquests motius, la Xarxa Vives d'Universitats fa una crida al sentit comú per tal que la llei respecte la convenció filològica i el nom de la llengua catalana.

Reunió de rectors d'ela xarxa Vives a la Universitat de València l'any 2010. Foto: J. CUÉLLAR.

Natxo Sorolla: “Tot és producte d’una línia política molt concreta”

El hashtag #LAPAO va ser trending topic durant pràcticament tot el dia d'ahir. La nova nomenclatura que utilitza la Llei de Llengües per a referir-se a la llengua que es parla a la Franja (Lengua Aragonesa Propia del Área Oriental) ha aixecat ampolles entre els usuaris de twitter, convertint

#LAPAO en un dels hashtags més usats durant les últimes 48 hores. En relació al contingut d'estos missatges, la majoria no amagaven la sorpresa i feien ús de la ironia. Molts altres pensaven que es tractava d'una broma, i una menor quantitat d'usuaris defensaven les noves paraules que etiqueten el català i l'aragonès a l'Aragó i que en breu aprovarà la DGA gràcies a la coalició de PP-PAR. L'ampliació de llengües apareixia al currículum vitae de molts usuaris de twitter, i altres van catalogar el castellà com LAPOLLA (Lengua Aragonesa Propia de Otros Lindos Lugares de Aragón) contrarestant la llengua LAPAO i el LAPAPYP.

Natxo Sorolla, sociolingüista del Matarranya, va parlar sobre este fenomen per a Ràdio Matarranya, remarcant que “és una de les coses més interessants que està passant amb la Llei de Llengües, perquè difícilment les nostres comarques es converteixen en trending topic”. Sorolla va afegir que “el terme que s'aprovarà per a la denominació de la nostra llengua per a evitar que se li digui català serà el LAPAO. La llei no incorpora esta sigla, però”, degut a la complexitat del nom, “la forma de denominar-la serà amb les sigles”. El sociolingüista de Pena-roja va recordar que el LAPAO “ha tingut molta repercussió a twitter, que quan fa conya és perquè és difícil de comprendre. La gent de twitter, en lloc d'indignar-se, s'ho pren més com una broma”. A més, els mitjans de comunicació de caràcter convencional s'han fet ressò de l'efecte #LAPAO, que durant 48 hores ha estat dels hashtags més utilitzats.

■ El rerefons de la Llei de Llengües

El sociolingüista Natxo Sorolla també va parlar del rerefons de la nova Llei de Llengües d'Aragó. “Lengua Aragonesa Propia del Área Oriental seria una denominació general, però cada ajuntament pot aprovar el nom de la llengua que vulgui. L'anterior Llei de Llengües denominava les llengües, deia com s'havia d'escriure, parlava de toponímia. I ara el que farà la nova llei és que per una majoria un ajuntament pot denominar la seua llengua”. Curiós serà també que les classes de

LAPAO seran donades per professors de català. Al respecte, Natxo Sorolla va considerar que "el PP i el PAR estan jugant en un camp intermedi. Vol delegar el que es parla al Matarranya i la resta de comarques de la Franja per a intentar desconnectar-los dels 10 milions de parlants de català i segregar així les possibilitats que això dóna". El sociolingüista va recordar que "això provocarà coses incoherents com que només puguen ensenyar el LAPAO professors de català".

La Llei de Llengües d'Aragó ha causat molta indignació entre la comunitat acadèmica i filològica. Sorolla va explicar que "en l'anterior Llei de Llengües de PSOE i CHA no se'ls va preguntar com s'havia de fer". I ara, al 2013, "encara pitjor. Han tingut una participació menor. No han tingut participació acadèmica". Sorolla va afegir que seria coherent que "parlen de llengua els que entenen de llengua", i fent menció a la Carta Europea de les Llengües, "és difícil fer una política lingüística per a protegir un territori quan no es reconeix la parla d'un mateix territori". L'agressió que fa el Govern d'Aragó al català és similar al que està patint la llengua a tots els Països Catalans, com ja s'ha vist a Catalunya, el País Valencià o Ses Illes. "Tot és producte d'una línia política molt concreta i que té les seues repercussions en cada territori", va tancar el sociolingüista de Pena-roja, Natxo Sorolla.

| **Antoni Puigverd**

Envenenar la lengua de Moncada

Tiene la lengua una enorme conexión con la identidad íntima de las personas. Siendo el más profundo mecanismo de afecto, de congregación y de comunicación, también puede ser el más profundo agente de intoxicación social, de hostilidad política, de incomunicación.

De esto, los catalanes sabemos bastante. Las características lingüísticas de nuestro territorio nos han acostumbrado, modernamente, a una no fácil, pero sensata, convivencia. La gran mayoría de la sociedad acepta la necesidad de proteger el catalán, como si de una preciosa especie en extinción se tratara. Y, como si tuviéramos conciencia del potencial explosivo del conflicto lingüístico, también una gran mayoría tendemos a ceder el paso, en un momento u otro de nuestro día a día. Cedemos el uso de nuestra lengua para adaptarnos a la del vecino: lo hacemos en la escuela o en los juzgados, en las reuniones de trabajo o en el rellano de la escalera. Este comportamiento no place a las minorías más activas y politizadas, partidarias del monolingüismo catalán o castellano. Estas minorías sostienen que ceder es perjudicar a una u otra lengua. Pero ceder no sólo no perjudica, protege a las lenguas de la tensión: la paz social es un bien superior, sin el cual la fuerza potencialmente venenosa del hecho lingüístico acabaría emergiendo.

Ahora bien, este equilibrio se produce en Catalunya como consecuencia de dos factores. En primer lugar, por ser la sociedad es como es: muy compleja, muy mezclada (de lo que, como decíamos, la mayoría de la población tiene clara conciencia). Y en segundo lugar, por razones históricas. Aunque, durante siglos, el Estado español ha intentado (no sólo en épocas de dictadura) hacer desaparecer el catalán, el hecho es que esta lengua ha sobrevivido (y, de entre las lenguas sin Estado, es la que mejor salud tiene). El castellano es

una de las grandes lenguas del mundo, pero no ha conseguido, históricamente, sustituir el catalán. El catalán es una lengua demográficamente pequeña pero tiene prestigio entre sus hablantes (y entre los nuevos hablantes que se han ido incorporando). La sociolingüística explica que las lenguas se mantienen sólo si están asociadas al progreso. Y, como es obvio, todo progreso social está vinculado a las relaciones de poder y de prestigio. Las lenguas siempre expresan relaciones de poder. Esto se observa incluso en las pequeñas células familiares: si el padre y la ma-

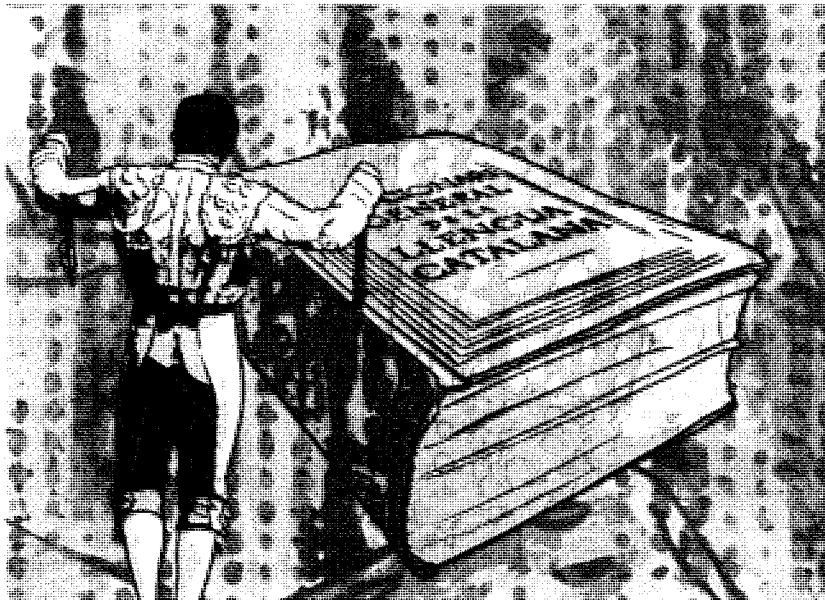
que, sin embargo, años después, iniciaron un proceso de decadencia que las ha llevado casi a la extinción (esto ocurrió con el gaélico, a pesar de la independencia de Irlanda; y con el occitano, a pesar de haber sido la lengua medieval más famosa). La industrialización consolidó la Renaixença romántica al fomentar la autoestima de los catalanes.

Ahora bien, este proceso no se produjo en todo el espacio geográfico en el que catalán era lengua viva. Sólo se produjo en Catalunya. El proceso que vivieron los hablantes de las diversas variantes valencia-

nas, aragonesas o isleñas fue muy diferente. Históricamente, estos hablantes habían quedado aislados (sin contacto con el resto de hablantes y desconociendo los aspectos académicos, que toda lengua culta necesita). Su uso carecía de prestigio social, por extenso que fuera (en las calles de Valderrobres, en la provincia de Teruel, el catalán es más vivo que en las de Girona). La politización del catalanismo, ya en el siglo XIX, complicó aún más la percepción que valencianos, mallorquines o aragoneses de la Franja tenían de la lengua común.

Con el fuego de tales dificultades juega la política. El Parlamento de Aragón ha protagonizado una decisión que provocaría un tsunami de indignación española si se hubiera producido en cualquier pequeño rincón del mundo en el que se hable español. Esta inercia fragmentadora, iniciada en Valencia hace años, sólo podría revertirse con una defensa a ultranza de los criterios filológicos por parte de las fuerzas vivas de la cultura española: RAE, universidades, Ministerio de Cultura, escritores. No se producirá. Salvo casos aislados, nunca se ha producido.

Callar es otorgar. Todas las exigencias de lealtad a los catalanes quedan en ridículo cuando la cultura española contempla con impávida indiferencia este proceso aparentemente aséptico de desmembración. Un proceso que envenena el presente y condena el futuro de la lengua de Lluç, March, Espriu y Moncada.●

¿Se puede exigir lealtad a los catalanes contemplando con impávida indiferencia la desmembración del catalán?

dre parten de lenguas maternas diferentes, el predominio de una u otra lengua entre los hijos será resultado de las sutiles relaciones de poder que se establecen en el interior de la pareja.

El poder y el prestigio del catalán es fruto de la convergencia de dos factores: el romanticismo (que hizo resurgir en toda Europa el interés por la tradición de cada pueblo) y la revolución industrial catalana del siglo XIX. El romanticismo favoreció a muchas otras lenguas sin Estado

Xavier Antich

¡Es el catalán, estúpidos!

En catalán, para no confundir lo esencial con lo accidental, decimos: que el leer no nos haga perder el escribir. La barbaridad, impropia de parlamentarios, que supone la aprobación, en las Cortes de Aragón, con los votos del PP y del PAR, de la ley de Uso, Protección (?) y Promoción (?) de las Lenguas y Modalidades Lingüísticas Propias es un disparate sin precedentes. Es evidente, para cualquier persona mínimamente informada, y no hace falta que de buena voluntad, que negar la existencia de la lengua catalana en una parte de Aragón, es tan surrealista, delirante y contrario al conocimiento científico como si se hubiera aprobado que la tierra es plana. De hecho, sería patético si no se derivaran consecuencias prácticas, legislación y programas educativos, uso de recursos públicos y políticas comunicacionales. Y eso ya no es patético: es dramático. Que, además, este disparate se justifique con las palabras de la diputada del PP, María José Ferrando, que dijo en las Cortes que “esta ley libera a los aragoneses de hablar lo que no hablan”, lo hace entrar directamente en la categoría borgiana de la historia universal de la infamia.

Y sin embargo, esta ley no es un escándalo por sí sola. Como en toda iniciativa política, lo que importa realmente es el marco en el que se inscribe. Lo que los anglosajones denominan *frame* y que Enric Juliana tan a menudo utiliza: y con razón, pues lo esencial es el marco en el que cada cosa alcanza su sentido. Y el marco, aquí, más allá de esta

broma de mal gusto que es el invento del *lapao* y el *lapapyp*, es evidente. Ningún Estado de la Unión Europea ha sido reiteradamente, de forma continuada y, a menudo, además, sistemática, tan hostil en contra de una lengua propia de su territorio como el Estado español en contra del catalán. Y de forma especialmente encarnizada cuando el Partido Popular ha ocupado el gobierno del Estado: o solo o con la complicidad, como ahora, de sus satélites en un gobierno autónomo.

Así, por una parte, el Partido Popular ha

No existe un valenciano, ni un mallorquín, ni un ‘lapao’ distintos de la lengua catalana que se habla en Catalunya

promovido y aprobado, desde el Gobierno del Estado, iniciativas, a menudo legislativas, en contra de la normalización de la lengua catalana que el Parlament de Catalunya y el Govern de la Generalitat tienen la obligación de impulsar en Catalunya. Eso, sin tener en cuenta el desprecio, del que ha participado también el PSOE cuando ha ocupado el Gobierno del Estado, con respecto a la protección y difusión de la lengua catalana en el territorio español o en el ámbito internacional: en la educación pública, de la primaria a la universitaria; en los medios de comunicación y en las políti-

cas culturales o internacionales.

Por otra parte, el PP ha impulsado, promovido y ejecutado, en las comunidades autónomas de las Islas Baleares, de la Comunidad Valenciana y de Aragón, políticas explícitamente en contra de la unidad de la lengua catalana. Estableciendo así marcos jurídicos que atentan contra la realidad objetivamente reconocida, no sólo en Catalunya, sino en España e internacionalmente, por la comunidad científica, académica y lingüística. Y así, el PP, con el apoyo de la ultraderecha valenciana y el silencio del PSPV, se inventó, en el Estatuto de Autonomía de la Comunidad Valenciana, una lengua inexistente: “La lengua propia de la Comunidad Valenciana es el valenciano” (artículo 6.1). Fue el primer disparate, la primera victoria de un analfabetismo ignorante que pretendía cambiar realidad de los hechos. Un primer disparate del que se derivaron una cascada de normativas aberrantes e incomprensibles. Y eso que incluso el diccionario de la RAE (22.ª ed.) define al valenciano como “variedad del catalán, que se usa en gran parte del antiguo reino de Valencia y se siente allí comúnmente como lengua propia”.

Es cierto que el Estatut de Autonomía de Baleares reconocía “la lengua catalana” como idioma oficial (art. 4.1). Y aun así el presidente Bauzá, del PP, perpetró el verano pasado una agresión contra el consenso lingüístico y consumió, con la excusa de una reforma de la ley de la función pública, un nuevo estatuto para la lengua catalana en las

Islas que la minoriza, desprotege y convierte en ornamento folklórico. Y ahora el PP se inventa en las dignísimas Cortes de Aragón una estúpida fórmula burocrática para no reconocer la evidencia del catalán como lengua de su territorio.

El PP podrá decir misa, con todos los parlamentos que quieran avalar su indigna ignorancia: en Catalunya, en Aragón, en las Islas y en la Comunidad Valenciana, lo que se habla es el catalán. No existe un valenciano, ni un mallorquín, ni un *lapao* diferentes de la lengua catalana que se habla en Catalunya.

Sólo hace falta que consulten el diccionario de la RAE, cuando se define “catalán”, de forma explícita e indiscutible, como “lengua romance vernácula que se habla en Cataluña y en otros dominios de la antigua Corona de Aragón”. No hay más. Es así. Y sobre ello, ningún político puede legislar, ni inventarse una lengua, ni trocear la que existe. ¡Dejen de hacer el ridículo! Se rien de ustedes en todo el mundo. Y los valencianos, baleares y aragoneses no se merecen este despropósito: no les podrán coger una lengua que ahora ya es suya.

Por cierto: ¿quién, en España, se atreverá a decirle al PP aquello que el gran Miguel de Unamuno, poniendo en peligro su propia vida, les escupió a otros bárbaros que gritaron “¡Abajo la inteligencia!?”: “Venceréis, pero no convenceréis. Venceréis porque tenéis sobrada fuerza bruta, pero no convenceréis porque convencer significa persuadir”.

Do de llengües

A la pobra gent de lletres se'ns ha girat feina, perquè després de la llició doctoral de lingüística que ens ha impartit aquests dies el govern d'Aragó, ens trobem de cop i volta enmig d'una riquesa lingüística inesperada.

Lapolla

Vegin, si no. Als Països Catalans tenim com per art d'encantament un mapa idiomàtic complicadíssim:

El català, el valencià, la LAPAO, l'occità/aranès, la LIC (Llengua Impròpia de Catalunya), la LIPV (Llengua Impròpia del País Valencià), la LICN (Llengua Impròpia de la Catalunya Nord), la LIF (Llengua Impròpia de la Franja), les LIVA (1) i (2) (Llengües Impròpies de la Vall d'Aran), la LIB (Llengua Impròpia de les Balears), les LILA (1) i (2) (Llengües Impròpies de l'Alguer) i la LPOPV (Llengua Pròpia Occidental del País Valencià).

Abans tot era més senzill:

El català, el valencià, la LAPAO i la LIVA (1) eren simplement català. La LIC, la LIPV, la LIF, la LIVA (2), la LIB i la LPOPV eren castellà. La LICN era francès. I la LILA (1) era sard i la LILA (2), italià.

És a dir:

A Catalunya es parlen el català i la LIC. A la Vall d'Aran, l'occità/aranès, la LIVA (1) i la LIVA (2). Al País Valencià, el valencià, la LIPV i la LPOPV. A les Balears, el català i la LIB. A la Catalunya Nord, el català i la LICN. A l'Alguer, el català i la LILA (1) i la LILA (2). I a la Franja, el català, la LAPAO i la LIF.

Com els deia, a la gent de lletres se'ns ha girat feina.

Sense oblidar-nos que a Galícia es parlen el gallec i la LIG. A Astúries, el bable i la LIPA. Al País Basc, l'euskera i la LIPB. A Navarra, el basc i la LIN. A Aragó, l'aragonès, el català, la LAPAO, la LAPAPYP i la LIZT. A les dues Castelles, la LPC. A Lleó, la LPL. A Múrcia, la LPM. A Extremadura, la LPE. A Andalusia, la LPA. A les Canàries, el guanche i la LILC. I a Ceuta, Melilla i el Perejil, l'àrab, el berber i la LICMIP.

Convido qui vulgui a fer-ne el mapa i que se'm perdoni si me n'he deixat cap, dialectes de banda. Pel que fa a l'Amèrica Llatina, un altre dia serà.

NOTA: *Vegin que he parlat de Llengua Impròpia, però, a la "T" de les sigles, també li podríem atribuir el significat d'Invasora.*

Carles Camps Mundó

Iniciativa Cultural de la Franja considera la nova Llei de Llengües “inconstitucional” i “insult al sentit comú”

Les reaccions a l'aprovació de la nova Llei de Llengües d'Aragó, que fa desaparèixer el català com a parla de la Franja i que imposa les Lenguas Aragonesas Propias del Àrea Oriental no s'han fet esperar. Les associacions culturals aragoneses coordinades en la Iniciativa Cultural de la Franja, integrada per l'Associació Cultural del Matarranya, el Centre d'Estudis Ribagorçans i l'Institut d'Estudis del Baix Cinca, s'ha mostrat en “total desacord” a la nova Llei de Llengües. A través d'un comunicat, ha denunciat que la Llei de Llengües és “inconstitucional” i un “insult al sentit comú”.

Si analitzem el contingut del comunicat, la Institució Cultural de la Franja (ICF), en ell denuncia “la inconstitucionalitat” de la Llei de Llengües, en “no respectar l'article 3er, apartats 2 i 3 de la Constitució Espanyola”, i que incompleix “la Carta Europea de les Llengües Regionals Minoritàries”, ratificada pel govern espanyol. La institució va més enllà, i recorda que la Llei de Llengües “no respecta cap de les opinions dels experts en lingüística i filologia, i fa cas omís de tots els informes que han emès els corresponents acadèmics i universitats”.

La ICF va recordar també que la Llei de Llengües “és un insult al sentit comú” sobretot quan afirma que “l'objectiu d'esta llei és reconèixer la pluralitat lingüística d'Aragó i garantir als aragonesos l'ús de les llengües i les seues modalitats lingüístiques pròpies”. O quan afirma que “és objecte d'esta llei propiciar la conversació, recuperació, promoció, ensenyament i difusió de les llengües i modalitats lingüístiques d'Aragó”, en ser el cas que tot queda a l'atzar d'una suposada bona voluntat de les institucions. En el comunicat, la Institució Cultural de la Franja parla també de “genocidi lingüístic”.

■ Supressió de les ferramentes de promoció de la llengua

L'Associació Cultural del Matarranya, l'Institut d'Estudis del Baix Cinca i el Centre d'Estudis Ribagorçans van recordar la poca sensibilitat que ha tingut l'actual DGA amb els parlars de la Franja, recordant que ha cancel·lat totes les subvencions, ha anul·lat el projecte ‘Jesús Moncada’ de les escoles i també les subscripcions institucionals de la publicació ‘Temps de Franja’, única en català a la Franja. Recorden també la fusió dels premis Arnal Cervero (aragonès) i Guillem Nicolau (català), cosa que “ha suposat un estrepitós fracàs en la recent convocatòria”.

La consellera de Cultura de la DGA lamenta l'ús amb 'sorna' de l'acrònim LAPAO

La consellera d'Educació i Cultura del Govern d'Aragó, Dolores Serrat, ha negat que el LAPAO siga la denominació oficial per a les diverses modalitats lingüístiques parlades pels habitants de la Franja de Ponent i va lamentar la "intromissió" catalanista en el debat. Serrat va assegurar que la Llei de Llengües no parla de LAPAO ni de LAPAPYP sinó que són acrònics ficticis a partir de les referències fetes en el text legal. Per a la consellera, l'ús amb "sorna" de l'acrònim LAPAO per part dels partits de l'oposició a les Corts i dels partits catalans suposa una "falta de respecte" a Aragó que no respon a la realitat del que reflecteix la nova llei.

Referent a això, Dolores Serrat va dir que el text legal aprovat pretenia acabar amb la cooficialitat "fictícia" de l'aragonès i català que havia imposat l'anterior llei, que en la seua opinió hauria suposat amb el temps la desaparició de la gran riquesa patrimonial lingüística d'Aragó. La responsable política va insistir que la llei constitueix una eina activa per a la defensa d'estes varietats lingüístiques pròpies de la comunitat aragonesa, a més de garantir la seua pervivència. Serrat va reiterar que "a Aragó parlem una gran varietat de llengües i nosaltres teníem el compromís electoral de resoldre este tema, sense imposar ni prohibir res".

La consellera va insistir que cada territori del país ha d'ordenar el seu propi patrimoni lingüístic, amb "respecte" cap als altres i sense permetre "pressions", i va afegir que la llei no suposa "prohibició" alguna sinó que té l'objectiu de protegir un element d'identitat per als aragonesos com

són les diferents modalitats lingüístiques en ús a la comunitat, que utilitzen com a vehicle quotidià d'expressió un 7% de la població. I en relació a este punt, va advertir que els propis habitants de les poblacions aragoneses orientals més poblades com Fraga o Tamarit de la Llitera, reconeixen majoritàriament que la seua llengua és el "fragatí" o el "tamarità", respectivament.

L'EXILI: Disbarat aragonès

Manuel S. Jardí

L'aberració que acaba de perpetrar la dreta aragonesa sobre el català no té nom. Vaja, sí que en té, de nom. Esborrar del diccionari i de la vida el nom d'una llengua, canviar-li la identitat i apostar per un disbarat de la magnitud de la "llengua aragonesa pròpia del área oriental", la Lapao per entendre'ns, és alguna cosa més que posar-se en ridícul davant la ciència i el món sencer. Però aquesta mena de disbarats comporten una clara rendibilitat. Hi ha els exemples de les Illes Balears i, sobretot, del País Valencià. Negar el nom de la llengua pròpia és el primer pas per a negar la realitat cultural i identitària d'un territori determinat. El segon pas consisteix a obstaculitzar-ne la difusió, a crear conflictes entorn de la gramàtica, morfologia, fonètica o sintaxi. De pas, es criminalitza davant la ciutadania, de manera que s'afavoreixi la retirada de l'univers escolar, dels mitjans de comunicació i, finalment, de l'entorn domèstic, fins a rematar la feina reduint-la a un vestigi antropològic. Després del colp d'estat del 1979, més conegut com la 'batalla de València', el català ha esdevingut proscrit per definició, convertit en una reserva índia a l'esfera educativa, menystingut als mitjans de comunicació i rebatejat, entre els més atemorits de la parròquia, amb eufemismes patètics com "la nostra llengua", "allò que parlem", "la llengua co-oficial", i resta de bajanades. A l'Aragó, la croada espanyolitzadora del règim innova, gràcies a la Lapao.

Això de la Lapao està condemnat al fracàs. En cas contrari, tenim un problema i ben gros. L'esperpent és dels que et deixen estorat. Tota la vida dient-li català i ara és 'lapao'. Afortunadament, ja n'hi ha aplicacions a la telefonia d'última generació per a la traducció simultània. Com és diu 'bon dia' a Morella i les rodalies? En català, 'bon dia', en 'lapao', vés per on, 'bon dia'. En valencià, 'buenos días'. Eixe és el resultat final de la mala intenció i el feixisme incontinent que exhibeix la dreta aragonesa –que és la variant de la dreta espanyola que depreda i espolia Aragó-, per a apuntalar l'obra de Felip V de Borbó.

Ara bé, per als amants de la teoria de la conspiració, poden haver altres explicacions al disbarat. En realitat, la 'lapao' com tota la col·lecció d'eufemismes fantàstics que ens regala el PP divendres sí, divendres també, per a defugir la realitat o, si més no, donar-li l'esquena, tindria com a objectiu principal acabar amb la indústria dels passatemps que formulen encreuats. En espanyol, "crucigramas". Perquè calen encreuats de dimensions impossibles per a fer quadrar la nova definició del català a l'Aragó: "llengua aragonesa pròpia del área oriental". O per a definir l'emigració dels joves a l'estranger: "movilidad exterior". I així, fins a l'embogiment col·lectiu. Ja saben: en català, bogeria; en lapao, bogeria; en valencià, "locura".

CHA llevará al TC el 'lapao' y el 'lapapyp'

JAVIER ORTEGA / Zaragoza

Chunta Aragonesista (CHA) anunció ayer que llevará al Tribunal Constitucional la Ley de Lenguas de Aragón, que deja de reconocer el aragonés y el catalán como propias de la comunidad, en sustitución del *lapao* y el *lapapyp*.

El presidente de la formación, José Luis Soro, indicó que su partido ha encargado a su diputado en el Congreso Chesús Yuste que consiga los 49 parlamentarios necesario para poder presentar un recurso de inconstitucionalidad contra la citada ley. Según Soro, la ley aprobada con los votos de PP y PAR «vulnera» la Carta Europea de Lenguas Regionales y Minoritarias, que «forma parte del bloque de constitucionalidad» del Estado español.

Tras indicar que PP y PAR «hicieron el ridículo» al aprobar la nueva ley, llamó a los 37 diputados que la votaron «incultos, acomplejados, reaccionarios e impresentables».

La ley habla de la lengua aragonesa propia de las áreas pirenaica y prepirenaica y la lengua aragonesa propia del área oriental, que ha llevado a denominarlas *lapapyp* y *lapao*.

Chapurquiar

DAVID TRUJBA

A estas alturas ya no se pueden hacer más chistes a costa de la decisión de las Cortes regionales de Aragón, que aprobaron una nueva ley por la cual el catalán pasa a llamarse Lapao, iniciales de Lengua Aragonesa Propia de las Areas Pirenaicas, y el aragonés pasa a ser Lapapyp, Lengua Aragonesa Propia de las Areas Pirenaica y Prepirenaica. Las bromas desahogan las tensiones, pero las tensiones territoriales son la sal de la vida de la política. Así que cuando la política pasa a ser una broma alguien ha fracasado en su estrategia de generar conflicto. El sentido del humor tiene la capacidad de revelar de una manera cruda la ausencia de sentido común en actitudes, declaraciones, personalidades. Es de chiste, decimos de algo que supera nuestro nivel de aceptación.

Todo el mundo entiende que los aragoneses no pondrán en práctica estas denominaciones, porque aman el surrealismo pero no hasta esos límites. Entiende, como es evidente, que todo responde a nuestro eterno conflicto de lenguas. Y que lo aparatoso de la designación tiene más que ver

Una clase de catalán en una escuela del Prat de Llobregat.

con las prioridades de los partidos políticos que con los ciudadanos. Existe una extrañísima tendencia a la rivalidad y lo competitivo que lastra las discusiones sobre las lenguas que se hablan en el Estado.

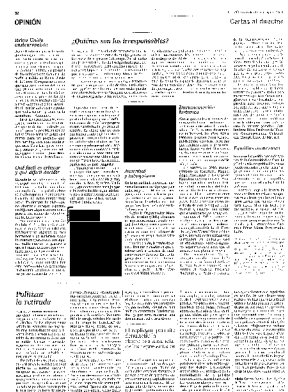
En España las lenguas son arrojadizas. Se usan unas contra otras, casi nadie celebra la condición plurilingüe de nuestro país y mucho menos la fomenta. Las televisiones regionales se limitan a su lugar de influencia política, sin competencia verdadera ni pugna por la calidad. Cada cual en su tafia, engordando los agravios y promoviendo la rivalidad. Aquí la lengua es belicosa. Y los partidos políticos se ganan a sus votantes más crédulos a lengüetazos. En fabla aragonesa se dice chapurquiar para referirse a revolver en agua salpicando alrededor. Buena definición de la acción de los políticos con respecto a la lengua. Los aragoneses sobrevivirán con su tino habitual a los absurdos políticos. Los catalanes hace tiempo que asisten a la utilización indiscriminada de la lengua propia para descalificarlos o seducirlos ideológicamente. Para el resto es otra muestra más de que, en el fértil debate nuestro de cada día, cada vez que nos sacan la lengua no solo pretenden burlarse, también taparnos los ojos.

La Cataluña 'imperial'

No entro en si la decisión del Parlamento de Aragón sobre el aragonés oriental es adecuada o no desde el punto de vista lingüístico. Pero me sorprende que los políticos catalanes que exigen respeto para su Parlamento autónomo menosprecien la misma capacidad de decidir de otras Cortes autónomas. Parece que algunos políticos catalanes creen en esa Cataluña "imperial" que aparece en el mapa del tiempo de TV3; y desde un despa-

cho de Barcelona quieren imponernos a los valencianos, mallorquines o aragoneses cómo se llama la lengua que hablamos y un catalán normalizado que nunca ha sido el nuestro. Algunos en Cataluña se preguntan por qué en Aragón, Baleares o Valencia existe un sentimiento anticatalán. Quizá deberían entender que ese respeto a la pluralidad que ellos tanto exigen a Madrid son los primeros que no lo ejercitan con nosotros.— **Antonia Hernández.** Almusafes, Valencia.

La Federació Llull demana la retirada immediata de la Llei de Llengües aprovada a l'Aragó

A més, es reserva el dret d'exercir les accions legals oportunes contra una normativa 'insultant' per a tots els catalanoparlants

La Federació Llull ha qualificat la Llei de Llengües aprovada a l'Aragó de discriminatòria, absurda i insultant per a tots els catalanoparlants. Per això demana la seua retirada i anuncia accions legals

La llei de llengües aprovada en les Corts de l'Aragó, amb els vots del PP i el PAR, constitueix una mostra perfecta del "menyspreu i la falta de respecte de les institucions espanyoles envers el català en particular, i totes les llengües cooficials a l'Estat espanyol, en general". Així ho ha manifestat en un comunicat la Federació Llull.

És per tot això que la Federació Llull demana la retirada immediata de l'esmentada llei, i es reserva el dret d'exercir les accions legals oportunes, tant en l'àmbit de l'Estat espanyol com en el de la Comunitat Europea, orientades a deixar sense vigor una normativa discriminatòria, absurda i insultant per a tots els catalanoparlants.

En dit comunicat afirmen que inventar una denominació arbitrària i acientífica (LAPAO: Lengua Aragonesa Propia del Área Oriental) per a una llengua plenament reconeguda per la romanística internacional, i que té càtedres dedicades al seu estudi en múltiples universitats de tot el món, "sembla un insult barroer a la intel·ligència, que contribueix a ridiculitzar internacionalment les institucions espanyoles".

Pensem, però, que més enllà d'això i de les burles que comprensiblement pot suscitar, "es tracta d'una estratègia dissenyada específicament per a esquarterar la llengua i dividir els seus parlants, que forma part de l'intent secular d'exterminar el català", lamenten. De fet, la llei també preveu la creació d'una *Academia Aragonesa de la Lengua* que podrà establir unes normes i una gramàtica pròpies per al català parlat a l'Aragó, com si fos una llengua diferent.

Des del punt de vista normatiu, l'esmentada llei "és contrària a la constitució espanyola (viola l'article 3, en negar l'oficialitat al català i l'aragonès), així com a la Carta Europea de les Llengües Regionals o Minoritàries (viola els articles 7, 8 i 10), ratificada pel govern espanyol l'any 2000".

Alerta amb l'Acadèmia!

Això de la denominació de LAPAO i del LAPAPYP és la cosa més tristament ridícula que he sentit en els últims temps. Amb el canvi de denominació, l'aragonès ja ha begut oli, si no l'havia begut fins ara; amb això del LAPAO, en canvi, la meua opinió sincera és que, de moment, no aconseguiran cap altra cosa que una exaltació de la llengua catalana per part dels habitants de la Franja que la parlen... De moment.

Em sembla, però, molt perillós que es creï l'Acadèmia Aragonesa de la Llengua i que, a més de canviar els topònims amb aquella alegria, canviïn la normativa de la nostra llengua, que, els agradi o no, és també la d'unes quantes persones tan aragoneses com ells. La pinça que ha organitzat el PP al voltant del català amb l'Acadèmia Valenciana de la Llengua (AVL), amb no se sap ben bé què que estan organitzant a les Illes, i ara amb aquesta Acadèmia Aragonesa de la Llengua, serveix per crear noves llengües que s'allunyen a poc a poc del català i, el més trist del cas, és que ho aconseguiran si no passa alguna cosa que ho aturi a l'Aragó i a les Illes.

Al País Valencià ja és tard. Com ja he comentat en altres ocasions, em sembla d'una malignitat sibil·lina el fet de crear una altra llengua amb una altra acadèmia en la qual, per postres, hi ha lingüistes de la banda blavera i de la banda catalanista, com per tenir-nos a tots contents. Una llengua es va fent seguint els dictats d'una acadèmia i, per més que la banda catalanista tibi cap a l'Institut d'Estudis Catalans (IEC), el cas és que no hi ha un altre remei que admetre com a bones i normatives, cada vegada més, les formes dialectals del País Valencià.

No falta pas tant, penso, perquè el català i el valencià siguin realment dues llengües diferents. Sento ser tan pessimista, però ja ara hi ha tot un joc de paraules, de morfologia i de sintaxi inadmissibles en la normativa de l'IEC —és a dir, la nostra— que, en canvi, són perfectament permeses per l'AVL. Aquesta és la trista veritat. I a les Illes Balears miren de seguir-los els passos, també, tot i que em fa l'efecte que, gràcies a Déu, ho tenen més difícil.

No sé si l'Acadèmia de la Llengua Aragonesa serà de LAPAO, de LAPAPYP, de castellà o de tot a la vegada. Sigui com sigui, espero que hi siguem a temps d'aturar aquest desastre d'alguna manera. I estaria bé, també, que Brussel·les reaccionés davant d'aquests disbarats que, ho aconsegueixin o no, no pretenen altra cosa que l'extermini d'una llengua europea mil·lenària, que és la nostra i que no s'hauria de permetre que s'esqueixés o que es volgués esqueixar d'aquesta manera. Que Europa serveixi d'alguna cosa.

Chunta vol recórrer la nova Llei de Llengües d'Aragó al Constitucional

Si fa uns dies l'Institut Cultural de la Franja (ICF) catalogava la nova Llei de Llengües d'Aragó de "inconstitucional" i "insult al sentit comú", ara ha estat Chunta Aragonesista (CHA) qui s'ha pronunciat sobre la polèmica llei que elimina el català i l'aragonès com llengües de la regió. Al respecte, José Luis Soro, president de CHA, va anunciar que es buscaran formes per a recórrer la llei. Soro va recordar que la Llei de Llengües ha estat "el ridícul més espantós" i que "està impulsada des de la incultura més absoluta i amb l'únic objectiu d'accontentar els sectors més reaccionaris del PP i del PAR d'Aragó".

'El Periódico de Aragón' informava avui que, segons José Luis Soro, esta llei vulnera la Carta Europea de les Llengües Minoritàries, un tractat europeu ratificat pel Govern en l'època d'Aznar. Este incompliment s'observa en diferents parts de la llei "des del moment en el qual ni es nomena a l'aragonès ni al català". Soro va criticar al Govern del PP i el PAR per ser tant "acomplexats i incults" i va considerar que és lamentable que Aragó aparega als mitjans per temes com "la corrupció a La Muela, el Eccehomo i el lapao i el lapapyp".

Chunta ha portat en diverses ocasions este situació a Europa. L'última recomanació del Consell Europeu, tramesa a Rudi ia Rajoy, demanava que es conservés, com a mínim, la situació de protecció actual. Per a presentar un recurs d'inconstitucionalitat, Chunta ha de comptar amb el suport d'almenys cinquanta diputats o de dos grups parlamentaris. Este treball anirà a càrrec del diputat de CHA al Congrés Chesús Yuste. Serà la persona encarregada de buscar suports per a presentar el recurs al Tribunal Constitucional d'una llei que ha estat molt ridiculitzada tant a Aragó com fora d'Aragó.

Senyors del PP, deixin en pau les llengües

HABLE BIEN

Sea Patriota - No sea bárbaro

Es de cumplido caballero, que Vd. hable nuestro idioma oficial o sea el castellano. Es ser patriota.

VIVA ESPAÑA Y LA DISCIPLINA Y NUESTRO
IDIOMA CERVANTINO

¡ ARRIBA ESPAÑA !

Seria d'agrair que els senyors i senyores del PP deixessin en pau les llengües. Al Regne d'Espanya es parlen castellà, català, èuscarà, asturià, gallec, aragonès i aranès. Fa 500 anys a la Península s'havien arribat a parlar més de 25 llengües ara extintes, i curiosament la majoria desaparegudes en l'àmbit ara ocupat per la llengua castellana. Desconec quantes llengües s'han arribat a extingir a l'Amèrica Llatina des de que Colom va plantar el pendó de Castella en aquelles terres, però si a la Península han pogut perpetrar aquest extermini podem imaginar que el que dany causat a Amèrica, apart de l'extermini físic de la població nadiua, no haurà estat pas petit.

Els governants espanyols en aquests tres últims segles ha arribat a promulgar més de 500 lleis, decrets i cèdules reials i ordres ministerials contra la llengua catalana. De totes, les llengües de l'Estat la catalana és, després del castellà, la llengua amb més parlants, fet que deu tocar molt els nassos als nacionalistes espanyols entossudits en la construcció d'una Espanya monolingüe i monocultural castellana.

Arribada la democràcia a Espanya tots aquests atacs haurien d'haver-se acabat, però no ha estat així. El govern de la UCD va promoure i finançar el blaverisme valencià, un moviment que entre altres coses afirma que el valencià i el català són dues llengües diferents, en contra de tota lògica i del que afirmen els filòlegs, i aquesta dèria contra el català també ha estat una de les dèries del neofranquista Partit Popular. S'ha de dir, que la majoria d'aquests dirigents del PP i dels partits blavers són castellanoparlants i d'ideologia ultradretana. Cal dir, que el PSOE no és innocent en aquest assumpte. A les Balears el PP de les Illes ha decidit imitar als seus coreligionaris valencians, i en contra del sentit comú afirmen que la llengua que es parla a les Illes és el Baleà.

Ara ha estat el PP aragonès qui decideix, amb la complicitat del Partit Aragonès Regionalista, un grup que es presenta com aragonesista i en el mateix ventall ideològic que el PP, però que nega la unitat del català de la Franja.

Al Aragó es parlen tres llengües: castellà, aragonès i català. La llengua aragonesa està en greu perill de desaparició segons L'atles de llengües en perill de la UNESCO. I després que PP i PAR aprovessin la Llei de llengües de l'Aragó el futur de la llengua aragonesa es molt més negre. Sense cap reconeixement oficial, ni tan sols a la pròpia comunitat on es parla només li restarà una lenta desaparició.

Com he dit abans al Regne d'Espanya es parlen set llengües: castellà, català, èus cara, asturià, gallec, aragonès i aranès. El castellà no corre cap perill, té al darrera un Estat disposat a defensar-lo, encara que per això hagi de passar pel damunt d'altres llengües.

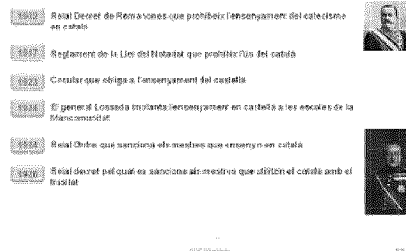
L'article 3 de la Constitució espanyola fa referència a les "llengües espanyoles" però només cita una pel seu nom, el castellà, de les altres no se'n diu el nom enlloc de la Constitució.

Article 3

El castellà i les altres llengües espanyoles

1. El castellà és la llengua espanyola oficial de l'Estat. Tots els espanyols tenen el deure de conèixer-la i el dret a usar-la.
2. Les altres llengües espanyoles seran també oficials en les respectives comunitats autònomes d'acord amb els seus Estatuts.
3. La riquesa de les diferents modalitats lingüístiques d'Espanya és un patrimoni.

El català ha estat també perseguit per Espanya tant a l'inici del segle XX, com durant la dictadura de Primo de Rivera

Malgrat que diu que aquestes llengües a les que nomena "modalitats lingüístiques" són patrimoni i riquesa d'Espanya, la realitat és que la pròpia Constitució decideix ignorar-ne el nom, l'Estat no només no les protegeix ni en garanteix la seva existència sinó que posa els mitjans per anar arraconant-les. Aquest Estat legisla no per prohibir aquestes altres llengües, a les que ni nomenen pel seu nom, com feia en altres èpoques, sinó per destruir aquestes llengües legisla el trossejament d'aquestes llengües, i com han fet el PP i el PAR, s'arriba al despropòsit d'afirmar que el català de la Franja no només no és català sinó que s'anomena LAPAO (Llengua Aragonesa Pròpia de l'Aragó Oriental) i a la llengua aragonesa la nomenen LAPAPYP (Llengua Aragonesa Pròpia del Pirineu i Prepirineu). Tot i que aquest despropòsit és atribuïble íntegrament al PP i al PAR, el més sorprenent és que la consellera d'Educació i Cultura del govern aragonès, Dolores Serrat, nascuda al Ripollès, i que deu estar fent mans i mànigues per fer-se perdonar aquest terrible pecat per una pepera, s'ha queixat que des de Catalunya s'hagi fet befa del LAPAO i el LAPAPYP, que ella nega que siguin les denominacions d'aquestes llengües creades pel PP. Doncs si, des de Catalunya s'ha fet befa d'aquest despropòsit perpetrat pel PAR i el PP.

El lapao autèntic, no pas el LAPAO (despropòsit de PP i PAR), existeix, és un dialecte de la llengua naxí, que es parla a la Xina meridional, algunes zones de Birmània i el Tibet. S'escriu mitjançant pictogrames i signes sil·làbics, el parlen unes 300.000 persones. I sona així.

La posició de Alicia Sánchez Camacho, coreligionària de Serrat, ha defensat el despropòsit perpetrat pels seus companys aragonesos i demana respecte per la decisió del PP aragonès, "ho han decidit ells", diu. Ah, i perquè el PP no respecta cap llei aprovada pel Parlament de Catalunya? Sánchez Camacho, diputada del Parlament de Catalunya demana que els catalans tinguem respecte per un disbarat perpetrat pel PP aragonès però ella no respecta les lleis que aprova un Parlament, el català, del qual ella és membre.

I Soraya Sáenz de Santamaría esgrimeix la sacrosanta Constitució espanyola per defensar el LAPAO, la mateixa Constitució en què s'empara el PP per atacar la llengua catalana li serveix a Soraya per donar suport a la "creació" del LAPAO (i del LAPAPYP).

Lluís Meseguer

L'ARAGÓ VIU

Govern d'Aragó: ja estàs retirant l'ocurrència ridícula d'imposar a les dues llengües vives i més antigues de l'Aragó les sigles insultants de *lapao* i *lapapyp*! ¡Queixa't de la història de derrotes, d'emigració i d'imposicions patides pels aragonesos! ¡Viu l'herència fecunda de la capacitat de treball i d'arriscada honestedat de les seues generacions! ¡Cuida el treball, l'aigua i la terra, la llibertat! ¡I no exposes els ciutadans amb covardia institucional a la riota universal!

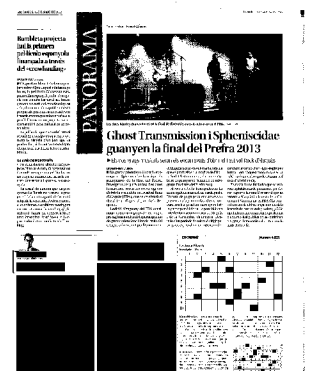
Qui insulta el nom d'una llengua, insulta els seus parlants. I si aquests ho toleren o ho voten, és igual: insulta totes les llengües i tots els parlants del món. ¡T'hauria agradat que, per a imposar el transvasament de l'Ebre —i el robatori del teu patrimoni natural—, s'haguera anomenat el riu, què se jo, Risneeqsaa (Riu Situat al Nord-Est d'Espanya i que s'Apanyen els Aragonesos)? ¡Vols que els aragonesos que parlen la *lapao* —tant si l'anomenen «lo nostre parlar», com «xapurriau», com «mequinensà», com «fragatí», com «català», com «valencià»—, no tinguem dret a estudiar-la a escola, a sentir-la en la ràdio i la televisió públiques, a llegir-la als diaris? I el mateix et dic de l'aragonés, que pretens anomenar legalment *lapa-*

Qui insulta el nom d'una llengua, insulta els seus parlants. I si aquests ho toleren o ho voten, és igual: insulta totes les llengües i tots els parlants del món

pyp. ¡No és l'única llengua del món —o fabla, o el que vulgues— que pot dir-se aragonesa? El teu partit, complint ordres de Madrid o per decisió pròpia, no té cap dret a manipular les relacions amb el país on viuen més aragonesos fora de l'Aragó, o siga, Catalunya, i el segon país on viuen més aragonesos, o siga, les comarques de Castelló i València.

Escolta l'experiència única del ciutadà d'aquesta columna: quan era xiquet, per a anar de casa a estudiar, amb els seus germans i amics, eixia a les sis del matí d'Herbers amb l'autobús de Manganel de Pena-roja fins a Vall-de-roures, on agafava el tren i per la Terra Alta i la Ribera d'Ebre arribava a Tortosa. I era igual com li deia cadascú a la llengua de les comarques dels tres països recorreguts en unes hores, i units per segles d'història.

Ara, aquell món ha desaparegut en aquella cruïlla dels Ports, el Maestrat i de l'Ebre, sotmesa a la catàstrofe del franquisme. Però, mentre algú allí parle —allí o forçosament emigrat pel món, condemnat a la «mobilitat exterior», com li diu el teu partit—, té el mateix dret a cantar, acariciar, llegir, xalar o progressar, que els pèssims governants que imposen al·lucinacions onomàstiques i neguen els drets a l'educació i a la comunicació, en les llengües que, amb noms i cognoms, són la major contribució del seu patrimoni al món.

Josep-Lluís Carod-Rovira

Genocidi lingüístic. Només PP?

La vergonyosa i ridícula decisió del govern aragonès, amb el suport del PP i el PAR, esborrant amb un cop de força institucional la llengua catalana i l'aragonesa de la minúscula presència legal que tenien a l'Aragó, hauria de ser la gota que fes vessar el vas, el got, el veire i el tassó i tot! No es tracta pas d'un fet aïllat o una anècdota filla de la ignorància lingüística, la incultura filològica o el desconeixement científic. No poden ser tan burros, tan ases, tan someres, com per fer veure que desconeixen l'abast del que estan fent i pretendre bastir d'ingenuïtat neutral la seva acció política criminal, no sols en el terreny de la filologia, sinó en el de la identitat dels pobles. Tots els diccionaris del món, començant pel nostre, el de l'IEC, descriuen molt bé el mot «genocidi», com a expressió de l'extermini d'un poble, un grup ètnic, una cultura... El diccionari de la Reial Acadèmia Espanyola parla d'eliminació sistemàtica d'un grup social, per motius de raça, ètnia, religió, política o nacionalitat i tinc a mà altres diccionaris (italià, portuguès, francès) i insisteixen també en el caràcter sistemàtic de la destrucció, associat a aquest mot. Josep Benet ja va referir-se en un llibre a *L'intent franquista de genocidi cultural contra Catalunya*, amb un estudi minuciós i documentat. Ara es tracta d'un intent de «genocidi lingüístic», d'una operació perfectament dissenyada i calculada, «sistemàtica», doncs, per a exterminar la llengua catalana, començant per allà on se suposa que la baula de la cadena és més feble: fora del Principat. No es tracta, per tant, d'un gest espontani, imprevist, d'un mal moment un dia concret, sinó que forma part d'una operació «sistemàtica».

En ser de dimensions oceàniques el nivell d'estupidesa mental dels fenòmens que han parit aquest nou atemptat de mort contra la llengua, correm el perill de prendre'ns-ho a cosa de per riure i, doncs, amb befa, generant tota mena d'acudits, bromes fàcils i il·lustracions i jocs de paraules realment enginyosos. Sembla com si, de tan bèstia com arriba a ser la cosa aquesta darrera del LAPAO, l'únic recurs que tinguéssim fos el de fotre'ns-en, sense adonar-nos que, mentre nosaltres ens en riem, els ridiculitzem i els desautoritzem en nom de la ciència i del sentit comú, ells van fent la seva, van complint el seu pla, de forma «sistemàtica», cap a la destrucció de la unitat de la llengua, com a primer pas per a l'eliminació de la llengua mateixa i, de retruc, del principal senyal d'identitat de la comunitat lingüística diferenciada que la té com a pròpia. Perquè, en realitat, la parida estúpida del LAPAO no té res a veure amb la ciència, ni la filologia, ni la diversitat lingüística, sinó només amb la política i la ideologia, ni que sigui amb unes pràctiques tan repugnants per a qualsevol persona que sàpiga llegir i escriure. Francament, sempre havíem pensat que la política i la ideologia eren tota una altra cosa, però es veu que no. Si més no, la seva política i la seva ideologia no ho són, perquè no tenen res a veure amb el cervell, sinó amb l'estómac i la zona testicular, en rigorosa exclusiva.

La seva catalanofòbia, el seu odi congènit contra tot allò que sigui català i en porti el nom, els pot més que qualsevol altra consideració. I aquest fanatisme els duu a carregar-se també l'aragonès... a l'Aragó, per part del govern aragonès de l'Aragó, valgui la redundància. És una monstrositat esgarrifosa, indicativa de fins a quin punt no els importa absolutament gens, ni al PP ni al PAR (Partit Aragonès Regionalista!!!), la llengua més característica d'aquest territori, la que els fa absolutament únics perquè tan sols es parla allí, tant se val que sigui la màxima aportació feta per Aragó al patrimoni cultural de la humanitat, aportació del tot insubstituïble. Abans de reconèixer que en el territori d'Aragó hi ha gent que parla català, s'estimen més negar l'evidència i, d'un sol cop, fer desaparèixer també la realitat de la llengua aragonesa. Els pot més la ràbia anticatalana que la ciència i que l'amor a Aragó i a la seva identitat cultural. Ni aragonesos ni aragonesistes, doncs, sinó nacionalistes espanyols obsessos per damunt de tota altra consideració, partidaris de l'uniformisme més absolut, defensors d'un estat on només hi hagi lloc per a una llengua, una cultura, una religió, una identitat nacional, una selecció esportiva... No senten, ni veuen, ni estimen, doncs, l'aragonès com a cosa pròpia, sinó com a nosa impròpia. Per això se'ls en ben refot el seu present i el seu futur i el sacrifiquen en el mateix altar que el català.

Allò que passa a l'Aragó, però, forma part de la mateixa estratègia sistemàtica de persecució i destrucció de la llengua catalana, comuna també al País Valencià, a les Balears i a Catalunya.

El més desesperant, tanmateix, és que encara hi hagi tanta gent al Principat que no se n'adoni, que no ho vulgui veure i actuï com si res, com si qualsevol atac contra la llengua catalana, sigui on sigui, no afectés també qualsevol catalanoparlant, sigui on sigui, és a dir, a tot arreu on aquesta llengua és parlada. Una de les mesures clàssiques en tot procés de genocidi lingüístic, de destrucció sistemàtica d'un idioma i dels referents comuns dels seus parlants, és la destrucció dels topònims i la seva substitució per topònims en castellà o en grafies impossibles, no lligades a cap sistema lingüístic identificable per la filologia. Ja ho va fer el franquisme, convertint Sant Boi en San Baudilio o Terrassa en Tarrasa, com ara ho ha fet amb Maó, El Campell, El Torricó o Palma. Res, doncs, no és nou, i en qüestió de genocidi tot és plagi.

L'existència d'un nom popular de l'idioma, regionalitzat a cada indret, és un fet força comú a moltes llengües.

Del mateix espanyol, únic nom amb el qual existeixen els departaments que n'ensenyen l'idioma a les universitats de tot el món, n'hi ha altres denominacions més domèstiques, com ara castellà, argentí, etc., sense que això comporti que dir-ne diferent signifiqui parlar llengües diferents. Anomenar valencià, mallorquí, rossellonès o tarragoní a allò que hom parla, no té perquè voler dir que aquest valencià, mallorquí, rossellonès o tarragoní forma un sistema lingüístic totalment independent del que és conegut com a català, per tota la comunitat científica internacional. La majoria d'idiomes s'estructuren, sobretot pel que fa a la llengua parlada, en dialectes interns de la pròpia llengua i això és el més normal del món. Per això no hi existeix ni una sola universitat al món on hi hagi una càtedra de castellà, com no n'hi ha cap de mallorquí, valencià, rossellonès o tarragoní, sinó de català i quan es parla de l'espanyol o del català com a idiomes, se n'estudien també els diferents dialectes d'aquestes llengües, les diferents fesomies que cada idioma adopta en els diferents punts del seu territori lingüístic.

En el cas del LAPAO, llengua parlada a la Xina comolt bé s'explicava en aquest diari digital, el nom és tota una declaració de principis.

De fet vol dir «llengua aragonesa pròpia del Aragó oriental» i s'esforcen a dir-nos que LAPAO no és pas el nom de la llengua. Quin és, doncs? Si a l'Aragó oriental parlen una llengua que no és el castellà, perquè si no ja en dirien així, què hi parlen? Quina és aquesta llengua que s'hi parla? No té nom? És l'única llengua del món, juntament amb l'aragonès, que no té nom? És el català, naturalment, però és justament el que no volen reconèixer. No només n'eliminen el nom, sinó que en condemnen a mort l'ús. El nom de «valencià» al País Valencià, o de «mallorquí» a Mallorca no ha anat acompanyat pel suport institucional decidit a l'ús del «valencià» o el «mallorquí» en tots els àmbits, sinó per la seva substitució directa, progressiva i constant pel castellà i s'ha acabat el bròquil. A la pràctica, per tant, «valencià», «mallorquí» i ara LAPAO no s'oposen a castellà o espanyol, sinó només a català. Aquesta és la realitat i no n'hi ha d'altra. A les corts valencianes, al govern balear, la majoria d'intervencions dels membres del govern, les rodes de premsa, els discursos institucionals, la pràctica lingüística del dia a dia, no es fa en valencià o en mallorquí, sinó en castellà. No enganyen ningú, no hi ha ningú que no se n'adoni, excepte, clar, la majoria de catalanoparlants, en qualsevol de les seves modalitats dialectals...

A la Franja (de Ponent per a nosaltres, oriental per a ells, i és lògic perquè així és) al català sempre se li ha negat tota consideració social i tota l'estratègia ha estat sempre la de presentar-lo com un seguit de «chapurreaus»

deslligats entre ells, sense connexió entre el que es parla entre i un altre poble, però inexplicablement comprensibles entre ells i, el que és encara més increïble, per la gent de Lleida que tenen al costat. És a dir, que allò parlat a Fraga, posem per cas, no tenia res a veure amb l'enraonat a Calaceit, perquè en un lloc s'hi parlava «fragatí» i a l'altre «calaceità», fins arribar a tenir tantes llengües com municipis, cosa insòlita en el panorama de la diversitat lingüística en els cinc continents. Quatre indocumentats, sense cap relació amb la filologia, prenen decisions sobre un àmbit que només és competència de la ciència. El ministre Wert, d'Educació i Cultura d'Espanya, és analfabet en quatre de les cinc llengües oficials en diferents punts del territori de la seva competència. La nova consellera del mateix ram i color del Govern Balear, per no pronunciar el nom maleït de «català», diu que a casa seva els pares li van ensenyar que «rallava pla», i per tant, això és el que es parla a les Balears quan es fa servir

«l'altra llengua oficial que no és el castellà». Ah, sí? I en quin estatut o constitució surt aquest idioma «pla», idò? I això de pla, ho parlen només a Menorca, o també a Mallorca, Eivissa, Formentera i Cabrera quan no hi ha militars? Les meves amistats menorquines, en una illa on fins ara no hi havia problemes reals en aquest punt, estan atònites i comprensiblement indignades. Quina vergonya, quina cara, quina incultura, Mare de Déu del Toro posau-hi remei!

A les Balears van començar suprimint la direcció general de Política Lingüística i ara acaben de fer el mateix amb el Servei d'Ensenyament del Català, però, això, sí, van crear la direcció general de Caça, perquè quedés clar per on anaven els trets i no és un joc de paraules.... Per què, mantenir-los, si, de fet, no es vol que es faci servir la llengua, ni que existeixi, és una despesa supèrflua i, per tant, s'han de suprimir, com diu el Círculo Balear, acadèmia de prestigi científic internacional inqüestionable. En fi, alçar els dialectes contra la llengua, aixecar els dialectes sense nom contra la llengua, no té més intenció que anar contra la llengua. Fa uns mesos escrivia això, aquí mateix: «Quan no quedarà res, / només ermes les terres, sec el mar, / quedarà la paraula. Quedarà», escrivia Desideri Lombarte, el poeta de Pena-roja de Tastavins. Ara, doncs, ni la paraula hi volen deixar, perquè el primer que ja els irrita és el nom de la llengua. Una llengua que no seria el que és sense l'aportació d'escriptors de la Franja com Jesús Moncada, Hèctor Moret, Mercè Ibarz o Francesc Serés. En fi, Espanya necessita ser rescatada i no sols econòmicament. Per a quan el rescat cultural del Regne d'Espanya?»

I ja som al cap del carrer: el PP i el PAR fan genocidi lingüístic per acció. Però els que callen i no diuen res, no el fan també per omissió, des d'un silenci que els en fa còmplices? El PSOE i IU estatals, no només els aragonesos, no hi tenen res a dir? On és la UPyD? I Ciutadans? No hi tenen res a dir? Què en pensen? On és no ja l'Espanya progressista, d'esquerres, solidària amb totes les causes nobles de tots els pobles del món, en el moment que ha de ser solidària amb nosaltres? On és l'Espanya democràtica, culta, liberal, il·lustrada, l'Espanya que sap llegir i escriure? Senzillament, si no se sent, si calla, si no diu res, és, només, perquè no existeix. Els silencis delaten i parlen més que l'ambigüitat. Qui ens defensa, a Espanya? Ja en teníem l'experiència recent de quan, convocats per Òmnium, vam anar el 2005 a Madrid a defensar l'Estatut Nacional d'Autonomia aprovat pel nostre Parlament. Llavors va fer-se una crida als espanyols liberals, il·lustrats, progressistes, solidaris, perquè acudissin a un acte de suport al Círculo de Belles Arts. I, en honor a la veritat, he de confessar que van venir-hi tots: Santiago Carrillo i la seva senyora. Ningú més. Cap cantant, cap músic, cap actor, cap periodista, cap actriu, cap escriptor, cap intel·lectual ni un, d'aquests tan moderns a qui nosaltres fem la gara-gara i es passegen per la Plaza Mayor, un dia de sol, a tocar dels porxos i «no tienen nada contra Cataluña». Pel que es veu, tampoc a favor. Se'ls en ben refot la llengua catalana, la cultura catalana, perquè no ho veuen, ni ho tenen, ni ho volen com a cosa pròpia. Dels que parlem català no en volen ni la llengua, ni la cultura, ni els valors col·lectius, ni la identitat nacional, només els impostos i prou. Aquests sí que els volen i no estan disposats a renunciar-hi. I, sisplau, ja tinc una edat com perquè algú m'acusi de demagògia, ara. El problema és que el català no és qüestió d'estat, perquè el català no en té, d'estat. I, sobretot, el català no és qüestió de l'estat espanyol.

En fi, si ara, des del Principat, no ens adonem que estem davant d'un intent deliberat de genocidi lingüístic i no actuem en conseqüència, potser més val que ens dediquem a la cria del xampinyó, ecològica, clar, només faltaria... Si ara, institucions, ajuntaments, diputacions, consells, governs, parlaments, partits, sindicats, patronals, universitats, diaris, ràdios, televisions, entitats, associacions, plataformes i qualsevol cosa que es bellugui, no som capaços de fer una única resposta general intel·ligent i coordinada, arreu dels territoris on quan diem «bon dia», encara hi ha qui ens respon «bon dia», més val que ho deixem córrer tot i deixem de fer comèdia nacional. Ja n'hi ha prou de la miopia estèril de l'«ara no toca» o de la falsa prudència d'«ara no és el moment». Perquè o ens salvem tots o ens enfonsem tots. I jo no vull enfonsar-me. I no vull que s'enfonsin els meus, la família, els amics, els veïns, els coneguts, la gent que m'estimo. I, en aquest cas, els que parlen com jo, amb tots els accents de la mateixa llengua. Vull continuar vivint, al meu país, oberts al món, en català. Que ja ens toca, coi! Perquè: si no és ara, quan serà? Si no és aquí, on serà? Bon dia a tothom!

Los aragoneses también decidimos

Me pregunto a qué viene esa actitud tan intolerante que están demostrando los políticos nacionalistas catalanes contra una decisión legítima del Parlamento aragonés sobre nuestra lengua. Quizá hay que recordar algo obvio: las Cortes de Aragón representan la voluntad expresada democráticamente por los ciudadanos aragoneses. Entonces, ¿por qué esa actitud tan soberbia de otra comunidad autónoma de despreciar lo que deciden nuestros representantes? No creo que sea pedir mucho que se respete el ámbito de decisión de los aragoneses sobre la lengua. Me imagino, por un momento, qué dirían si desde Aragón se impusiera a Cataluña cómo tienen que llamar a su lengua o cómo escribirla. Tanto que nos repiten todos los días la matraca del «derecho a decidir» de los catalanes... ¿Y por qué no respetan un poco ese mismo «derecho a decidir» de los aragoneses?

PILAR PALACIOS

De Frankfurt a la LAPAO

A la Universitat de Roma he parlat, en català, de traduccions literàries a estudiants locals. No sé si podria fer la mateixa cosa a Sevilla o a Valladolid

JOAN F. MIRA

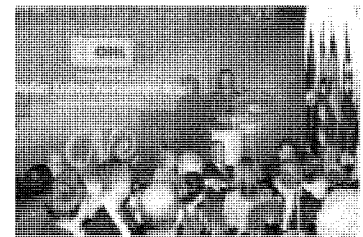
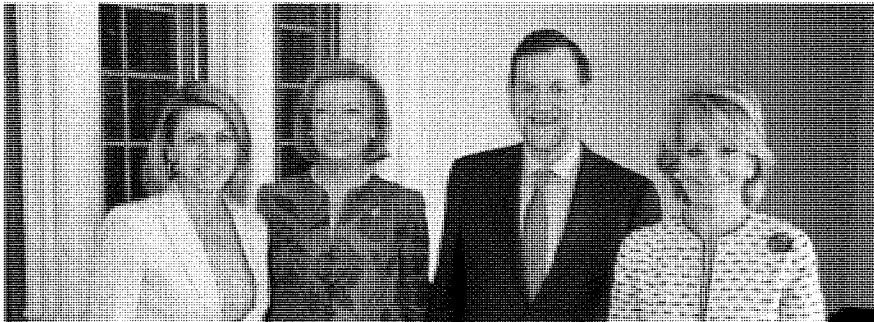
Potser, com tantes vegades, un seguit de petites històries contades mostra millor l'estat d'una qüestió que qualsevol intent d'explicació teòrica. I si acompanyem les històries amb algunes dades numèriques, ja ens podem estalviar més consideracions. Històries com aquestes: a la Goethe Universität de Frankfurt vaig assistir, fa molts anys, a l'obertura de la seua Biblioteca Catalana i, fa pocs anys, a la inauguració de la nova seu, amb 40.000 volums, en l'edifici central de la mateixa universitat. A la Universitat de Cracòvia he tingut llargues converses amb grups d'estudiants graduats: converses sobre literatura catalana, en català impecable. A la Universitat de París-Sorbona he fet, en català, conferències-col·loqui a estudiants francesos. A la Universitat de La Sapienza de Roma he parlat, en català, de traduccions literàries en una aula (petita) plena d'estudiants locals. No sé si podria fer la mateixa cosa a Sevilla o a Valladolid. A la Universitat de Bari dedicaren una jornada a la versió italiana de *Borgia papa*. A Madrid, quan aparegué *Borja papa* en castellà, un llibreter amic em va dir que en demanaria dos exemplars per amicitat, però que els clients, en veure que l'autor es deia Joan, amb "o", ni tocarien el llibre: si s'hagués dit Jean, John o Giovanni, cap problema, digué. Al Regne Unit hi ha 18 universitats amb ensenyaments de llengua i filologia catalana, amb 1.084 estudiants. A Alemanya, 24 universitats amb 1.463 estudiants. A França 13 universitats amb 1.035 estudiants. A Itàlia 13, amb 565 estudiants. Als Estats Units 13, amb 458 estudiants. I després de la República Txeca, d'Hongria i de Sèrbia, amb uns 200 estudiants en cada país, arriba per fi el Regne d'Espanya on (fora de l'àrea catalanoparlant, òbviament) hi ha només 187 estudiants de català, en 4 universitats. Vostés mateixos poden traure les pròpies conclusions. Per acabar-ho d'adobar, el mateix dia que vaig llegir aquestes dades, el parlament d'Aragó decidia que el català parlat en la franja que va de la Ribagorça al Matarranya no és ni s'ha de dir català, sinó Lengua Aragonesa Propia del Área Oriental, còmicament coneguda com a LAPAO. Així és, estimats compatriotes, i de tot plegat ja he dit que no en faré cap interpretació o teoria. Si no els agrada, canvien de país. O de polítics.

Nosaltres els lapaos, Sa Llengo i l'Andalú Esperança Costa

No sé per què s'ha muntant tan gran canyaret amb l'anomenada LAPAO, quan en realitat la decisió de les Corts d'Aragó d'esborrar tot rastre del català i de l'aragonés com a idiomes cooficials d'aqueixa comunitat autònoma ens salvarà als valencians de la sistemàtica i sistèmica lluita identitària, i a més, ens revelarà per fi els nostres orígens vertaders. Qui haja visitat allò que s'anomena "la Franja de Ponent" sabrà de què estic parlant: és com si, de sobte, Sueca o Borriana estigueren envoltats de paisatges muntanyencs.

La pena és que, en realitat, la LAPAO i la LAPAPYP no existeixen, aquests termes no apareixen en cap moment en la *Ley de uso, protección y promoción de las lenguas y modalidades lingüísticas propias de Aragón*. Aquesta llei ni tans sols dóna nom a eixes llengües o modalitats lingüístiques que, de moment, no sabem ni quantes ni quines són. Els termes LAPAO y LAPAPYP són acrònims irònics, sigles que els opositors a aquesta llei han divulgat per tot arreu. "Una sorna" a la identitat aragonesa, s'han queixat els del PP.

Això de tenir "llengües i modalitats pròpies" sense saber encara quines són està molt bé, perquè, ara, la futura Acadèmia Aragonesa de la Lengua les triarà, normativitzarà i en garantirà, poble a poble, el seu ús. Quin privilegi! Però, els valencians, pobres, haurem d'esperar per a vore de quina d'eixes modalitats ve la nostra llengua. Mentre podem anar ja revisitant els il·lustres assajos identitàris per redefinir-nos: *Nosaltres els lapaos* (o *Nosaltres els lapapypencs?*).

El Govern Balear també ho té clar, i ha decidit que per al pròxim curs escolar estaran preparats els llibres en llengua balear amb les característiques pròpies de cada illa, tot i que l'idioma troncal serà el català estandar. No sé com s'hauran pres això els de **S'Academi de sa Llengo Balèa**, que assegura que el *baleà* ja es parlava en temps dels moros i abans de l'arribada de Jaume I. Cite textualment del punt II *del Dittamen de s'Academi* (encara que no sé si ho entendreu):

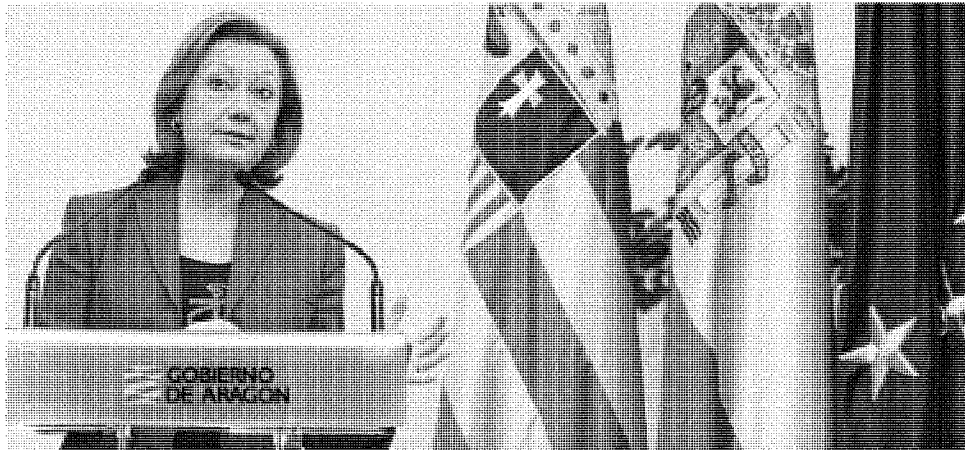
"...Per consiguient, és igualment d'una incultura superlativa o de molta mala fe, escampà o avalà qu'es Balèa és a n'es Català lo que s'andalús o mejicà son a s'Espanol. Cuand resulta que s'esctruttura llingüística d'es Balèa (artículs, preposissions, pronoms, conjugacions verbals, etc.) és diferenta a sa d'es Català. Mentras que s'andalús, es mejicà, es venessolà, etc., y s'Espanol tenen tots sa matèxa estructura y lo únic qu'elza diferensia un poquêt és sa fonètica y un vocabulari particulà."

L'entitat exposa en la seua web **una llista de barbarismes com podeu vore en aquest enllaç**. El que en castellà es diu "ano", i en català "anus", en *baleà* es diu "forat d'es cul" (que no serem balears, els valencians?). Amb allò que no compten és que el "baleà" tampoc existeix com a llengua, atès que en cada illa se'n parla una diferent. Diguen-li a un eivissenc que parla com els mallorquins i voreu on vos encala.

Els imperialistes lingüístics estan per tot arreu. També amenacen Andalusia, on han nascut plataformes en

defensa de l'andalús:

“El origen del andaluz se haya en el romance hablado en Al-Andalus, romance aljamiado andaluz, y en los dialectos llegados en el siglo XIII del norte con la invasión castellano-aragonesa. Algunos de sus rasgos alejan al andaluz del grupo ibero-romance y lo acercan al galo-romance, (francés, occitano, sardo por la influencia aragonesa, valenciano-catalán y retorromano) y más aún al italo-romance, (italiano, toscano, siciliano, calabrés, napolitano, abruzes, lombardo, piamontés, emiliano, romaniolo, ligur, véneto o veneciano, corzo por influencia de su pertenencia al reino piamontés y los dialectos orientales, rumano o dacorrumano, arrumano o macedonio y dálmata)”.

En la revista electrònica Adarve ens expliquen que allà també lluiten contra “*la historia oficial de la ‘nación española’ forjada, precisamente, contra Andalucía*”, denuncien l’alienament cultural dels seus intel·lectuals, **i proposen la normativització de l’Andalú:**

“Lâ normâ gráfiquâ qe ze prehentan en ehte documento zon, qomo reza er zuhtítulo, una propuehta, abierta i flezible, pa empezà a trabahà. No zon, ni bamô qerio qe lo hueran, er rezurtao qoerente i aqabao de qongrezo ninguno, zinó er “retrato” dun bolunto qe ya era mehtë planteaze: er de nuzotrô azè por arrimà lâ ortografiâ nuehtrâ, qon toa la elahtiziâ nehezaria -d’ái lâ dô bariantê ortográfiquâ reflehà en er tehto-, pero tamién qon la idea qe, yegao er qazo, la perzona qe qiera poneze a ehqribì en andalú, no tenga q’empezà dehe zero”.

Si heu pogut arribar íntegres fins ací, us convide, per a relaxar-vos, a **escoltar una entretinguda entrevista radiofònica**. De res.

Esperança Costa

La comunitat científica defensa les llengües d'Aragó

Un manifest adverteix que la llei de llengües condemna a la desaparició al català i l'aragonès

Pintada a favor de l'oficialitat de l'aragonès a Biescas Foto: Willtron

Membres de la comunitat científica i universitària estatal i internacional han subscrit un manifest que defensa el reconeixement i la dignificació de les llengües minoritàries d'Aragó, el català i l'aragonès, després de l'aprovació de la llei de llengües d'aquesta comunitat que ha passat a anomenar aquestes llengües Llengua Aragonesa Pròpia de l'Àrea Oriental (lapao) i la Llengua Aragonesa Pròpia de les Àrees Prepirinenca i Pirinenca (lapapy), respectivament. El text, que ja han subscrit 269 persones, la majoria de l'àmbit universitari, adverteix que la nova normativa lingüística d'Aragó "condemna aquestes dues llengües a la invisibilitat i a mitjà termini a la seva desaparició".

El manifest, promogut per l'entitat cultural Rolde de Estudios Aragoneses (REA) i adreçat a la comunitat científica, remarca que l'Atlas de les llengües en perill del món de la Unesco (2010) inclou l'aragonès com una de les quals es troben en aquesta situació, "possiblement una de les llengües de la Unió Europea que presenta pitjor futur per a la seva conservació". Per la seva banda, el text assegura que el català parlat a Aragó "sofreix una franca reculada i castellanització al no disposar d'instruments adequats per a la seva normalització". Unes 100.000 persones -un 7% de la població d'Aragó- parlen una d'aquestes dues llengües minoritàries, fet que les converteix "un patrimoni immaterial de tota la humanitat" i per això el manifest defensa que "tots, i especialment els governs" han de ser responsables de la seva conservació.

El document remarca que tot i que al 2009 les Corts d'Aragó van aprovar una llei d'ús, protecció i promoció "que reconeixia l'existència tant de l'aragonès com del català i garantia l'aprenentatge -

voluntari- en l'ensenyament reglat i determinats drets dels parlants, entre ells el de dirigir-se i ser contestats per l'Administració -en determinats casos- en les seves respectives llengües", aquesta llei "mai s'ha arribat a aplicar".

El text denuncia que l'actual govern d'Aragó, del PP i el PAR, "desoïnt la normativa internacional" Declaració Universal dels Drets Humans, el Pacte Internacional de Drets Civils i Polítics, la Carta Europea de les Llengües Regionals o Minoritàries-, estatal -la Constitució espanyola- i el propi Estatut d'Autonomia d'Aragó, pretén, amb la derogació de la normativa del 2009, "aprovar una norma que nega l'existència tant de l'aragonès com del català i condemna a aquestes dues llengües -ambdues amb un important llegat literari i amb un interessant present creatiu- a la invisibilitat i a mitjà termini a la seva desaparició".

Davant aquesta situació, els signants del manifest volen manifestar públicament el seu suport "al reconeixement exprés de l'aragonès i el català parlat a Aragó, així com dels drets dels seus parlants, per a un desenvolupament públic normal d'ambdues llengües, en aplicació de la legalitat internacional en aquesta matèria i en igualtat de condicions amb la resta de les llengües d'Espanya, Europa i el món".

Alcampell, el poble d'origen de Duran, el primer municipi en rebutjar el LAPAO

El ple municipal aprova una moció en què s'insta a prendre mesures contra la llei de llengües aprovada pel PP i el PAR que converteix el català en la llengua aragonesa pròpia de l'àrea oriental

El líder d'Unió es mostra "orgullós" de la iniciativa a través del seu compte d'una piulada a Twitter

Alcampell, municipi de la Llitera, a la Franja de Ponent, i poble d'origen del líder d'UDC i portaveu de CiU al Congrés, Josep Antoni Duran i Lleida, ha estat el primer en rebutjar la llei de llengües aprovada el 9 de maig per les Corts de l'Aragó, segons la qual el català de la Franja passa a anomenar-se llengua aragonesa pròpia de l'àrea oriental (LAPAO).

En el ple d'aquest dijous passat, la majoria socialista del ple de l'ajuntament (5 regidors socialistes, un del PAR i un del PP) va aprovar una moció en què s'insta a prendre les mesures necessàries contra aquesta iniciativa legislativa aprovada pel PP i el Partit Aragonès (PAR). Es dona la circumstància que l'alcalde d'Alcampell, el socialista Josep Anton Chauvell, és un dels escriptors aragonesos en llengua català més destacats.

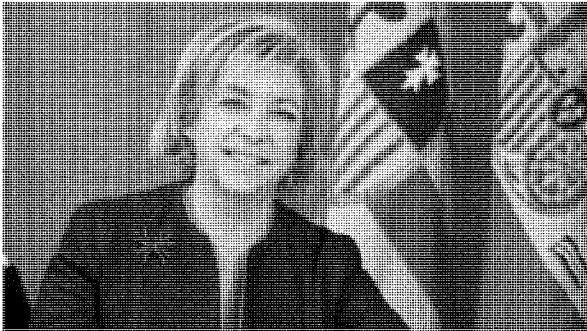
Precisament aquest diumenge, Duran i Lleida ha fet una piulada al seu compte de Twitter assegurant sentir-se "orgullós" que el primer ajuntament que "considera el català llengua pròpia i rebutja l'agressió del LAPAO" hagi estat Alcampell.

Una imatge d'Alcampell Foto:
ALCAMPELL.NET.

La ripollesa que va crear el LAPAO

19 maig 2013 per David Marin

Hi ha tres moments clau en la vida de Dolores Serrat Moré, la consellera de Cultura d'Aragó que ha canviat el nom del català a la Franja. El primer va ser abandonar Ripoll als divuit anys per anar a estudiar medicina al petit Col·legi Universitari d'Osca. Serrat era una persona discreta, filla única, "bona estudiant i poc revoltosa", en les seves paraules. No va deixar lligams a Ripoll.

A Osca només s'hi oferien els primers cursos, de manera que es va desplaçar a Saragossa a acabar la carrera amb l'especialització en psiquiatria i medicina forense. Aquí es produeix el segon gir: va conèixer el seu marit, un funcionari militar amb qui es va casar després de tres anys de promesos, i la seva entrada en la funció pública, guanyant les oposicions com a forense a Jaca. Dolores plantava arrels al cor d'Aragó i s'integrava en el funcionariat de l'Estat a la comunitat, autèntic grup dominant ideològic i sociològic al país veí.

La vida pirinenca no era còmoda. Després de dos anys a Jaca, Dolores Serrat va tornar a la Universitat de Saragossa, on va exercir la docència, es va treure una segona carrera, dret, i va ser escollida degana de Medicina. Allò la va portar a la política. El 2007 la va anar a buscar José Atares, alcalde de Saragossa entre 2000 i 2003, perquè l'acompanyés a les llistes del PP a l'Ajuntament. Va acceptar. Va ser regidora a l'oposició, procurant no barrejar-se amb les famílies i trifulgues internes dels populars d'Aragó. Admiradora de Teresa de Calcuta, és afable i no se li coneixen declaracions extemporànies ni radicals. Al contrari, però, dels equips que l'han envoltat. Pedro Mulero, assessor seu a l'Ajuntament i ara a la conselleria de Cultura, i sobretot Humberto Vadillo, a qui ha nomenat director de Cultura del govern, són dels durs del partit. Vadillo, col·laborador de Libertad Digital, sostenia als seus articles que l'aragonès és una "llengua frankenstein"

inventada i que cal combatre el "pancatalanisme" a la Franja. Vadillo és contrari a les subvencions a la cultura, cosa que no impedeix que hagi subvencionat, només arribar ell al càrrec, l'*Antolochía Lliteraria en Aragonés Oriental*, d'un grupuscle de la Llitera contrari al català.

(Publicat a Presència el 19 de maig del 2013)

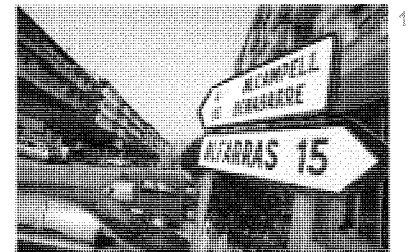
Els pobles de la Franja s'alien per prendre mesures contra el Lapao

Els municipis preparen una reunió per decidir mesures contra la llei de llengües aprovada pel PP i el PAR que designa el català com a llengua aragonesa pròpia de l'Aragó oriental

20/05/13 08:26 - LLEIDA - ACN

Els pobles de la Franja de Ponent preparen una reunió per prendre mesures contra la **Llei de Llengües de l'Aragó**, aprovada el 9 de maig amb els vots del PP i el Partit Aragonès (PAR), que fixa la denominació del Lapao (llengua aragonesa pròpia de l'Aragó oriental) pel català que es parla a aquesta zona. Així ho ha anunciat aquest diumenge l'alcalde d'Alcampell (La Llitera), el socialista Josep Anton Chauvell.

Alcampell s'ha convertit en **el primer municipi aragonès en rebutjar la denominació de Lapao** per la llengua que es parla al municipi. El consistori de la població va aprovar dijous una moció que rebutjava la llei de Llengües de l'Aragó i que facultava l'alcalde per actuar contra la nova normativa.

Una senyal de trànsit que indica la direcció cap a Alcampell Foto: ARXIUE.

La Franja ja es mou contra el Lapao

Promouen una trobada d'alcaldes i regidors en defensa del català

L'alcalde del Campell veu que hi ha motius per reeditar la Declaració de Mequinensa i demana suport a altres territoris de parla catalana

21/05/13 02:00 - EL CAMPELL - DAVID MARÍN

L'any vinent es compliran 30 anys de la Declaració de Mequinensa. En aquella ocasió, disset ajuntaments de la Franja de Ponent van reclamar l'adopció de mesures per protegir i fomentar el català als municipis catalanoparlants sota administració aragonesa. Fruit de la declaració, es va implantar tímidament el català en el sistema educatiu, com a assignatura optativa, dues hores a la setmana, als col·legis i instituts de la Franja.

Avui, la llei contra el reconeixement del català i l'aragonès a la Franja està a punt de fer reviure aquella mobilització. Alguns alcaldes s'estan movent per convocar, en el termini d'uns vuit o deu dies, un acte conjunt d'alcaldes i regidors de la Franja en defensa del català. "Encara no l'hem convocat però hi estem treballant; creiem que cal donar una resposta a aquesta agressió a la nostra llengua", va explicar ahir a aquest diari l'alcalde del Campell (Llitera), Pere Anton Chauvell (PSOE). El Campell ha estat el primer ajuntament a reaccionar, amb una moció aprovada dijous passat en què es reclama la vigència de l'anterior llei de llengües d'Aragó i es dona facultat a l'alcalde per defensar, davant els organismes que siguin necessaris, el català com a llengua pròpia del Campell. La moció es va aprovar amb el vot favorable dels cinc regidors del PSOE i un del PAR. El regidor del PP es va abstenir. De moment, Chauvell ja ha convocat per aquest dijous totes les associacions del poble i els demanarà que s'adhereixin a una declaració de suport a la llengua. I reclama, també, el suport "de Catalunya i de la resta de llocs on es parla català, perquè això és un pas més en una agressió global contra la nostra llengua, com estan fent a les Balears, com ho fa la llei Wert o com la prohibició de poder dir País Valencià", diu Chauvell.

"Forma part d'un atac global a la llengua que inclou les Balears, i ara també amb la llei Wert"

Des de la Ribagorça, també hi ha contactes entre alcaldes i s'espera que ho lideri el Consell Comarcal. En aquesta comarca hi ha una alcaldia de Convergència Democràtica de la Franja (CDF), la del Pont de Montanyana. La secretària general de CDF, Marta Canales, va dir ahir que el seu partit treballa a favor d'una mobilització conjunta, tal com va fer ja fa mesos, enviant mocions a tots els municipis quan es van conèixer les intencions del govern del PP i el PAR de canviar de nom el català.

A diferència de la Declaració de Mequinensa del 1984, aquest cop no hi ha cap conseller del govern aragonès favorable a aquest moviment. Llavors Josep Bada, conseller d'Educació, va ser-ne un dels impulsors. Per això, alcaldes del PP i PAR, partits que a Saragossa han promogut la llei del Lapao, tindran ara menys cobertura política per adherir-s'hi. Tot i això, hi ha casos com Castellonroi, governat pel PAR, que mai no ha dubtat del nom i la unitat de la llengua.

D'altra banda, l'alcalde de Lleida, Àngel Ros, ha anunciat que durà al ple de la Paeria una moció de suport al català de la Franja.

Alcaldes de la Franja se reunirán el 1 de junio por la Ley de Lenguas

La alcaldesa de Mequinenza, Magdalena Godia ha impulsado, junto con otros alcaldes de localidades aragonesas catalanoparlantes gobernadas por el PSOE, una reunión para el próximo 1 de junio en la que se estudien las consecuencias de la nueva Ley de Lenguas y las posibles actuaciones o acciones que se pueden tomar contra un texto que elimina los derechos lingüísticos de los hablantes de **aragonés** y **catalán** de la comunidad autónoma. Por este motivo, Godia enviará hoy una carta a los 53 alcaldes de los municipios de las seis comarcas en las que el **catalán** de Aragón es lengua de uso predominante. Alrededor de una veintena ya han confirmado su asistencia de forma oficiosa.

La intención de los promotores es huir de cualquier sesgo político, por lo que es una invitación institucional a autoridades municipales como representantes legítimos de sus ciudadanos. Sin embargo, alrededor de la mitad podrían faltar por representar a municipios gobernados por el PP y el PAR, partidos que apoyaron esta nueva ley. En cualquier caso, algunos alcaldes de estos partidos, en concreto tres del PAR, ven con buenos ojos esta iniciativa y podrían asistir a la reunión. El hecho de que sea Magdalena Godia la que remita esta carta tiene un valor simbólico, puesto que en esta localidad zaragozana del Bajo Cinca se firmó en 1984 la célebre Declaració de Mequinensa, en la que la inmensa mayoría de municipios catalanohablantes de Aragón solicitaron a la DGA respeto por el **catalán** como lengua propia y el derecho a aprenderlo en las aulas, algo que ahora hace el 95% de los escolares de la Franja oriental de Aragón. Al acto también asistirán técnicos y filólogos reconocidos.

'Llencapasu', nom de l'espanyol a Catalunya

"No ataquen la llengua, ataquen la nació. I si parléssim urdú perseguirien l'urdú"

Hi ha una qüestió, relativa al secular intent espanyol d'anorreament de la llengua catalana, sobre la qual he insistit en diverses ocasions i que resumeixo amb aquestes paraules: no ataquen la llengua, ataquen la nació. Vull dir que dedicar temps i esforços a lamentar-nos-en i a mirar de tancar vies d'aigua suposa una despesa inútil d'energia que no ens podem permetre. Sobretot perquè les eines que tenim són les que són, i si posem el focus en un punt concret de l'escenari, en deixem la resta a les fosques, amb la qual cosa no veiem un bou a tres passes. Durant molt de temps, fruit de la desconfiança en les nostres pròpies forces, ens hem centrat únicament en la llengua. I ho hem fet per no haver d'afrontar l'autèntica naturalesa del conflicte, que és política, i veure'ns obligats a actuar en conseqüència i tenir un Estat. Ara, però, gràcies a l'evolució de la nostra societat, aquesta praxi ja és obsoleta i no té cap sentit mantenir-la. A més, seria un suïcidi.

Les legislacions contra el català adoptades pels governs del País Valencià, de les Illes i de la Franja de Ponent -governos ultranacionalistes espanyols, evidentment- no són de naturalesa lingüística. En absolut. Ho semblen, és clar, però no ho són. La llengua catalana no els amoïna gens perquè saben que és una llengua captiva, una llengua sense Estat -només cal veure la indolència del govern d'Andorra en aquest tema-, i una llengua que els mateixos parlants invisibilitzem. La llengua catalana, en definitiva, els fa pessigolles, i ho demostren amb les seves legislacions. Ras i curt: ells van amb tancs i nosaltres anem amb pistoletes d'aigua.

Hom podrà dir que les mesures contra la unitat de la llengua catalana, anomenant-la de diverses maneres per esquarterar-la, són la riota de la comunitat científica. I és cert. Però les mesures hi són i s'erigeixen en la legalitat vigent, una legalitat espanyola catalanofòbica destinada a residualitzar la nostra llengua i a restar-li pes específic per mitjà de la reducció de parlants. Així, si el català canvia de nom oficial segons els llocs on es parla, és obvi que el nombre de catalanoparlants esdevé testimonial. A l'espanyol i a l'anglès els passaria el mateix si les excolònies espanyoles i britàniques decidissin rebatejar la llengua que parlen. Només que l'Argentina ho provés, posem per cas, Espanya s'enfilaria fins al capdamunt i els crits histèrics del seu despit se sentirien a tot arreu.

La sort d'Espanya, en aquesta matèria, és que és difícil trobar governs internacionals tan esperpèntics com el seu disposats a posar-se en ridícul d'una manera tan espectacular i a evidenciar un odi tan primari contra una col·lectivitat. Espanya és la "cerrazón" per naturalesa, i la "cerrazón" és al·lèrgica al raonament. Per això només hi ha un llenguatge que entén: el seu. Ho hem vist en les declaracions del president de la fantasmagòrica Federació d'Associacions Culturals de l'Aragó Oriental, Luis Gascón, afirmant públicament i sense enrojolar-se que "a Saragossa i a Buenos Aires parlen el mateix, però a Arnes (Terra Alta) i a la Codonyera (la Franja) no. A Arnes parlen català i a la Codonyera LAPAO". I després de dir una barbaritat com aquesta, el senyor Gascón, en lloc d'amagar-se de vergonya i amb la tranquil·litat que dona la ignorància, continua fent vida normal. I Espanya l'ha aplaudit. Ho ha fet la vicepresidenta del govern espanyol, Soraya Sáenz de Santamaría, i la presidenta de la delegació del PP a Catalunya, Alicia Sánchez-Camacho.

El diàleg, per tant, no té sentit. No hi ha diàleg amb la "cerrazón". L'única manera que hi hauria de fer-los recular és fent-los tastar la seva pròpia medecina. És a dir, fer una atzagaiada monumental i considerar la llengua espanyola que es parla a Catalunya un patuès de la llengua catalana. Això voldria dir que, aplicant el mateix criteri que el govern d'Aragó, l'espanyol parlat a casa nostra passaria a denominar-se LLENCAPASUPACA (Llengua Catalana Parlada al Sud dels Països Catalans). Conscients, tanmateix, que es tracta d'un acrònim un xic llarg i tenint en compte que, des d'un prisma catalanocèntric, quan parlem del sud ja donem per descomptat que ens referim al sud dels Països Catalans, el nom podria ser reduït a LLENCAPASU. Així, de la mateixa manera que hi ha català oriental, occidental, rossellonès, alguerès..., ara hi hauria també el LLENCAPASU, que és, per cert, un nom ben bonic.

A Espanya, però, poden estar tranquils. La meua proposta no prosperarà. Jo mateix tampoc no l'aprovaria. Del que es tracta, com deia al començament, és de ser conscients que no ataquen la llengua, ataquen la nació. I si parléssim urdú perseguirien l'urdú. El seu objectiu és destruir la nació catalana, esborrar-ne l'existència. Odien la nostra llengua no pas perquè sigui catalana, sinó perquè és la nostra. Per això, per poder fer realitat el seu somni impossible de ser una nació, Espanya, que no és més que un eufemisme de Castella, necessita la desaparició nacional de Catalunya. Aquest, per tant, és el drama d'Espanya, que és un Estat, però que mai no ha estat ni serà una nació.

La llei de llengües aprovada a les Corts de l'Aragó, amb els vots del PP i el PAR, constitueix una mostra perfecta del menyspreu i la falta de respecte de les institucions espanyoles envers el català en particular, i totes les llengües cooficials a l'estat espanyol, en general.

Inventar una denominació arbitrària i acientífica (LAPAO: *Lengua Aragonesa Propia del Área Oriental*) per a una llengua plenament reconeguda per la romanística internacional, i que té càtedres dedicades al seu estudi en múltiples universitats de tot el món, sembla un insult barroer a la intel·ligència, que contribueix a ridiculitzar internacionalment les institucions espanyoles.

Pensem, però, que més enllà d'això i de les burles que comprensiblement pot suscitar, es tracta d'una estratègia dissenyada específicament per a esquarterar la llengua i dividir els seus parlants, que forma part de l'intent secular d'exterminar el català. De fet, la llei també preveu la creació d'una *Academia Aragonesa de la Lengua* que podrà establir unes normes i una gramàtica pròpies per al català parlat a l'Aragó, com si fos una llengua diferent.

Des del punt de vista normatiu, l'esmentada llei és contrària a la constitució espanyola (viola l'article 3, en negar l'oficialitat al català i l'aragonès), així com a la Carta Europea de les Llengües Regionals o Minoritàries (viola els articles 7, 8 i 10), ratificada pel govern espanyol l'any 2000.

És per tot això que la Federació Lull demana la retirada immediata de l'esmentada llei, i es reserva el dret d'exercir les accions legals oportunes, tant en l'àmbit de l'estat espanyol com en el de la comunitat europea, orientades a deixar sense vigor una normativa discriminatòria, absurda i insultant per a tots els catalanoparlants.

Després de la ciència

No penso parlar directament del tema de la llengua a la Franja de Ponent per la mateixa raó que no discuteixo ni discutiré mai amb ningú sobre si Elvis Presley viu ocult en una illa del Carib. En tot cas, em preocupa que pel simple fet de tenir un càrrec polític, una persona pugui prendre decisions que contradiuen evidències científiques que no qüestionaria ningú. En aquest article, i tenint al cap aquest tema, defensaré la necessitat d'una cultura cada cop més elitista, així com la urgència del paper arbitral de la ciència en la presa de decisions polítiques. Ho avanço ara per si no volen seguir llegint-lo, conscient com sóc de nedar contra corrent.

Comencem per l'elitisme cultural: què hi té a veure –es poden preguntar– amb el despropòsit del LAPAO? Al meu entendre, gairebé tot. Hi ha persones que coneixen amb detall les vicissituds de l'evolució del llatí vulgar, que saben distingir una llengua d'un dialecte, etc., perquè disposen d'una formació filològica sòlida. N'hi ha d'altres, en canvi, que tot això s'ho inventen. En una cultura elitista –i dic exactament cultura, i no sistema educatiu o altres fórmules– només alguns haurien de tenir el dret a parlar amb propietat de certes coses, i uns altres haurien de callar la boqueta mentre parlessin els grans. És tan senzill com això. Vull dir que, tot i poder expressar legítimament les seves opinions –sobre el dialectalisme català, el conreu de la remolatxa o el tractament preventiu de la triquinosi– ni jo tenim cap obligació d'acatar res que contradigui obvi-

etats científiques que no discuteix ningú arreu del món.

En la mesura que hem entronitzat coses com l'espontaneïtat emocional o els detritus de la cultura de masses, certes actituds han anat progressivament a més. El binomi de Newton és ara una opinió, exactament a la mateixa magnitud que altres opinions com ara les abduccions extraterrestres. Amb els anys, aquesta inèrcia porta inexorablement al LAPAO i a coses pitjors que encara no hem vist. El rerefons és la terrible confusió entre equiparació i democratització dels sabers. Democratitzar el saber –sigui filològic, matemàtic o veterinari– vol dir posar-lo al servei de les persones, amb indepen-

FERRAN SÁEZ MATEU

FILÒSOF

Equiparar els sabers d'un especialista i d'un ruc no té res de democràtic

dència dels seus recursos econòmics o les seves circumstàncies personals. Em sembla que es tracta d'una cosa indiscutiblement bona. Equiparar els sabers, en canvi, vol dir anivellar sense matisos el que diu el més ruc de la colla amb el que diu algú altre que s'ha passat trenta anys estudiant un tema determinat. Aquesta equiparació, penso, ni és positiva ni té res de democràtica: només porta a despropòsits. Són els filòlegs els que es pronuncien sobre la naturalesa de les llengües, no els polítics o els juristes. El que han de fer aquests és prendre decisions i legislar d'acord amb el principi que no totes les opinions són equiparables perquè no totes les persones tenen la mateixa capaci-

tat per proferir-les coherentment i documentadament. Això és elitisme? Sí, però encara és insuficient. Mentre no s'atorgui un paper arbitral tipificat a la ciència en la presa de determinades decisions polítiques tindrem LAPAO a la llengua, fengshui als edificis públics i polseres màgiques a les farmàcies. Semblen coses molt diferents, però convé no oblidar que tenen una cosa concretíssima en comú: basar-se en principis insostenibles racionalment.

Tota decisió política és, per definició, opinable i discutible. ¿El català ha de ser cooficial als territoris aragonesos on es parla? No ho sé; això és el que han de decidir els aragonesos i els seus representants legítims. Aquí tothom pot dir-hi la seva, i no hi ha més regla que la de la majoria democràtica. Una altra cosa ben diferent és si el que es parla en aquell territori és o no és una variant dialectal del català. Això no és discutible, de la mateixa manera que no sembla asenyat qüestionar l'existència de la funció clorofil·lica o el procés de l'electròlisi. No existeix cap idioma que es digui *fragati*, *gironi* o *reusenc*, de la mateixa manera que no existeix el *vallisoletà* o el *toledà*, tot i que, en aquest cas, ningú no legislarà mai en aquesta direcció. Per què? És ben senzill: en el primer cas la llengua es considera un *patois* molest i en el segon un respectable patrimoni cultural. Heus aquí una valoració opinativa en estat pur. La filologia, en canvi, afirma que el català és una llengua romànica i l'espanyol també. Ni més, ni menys. Quan parlo de la necessitat d'atorgar un paper arbitral a la ciència parlo simplement d'això.

Campana en Lérida contra la Ley de Lenguas de Aragón

MARTA SERRET / Lérida

Continúa el conflicto en relación a la política lingüística de Aragón. El nuevo capítulo de la discordia lo escribe CiU en Lérida que, con el apoyo de Convergència Democràtica de la Franja (CDF), ha impulsado una campaña en contra de la nueva ley de lenguas aragonesa, que anula la denominación de «catalán» y define como «lengua aragonesa propia del área oriental» el idioma que se habla en esta zona.

La iniciativa consistirá en el impulso de mociones en «toda la administración local», según explicó ayer la secretaria general de CDF, Marta Canals, quien ya avanzó que, sin embargo, la vía podría ser la judicial.

«En clave institucional y política, en Aragón está todo vendido, porque las mayorías son las que son y no da para más», reconoció. La situación esta tal que Canals se mostró dispuesta a pedir amparo a Europa.

«La Carta europea de lenguas regionales y minoritarias es fundamental y el Estado español la ratificó. En la jerarquía del ordenamiento jurídico está por encima», recordó. Y añadió: «Además, llevamos tres informes de esta comisión precisamente denunciando la situación del catalán en la Franja. Argumentos jurídicos los hay», concluyó. En cualquier caso, el primer paso en Cataluña será la presentación de mociones, y en Aragón, la reunión de alcaldes y ediles de municipios contrarios a la nueva normativa. Se trata de un encuentro previsto para el día 1 de junio en Mequinsena en el que se decidirán las acciones a emprender por los que se muestran contrarios a la iniciativa.

La moción pide al Gobierno de Aragón que «respete y utilice la denominación científica internacional de la lengua hablada en la Franja, el catalán, como riqueza patrimonial cultural»; insta al parlamento aragonés a «dejar sin efecto» la nueva ley; y pide al ejecutivo que «implemente la enseñanza obligatoria del catalán en los centros educativos de los municipios de la Franja».

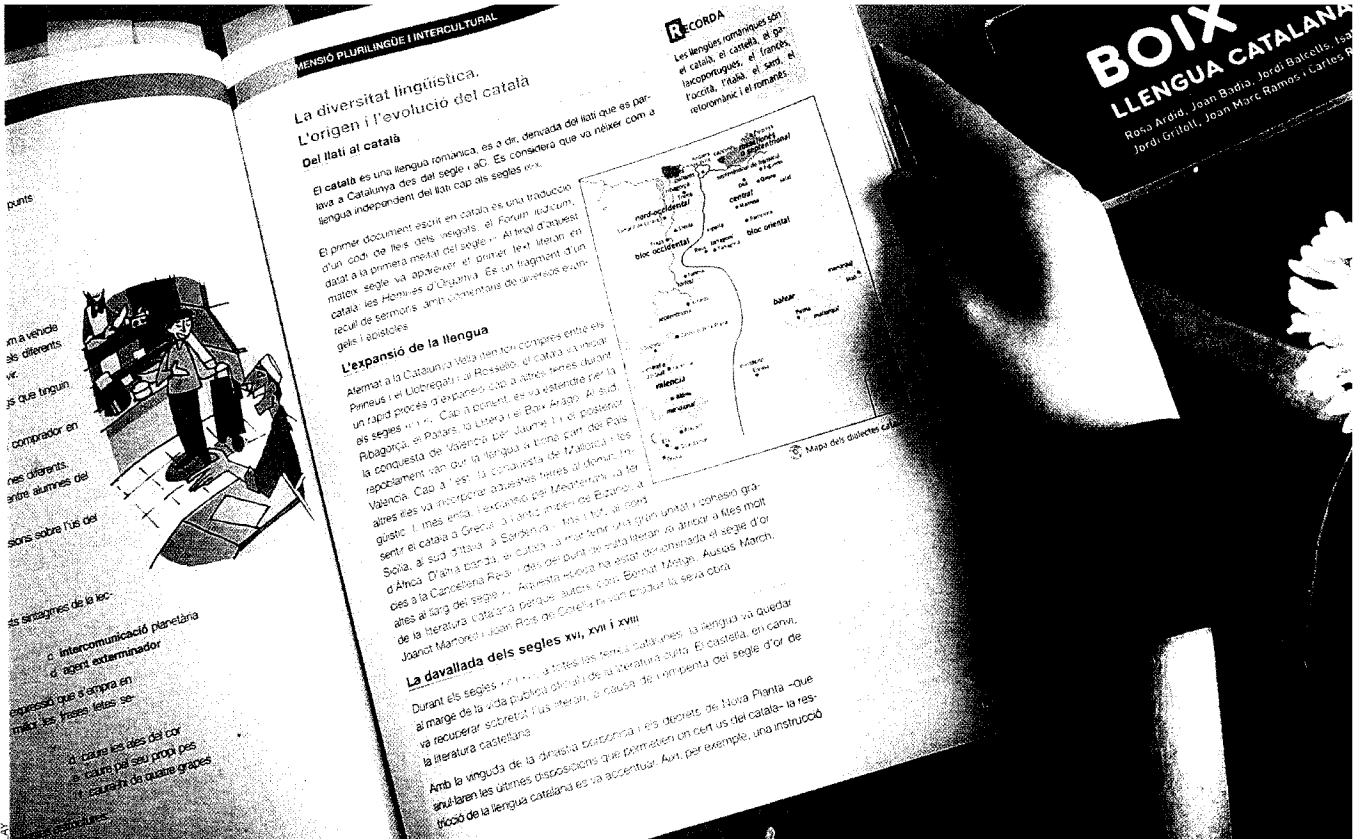
El de la ciudad de Lleida ha sido el primer consistorio en confirmar que la aprobará. Ayer, el PSC y CiU, que suman 21 de los 27 concejales, registraron sendas mociones por separado, aunque con textos idénticos, y con la voluntad anunciada de votarlos de forma única en el pleno que se celebrará el 31 de mayo.

Franja insultada

El Govern d'Aragó aprova una llei de llengües que ignora el català de la Franja, l'anomena Llengua Aragonesa Pròpia de l'Àrea Oriental (Lapao) i obre la possibilitat a la creació d'una sola acadèmia per a les dues llengües que es nega a definir (català i aragonès) i un consell de llengües exclusivament polític. Parlem amb mestres, escriptors, sociòlegs i polítics de la Franja sobre les conseqüències que pot tenir la nova legislació.

La llengua innominable

El català és assignatura optativa a la majoria de centres educatius de la Franja. En alguns centres, com el Ramon J. Sender de Fraga (a la fotografia)

La nova llei de llengües aprovada per les Corts d'Aragó li furta el nom al català de la Franja i passa a dir-li Llengua Aragonesa Pròpia de l'Aragó Oriental (Lapao). La conseqüència –i, per a molts, l'objectiu final de la llei– seria l'afebliment de l'ús social d'una llengua que, tot i ser molt majoritària, es troba en un punt d'inflexió: el fenomen de la substitució lingüística l'amenaça com mai.

A l'estació d'autobusos de Fraga hi ha un cafè i al cafè, un cambrer. Periodista i fotògraf hem quedat amb Natxo Sorolla, un sociolingüista del Matarranya per parlar de la nova llei de llengües de l'Aragó. Només hi ha un noi jove assegut. "Natxo?". "No...", diu ell. Expliquem al cambrer que hem quedat amb Natxo Sorolla i demanem un cafè. Respon en català: "Ah, deu ser el que ha demanat un tallat i ha marxat un moment, perquè també era català". El periodista és de Morella

cals més alts de coneixement de la llengua en l'àmbit catalanoparlant. Malgrat això, la pertinença administrativa –i la identificació– a una autonomia majoritàriament castellanoparlant i l'absència d'ensenyament reglat en català durant segles, ha reduït al màxim els nivells de consciència sobre quin és el nom de la seva llengua. En comarques com el Matarranya, l'extensió incomprendible d'un qualificatiu desqualificador com *xapurreau* ha desprestigiada la llengua pròpia, encara que per a tots sigui evident que aquesta eina els serveix per a comunicar-se amb els veïns valencians i catalans però no amb els pobles castellanoparlants. Aquesta tendència perillosa cap al desprestigi del seu parlar s'ha aturat en les últimes dècades i l'ensenyament –tímid– del català a les aules s'ha anat estenent naturalment.

Ara la Llei d'ús, protecció i promoció de les llengües i modalitats lingüístiques pròpies de l'Aragó, aprovada el 9 de maig per les Corts d'Aragó amb els vots del PP i el Partit Aragonès furta el nom de la llengua parlada a les comarques de la Franja i l'anomena Llengua Aragonesa Pròpia de l'Aragó Oriental (Lapao, per les seves sigles), alhora que deixa òrfena de nom la llengua que popularment i filològicament es coneix com aragonès: ara els aragonesos del Pirineu, legalment, no parlarien aragonès sinó una "llengua aragonesa pròpia de les àrees pirinenca i prepirinenca", una altra inefable modalitat lingüística que, per les sigles en castellà, els mitjans de comunicació anomenen Lapapyp. Totes dues apareixen definides per la llei com a llengües i modalitats lingüístiques existents a la comunitat autònoma "a més a més del castellà" –aquesta sí, esmentada pel seu nom popular a l'Aragó i més enllà.

Tot i que la llei no fa servir l'acrònim de Lapao, aquest nom ja s'ha propagat i provoca bromes constants entre la comunitat estudiantil de la Franja. El sociòleg Natxo Sorolla, natural de Penya-roja de Tastavins (Matarranya) ha de sentir acudits i bromes a totes hores, perquè visita cada dia col·legis i instituts de la Franja i del Principat per un treball sobre usos o tries lingüístiques i la seva evolució. Sorolla prepara la seva tesi sobre aquest tema, circumscrita a la Franja, i alhora participa en el projecte

RESOL (Resocialització i Llengües) del CUSC (Centre Universitari de Sociolingüística i Comunicació) de la Universitat de Barcelona i la xarxa CRUSCAT de l'Institut d'Estudis Catalans (IEC), finançat pel Ministeri d'Educació i Ciència. Es tracta de fer un seguiment de les competències lingüístiques dels alumnes des de sisè de primària fins a segon de batxillerat –no sols a la Franja sinó també a la comarca de la Noguera, Palma, Mataró, Sant Joan Despí, Sant Just Desvern, Manlleu i Castelló de la Plana. Avui Natxo Sorolla ha estat a Tamarit de Llitera i a Fraga i els alumnes tenen ganes de gresca: "Aquest qüestionari està en lapao?", "On demana quina és la llengua de la teua població hi posem català, fragatí o lapao?".

Sorolla reconeix que "la notícia ha tingut repercussió" dins i fora de la Franja. Ahir era a la comarca de la Noguera, al Principat, i els xiquets feien les mateixes bromes.

Al cambrer del cafè de l'estació d'autobusos de Fraga la notícia no li ha arribat o, si li ha arribat, per una orella li ha entrat i per l'altra li ha sortit.

El nom de la cosa. Ramon Sistac és originari de Camporrells, professor de la Universitat de Lleida de dialectologia i membre de l'IEC. La llei de llengües ja no li fa gràcia: "Al començament tots vam riure la gracieta del lapao, però després hem vist que més enllà del nom hi ha molta mala bava i és un atac desmesurat a la llengua; ningú no s'esperava que arribessin tan lluny". Pensant-ho fredament opina que la llei "està feta perquè no es faci res, perquè no canviï res: a penes s'havia avançat en la qüestió nominal perquè la llei del 2009 no s'havia desplegat i aquesta nova llei està feta per evitar que es pugui desenvolupar aquella. No es tracta de crear un nou panorama sinó d'impedir qualsevol pas en positiu. No crec que ataquí res, però l'estatus actual d'indefinió ja els va bé".

La llei de llengües de 2009, aprovada per l'executiu del socialista Marcel·lí Iglesias (nascut a Bonansa, Ribagorça) amb el suport del Partit Aragonès donava una tímida cooficialitat al català i l'aragonès, obria una lleu possibilitat de poder relacionar-se amb l'administració en aquestes llengües i en garantia

i el sociòleg, de Penya-roja de Tastavins. "Hem vingut a fer un reportatge sobre el lapao". Fa cara d'estranyesa. "De què?", demana. "De la nova llei de llengües de l'Aragó que diu que vostès parlen lapao". "Aquí parlem xapurreau... o fragatí, a Fraga; mequinensà, a Mequinensa...".

Mandíbules atònites. A la Franja de Ponent, el català es parla, no es xampurreja. I el parla un 88,8 per cent de la població, sumant-hi els índexs comar-

L'administració autonòmica menysté el català. El sociòleg Natxo Sorolla, que estudia l'evolució dels usos lingüístics dels alumnes de la Franja, foto-

l'ensenyament per als qui voluntàriament les triaren. Actualment el català és una optativa a l'ESO en la majoria de centres de la Franja. Només són dues hores a la setmana i la majoria dels alumnes la trien.

Aquesta iniciativa va sorgir dels ajuntaments mateixos de la Franja el 2004, quan molts dels seus alcaldes signaren l'anomenada Declaració de Mequinensa que reclamava aquesta possibilitat.

“Va ser –diu Natxo Sorolla– una iniciativa de José Bada, nascut a Favara de Matarranya i primer conseller de cultura de la Diputació General d'Aragó, i la trien la majoria dels catalanoparlants però també castellanoparlants que pensen que els pot anar bé als seus fills si van a estudiar o treballar a Catalunya”.

Fa cinc anys, un institut de Fraga, el Ramón J. Sender, va començar una experiència per fer servir el català, també, com a llengua vehicular en dues assignatures més, a banda del català. Pep Labat, professor de català i president de l'Institut d'Estudis del Baix Cinca, va ser un dels impulsors d'aquest model

bilingüe. L'experiència s'ha estès a un altre institut de Fraga i dos més s'hi pensen afegir.

Labat creu que és impensable que aquestes iniciatives facin marxa enrere: “Com a alumne, vaig viure els primers anys que ens donaven classe de català, allà pel 1985 o 1986. La professora rebia amenaces i l'havien d'acompanyar de l'escola a casa seva per por que l'agrediren. Això avui és impensable. I la marxa enrere en l'ensenyament del català, també”.

Sistac hi coincideix: “No s'atreviran a tocar l'ensenyament perquè no es pot jugar amb els fills. La gent prefereix no modificar l'*statu quo* ni en un sentit ni en un altre, però si els han donat un dret i després els hi retiren, això cou molt. La decisió de canviar el nom de la llengua ja ha ferit molta gent que no han estat mai especialment defensors de la llengua. I cou més si passes a ser la riota de tots amb un nom estrambòtic com el que han posat. Si toquen les escoles, els pares es revoltarien. Ara la Generalitat de Catalunya els convalida els

estudis pel nivell B de Català i pensen que perdre això per a un fill, que més endavant pot anar a estudiar o treballar a Catalunya, els perjudica”.

Però la possibilitat hi és. La llei no anomena la llengua –de fet li canvia el nom–, més en la línia dels secessionistes de la Franja (representats per la FCAAO, Federació d'Associacions Culturals de l'Aragó Oriental (*sic*)) que de l'opinió científica de la filologia –inclòs el Departament de Català de la Universitat de Saragossa–, la Universitat mateixa o el consell escolar. La consellera d'Educació, Dolors Serrat, és nascuda a Ripoll i parla el català, però ella n'ha estat la impulsora –si més no, l'executora. El Partit Aragonès, que, essent soci del PSOE, va votar a favor de l'anterior llei de llengües, també ha votat a favor d'aquesta nova llei.

Saragossa contra la Franja. Concebut amb traïdoria, el text també obre la possibilitat que cada ajuntament li posi nom propi a la Lapao i que els tombs polítics municipals facin parlar

Manifest de professors d'universitats, investigadors i científics de tot el món a favor del reconeixement i dignificació de les llengües minoritàries d'Aragó

*És com un ocell que perd les plomes.
Veus passar una d'elles arrossegada pel vent, i adéu:
una altra paraula que se n'ha anat.*

*Johnny Hill, Jr., de Parker, Arizona,
un dels últims parlants de "chemehuevi"*

Cada dues setmanes mor una llengua. És possible que a la fi de segle hagin desaparegut gairebé la meitat de les prop de 7.000 llengües que es parlen avui al món, a mesura que les comunitats abandonen les seves llengües vernacles en favor de les majoritàries.

En l'Atles de les llengües en perill del món de la Unesco (2010) s'inclou l'aragonès com una de les que es troben en aquesta situació, possiblement una de les llengües de la Unió Europea que presenta pitjor futur per a la seva conservació. Per la seva banda, el català parlat a Aragó sofreix una franca reculada i castellanització al no disposar d'instruments adequats per a la seva normalització.

En total unes 100.000 persones (un 7% de la població total d'Aragó) parlen una d'aquestes dues llengües minoritàries, un patrimoni immaterial de tota la humanitat de la conservació de la qual tots, i especialment els governs, som responsables.

En 2009 les Corts d'Aragó van aprovar una llei d'ús, protecció i promoció que reconeixia l'existència tant de l'aragonès com del català i garantia l'aprenentatge (voluntari) en l'ensenyament reglat i determinats drets dels parlants, entre ells el de dirigir-se i ser contestats per l'Administració (en determinats casos) en les seves respectives llengües. Aquesta llei mai ha arribat a ser aplicada.

L'actual Govern d'Aragó, desoïnt la normativa internacional (Declaració Universal dels Drets Humans, Pacte Internacional de Drets Civils i Polítics, Carta Europea de les Llengües Regionals o Minoritàries...), estatal (Constitució espanyola de 1978) i el propi Estatut d'Autonomia pretén, derogant la llei de 2009, aprovar una norma que nega l'existència tant de l'aragonès com del català i condemna aquestes dues llengües (ambdues amb un important llegat literari i amb un interessant present creatiu) a la invisibilitat i a mitjà termini a la seva desaparició.

És per això que els signants d'aquest manifest, membres de la comunitat científica, mostren el seu suport al reconeixement exprés de l'aragonès i el català parlat a Aragó, així com dels drets dels seus parlants, per a un desenvolupament públic normal d'ambdues llengües, en aplicació de la legalitat internacional en aquesta matèria i en igualtat de condicions amb la resta de les llengües d'Espanya, Europa i el món.

els seus habitants ara fragatí, d'aquí a quatre anys català, d'aquí a vuit lapao i tornem a començar.

La llei pot tirar enrere passes que s'havien donat per facilitar l'ensenyament. Francesc Ricart, actiu defensor del català a la Franja i autor d'*Escrits contra l'erm. Aspiracions des de la Franja*, recorda que actualment hi ha diversos convenis de col·laboració entre Aragó i Catalunya pel que fa a la coordinació d'un seminari de mestres o el reconeixement del nivell B de català als alumnes amb un cert nivell d'escolarització en català. Opina que el govern aragonès "es farà trampa a ell mateix i permetrà que es continuen donant classes de català argumentant que es fa per la proximitat a Catalunya", com si es tractés d'una tercera llengua.

De fet, són molts a la Franja els qui creuen que la iniciativa del govern aragonès és una decisió presa a Saragossa menyspreant aquestes comarques perquè electoralment tenen molt poca incidència i, en canvi, segurs que qualsevol mostra d'anticatalanisme els dona rèdit

polític a la resta del territori. Pep Labat recorda que, fins i tot, destacats dirigents del PP de la Franja han donat suport evident a l'ensenyament en català i, fins i tot, a la iniciativa bilingüe impulsada al seu institut. Aquests polítics no posaran el crit al cel pel nom de la llengua, però defensarien el model educatiu que ha introduït el català de mica en mica.

Labat creu que el problema de Saragossa és que "intenta construir una identitat aragonesa basant-se només en la negació de la diversitat i la pluriculturalitat: per a ells l'aragonès no parla català, de manera que canvien el nom a la llengua i punt".

La llengua amenaçada. Sorolla, però, explica que aquest atac arriba en un moment molt delicat per al català a la Franja, perquè es troba en un punt d'inflexió, amb signes preocupants que comença una substitució lingüística i el castellà és adoptat com a llengua familiar per pares catalanoparlants. "Són unes primeres notes d'atenció sobre el fet que el manteniment de la llengua no s'està produint. Fins ara els pares continuaven transmetent el català als fills –fins i tot hi havia certa atracció entre castellanoparlants d'educar els fills en català; hi havia una estabilitat, però ara hem entrat en un punt d'inflexió. Sabiem que podia passar perquè aquesta actitud era dèbil. No passava res perquè

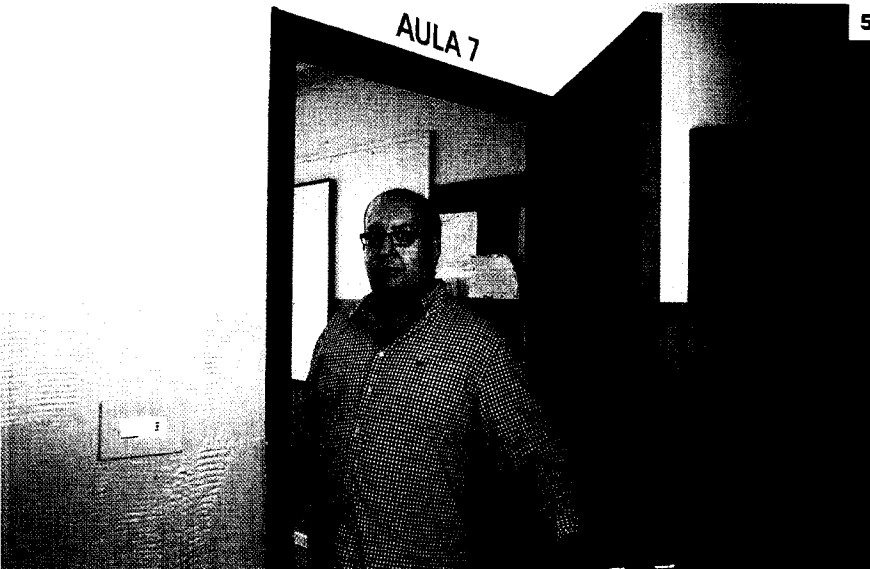

1. Cartell de senyalització a Fraga. 2. Paisatge del Baix Cinca des de la plaça del Castell de Saidí. 3. Escola infantil a Mequinensa, on els successius ajuntaments han estat més sensibles a la llengua.

hi havia una majoria demogràfica molt clara i no hi havia immigració. Però ara hi ha símptomes de canvi. Entre catalanoparlants hi ha ús del castellà; en famílies bilingües s'adopta el castellà com a llengua familiar i els fills funcionen com a castellanoparlants. Ens trobarem que en població adulta les dades actuals canviaran i, si això no

canvia, pot passar com en capitalitats del País Valencià, com ara Alacant, o com a Catalunya Nord".

En opinió de Sorolla, les discussions actuals sobre el nom de la llengua són estèrils en un moment en què "s'hauria d'estar discutint quin paper fan l'administració i l'escola per assegurar que aquesta llengua, que hem parlat

gua pròpia que d'altres, com Fraga. 4. Pintada a l'entrada de Torrent de Cinca. 5. Pep Labat és professor de català i vice-president de l'Institut d'Estudis del Baix Cinca.

i conservat durant segles, es continuï mantenint”.

Una Acadèmia per a dues llengües. La llei encara incorpora una altra novetat inquietant. L'antiga llei de llengües de 2009 preveia un Consell de Llengües –amb representació universitària i política– i dues acadèmies, una per a l'aragonès i una altra per al català –cosa que va neguitejar la comunitat científica, però que semblava ben orientada cap a una assemblea amb filòlegs reconeguts que finalment

reconeixerien com a acadèmia única l'Institut d'Estudis Catalans. Aquesta llei crea un Consell de Llengües del qual ha estat foragitada la universitat –i es compondrà només de cinc membres del govern i cinc triats per les Corts– i una sola Acadèmia Aragonesa de la Llengua, les funcions de la qual són “establir les normes referides a l'ús correcte de les llengües i modalitats lingüístiques pròpies d'Aragó”, la qual cosa sí que podria esdevenir la llavor d'un veritable secessionisme. Però la llei també diu que l'Acadèmia “estarà composta per

persones de reconegut prestigi en l'àmbit de la filologia, literatura i lingüística, preferentment doctors, i preferentment nadius parlants”. Ramon Sistac, que havia estat proposat per a l'Acadèmia del català en l'anterior legislatura –acadèmia que finalment no s'ha constituït, i tampoc la de l'aragonès– opina que la possibilitat que aquesta nova acadèmia es constitueixi és ciència-ficció. “En principi, l'acadèmia és inviable. No hi ha cap precedent d'una acadèmia per a més d'una llengua i, a sobre, de llengües que no s'hagin definit. Cap ni una al món. Si es fes realment una acadèmia d'especialistes que coneguessin aquestes dues llengües no seria motiu per a patir, però probablement es tractaria de reunir una colla de *freuks* i analfabets funcionals que seria absurda. El més probable és que no facin res”.

Burocràcia i política. El mequinensà Jesús Moncada va situar el pròleg de la novel·la *Calaveres atònites* a l'estació d'autobusos de Lleida als anys cinquanta del segle passat: el protagonista, Mallow Fontcalda, un jove advocat barceloní que viatja per primera vegada a Mequinensa per ocupar-hi la plaça de secretari del jutjat de pau que li han adjudicat, busca l'autocar de Mequinensa i no el troba. “Un bastaix cordial i pacient, que aleshores, ho confesso, vaig trobar d'una fatuïtat insuportable, va explicar-me que l'autocar de Mequinensa no podia exhibir-ne el nom de resultes d'una embrolla burocràtica en les concessions de les línies. Havia de buscar un rètol on posés Lleida-Fraga. Ara bé, amb aquesta indicació, ‘Fixa-t'hi bé, xiquet –va prevenir-me entre dues xuclades al cigarret penjat de la comissura esquerra de la boca–, o et faràs un embolic’, trobaria dos vehicles de la mateixa marca, del mateix model i de la mateixa empresa. Un feia el trajecte escrit al rètol; l'altre, malgrat el cartell, era el de Mequinensa. (...) Què distingia, doncs, un vehicle de l'altre?”

—Redéu, la manera de parlar del xofer, del cobrador i dels viatgers. Els mequinensans no parlen com els de Lleida, ni els lleidatans com els de Seròs, cadascú té el seu geni.”

Les embrolles burocràtiques es succeïxen, però el geni perviu.

Àlex Milian

Carta a María Dolores Serrat Moré

27/05/13 02:00 - FERRAN MASCARELL

Senyora consellera,

Us escric arran de l'aprovació el 9 de maig passat de la llei d'ús, protecció i promoció de les llengües pròpies d'Aragó, que ha causat una notable perplexitat i una forta indignació entre la societat catalana. Per a una gran majoria de ciutadans és incomprensible la vostra decisió d'evitar de nomenar el català pel seu nom i atorgar un nom diferenciat a una llengua –la catalana– que és de tota la comunitat que la parla i, segons l'article 3 de la Constitució espanyola, de tots els aragonesos. La vostra decisió, a parer nostre, contravé els drets lingüístics de les persones catalanoparlants i el principi d'unitat de la llengua catalana, establerta i reconeguda científicament i internacionalment.

No cal dir que continuem considerant que els ciutadans de la Franja parlen la llengua que històricament hi han parlat i que serveix, com ha servit sempre, per comunicar-se, per expressar idees i emocions i per adquirir i transmetre coneixements.

Per aquestes raons de caràcter social i lingüístic, continuem i continuarem apostant pel diàleg entre tots els territoris i comunitats de parla catalana i promourem la cooperació per generalitzar-ne el coneixement i l'ús, amb respecte a totes les variants.

Per tot plegat, personalment tinc la més absoluta convicció que l'administració central de l'Estat, a l'empara de l'article 3 de la Constitució espanyola, i totes les administracions autonòmiques haurien d'actuar en defensa de la llengua catalana i dels aragonesos de la Franja. Com també crec fermament que totes les institucions de l'Estat haurien de ser respectuoses i fer complir els preceptes que es deriven de la Carta Europea de les Llengües Regionals o Minoritàries, tractat internacional signat per Espanya en el marc del Consell d'Europa 1992 i ratificat l'any 2001.

Em sembla, consellera, que és innegable que aragonesos i catalans comparteixen la llengua catalana i que només actituds difícilment justificables i basades en el pur partidisme poden negar-ho. Com a conseller de Cultura, em correspon el deure de defensar, doncs, aquest patrimoni, que volem continuar compartint en benefici de tots els ciutadans i dels drets lingüístics dels parlants del català.

Preservar la gran riquesa patrimonial i cultural que la llengua catalana representa és un objectiu que ens beneficia a tots: els ciutadans de la Franja, els ciutadans d'Aragó i els de Catalunya. I no cal dir que estic segur que també beneficia Espanya i Europa.

Amb profund respecte per les competències de cadascun dels nostres governs i amb el desig de mantenir el compromís en defensa del català de la Franja, estic a la vostra disposició per parlar d'aquesta qüestió des d'ara i en qualsevol moment que vostè consideri.

Ben atentament.

Poca broma amb el LAPAO

Abel Caldera,

catalafranja1

L'aprovació el passat 8 de maig de la nova llei de llengües de l'Aragó ha suposat un nou atac a la integritat del català i un nou intent legislatiu d'anorrear dins l'estat espanyol qualsevol llengua que no sigui el castellà. L'ús d'eufemismes per a evitar designar el català i l'aragonès com a llengües de ple dret ha estat l'element que ha desfermat més polèmica. Es tracta d'una mostra d'ignorància i manca

de vergonya o al darrera hi ha una estratègia planificada de destrucció lingüística?

El nom i el territori d'una llengua

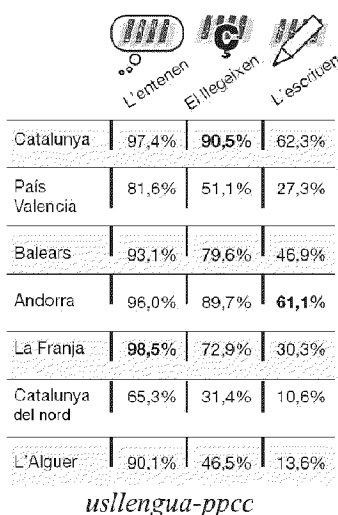
Les llengües no reben per part de tots els seus parlants un únic nom de forma natural i espontània, sinó que sempre hi ha alguna estructura que determina un nom unificat per a una llengua. Ja sigui un estat, una universitat o un moviment nacionalista, l'adopció d'un nom únic per a una llengua és quelcom premeditat. En aquelles situacions en que una llengua no està normalitzada o oficialitzada, aquesta rep multitud de denominacions d'origen local.

El fet que a la Franja de Ponent el català rebi denominacions localistes no és un fet únic. Una altra franja, la dels pobles que al llarg de la frontera entre Portugal i Extremadura estan en territori espanyol però parlen (o han parlat fins fa unes dècades) portuguès viu una situació semblant. A Olivença i a altres localitats del que es coneix com la Raia, l'idioma històric no rep el nom de portuguès, sinó que té diverses denominacions locals: oliventí, manhegu, lagarteiru, i a la localitat de Valverde do Fresno, rep el nom de chapurrau. Curiosament el mateix nom que rep el català en molts pobles de la Franja.

De la mateixa manera, els parlants d'una llengua només acostumen a tenir consciència de la seva extensió territorial quan aquesta ostenta un reconeixement oficial. En una investigació sobre llengua i identitat a la Franja, feta pel sociòleg Josep Espluga, molts dels entrevistats tenen dificultats per a establir uns límits clars de la llengua que parlen a dins del propi Aragó.

Quan això passa, no és que la persona en qüestió negui fonamentadament la filiació de la seva parla a la llengua a què pertany, sinó que aplica criteris i conceptes propis de llengües de segona. Allò que mai no faria amb el castellà, l'anglès o el francès, ho fa amb el portuguès, l'astur-lleonès, l'occità i el català. I en la majoria d'ocasions, sense animadversió cap a aquestes llengües.

Llengües de primera i llengües de segona

L'ús social dels idiomes s'ha basat en l'existència de llengües de primera i llengües de segona. Llengües amb les que es pot escriure i llengües que només serveixen per a parlar al bar o amb el bestiar. Llengües que et permeten l'ascens social i llengües que serveixen per a parlar amb els teus iguals en situacions informals.

De fet, una llengua només rep la plena consideració de llengua de primera si és oficial o si, tot i no ser oficial, és una llengua que s'utilitza per escriure, a l'escola, per fer ciència o en els mitjans de comunicació. Si és una llengua que només s'utilitza per parlar, normalment rep la consideració de dialecte o parla. Una categoria menor per a fer coses menors.

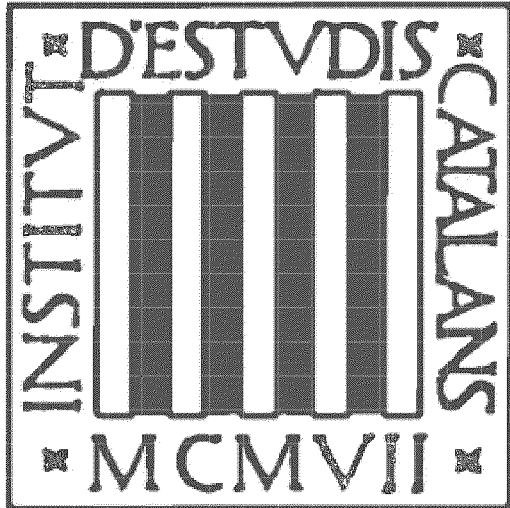
França és l'autèntic laboratori de la minorització de llengües no oficials per a l'estat. En tres segles ha passat de ser un dels estat amb més diversitat lingüística d'Europa -durant la Revolució Francesa més de la meitat de la seva població no sabia francès-, a ser un dels més homogenis. És a França on es teoritza per primera vegada sobre llengües de primera i llengües de segona. És així com sorgeix el mot que definirà tot allò que no és francès a França: el patois. L'Enciclopèdia, l'obra magna de la Il·lustració, definia el patois com un “llenguatge corromput que es parla a totes les províncies: cadascuna té el seu patois”.

Aquest model definitori també traspassà a l'estat espanyol, on l'asturleonès o l'aragonès van passar a ser anomenats com a fabla o bable, mots que no volen dir altra cosa que “parla”. I d'altres llengües o dialectes d'algunes llengües rebran noms localistes.

El català és una llengua que ha aconseguit una certa normalitat en alguns territoris, mentre que en altres continua ocupant una posició subordinada. Això fa que pervisqui una sensació que certes maneres de parlar el català són poc “catalanes”. Així ho testimoniava un dels participants en l'enquesta sobre llengua i identitat menada per Josep Espluga. I no era un testimoni de la Franja de Ponent, sinó de La Pobla de Massaluça, a la Terra Alta: “Parlo català xapurrau, sí, jo algunes paraules en català potser no les sé. No n'haig estudiat mai jo de català, jo només sé el que es parla aquí. (...) Diferències entre el de Lleida i aquí... no res, no hi ha diferències, però sí amb allà amb Girona. A Girona el català és diferent, és el principal, diuen, el català fi que naltros no l'entendem. I som catalans!”.

En comptes d'entendre la diferència entre la llengua estàndard i el seu dialecte, les persones que parlen dialectes allunyats de la forma amb què un idioma és parlat per la televisió o al parlament tendeixen a creure que el seu dialecte és “menys pur” o que en realitat és una barreja entre dos idiomes.

Tenir un estàndard

L'estandarització, segons Xavier Lamuela, “no és altra cosa que l'adequació de les llengües als requeriments propis de les societats modernitzades. No hi ha estandarització si no hi ha difusió de la varietat lingüística pròpia de l'administració pública, de l'escola obligatòria i, en una fase més recent, dels mitjans de comunicació de masses”.

Aquest procés d'unificar la llengua sota un únic sistema ortogràfic i crear uns registres formals unificats és un element imprescindible per a la pervivència de qualsevol idioma. L'estandarització és un fet inherent a totes les llengües oficials dels estats: per a poder escriure les lleis cal una gramàtica, i per a tenir una gramàtica cal haver estandaritzat la llengua.

Però per a les llengües no oficials, també és vital que hi hagi estandarització. La pervivència del català com a llengua no s'entén sense el procés d'estandarització que es dugué a terme a principis del segle XX. Això permeté primer que fos una llengua de cultura -és a dir, amb la qual es podia escriure-, i posteriorment una llengua de l'administració, de l'escola i dels mitjans de comunicació amb una relativa facilitat d'implantació. Per contra, un idioma com el sard -amb un ús social més que remarcable-, té greus dificultats per a desenvolupar-se amb normalitat degut al fet que, per diferències entre els seus dialectes, encara no s'ha finalitzat el procés d'estandarització.

Algunes corrents s'han oposat a l'estandarització de llengües minoritzades, aduint que d'aquesta manera es perd la riques dialectal. Aquesta és la justificació esgrimida per alguns representants del PP a les corts aragoneses durant la tramitació de la llei de llengües: “els seus respectius parlants les anomenen fragatí, tamarità, maellà... per a diferenciar-les del català i així afiançar el seu sentiment aragonès”, digué la diputada María José Ferrando.

Secessionisme lingüístic

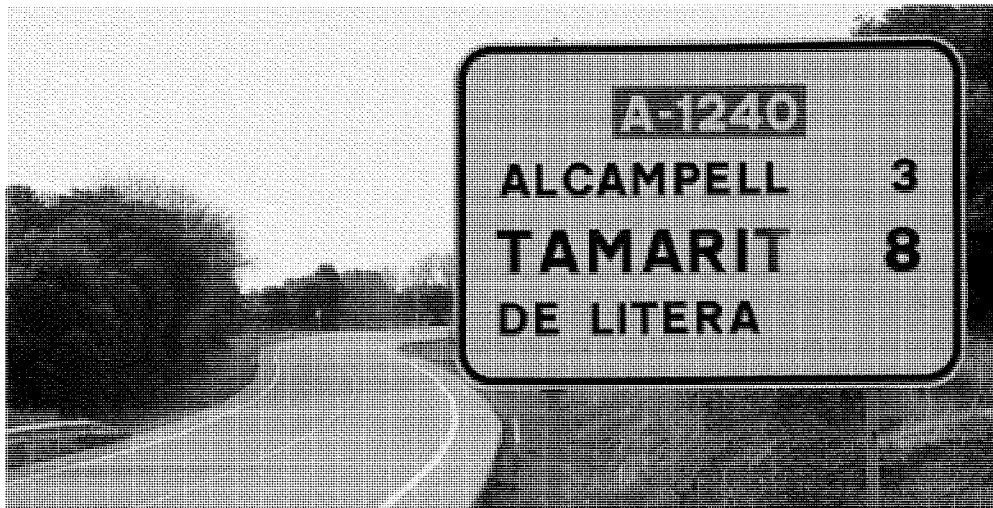
El secessionisme lingüístic no és una cosa exclusiva del català. Moltes altres llengües també pateixen aquest virus que sovint apareix quan aquestes llengües enfilen el seu procés de recuperació.

A la Provença hi ha un moviment secessionista que afirma que el provençal no és occità. I per aferrar-se a aquesta idea esgrimeixen dos arguments: que la denominació de provençal és la pròpia i té molta història al darrera, i que la seva diferència es sustenta també damunt d'unes normes ortogràfiques diferenciades. El resultat pràctic de tot plegat és que la Provença ha acabat esdevenint una de les regions occitanes amb menys accions per a la recuperació de la llengua, menys presència de la retolació bilingüe i una presència quasi inexistent de l'occità (o provençal) a l'ensenyament.

També hi ha una constant que es repeteix en tots aquests casos: darrera del secessionisme lingüístic hi ha les actituds políticament més conservadores i nacionalment més botifleres. Tornem a l'exemple de la Provença; així és com es defineix la principal organització secessionista, el Collectif Provence: "No estem contra la República Francesa. Alguns cercles occitanistes sí".

Josep Espluga, al seu llibre "Planeta Franja: el trencaclosques del català a l'Aragó" descriu com el moviment anticatalà a la Franja va sorgir de les famílies i sectors més ancorats en el règim franquista. Era una reacció als aires modernitzadors del catalanisme cultural que portaven molts joves que havien anat a estudiar a la universitat i que a més venien acompanyats d'aires de llibertat i progrés.

El futur del català a la Franja

catalafranja1

El problema d'una llengua no ve derivat del fet que els seus parlants l'anomenin de maneres diverses, sinó de la manca de consciència lingüística i l'absència d'un procés de normalització.

La consciència lingüística no és

només la creença que cal transmetre la llengua als fills, sinó també saber quina llengua es parla i quina és la comunitat que la parla. És sobre això que es sustenta tota política de normalització lingüística. La normalització lingüística no és res més que donar presència a una llengua en els espais formals: administració, escola, mitjans de comunicació.

Deslligar qualsevol dialecte del català de l'estàndard i la normativa comuna -negant la unitat de la llengua o sota el pretext de "conservar la modalitat local"- és condemnar-lo a ser una

llengua de segona, una parla que no pot ser escrita i, per tant, sense presència a l'ensenyament ni a l'activitat econòmica.

El català a la Franja de Ponent és eminentment una llengua parlada. Gairebé el 90% de la població el sap parlar, però només un 30% afirma que és capaç d'escriure'l. Disposa d'una gran vitalitat oral, però no ha viscut cap dels processos normalitzadors que sí que hi ha hagut a la majoria de territoris dels Països Catalans. El seu poc pes demogràfic dins el conjunt de l'Aragó i el llast dels sectors de l'antic règim han estat les dues rèmores que ho han alentit.

Enfront d'una societat civil mobilitzada en defensa del català, també existeix una dreta ultramuntana que perpetua els diferents escenaris que hem exposat anteriorment. És aquesta qui actualment ostenta el poder polític a Saragossa, i qui ha fet de l'atac al català i l'aragonès una forma de guanyar vots. I la llei de llengües pretén ser un obús, ben dirigit, a la línia de flotació del català. Alhora, tota aquesta història també té un component social molt marcat. Contra les vel·leïtats progressistes, el populisme per a que res no canviï. Per a que tot sigui com fa 50 anys. També, però no només, en qüestió de llengua.

Què diu la nova llei de llengües?

La nova llei sembla saber molt bé el terreny que trepitja per a acomplir amb el seu objectiu: la preeminència del castellà.

Molta gent coneix aquesta nova llei per l'ús de l'acrònim LAPAO per a referir-se al català parlat a la Franja. Però si es llegeix la llei, ningú no trobarà aquest acrònim per enlloc. Les sigles LAPAO o LAPAPYP no apareixen a la llei. Apareix una única vegada la denominació "llengua aragonesa pròpia d'Aragó oriental" i "llengua aragonesa pròpia de l'àrea pirinenca i prepirinenca". El que sí que apareix al llarg i ample de la llei és la fórmula "llengües i modalitats lingüístiques pròpies de l'Aragó".

La nova llei de llengües pretén treure a l'aragonès i al català el rang de llengua amb tots els ets i uts -és a dir, equiparable al castellà- per a convertir-los en parlars, llenguatges sense nom definit o modalitats lingüístiques. Ara bé, per a superar els esculls de l'aval universitari i del món cultural aragonès, ha organitzat tot un artefacte legislatiu que navega en l'ambigüïtat sobre la denominació de la llengua. Així, doncs, lluny de la brometa de què ha estat objecte, la nova llei sembla saber molt bé el

terreny que trepitja per a acomplir amb el seu objectiu: la preeminència del castellà.

L'autoritat lingüística

Coneguda ja com a acadèmia “dos en uno”, l'Acadèmia Aragonesa de la Llengua serà l'autoritat lingüística encarregada de normativitzar les “llengües i modalitats lingüístiques”. La llei fixa un termini de vuit mesos per a que es constitueixi. La seva composició és una incògnita i la tasca a emprendre és complexa. Tres són les opcions que tindrà la futura acadèmia damunt la taula. D'una banda, seguir l'estela de l'Acadèmia Valenciana de la Llengua, no entrant en el debat sobre el nom de la llengua i adaptant les normes generals del català als dialectes de la Franja. Una segona opció seria fer una adaptació atrevida d'aquestes mateixes normes, barrejant-les amb altres normes pròpies de l'aragonès. I la tercera seria llançar-se als braços de grupuscles com la FCAAO per acabar creant pseudogramàtiques basades en la transcripció fonètica de la forma de parlar.

El debat del català a l'ensenyament

Fins ara, el debat sobre la denominació de la llengua a la Franja no havia traspasat els murs de les escoles. A algunes escoles s'ensenyava, de forma voluntària, el català, i ningú no hi posava cap discussió ni resistència rellevant. El fet d'obtenir una certificació en català i la capacitació per a escriure'l correctament era un reclam que generava consens social. Els vincles laborals i acadèmics de la Franja amb la CAC són tan intensos que el català a l'escola esdevenia una oportunitat per a millorar el futur laboral. D'això fins i tot la dreta local n'era ben conscient. Com sinó interpretar que institucions locals de la Franja governades pel PAR organitzin iniciatives d'ensenyament del català? I no només a la Franja és viu aquest interès, sinó també als pobles castellanoparlants limítrofes.

Amb la nova llei, s'obre, però, una incògnita: pretindrà el govern aragonès portar a les aules el nou artefacte lingüístic dissenyat a la llei? I si és així, Molt probablement els sectors més reaccionaris de la Franja es curaran amb salut i plantejaran aquests cursos de català com qui ensenya francès a Puigcerdà. Ara bé, la porta a la plena presència del català a l'ensenyament continuarà tancada.

Lapao, nova denominació

29/05/13 02:00 · HUGO SOROLLA

Ja ha arribat el moment. El català, a Aragó, ja no es diu català: es diu Lapao. Aquesta nova nomenclatura té el mèrit de fer bona l'enigmàtica expressió "*modalidades lingüísticas de Aragón*" de l'Estatut aragonès del 1982, expressió que va guanyar encara més ambigüitat en la reforma estatutària del 2007, ja que es va ampliar a "*lenguas y modalidades lingüísticas propias de Aragón*". Finalment, el desembre del 2009 es va aprovar una llei de llengües que no millorava gaire res: ni establia la cooficialitat del català ni promovia l'ensenyament en aquesta llengua. Tan sols en deia el nom (sí, *català*), permetia que els ciutadans que així ho volguessin el fessen servir a l'administració i poca cosa més. Ara, la reforma aprovada per la coalició PP-PAR ha buidat encara més —cosa que té mèrit— aquesta llei, ja per si mateixa descafeïnada.

Bona part dels parlants estan convençuts que la seua llengua és inferior i que no s'ha de fer servir en cap context formal

Si tot fos una qüestió de noms, rai. El drama és que l'administració aragonesa mai no ha emprès cap política lingüística amb cara i ulls ni quan li ha dit modalitat, ni quan li ha dit llengua i modalitat, ni quan li ha dit català, i és d'esperar que ara que li diu Lapao això no canvie. Aragó no ha fet cap política lingüística i no fer política lingüística també és una política lingüística (i amb unes intencions molt clares). És cert que l'any 1984 es va aconseguir que s'ensenyés el català a les escoles, de manera optativa, gràcies a la tossuderia de José Bada. I d'aleshores ençà, misèria. Aquelles classes eren un bon començament, però calia engegar altres mesures per normalitzar el català, unes mesures que no han arribat mai. Només s'han promogut algunes accions minoritàries: publicar algun llibre en català amb una distribució més que deficitària, un premi literari, un programa d'activitats extraescolars en català (tot això ha estat suprimit recentment per la coalició PP-PAR) i donar permís a certs centres escolars per fer dues assignatures en català.

El resultat de tot plegat, per començar, és que els alumnes no assolixen uns nivells acceptables de lectoescriptura. No descobreixo la sopa d'all: per aprendre a llegir i escriure una llengua cal practicar-la. Si només s'estudia any rere any com accentuar o com apostrofar però després no existeix l'oportunitat d'accentuar ni d'apostrofar... Però, sens dubte, el pitjor de tot és que aquestes dècades de democràcia no han servit per tallar de soca-rel la diglòssia profunda de les comarques de la Franja, que les noves generacions han heretat i mantingut. Bona part dels parlants estan convençuts que la seua llengua és inferior i que no s'ha de fer servir en cap context formal. I encara rai si la mantenen, perquè a Fraga la llengua que fa servir la gent jove habitualment en les seues interaccions ja no és el català i també hi ha parelles catalanoparlants que han optat per no parlar català als fills.

I ara, què? Després de 30 anys de governs i coalicions de tots colors, de presidents castellanoparlants i catalanoparlants, ha quedat prou palès que l'administració aragonesa no té cap interès per atendre les seues llengües històriques. Arribats fins aquí, només hi ha dues sortides. Per una banda, emprendre una ofensiva judicial, ja que Aragó està incomplint unes quantes lleis: l'article 3 de la Constitució Espanyola, la Carta Europea de les Llengües Regionals i Minoritàries, la llei de patrimoni cultural aragonès del 1999 ("*el aragonés y el catalán [...] son una riqueza cultural propia y serán especialmente protegidas por la Administración*") i l'Estatut aragonès del 2007, que reclama una llei que regule els drets lingüístics dels parlants, cosa que no fa la llei reformada. I per l'altra, crear una xarxa d'escoles privades en català arreu de la Franja, a l'estil de les Bressoles de la Catalunya del Nord. No serà gens fàcil, però tard o d'hora caldrà començar a posar fil a l'agulla.

La Generalitat envía una carta a la DGA por la Ley de Lenguas

El consejero de Cultura de la Generalitat de Cataluña, Ferran Mascarell, ha enviado una carta a su homóloga de Aragón, Dolores Serrat, para mostrarle su rechazo a la Ley de Lenguas y le invita a reunirse "para hablar de esta cuestión desde ahora y en cualquier momento". Mascarell ha sido más diligente en esta cuestión que en otras compartidas con Aragón y en las que el silencio ha sido la nota dominante del Gobierno **catalán**, que ni siquiera ha puesto fecha a una reunión solicitada al presidente, Artur Mas, por parte de la presidenta de Aragón, Luisa Fernanda Rudi.

Sin embargo, ante la aberración cometida por el Ejecutivo autonómico con la negación del **catalán** en una parte de Aragón donde sí se habla, Mascarell le ha escrito para considerar "incomprensible la decisión de evitar nombrar el **catalán** por su nombre y otorgar un nombre diferenciado a una lengua --la **catalana**-- que es de toda la comunidad que la habla y, según el artículo 3 de la Constitución **española**, de todos los aragoneses". A juicio del consejero **catalán**, la decisión del Ejecutivo autonómico "contraviene los derechos lingüísticos de las personas catalanohablantes y el principio de unidad de lengua **catalana**, establecida y reconocida científica e internacionalmente". Mascarell considera que seguirá trabajando por "apostar por el diálogo entre todos los territorios de habla **catalana**" y el reconocimiento a todas sus variantes.

El batlle d'Alcampell inicia una campanya contra el LAPAO

Manel Bosch

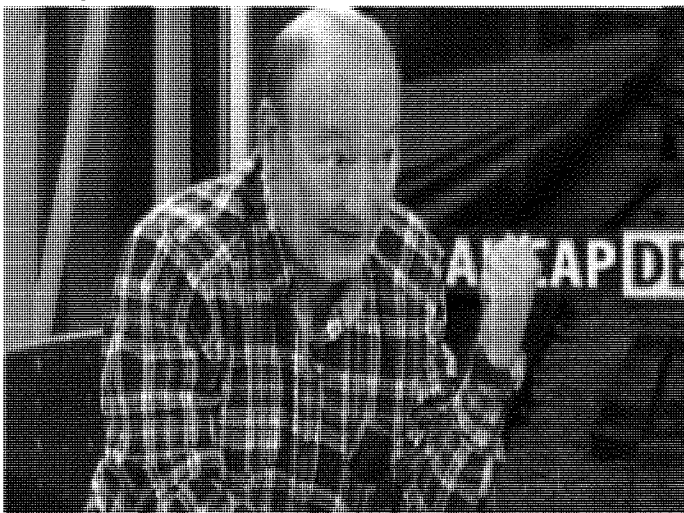
El Batlle d'Alcampell, Josep Antoni Chauvell, s'ha mostrat convençut d'arribar a acords amb altres municipis de la Franja contra la denominació de LAPAO per fragmentar el català a la zona. Chauvell, en declaracions al programa 'Al cap del dia' de La Xarxa, ha afirmat en aquest sentit que el proper 1 de juny pot tancar un primer acord amb el consistori de Torricó, al qual es podrien sumar més pobles.

L'entrevistat ha advertit que l'acció del govern de l'Aragó és part d'una estratègia per debilitar la llengua. "La idea d'ells és molt clara, que a Fraga en diguin fragatí, que a Alcampell en diguin alcampellà, que a Tamarit en diguin tamarità". "Com es tradueix això a les escoles? Què hauran de fer? Una gramàtica a cada poble?", s'ha exclamat.

Per això ha afirmat que rere el nom de LAPAO s'hi amaga "una maniobra per carregar-se el català". "Que no pensin que s'aturaran amb el català de la Franja i amb el del País Valencià i la llengua balear". Això és una estratègia a llarg termini", ha insistit.

Perill a les zones frontereres amb l'aragonès

L'alcalde d'Alcampell ha relatat que, a la Franja, hi ha zones on el català s'està perdent: "Santi Esteve, Peralta de la Sal..., llocs així que tenen parlars fronterers, de transició cap a l'aragonès, allà està perdut", ha lamentat. Benabarrí, allà, en 10 o 20 anys més trobaràs gent gran que parla el català, però els joves no el parlaran, s'està perdent", ha recalcat.

alcampell chauvell